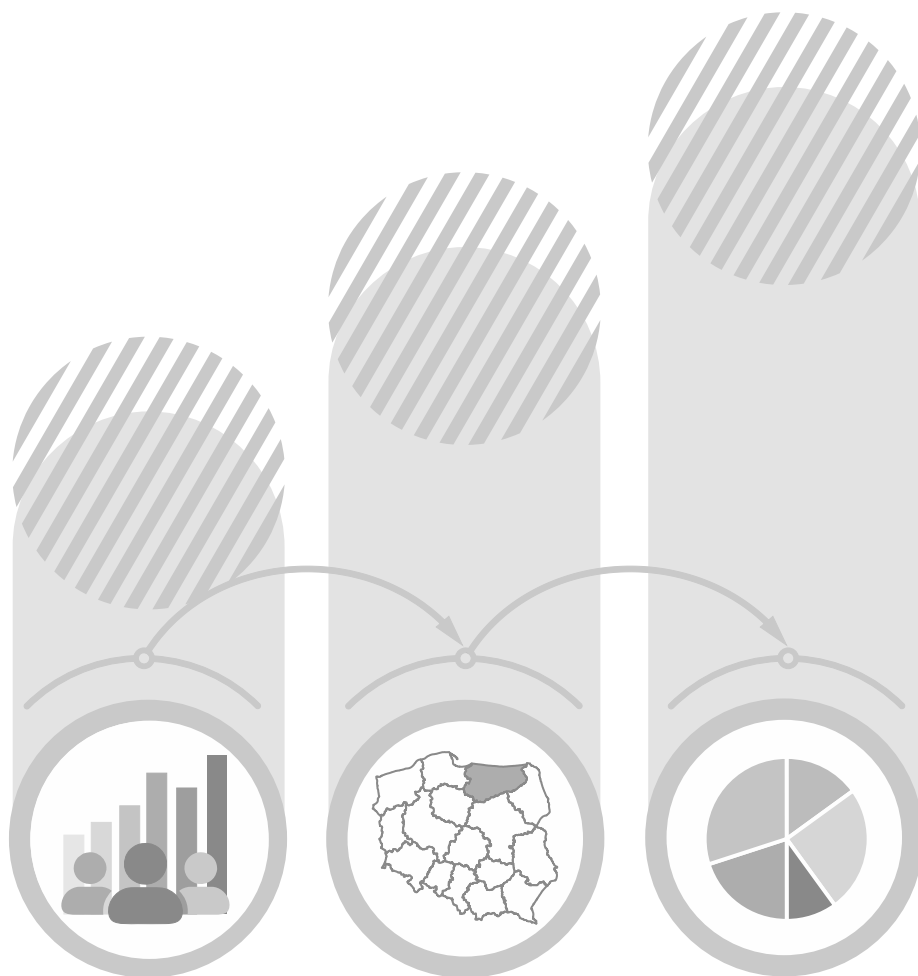

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2023

Report on the socio-economic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2023

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2023

Report on the socio-economic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2023

Urząd Statystyczny w Olsztynie Statistical Office in Olsztyn

Olsztyn 2023

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Joanny Balcerzak

Zespół autorski

Editorial team

Mariola Kardasińska, Beata Olszewska, Magda Stankiewicz, Alicja Żebiałowicz, Aleksandra Kłosińska, Joanna Abramowicz,
Michał Ostrowski, Karolina Brzezin

Tłumaczenie

Translation

Joanna Abramowicz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Bożena Jarząbek, Wioletta Wasilewska

ISSN 2084-7084

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

Przedmowa

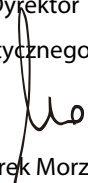
Urząd Statystyczny w Olsztynie przekazuje Państwu kolejną edycję publikacji *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2023*. Publikacja zawiera obszerny zestaw najbardziej aktualnych informacji statystycznych charakteryzujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego naszego województwa.

Zakres tematyczny opracowania obejmuje problematykę z zakresu środowiska, społeczeństwa, gospodarki oraz finansów jednostek samorządu terytorialnego. Prezentowane zagadnienia zostały przedstawione w retrospekcji od 2015 r., co umożliwi analizę i ocenę zmian zachodzących w ostatnich latach. Dodatkowo istnieje możliwość porównania zjawisk społeczno-ekonomicznych występujących w województwie warmińsko-mazurskim z procesami zachodzącymi w kraju i innych województwach.

Przedstawiona w publikacji problematyka została zaprezentowana na wykresach, mapach, kartogramach i kartodiagramach, umożliwiając poznanie zmian w czasie oraz rozmieszczenia przestrzennego zjawisk i procesów społeczno-ekonomicznych. Część analityczną opracowania uzupełniają tablice przeglądowe.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie cennym źródłem informacji o województwie warmińsko-mazurskim. Jednocześnie proszę o wszelkie sugestie dotyczące zawartości publikacji oraz zakresu prezentowanych w niej danych statystycznych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn, kwiecień 2023 r.

Preface

Statistical Office in Olsztyn presents the next edition of *Report on the socio-economic situation of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2023*. This publication includes a comprehensive set of the most current statistical data describing the level of socio-economic development of our Voivodship.

The thematic scope of the study includes issues relating to the environment, society, economy and finances of local government units. Described issues were presented in the retrospection since 2015 that enables analysis and assessment of changes taking place in the last years. Additionally it is possible to compare socio-economic phenomena occurring in Warmińsko-Mazurskie Voivodship with processes taking place in the country and also in other voivodships.

Issues described in the publication were presented in the form of graphs, maps, cartograms and cartodiagrams. It allows to learn about changes in time and spatial distribution of socio-economic phenomena and processes. The analytical part of the elaboration is supplemented with review tables.

I believe that this study will be a valuable source of information about Warmińsko-Mazurskie Voivodship. At the same time I ask for any suggestions regarding the content of the publication and the scope of presented statistical data.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Olsztyn, April 2023

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	
Objaśnienia znaków umownych	8
Symbols	
Ważniejsze skróty	8
Major abbreviations	
Synteza	10
Executive summary	
Rozdział 1 Województwo na tle kraju	18
Chapter 1 Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw	21
Chapter 2 Voivodship against the background of other voivodships	
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa	29
Chapter 3 Area and territorial division of the Voivodship	
Rozdział 4 Środowisko	31
Chapter 4 Environment	
4.1. Powierzchnia	31
Area	
4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne	34
Water consumption. Industrial and municipal wastewater	
4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	38
Pollution and protection of air	
4.4. Ochrona przyrody. Lasy	40
Nature protection. Forests	
4.5. Odpady przemysłowe i komunalne	44
Industrial and municipal waste	
4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	48
Economic aspects of environmental protection	
Rozdział 5 Społeczeństwo	51
Chapter 5 Society	
5.1. Kapitał ludzki	51
Human capital	
5.1.1. Demografia	51
Demography	
5.1.2. Edukacja	59
Education	
5.1.3. Zasoby pracy	68
Labour resources	

	5.2. Jakość życia	77
	Quality of life	
	5.2.1. Zamożność mieszkańców	77
	Inhabitants' wealth	
	5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	84
	Social assistance and family support	
	5.2.3. Warunki mieszkaniowe	91
	Housing conditions	
	5.2.4. Ochrona zdrowia	97
	Health care	
	5.2.5. Kultura	104
	Culture	
	5.2.6. Bezpieczeństwo publiczne	108
	Public safety	
	5.2.7. Społeczeństwo informacyjne	111
	Information society	
	5.2.8. Aktywność społeczna	113
	Social activity	
Rozdział 6	Gospodarka	116
Chapter 6	Economy	
	6.1. Produkt krajowy brutto	116
	Gross domestic product	
	6.2. Przedsiębiorczość	121
	Entrepreneurship	
	6.2.1. Podmioty gospodarki narodowej	121
	Entities of the national economy	
	6.2.2. Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	125
	Research and development as well as innovation activity	
	6.2.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	131
	Use of information and communication technologies in enterprises	
	6.2.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	133
	Financial results of non-financial enterprises	
	6.2.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	137
	Investment outlays of enterprises	
	6.3. Produkcja i usługi	141
	Production and services	
	6.3.1. Rolnictwo	141
	Agriculture	
	6.3.2. Przemysł	147
	Industry	
	6.3.3. Budownictwo	153
	Construction	
	6.3.4. Rynek wewnętrzny	159
	Internal market	

	6.3.5. Transport	161
	Transport	
	6.3.6. Energia	168
	Energy	
Rozdział 7 Chapter 7	Zarządzanie rozwojem	172
	Development management	
	7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	172
	Revenue of local government units	
	7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	175
	Expenditure of local government units	
	7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	178
	Result of budgets of local government units	
	7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich	181
	Projects co-financed by the European funds	
	7.5. Planowanie przestrzenne	187
	Spatial planning	
Rozdział 8 Chapter 8	Wybrane dane o województwie warmińsko-mazurskim	192
	Selected data on Warmińsko-Mazurskie Voivodship	
Rozdział 9 Chapter 9	Wybrane dane o Olsztynie	196
	Selected data on Olsztyn	
Rozdział 10 Chapter 10	Wybrane dane o miastach na prawach powiatu	198
	Selected data on cities with powiat status	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy not all elements of the sum are given
Znak (*)	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych data revised

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

zł PLN	- złoty zloty
tys.	- tysiąc
mln	- milion
kg	- kilogram kilogram
dt	- decytona deciton
l	- litr litre
ha	- hektar hectare
m ²	- metr kwadratowy square metre
m ³	- metr sześcienny cubic metre
km ²	- kilometr kwadratowy square kilometre

---

t km	– tonokilometr
tkm	tonne-kilometre
szt.	– sztuka pieces
PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activities
p. proc.	– punkt procentowy percentage point

Synteza

Środowisko

W województwie warmińsko-mazurskim w 2021 r. zużyto więcej wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z poprzednim rokiem. Zwiększyła się liczba oczyszczalni ścieków, natomiast zmniejszył się udział ludności korzystającej z nich w ludności ogółem. Zwiększyła się zarówno emisja zanieczyszczeń gazowych, jak i pyłowych. Zmalała ilość odpadów przemysłowych wytworzonych w ciągu roku. Nakłady na środki trwałe, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej były wyższe niż rok wcześniej.

W 2021 r. w województwie wytworzono więcej odpadów komunalnych niż w roku poprzednim. W skali roku wzrosła ilość odebranych odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wzrósł udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości zebranych odpadów komunalnych. Najwięcej odpadów zebranych selektywnie pochodziło z gospodarstw domowych. Na terenie województwa funkcjonowało 10 kontrolowanych składowisk odpadów komunalnych oraz istniało 20 nielegalnych wysypisk śmieci.

Spółeczeństwo

Liczba ludności województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2015–2022 systematycznie zmniejszała się. Zmniejszenie liczby mieszkańców było spowodowane ubytkiem migracyjnym ludności województwa, a w latach 2015, 2016, 2018–2022 również ujemnym przyrostem naturalnym.

W województwie następował proces starzenia się ludności, jednak w porównaniu z przeciętnymi wartościami w kraju warmińsko-mazurskie charakteryzowało się w 2022 r. niższym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym oraz nieco wyższym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym.

W okresie 2015–2021 liczba placówek przedszkolnych zwiększyła się, jednocześnie wzrosła liczba miejsc i korzystających z nich dzieci.

Liczba studentów i absolwentów w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszała się systematycznie od 2015 r.

W 2021 r. w porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła liczba pracujących w gospodarce narodowej.

W województwie w 2022 r. w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyła się liczba zarejestrowanych bezrobotnych. Stopa bezrobocia, podobnie jak w latach ubiegłych, była jedną z najwyższych w kraju.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), przeprowadzonego w 4 kwartale 2022 r. wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku spadła liczba pracujących, co wpłynęło na spadek wskaźnika zatrudnienia. Spadła również liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie w 2021 r. było wyższe niż przed rokiem.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2022 r. ukształtowało się na poziomie wyższym niż rok wcześniej.

W 2022 r. liczba emerytów i rencistów była wyższa niż rok wcześniej, wzrosła również przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto. Wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacane przez ZUS niż KRUS.

W 2021 r. w porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego oraz przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych.

Na każde 10 tys. mieszkańców województwa aż 441 osób otrzymało świadczenie z pomocy społecznej – był to najwyższy wskaźnik w kraju.

W okresie 2015–2022 liczba beneficjentów świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w województwie w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się, jednak nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju.

W latach 2015–2021 w zasobach mieszkaniowych województwa przybyło ponad 29 tys. lokali. Przeważały mieszkania zlokalizowane w miastach, a ich udział w 2021 r. wyniósł 64,8%. Od 2015 r. warunki mieszkaniowe uległy nieznacznej poprawie. Wzrosła przeciętna wielkość mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Mieszkania na wsi były większe niż w miastach i mieszkało w nich więcej osób. Zmalała przeciętna liczba osób, przypadająca na 1 mieszkanie.

Od 2015 r. w województwie przybyło ponad 906 km rozdzielczej sieci wodociągowej. Na koniec 2021 r. na obszarach wiejskich zlokalizowane było 85,5% długości sieci wodociągowej. Mimo systematycznego wzrostu, jej gęstość w województwie należała do najniższych w kraju (14 lokata). Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej pozostał na poziomie z roku poprzedniego. W 2021 r. w miastach zużycie wody na 1 mieszkańca spadło w stosunku do 2020 r. i wzrosło na obszarach wiejskich.

W latach 2015–2021 w województwie przybyło ponad 777 km sieci kanalizacyjnej. Na koniec 2021 r. na terenach wiejskich znajdowało się 68,3% sieci kanalizacyjnej. W stosunku do 2020 r. zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wzrosło. Było ono, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, jednym z najniższych w kraju (14 lokata). W 2021 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało więcej mieszkańców województwa niż rok wcześniej.

Od 2015 r. przybyło w województwie blisko 597 km sieci gazowej. Jej gęstość w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej uplasowała województwo warmińsko-mazurskie na 15 miejscu w kraju. W 2021 r. liczba osób korzystających z sieci była zbliżona do tej z roku poprzedniego. W porównaniu z 2020 r. zużycie gazu przez gospodarstwa domowe wzrosło przy jednoczesnym wzroście liczby odbiorców.

W końcu 2021 r. w warmińsko-mazurskim bezpośrednio z pacjentem pracowało więcej lekarzy, lekarzy dentyistów oraz fizjoterapeutów niż w 2019 r. Mniej było natomiast pielęgniarek i położnych. W okresie 2015–2021 liczba placówek ambulatoryjnej służby zdrowia zmniejszyła się, co wpłynęło na zwiększenie obciążenia placówek pacjentami. Odmienną tendencję odnotowano w liczbie porad lekarskich przeliczanych na 1 mieszkańca. Na koniec 2021 r. zarówno liczba szpitali ogólnych, jak i łóżek do dyspozycji pacjentów była większa niż rok wcześniej, ale mniejsza niż w 2015 r.

W latach 2015–2021 zwiększył się poziom czytelnictwa mierzony wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika. Od 2015 r. wzrosła liczba kin. Liczba seansów i widzów w 2021 r. była większa niż rok wcześniej, jednak nie przekroczyła poziomu z 2015 r.

Zagrożenie przestępczością mierzone liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności w okresie 2015–2022 r. zwiększyło się. Wzrósł jednocześnie wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw, który w całym analizowanym okresie był wyższy od przeciętnego w kraju.

Udział gospodarstw domowych, posiadających w domu łącze internetowe wynosił ponad 90%. Wzrosła popularność szerokopasmowych łączy mobilnych, a także odsetek osób regularnie korzystających z Internetu.

Gospodarka

Produkt krajowy brutto w latach 2015–2021 stopniowo wzrastał. W 2021 r. w województwie dynamika wzrostu w porównaniu z poprzednim rokiem była niższa niż w kraju.

W województwie w końcu grudnia 2022 r. w rejestrze REGON wpisanych było więcej podmiotów niż rok wcześniej. Dominowały osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą.

Wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca w okresie 2015–2021 systematycznie rosła. Nakłady te finansowane były głównie środkami wewnętrznymi.

Zwiększył się odsetek przedsiębiorstw wyposażających pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu, jak i posiadających własną stronę internetową.

W 2022 r. w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano pogorszenie wyników finansowych uzyskanych przez przedsiębiorstwa niefinansowe, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób, z wyjątkiem wyniku ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. Pogorszeniu uległy też podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe.

W porównaniu z poprzednim rokiem w 2022 r., podobnie jak w 2021 r., notowano wzrost nakładów inwestycyjnych realizowanych przez przedsiębiorstwa niefinansowe, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób.

W 2022 r. w odniesieniu do roku poprzedniego lepiej plonowały zboża oraz rzepak i rzepik, natomiast gorzej ziemniaki i buraki cukrowe. Zwiększyło się pogłowie bydła i owiec, natomiast zmniejszyło się pogłowie trzody chlewnej. W porównaniu z rokiem poprzednim skupiono mniej podstawowych produktów rolnych, natomiast ich ceny wzrosły. Na targowiskach w porównaniu z 2019 r. wzrosły ceny zbóż, cena ziemniaków uległa za to spadkowi.

W 2021 r. w odniesieniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa wartość produkcji roślinnej. Wartość produkcji zwierzęcej zmalała. W skali roku zanotowano spadek produkcji końcowej i towarowej.

W 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) oraz przeciętne zatrudnienie. Wyższa niż przed rokiem była również wydajność pracy (mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego).

W odniesieniu do 2021 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa (w cenach bieżących). Wartość produkcji sprzedanej była jedną z najniższych w kraju (15 miejsce). Większa niż przed rokiem była wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Wystąpił spadek przeciętnego zatrudnienia, przy jednoczesnym wzroście wydajności pracy.

W 2022 r. w województwie wzrosła liczba mieszkań oddanych do użytkowania. Spadła natomiast liczba mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań rozpoczętych. W miastach, podobnie jak w 2021 r., przybyło więcej nowych mieszkań niż na wsi. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była mniejsza niż rok wcześniej. Wskaźnik wielkości mieszkań, wyrażony liczbą izb w 1 mieszkaniu, pozostał na zbliżonym poziomie. Wzrosła liczba mieszkań oddanych w przeliczeniu na 1000 ludności. Wszystkie nowo oddane mieszkania były wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj. wodociąg, kanalizację oraz centralne ogrzewanie.

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim, w odniesieniu do roku poprzedniego, wzrosła zarówno sprzedaż detaliczna jak i hurtowa.

Od 2015 r. przybyło w województwie 1,0 tys. km dróg publicznych o twardej nawierzchni. Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły 91,4% długości dróg o nawierzchni twardej. W 2021 r. gęstość dróg o nawierzchni twardej na 100 km² powierzchni województwa była najniższa w kraju. Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej, jak i gruntowej, wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne.

W 2021 r. na ogólną liczbę międzymiastowych połączeń autobusowych składało się 335 linii krajowych. Wśród połączeń krajowych dominowały linie podmiejskie.

Długość linii komunikacji miejskiej spadła w porównaniu z 2020 r. Taborem komunikacji miejskiej przewieziono mniej pasażerów niż w rok wcześniej.

W odniesieniu do 2020 r. długość sieci kolejowej była krótsza.

W 2021 r. przewóz ładunków żegluga śródlądową był mniejszy niż w 2020 r. Wzrosła natomiast liczba przewiezionych pasażerów.

Na koniec 2021 r. moc zainstalowana i osiągalna w elektrowniach była w województwie wyższa niż w roku poprzednim. Odnotowano wzrost produkcji energii elektrycznej. W województwie 90,7% wytworzonej energii elektrycznej pochodziło z odnawialnych nośników energii.

W 2021 r. gospodarstwa domowe zużyły więcej prądu niż rok wcześniej. Zarejestrowanych było więcej odbiorców energii elektrycznej niż w 2020 r. Średnie zużycie prądu przez 1 mieszkańca województwa wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim.

Zarządzanie rozwojem

Na koniec 2021 r., podobnie jak rok wcześniej, budżety jednostek samorządu terytorialnego uzyskały dodatni wynik finansowy. W porównaniu z 2020 r. zmalały dotacje inwestycyjne. Zmniejszyło się zadłużenie jednostek.

W 2021 r. zmniejszyła się liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany i powierzchnia tego obszaru. Działania rewitalizacyjne prowadziła 1/3 gmin.

Executive summary

Environment

In 2021, in the Warmińsko-Mazurskie Voivodship, more water was used for the needs of the national economy and population compared to the previous year. The number of wastewater treatment plants increased, while the share of the population using them in the total population decreased. Both the emission of gaseous and particulate pollutants increased. The amount of industrial waste generated during the year decreased. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management were higher than in the previous year.

In 2021, more municipal waste was generated in the Voivodship than in the previous year. The amount of municipal waste collected per capita increased per year. The share of waste collected separately in the total amount of municipal waste collected increased. The largest amount of municipal waste collected separately came from households. There were 10 controlled municipal landfill sites and 20 illegal landfills in the Voivodship.

Society

The population of Warmińsko-Mazurskie Voivodship decreased systematically in the years 2015–2022. The decrease in the number of inhabitants was caused by the migration outflow of the Voivodship's population and in 2015, 2016, 2018–2022 also by negative natural increase.

The population ageing process was observed in the Voivodship. However, compared the average values in the country, Warmińsko-Mazurskie Voivodship was characterised in 2022 by a lower share of the post-working age population and a slightly higher share of the pre-working age population.

In the 2015–2021 period, the number of pre-primary establishments increased, while the number of places and children in pre-primary establishments increased.

Number of students and graduates per 10 thousand population has decreased systematically since 2015.

In 2021, the number of employed persons in the national economy increased compared to the previous year.

In 2022, compared to the previous year, the number of registered unemployed persons decreased in the Voivodship. The unemployment rate, as in previous years, was one of the highest in the country.

The results of the Labour Force Survey (LFS) conducted in the 4th quarter of 2022 show that the number of employed persons decreased as compared to the same period of the previous year, which influenced the decrease in the employment rate. The number of unemployed persons and the unemployment rate also decreased.

In 2021, the average monthly gross wages and salaries in the national economy in Warmińsko-Mazurskie Voivodship was higher than in the previous year.

In 2022, the average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector reached a higher level than a year before.

In 2022, number of retirees and pensioners was higher than the year before, and the average monthly gross retirement and other pension also increased. Benefits paid by ZUS were characterised by a higher dynamics than those paid by KRUS.

In 2021, compared to the previous year, there was an increase in average monthly available income and average monthly expenditures per capita in households.

For every 10 thousand population of the Voivodship, up to 441 persons received social assistance benefits – it was the highest rate in the country.

In the 2015–2022 period, the number of social assistance beneficiaries in the Voivodship per 10 thousand population decreased, but it was still the highest rate in the country.

In 2015–2021, the Voivodship's dwelling stocks increased by over 29 thousand premises. Dwellings located in cities dominated, with a share of 64.8% in 2021. Housing conditions have slightly improved since 2015. The average size of dwelling and the average useful floor area per person increased. Dwellings in rural areas were larger than in cities and more people lived in them. The average number of persons per dwelling decreased.

Since 2015, more than 906 km of water supply distribution network has been added in the Voivodship. At the end of 2021, 85.5% of the length of the water supply network was located in rural areas. Despite a systematic increase, its density in the Voivodship was among the lowest in the country (14th place). The percentage of the population connected to the water supply system remained at the previous year's level. In 2021, as compared with 2020, water consumption per capita decreased in urban areas and increased in rural areas.

In the years 2015–2021, more than 777 km of sewage network were added in the Voivodship. At the end of 2021, 68.3% of the sewage network was located in rural areas. Compared to 2020, the density of the sewage network has increased. It was, as in the case of water supply system, one of the lowest in the country (14th place). In 2021, more inhabitants of the Voivodship were using the sewage network than the year before.

Since 2015, nearly 597 km of gas supply system have been added to the Voivodship. Its density per 100 km² of total area placed the Warmińsko-Mazurskie Voivodship on the 15th place in the country. In 2021, the number of people using the gas supply system in the Voivodship was similar to that of the previous year. Compared to 2020, consumption of gas by households increased with an increase in the number of consumers.

At the end of 2021 there were more doctors, dentists and physiotherapists working directly with patients in Warmińsko-Mazurskie Voivodship than in 2019. However, there were fewer nurses and midwives. In the period 2015–2021, the number of out-patient health care facilities decreased, which resulted in an increase in patient burden on facilities. A different trend was observed in the number of medical consultations per inhabitant. At the end of 2021, both the number of general hospitals and beds available to patients was higher than in the previous year, but lower than in 2015.

In the years 2015–2021, the level of readership, measured by the index of library loans of collection per 1 library user, increased. The number of cinemas has increased since 2015. The number of screenings and audiences in 2021 was higher than the previous year, but did not exceed the 2015 level.

In the period 2015–2022, the threat of crime measured by the number of detected crimes per 1000 population increased. The rate of detectability of delinquents in ascertained crimes increased, and this rate was higher than the national average over the entire analysed period.

The share of households with an Internet connection at home was over 90%. The popularity of mobile broadband has increased, as well as the percentage of people who regularly use the Internet.

Economy

Gross domestic product in 2015–2021 gradually increased. In 2021, the growth dynamics compared to the previous year was lower than in the country.

At the end of December 2022, more entities were entered in the REGON register in the Voivodship than the year before. Natural persons conducting economic activity dominated.

In the 2015-2021 period, the value of intramural expenditure on R&D per capita increased steadily. These expenditures were mainly financed with intramural funds.

The percentage of enterprises equipping employees with mobile devices allowing a mobile connection to the Internet as well as having their own website increased.

In 2022, compared to the previous year, there was a deterioration in the financial results obtained by non-financial enterprises employing more than 49 persons, except for the result on the sale of products, goods and materials. Basic economic and financial indicators also deteriorated.

Compared to the previous year, in 2022, as in 2021, an increase in investment outlays of non-financial enterprises employing more than 49 persons was recorded.

In 2022, compared to the previous year, cereals, rape and turnip rape yielded better, while potatoes and sugar beet yielded worse. Cattle livestock and sheep increased, while pig livestock decreased. Compared to the previous year, fewer basic agricultural products were purchased, while their prices increased. At marketplaces, the price of cereals increased compared to 2019, while the price of potatoes decreased.

In 2021, compared to the previous year, there was an increase in gross agricultural output (in constant prices), which was due to the higher value of crop production. The value of livestock production has decreased. On an annual basis, there was a decrease in final and market output was recorded.

In 2022, compared to the previous year, sold production of industry (in constant prices) and average paid employment increased. Labour productivity (measured by the value of sold production per employee) was also higher than in the previous year.

In relation to 2021, an increase in sold production of construction was recorded (in current prices). The value of sold production was one of the lowest in the country (15th place). The value of sales of construction and assembly production was higher than a year ago. There was a decrease in average paid employment, with an increase in labour productivity.

In 2022, the number of dwellings completed increased in the Voivodship. The number of dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project and the number of dwellings in which construction has begun decreased. In urban areas, as in 2021, more new dwellings were added than in rural areas. Average useful floor area of dwelling completed was smaller than in the previous year. The dwelling size indicator, expressed as the number of rooms per dwelling, remained at a similar level. The number of dwellings completed per 1000 population increased. All newly completed dwellings were equipped with basic technical and sanitary installations, i.e. water supply, sewage system and central heating.

In 2022, compared to the previous year, both retail and wholesale sales increased in the Warmińsko-Mazurskie Voivodship.

Since 2015, 1.0 thousand km of hard surface public roads have been added in the Voivodship. Roads with improved surface accounted for 91.4% of the length of hard surfaces roads. In 2021, the density of hard surface roads per 100 km² of the Voivodship's area was the lowest in the country. The density indicator of communal and district roads with hard surface as well as unsurfaced, showed a large territorial differentiation.

In 2021, the total number of interurban bus connections consisted of 335 national lines. Suburban lines dominated among national connections.

The length of urban transport lines decreased compared to 2020. Fewer passengers were transported by urban transport fleet than in the previous year.

Compared to 2020, the length of railway lines was shorter.

In 2021, transport of goods by inland waterway was lower than in 2020. However, the number of passengers transported increased.

At the end of 2021, the installed and maximum capacity of power plants was higher in the Voivodship than in the previous year. There was an increase in production of electricity. In the Voivodship, 90.7% of the electricity generated came from renewable energy sources.

In 2021, households consumed more electricity than the year before. More electricity consumers were registered than in 2020. The average consumption of electricity by inhabitant of the Voivodship increased compared to the previous year.

Development management

At the end of 2021, as in the previous year, the budgets of local government units achieved a positive financial result. Compared to 2020, investment grants decreased. The debt of the units decreased.

In 2021, the number of gminas which have designated degraded area and the area of degraded area decreased. Revitalisation activities were carried out by $\frac{1}{3}$ of the gminas.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2021 (as of 31 December) in %	0,2	0,2
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2021 r. w hm ³ Consumption of water for the needs of the national economy and population during the year in 2021 in hm ³	8 845,0	105,1
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2021 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2021 in hm ³	7 769,3	69,0
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2021 r. w dam ³ Total municipal wastewater treated in 2021 in dam ³	1 355 953	47 205
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2021 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in 2021 in tonnes/year:		
gazowych gaseous	209 490 154	1 721 846
pyłowych particulates	22 168	558
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2021 r. w % Total area under legal protection in total area in 2021 in %	32,3	46,7
Lesistość w 2021 r. w % Forest cover in 2021 in %	29,6	31,7
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2022 (as of 31 December)	121	57
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r. Natural increase per 1000 population in 2022	-3,8	-4,5
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2022	0,1	-1,6
Przeciętne trwanie życia w 2021 r. (w latach): Life expectancy in 2021 (in years):		
mężczyźni males	71,8	70,8
kobiety females	79,7	79,4
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2021/2022 Children aged 3–6 in pre-primary establishments ^a per 1000 children aged 3–6 in 2021/2022 school years	904	850

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
 Table 1. Selected data for Poland and voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2022 r. w % (przeciętne w roku) Employment rate by LFS in 2022 in % (annual averages)	56,3	53,5
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2022 r. w % (przeciętne w roku) Activity rate by LFS in 2022 in % (annual averages)	58,0	55,4
Stopa bezrobocia według BAEL w 2022 r. w % (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS in 2022 in % (annual averages)	2,9	3,4
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2022 r. Registered unemployed persons per job offer in 2022	18	22
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ^a w sektorze przedsiębiorstw w 2022 r. w zł Average monthly gross wages and salaries ^a in the enterprise sector in 2022 in PLN	6 653,67	5 331,98
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2022 r. w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2022 in PLN	2 789,89	2 564,91
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2021 r. w zł Average monthly available income per capita in households in 2021 in PLN	2 061,93	2 069,47
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^b w 2021 r. w % At-risk-of-poverty rate after social transfers ^b in 2021 in %	14,8	19,4
Współczynnik Giniego w 2021 r. w % Gini coefficient in 2021 in %	26,8	25,0
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2021 r. w % Social assistance beneficiaries in total population in 2021 in %	3,7	6,5
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2021 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2021 in thousand PLN	3 451 528	195 139
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^c na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2021 r. Children staying in nurseries and children's clubs ^c per 1000 children up to the age of 3 in 2021	155,2	105,9
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2021 r. Population per out-patient health care unit in 2021	1 474	1 241
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2021 r.: Medical personnel per 10 thousand population in 2021:		
lekarze doctors	34,3	25,1
pielęgniarki nurses	56,6	52,1
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2021 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2021	44,4	46,7
Produkt krajowy brutto ^d (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł Gross domestic product ^d (current prices) per capita in 2021 in PLN	69 069	48 874
Podmioty gospodarki narodowej ^e na 10 tys. ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy ^e per 10 thousand population in 2022 (as of 31 December)	1 323	1 053

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Na podstawie danych z Europejskiego badania dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC). c Łącznie z oddziałami żłobkowymi i z żłobkami przyzakładowymi. d Wstępny szacunek. e Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Based on data of the European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC). c Including nursery wards and workplace nurseries. d Preliminary estimate. e Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
 Table 1. Selected data for Poland and voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego ^a na 10 tys. ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation ^a per 10 thousand population in 2022 (as of 31 December)	23	6
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^b w 2021 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^b in 2021	9,0	4,6
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^c w 2022 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^c in 2022 in %	83,2	82,4
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w 2022 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^c in 2022 in %	94,0	95,1
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^c w 2022 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^c in 2022 (previous year=100; current prices)	118,2	132,8
Obsada bydła ^d na 100 ha użytków rolnych w 2022 r. w szt. Cattle density ^d per 100 ha of agricultural land in 2022 in heads	43,1	46,1
Obsada trzody chlewnej ^d na 100 ha użytków rolnych w 2022 r. w szt. Pigs density ^d per 100 ha of agricultural land in 2022 in heads	64,3	43,4
Produkcja sprzedana przemysłu ^e (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2022 r. w zł Sold production of industry ^e (current prices) per 1 average employed person in industry in 2022 in PLN	895 324	621 855
Produkcja sprzedana budownictwa ^e (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2022 r. w zł Sold production of construction ^e (current prices) per 1 average employed person in construction in 2022 in PLN	908 593	542 589
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2022 r. Dwellings completed per 1000 population in 2022	6,3	5,6
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2021 r. Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2021	100,9	59,4
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2021 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2021	6,2	4,5
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2021 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2021 in %	17,0	90,7

a Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON. b Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2022 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register. b Economically active persons (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. c Data concern economic entities employing more than 49 persons. d The data on agricultural land as of June 1, 2020 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2022. e Data concern economic entities employing more than 9 persons.

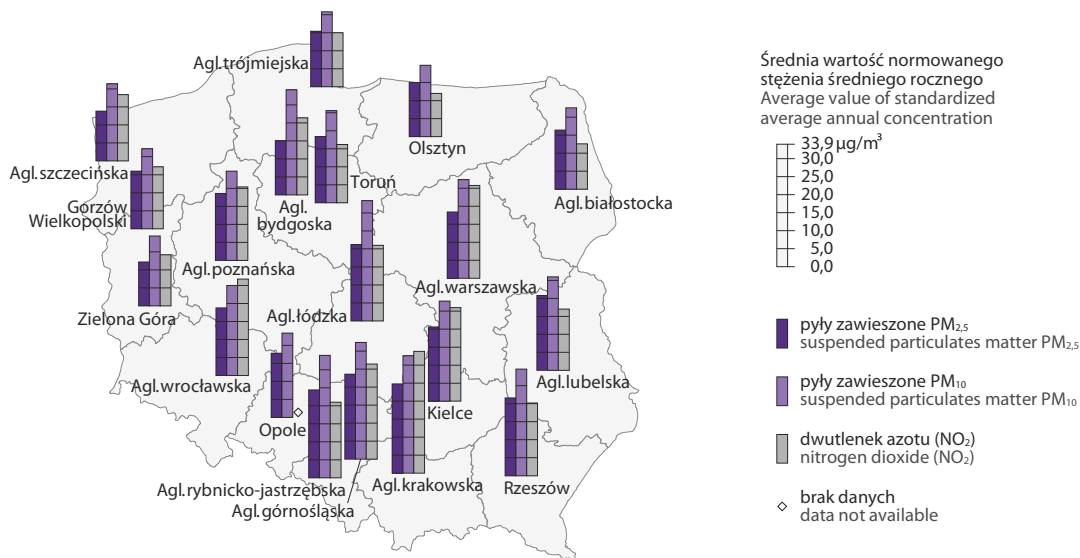
Rozdział 2

Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw

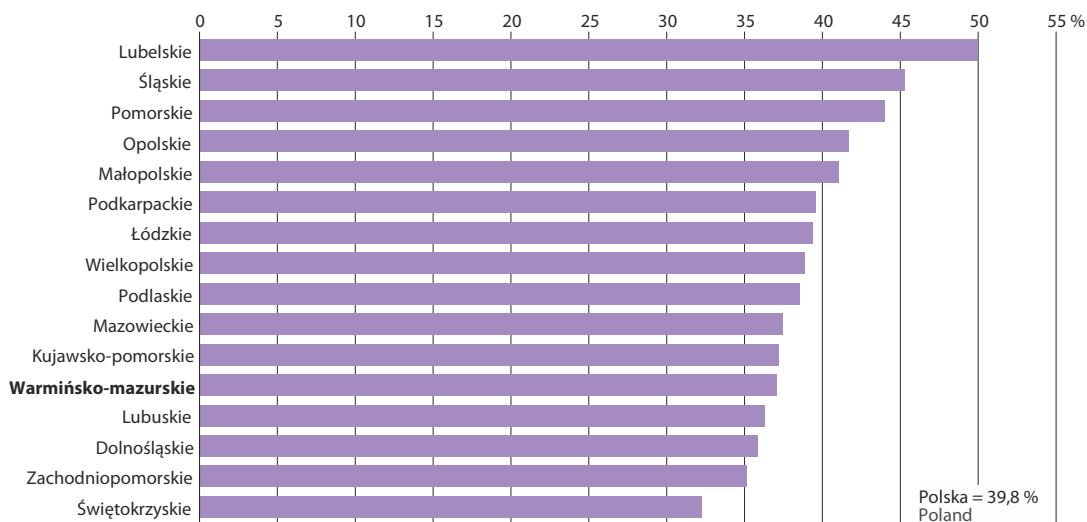
Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀, i NO₂ w 2021 r.
 Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀, and NO₂ in 2021

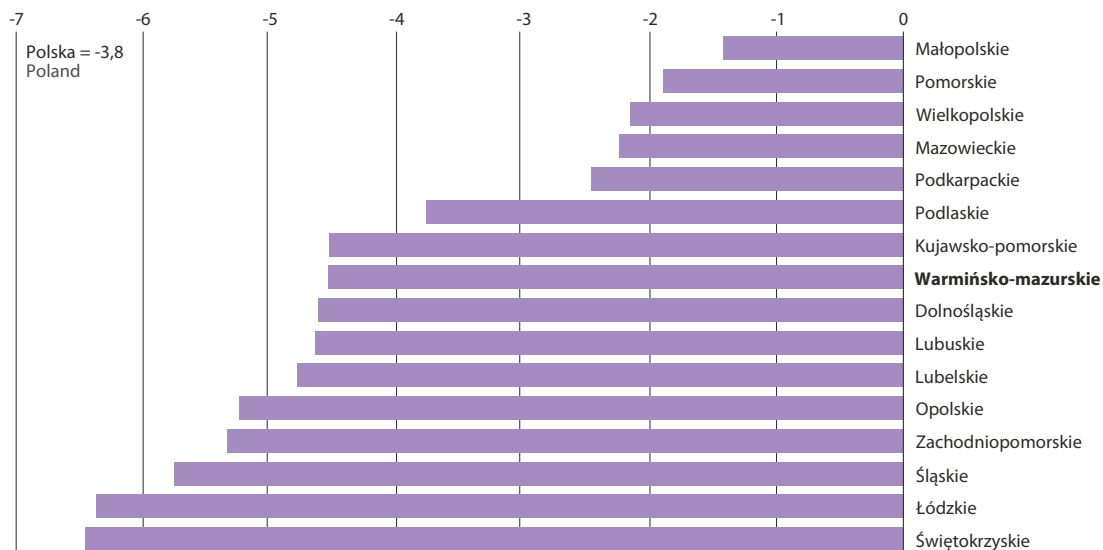

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2021 r.

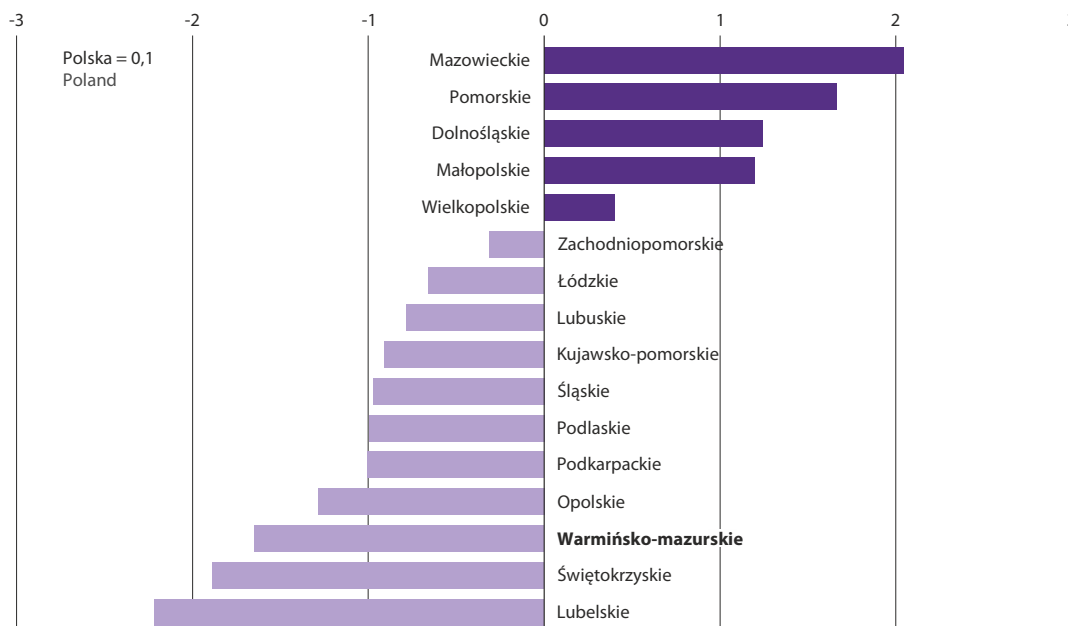
Chart 1. Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2021

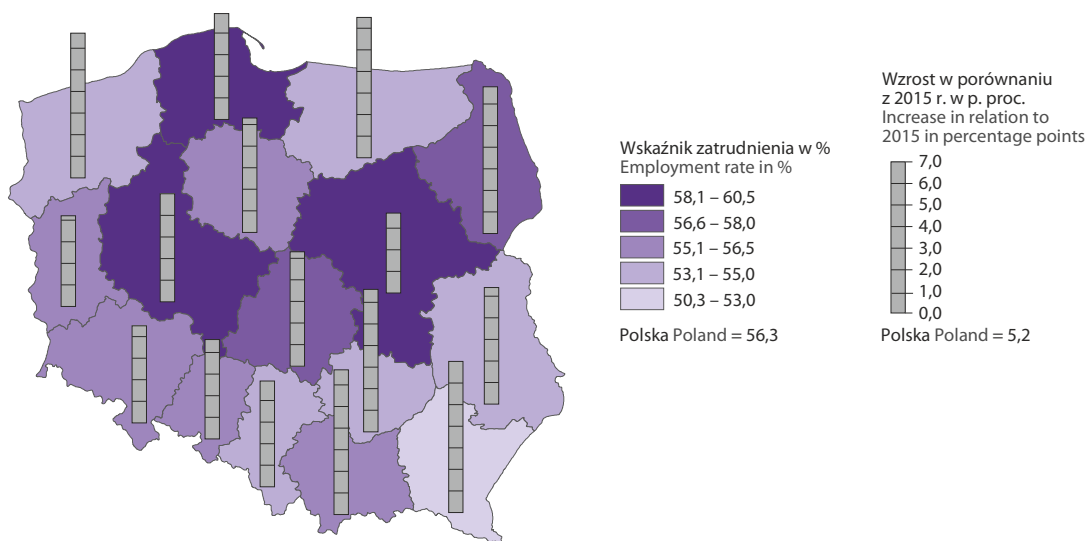
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r.
 Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2022

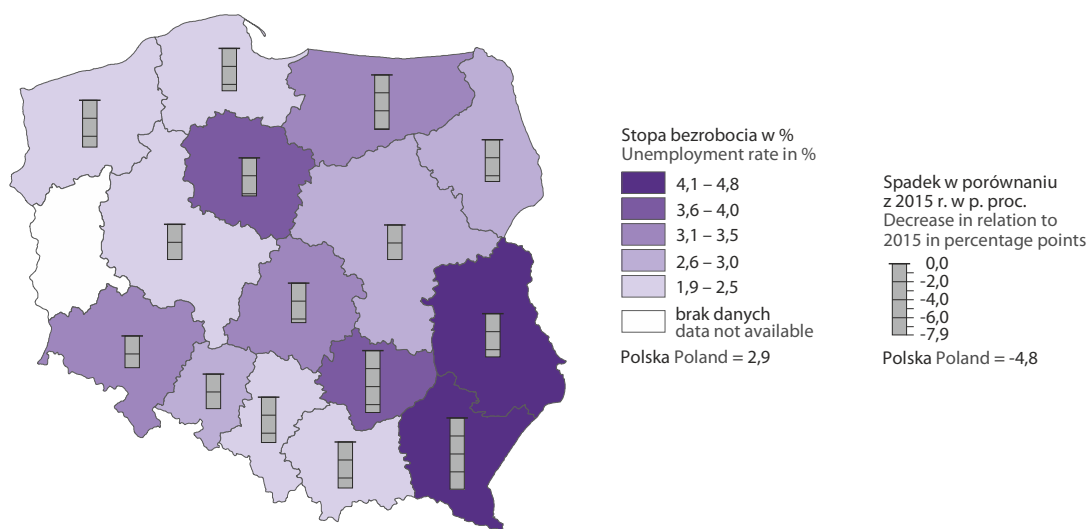
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r.
 Chart 3. Net internal and international migration for permanent residence per 1000 population in 2022

Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2022 r. (przeciętne w roku)
 Map 2. Employment rate by LFS in 2022 (annual average)

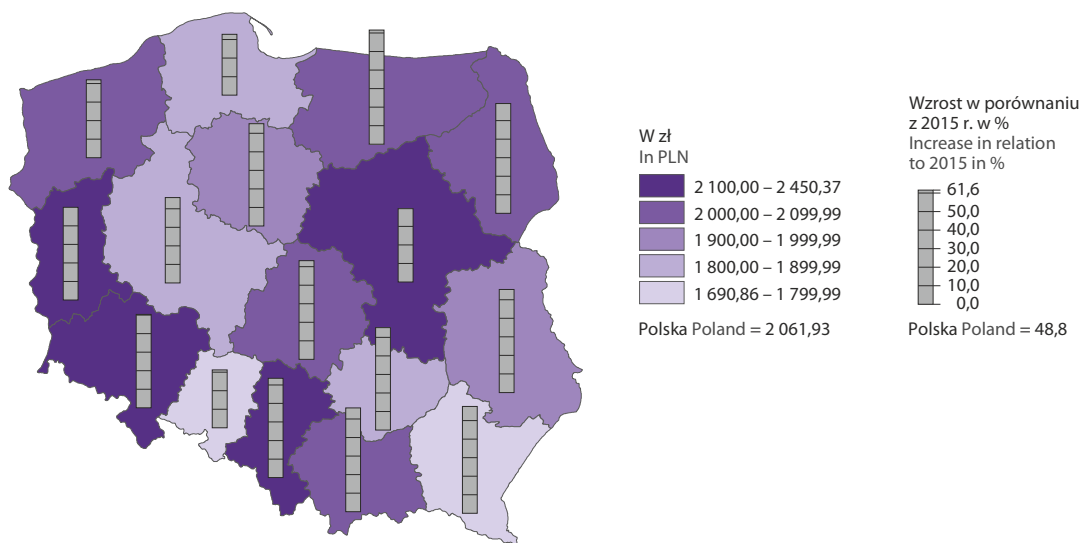

Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2022 r. (przeciętne w roku)
 Map 3. Unemployment rate by LFS in 2022 (annual average)

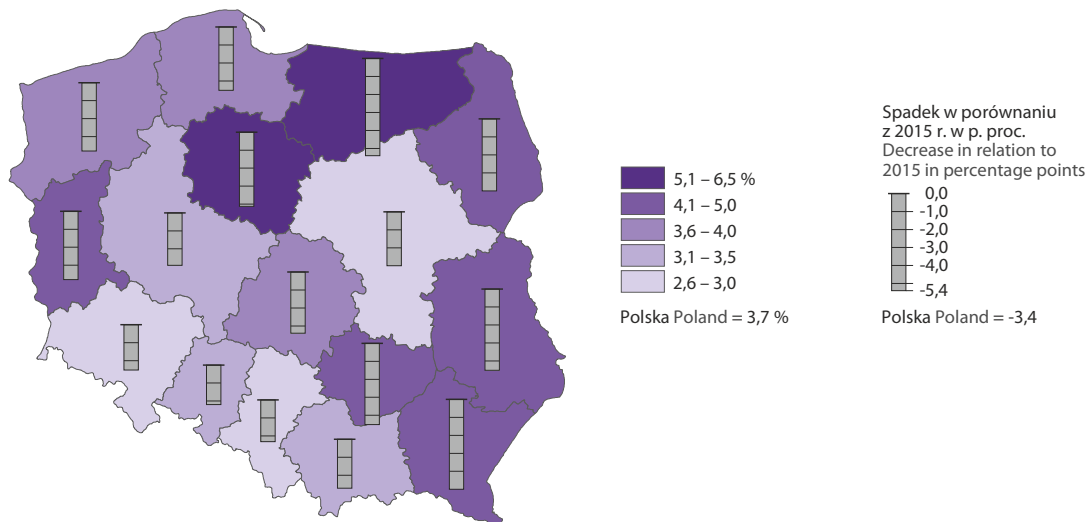
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2021 r.

Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2021

Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2021 r.

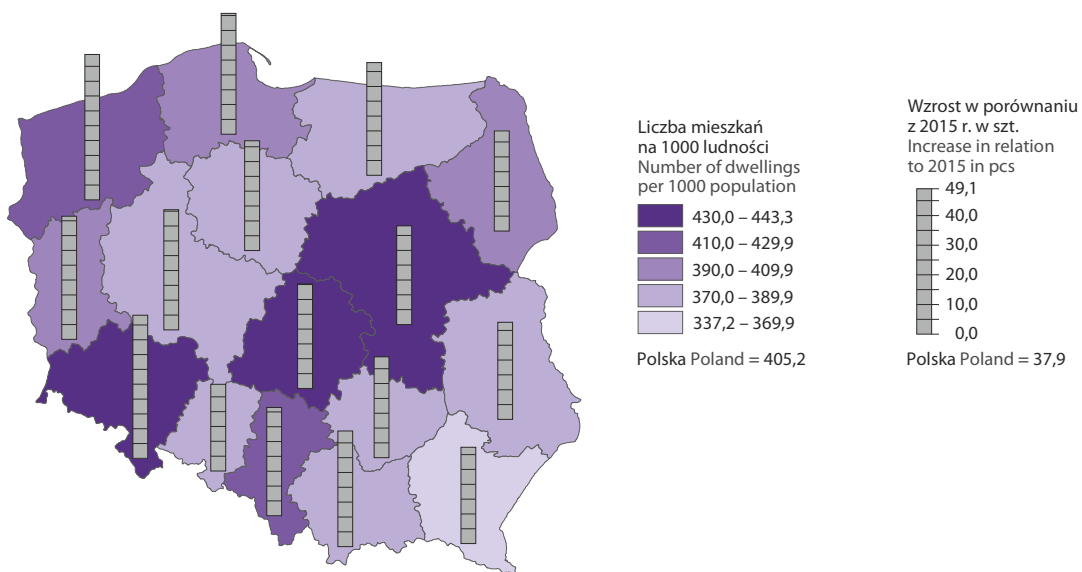
Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2021

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2021 r.

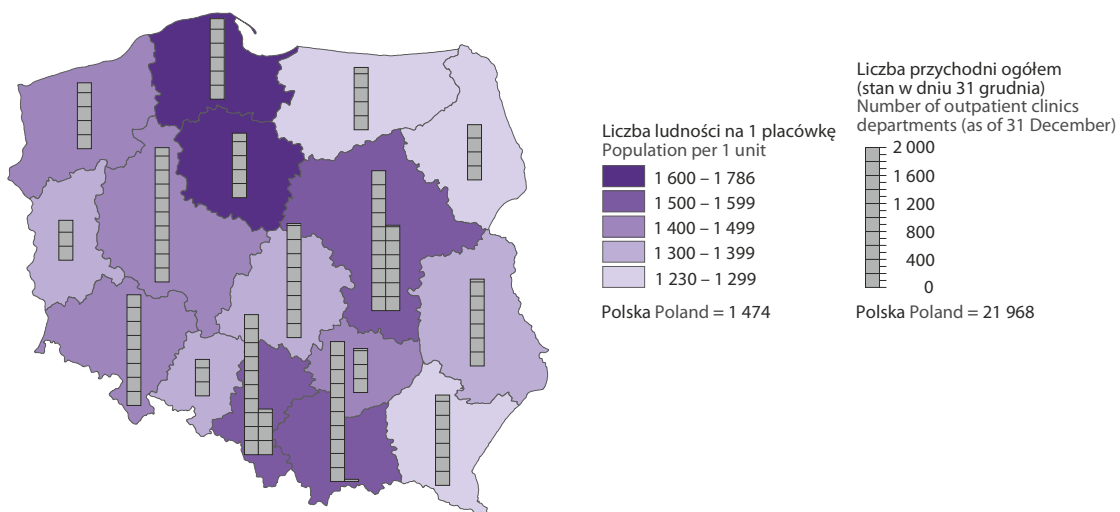
Stan w dniu 31 grudnia

Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2021
As of 31 December

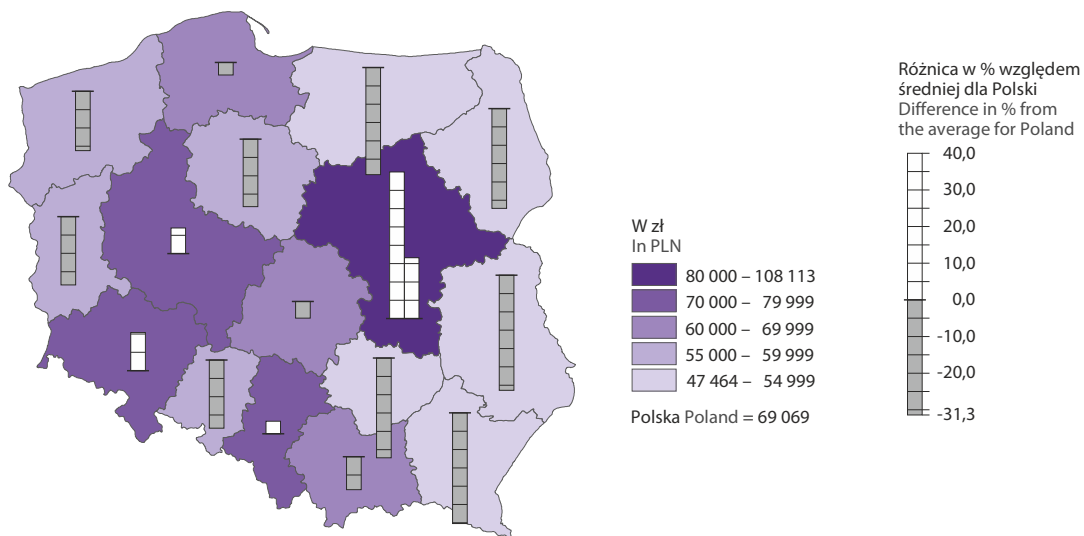

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2021 r.

Map 7. Out-patient health care units in 2021

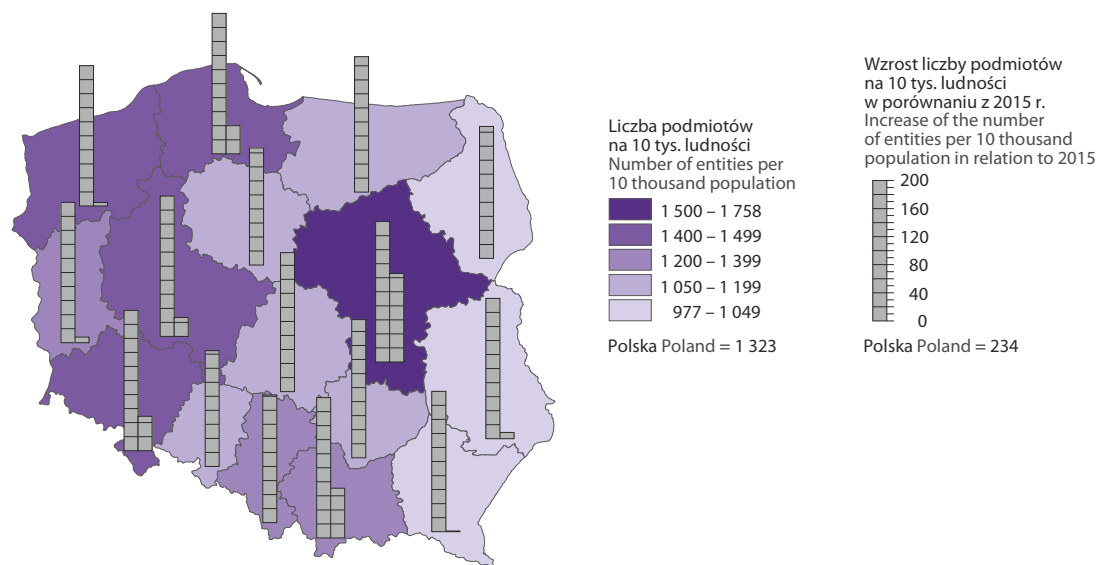

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2021 r. (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2021 (current prices)

^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
 a Grouping by local kind-of-activity unit method; preliminary estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2022 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2022
 As of 31 December

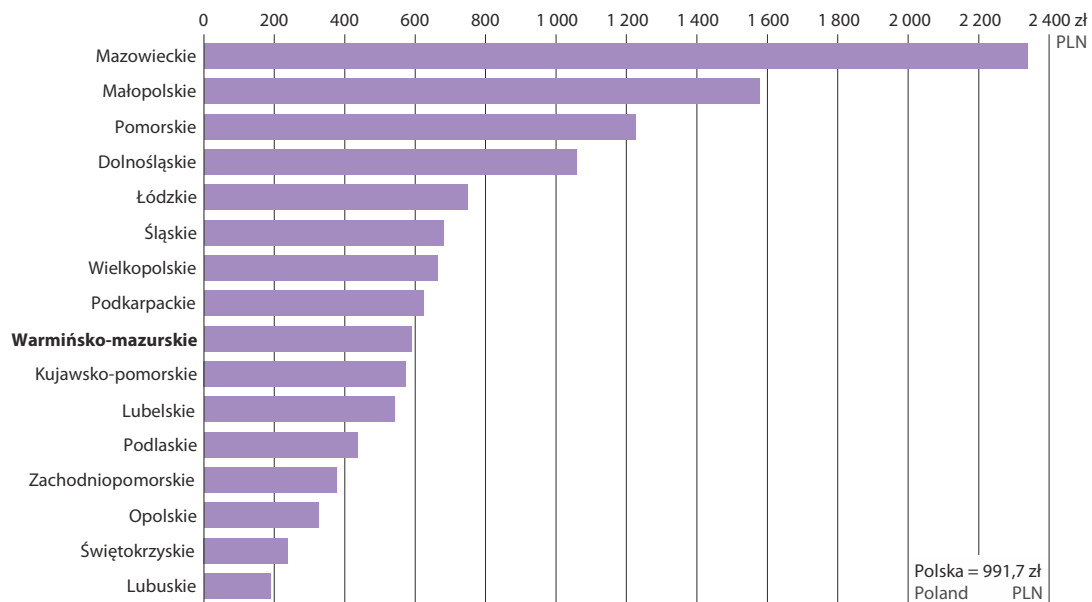

Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2022 r.
 Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2022

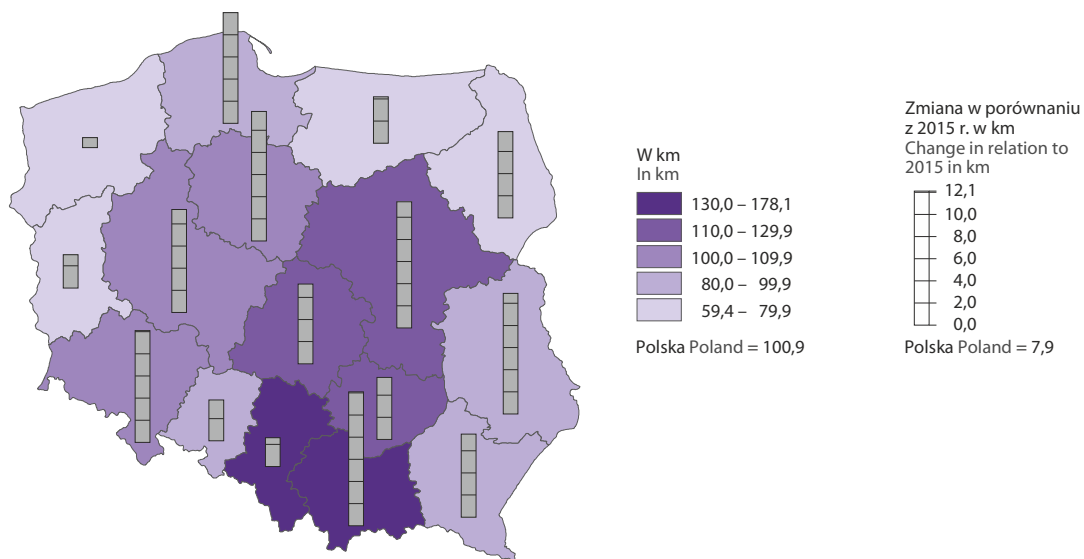
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2021 r. (ceny bieżące)

Chart 5. Intramural expenditure on research and development per capita in 2021 (current prices)

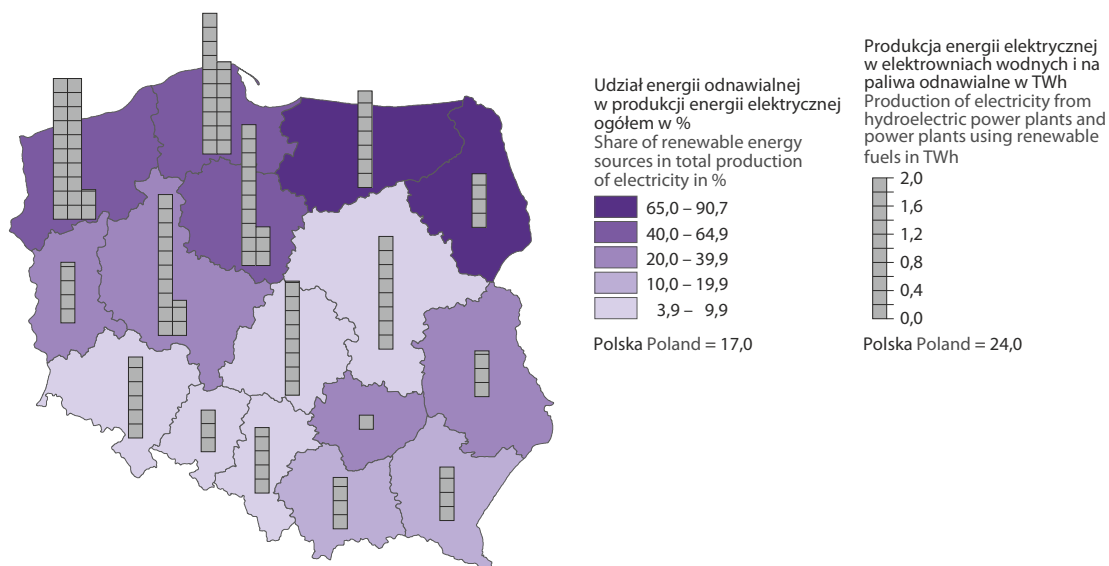

Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2021 r.
 Map 10. Hard surface public road per 100 km² of total area in 2021

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2021 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2021

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 12. Administrative division of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2022
 As of 31 December

Powiaty województwa
 Powiats of the Voivodship

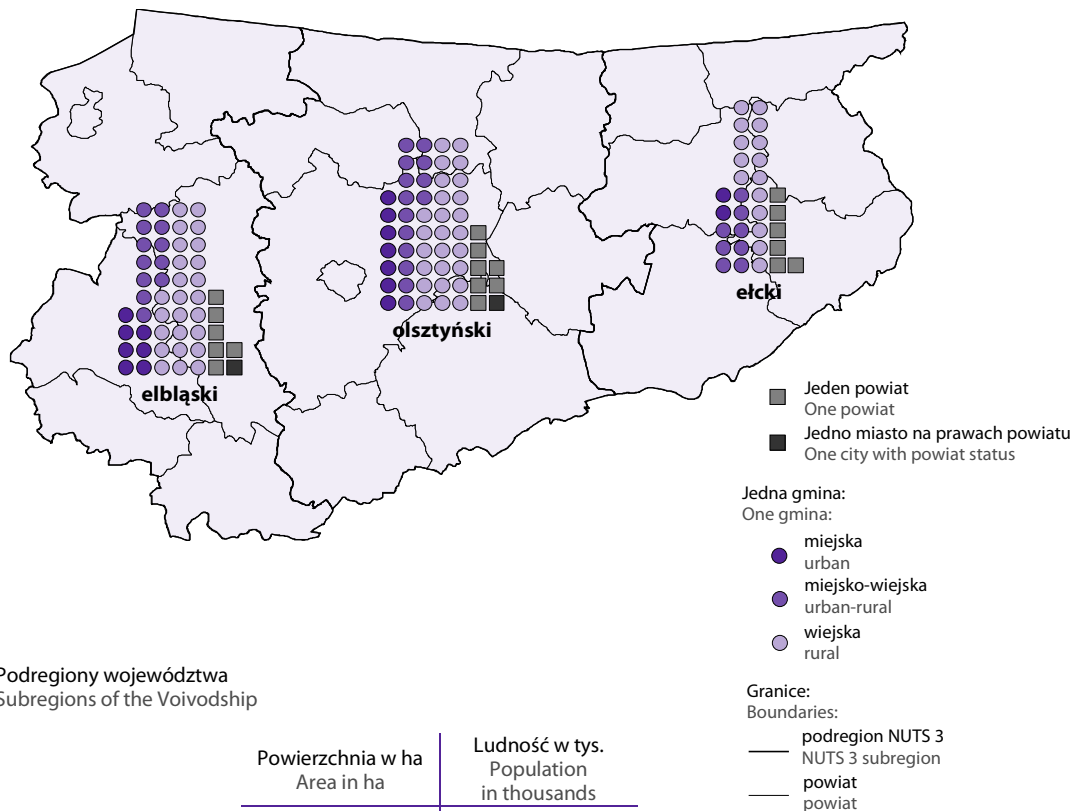
	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands		Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Warmińsko-mazurskie	2 417 362	1 366,4	mrągowski	106 467	47,9
bartoszycki	130 748	53,2	nidzicki	96 065	30,7
braniewski	120 419	37,9	nowomiejski	69 373	42,2
działdowski	95 391	61,9	olecki	87 357	32,2
elbląski	141 301	54,6	olsztyński	283 807	129,6
ełcki	111 293	88,6	ostródzki	176 658	99,7
giżycki	111 952	54,0	piski	177 532	52,5
goldapski	77 233	25,1	szczycieński	193 315	66,9
iławski	138 518	90,2	węgorzewski	69 320	21,1
kętrzyński	121 300	57,8	m. Elbląg	7 982	113,6
lidzbarski	92 499	38,5	m. Olsztyn	8 832	168,2

Według stanu w dniu 1 stycznia 2022 r. województwo warmińsko-mazurskie zajmowało powierzchnię 24 174 km², co stanowi 7,7% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r.) mieszkało 1 366,4 tys. ludności, tj. 3,6% ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 57 osób (ostatnia lokata w kraju). W miastach mieszkało 59,0% ludności województwa.

Mapa 13. Podział województwa warmińsko-mazurskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 13. Division of Warmińsko-Mazurskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2022
As of 31 December

Podregiony województwa
Subregions of the Voivodship

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Warmińsko-mazurskie	2 417 362	1 366,4
elbląski	749 642	500,1
ełcki	634 687	273,6
olsztyński	1 033 033	592,7

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Powierzchnia

4.1. Area

Struktura powierzchni geodezyjnej województwa warmińsko-mazurskiego nie uległa znaczącym zmianom. Największy udział miały użytki rolne, a także grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. W latach 2015–2021 grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania utrzymały się na poziomie powyżej 4,3 tys. ha.

Województwo warmińsko-mazurskie leży w północno-wschodniej części kraju. Od północy graniczy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, od wschodu z województwem podlaskim, od południa z mazowieckim i kujawsko-pomorskim, a od zachodu z pomorskim.

Powierzchnia geodezyjna województwa według stanu w dniu 1 stycznia 2022 r. wynosiła 2 417,4 tys. ha i stanowiła 7,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały nieco ponad połowę ogólnej powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 1/3. W województwie 5,7% gruntów znajdowało się pod wodami i był to najwyższy udział powierzchni wód wśród wszystkich województw w Polsce. Warmińsko-mazurskie, obok pomorskiego i zachodniopomorskiego, posiadało grunty pod wodamiorskimi wewnętrznymi. Ich powierzchnia wyniosła 16,4 tys. ha.

W 2022 r. w porównaniu z 2015 r. najbardziej powiększyła się powierzchnia użytków rolnych, a także gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 2. Geodesic area by land use

As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna Total area	2 417 347	2 417 347	2 417 347	2 417 363	7,7
w tym: of which:					
Użytki rolne Agricultural land	1 306 731	1 314 318 ^a	1 313 039 ^a	1 312 982 ^a	7,0
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	796 091	794 844	795 898	796 749	8,3
Grunty pod wodami Lands under waters	136 757	137 345	138 918	137 886	20,8
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	92 679	95 131 ^b	96 083 ^b	96 574 ^b	5,4
Nie użytki Wasteland	74 688	66 985	66 333	66 388	14,1

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item "Forest land as well as woodland and shrubland" until 2016. b Including areas used for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W końcu 2021 r. łączna powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wynosiła 4,5 tys. ha i stanowiła 0,2% powierzchni województwa. W kraju tych gruntów było 62,3 tys. ha, co stanowiło także 0,2% powierzchni ogółem. Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania zmalała w województwie w porównaniu z poprzednim rokiem i w porównaniu z 2015 r.

W 2021 r. zrehabilitowano 200 ha oraz zagospodarowano 6 ha powierzchni, w większości na cele rolnicze. Stanowiło to 4,6% gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. W tym samym okresie z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 242 ha gruntów, wśród których prawie wszystkie stanowiły grunty rolne. Przeznaczono je przede wszystkim na tereny osiedlowe i przemysłowe.

Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

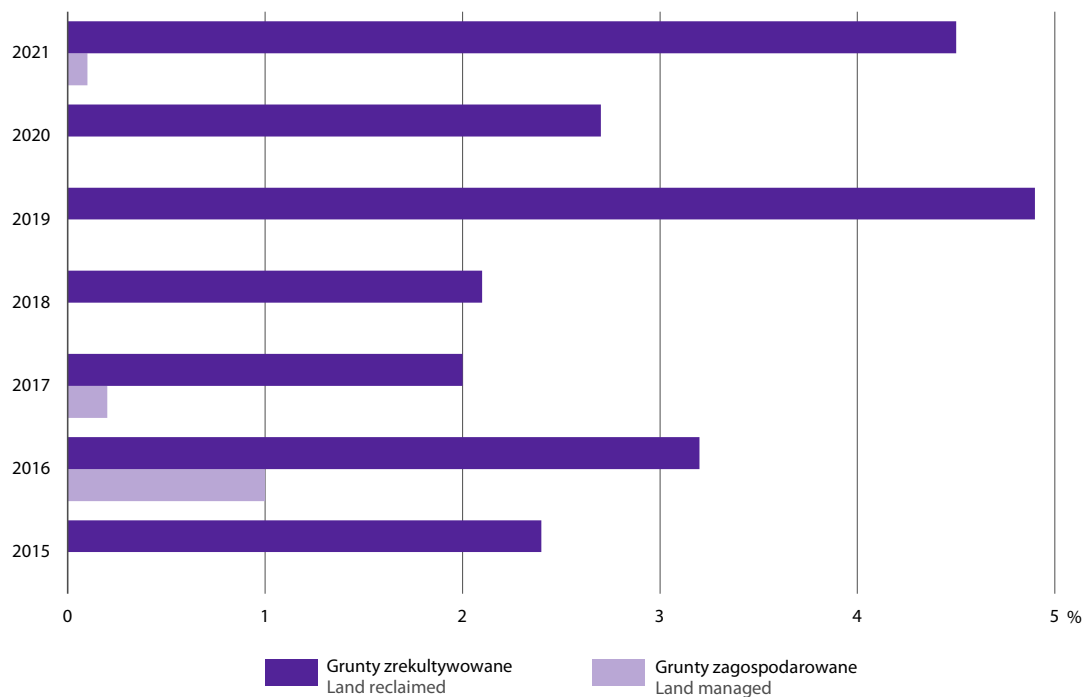
Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w końcu 2021 r. w krajowej powierzchni tych gruntów wyniósł 7,2%. Grunty zrehabilitowane w warmińsko-mazurskim stanowiły 8,9% gruntów zrehabilitowanych w Polsce, a grunty zagospodarowane 1,1%.

Wykres 6. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku

Chart 6. Land reclaimed and managed during the year

4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne

4.2. Water consumption. Industrial and municipal wastewater

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności było wyższe w skali roku, natomiast niższe w porównaniu z 2015 r. Wynikało to przede wszystkim ze zmieniającego się poziomu zużycia wody w przemyśle, ponieważ w gospodarstwach domowych pozostawało ono na zbliżonym poziomie. Utrzymała się tendencja wzrostowa oczyszczalni ścieków. Zmniejszył się udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem w skali roku, natomiast zwiększył się w skali sześciu lat.

W 2021 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 105,1 hm³ i było wyższe o 2,9% niż rok wcześniej, natomiast niższe o 15,2% niż w 2015 r. Udział województwa w zużyciu krajowym wyniósł 1,2%. Najwięcej wody w warmińsko-mazurskim zużyły gospodarstwa domowe (43,5% ogólnego zużycia wody) i przemysł (27,2%). W Polsce najwięcej wody zużyto w przemyśle (72,0%).

Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Table 3. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem^a Total^a	123,9	121,6	102,1	105,1	1,2
w tym: of which:					
Przemysł Industry	34,6	41,6	27,0	28,6	0,4
Gospodarstwa domowe Households	45,4	45,7	46,2	45,7	3,6

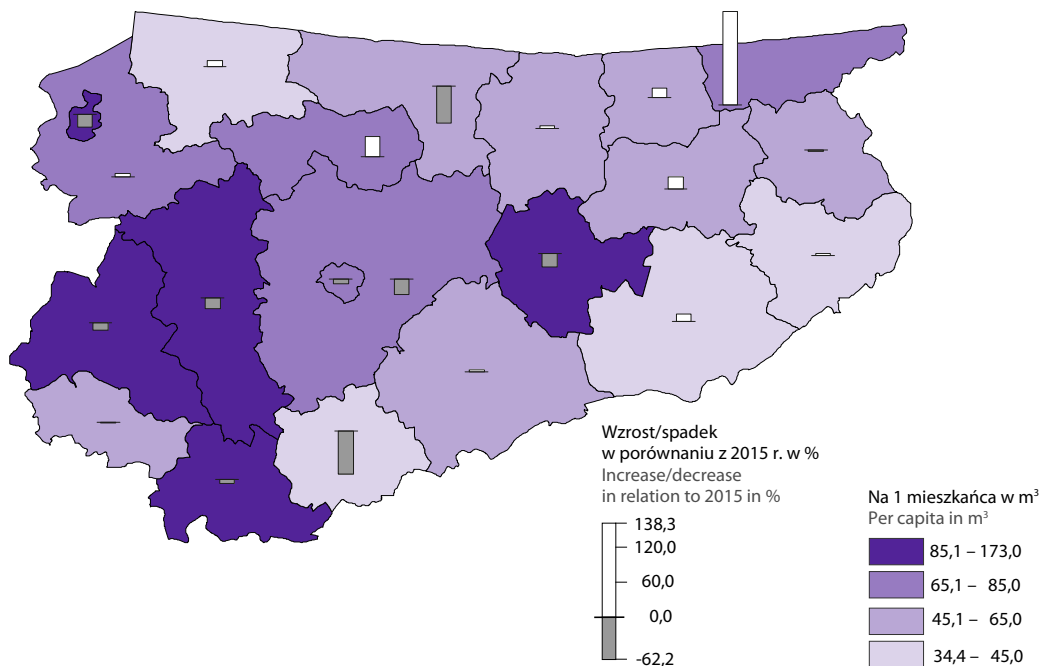
a Do 2018 r. łącznie z nawodnieniami w rolnictwie i leśnictwie
a Until 2018 includes irrigation in agriculture and forestry.

W województwie funkcjonowały 83 zakłady przemysłowe wykorzystujące wodę do produkcji. Zużyły one 28,6 hm³ wody, w tym do produkcji prawie połowę. Przychód wody w przemyśle wyniósł 29,0 hm³, w tym prawie całość pochodziła z ujęć własnych.

Na potrzeby gospodarstw domowych w ciągu roku zużyto 45,7 hm³ wody. Było to o 1,0% mniej w relacji do roku poprzedniego, natomiast o 0,7% więcej w porównaniu z 2015 r.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużyto 76,1 m³ wody (w kraju średnio 232,8 m³). W porównaniu z poprzednim rokiem ilość ta zwiększyła się o 3,5% (w kraju wzrost o 6,2%), natomiast w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 11,4% (w kraju spadek o 11,0%). Największe zużycie wody na 1 mieszkańca w 2021 r., przekraczające 100,0 m³, odnotowano w Elblągu i powiecie mrągowskim. Natomiast najmniejsze zużycie było w powiecie nidzickim i braniewskim. Ponad dwukrotny wzrost zużycia wody w porównaniu z 2015 r. odnotowano w powiecie gołdapskim, natomiast największy spadek, wynoszący ponad połowę, w nidzickim i bartoszyckim.

Mapa 14. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2021 r.
 Map 14. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2021

Do wód lub do ziemi odprowadzono 69,0 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych. Było to o 2,2 hm³ więcej niż w 2020 r., natomiast o 0,4 hm³ mniej niż w 2015 r. Siecią kanalizacyjną odprowadzono 68,4%. Ścieki wymagające oczyszczania osiągnęły poziom 51,8 hm³, tj. o 1,6 hm³ mniej niż w poprzednim roku, natomiast o 3,4 hm³ więcej niż sześć lat wcześniej. Stanowiły one 2,3% ścieków w kraju. Zdecydowaną większość stanowiły ścieki komunalne. Ich wielkość wzrosła w ciągu roku o 1,2% i w porównaniu z 2015 r. o 5,4%. Ścieków przemysłowych było o 1/3 mniej niż w roku poprzednim, natomiast o prawie 1/3 więcej niż sześć lat wcześniej. Podobnie jak w roku poprzednim, oczyszczaniu poddano prawie wszystkie ścieki wymagające oczyszczania.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Tablica 4. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
 Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	255	269	271	275
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater discharged during the year in dam ³	44 797	47 007	46 643	47 205
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	3 582	7 650	6 806	4 617
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	75,9	77,1	77,7	77,5

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
 a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

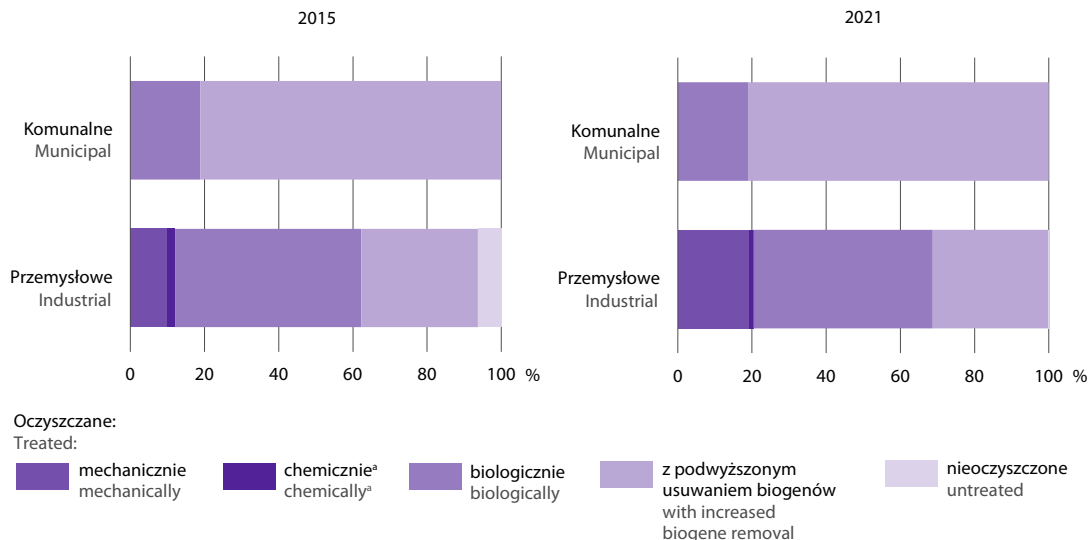
Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W omawianym okresie wzrastała liczba oczyszczalni ścieków. W 2021 r. w województwie działało 275 oczyszczalni ścieków. Wśród nich 255 to oczyszczalnie ścieków komunalnych (z tego $\frac{3}{4}$ typu biologicznego, a $\frac{1}{4}$ z podwyższonym usuwaniem biogenów), natomiast 20 to oczyszczalnie ścieków przemysłowych (z tego 13 typu biologicznego, 3 z podwyższonym usuwaniem biogenów, 3 mechaniczne i 1 chemiczna). Udział liczby oczyszczalni ścieków komunalnych w liczbie krajowej wyniósł 7,8%, a przemysłowych 2,4%. Przepustowość oczyszczalni ścieków komunalnych wyniosła 326,0 dam³ na dobę, a przemysłowych 13,1 dam³ na dobę.

Ścieki komunalne wymagające oczyszczenia, odprowadzone do wód lub do ziemi, były przede wszystkim oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów: w 2015 r. 81,0% i w 2021 r. 81,1%. Drugim ze sposobów oczyszczania było oczyszczanie biologiczne (18,9%). W 2015 r. nieznaczna część ścieków nie została oczyszczona.

Inaczej wyglądała struktura ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych do wód lub do ziemi. Zarówno w 2015 r., jak i 2021 r. przeważały ścieki oczyszczane biologicznie (50,2% w 2015 r. i 48,3% w 2021 r.). Prawie $\frac{1}{3}$ ścieków oczyszczano metodą z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Wykres 7. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
 Chart 7. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

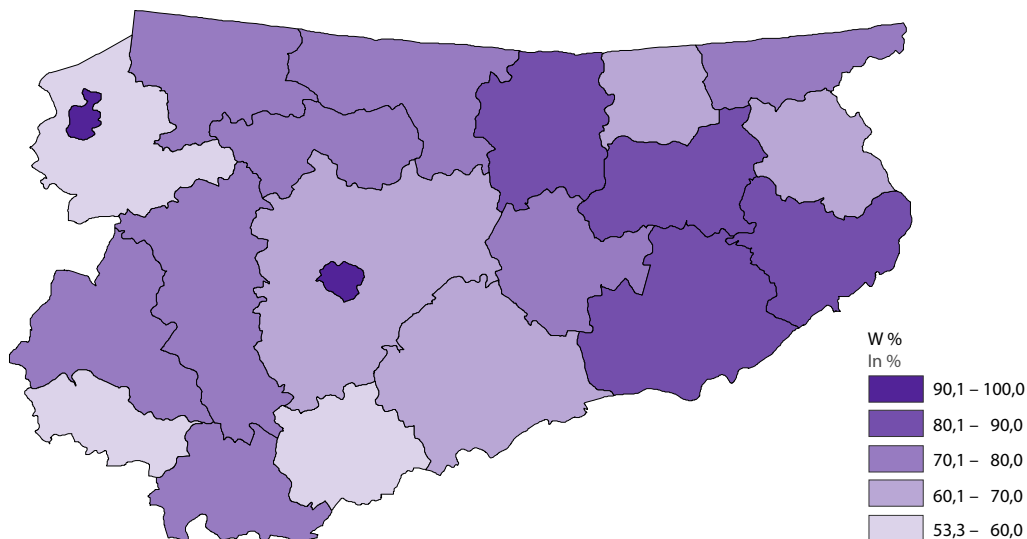

a Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.
 a Data concern only industrial wastewater.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obsługiwały 77,5% mieszkańców województwa (w 2020 r. 77,7%, a w 2015 r. 75,9%). Było to o 2,3 p. proc. więcej niż średnio w kraju. Z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów korzystało 59,0% ludności (w Polsce 60,9%), a z oczyszczalni biologicznych 18,5% (w Polsce 14,3%). W Olsztynie z oczyszczalni ścieków korzystali wszyscy mieszkańcy miasta. Najmniejszy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków dotyczył powiatu elbląskiego, nidzickiego i nowomiejskiego.

Mapa 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2021 r.
 Map 15. Population connected to wastewater treatment plants in 2021

4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.3. Pollution and protection of air

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza zwiększyła się zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2015 r. Emisja zanieczyszczeń pyłowych zwiększyła się w skali roku, natomiast zmniejszyła się prawie o połowę w porównaniu z 2015 r.

W województwie w 2021 r. badaniami objęto 77 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Stanowiło to 4,2% takich zakładów w kraju. Większość (53) posiadała urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 8 gazowych.

Przez zanieczyszczanie powietrza rozumie się wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, substancji stałych, ciekłych lub gazowych do powietrza w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę lub wodę, a także spowodować inne szkody w środowisku.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Ilość wyemitowanych w ciągu 2021 r. zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wyniosła 1 721,8 tys. t i stanowiła 0,8% emisji krajowej. Emisja uległa zwiększeniu zarówno w porównaniu z 2020 r., jak i z 2015 r. W przeliczeniu na 1 km² emisja zanieczyszczeń gazowych łącznie z dwutlenkiem węgla wyniosła 71,2 t (w kraju 669,9 t), natomiast bez dwutlenku węgla 0,4 t (w kraju 3,5 t). Zdecydowana większość zanieczyszczeń gazowych to dwutlenek węgla (99,4% wszystkich wyemitowanych zanieczyszczeń gazowych w województwie). Najwięcej zanieczyszczeń pochodziło z zakładów należących do sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. W urządzeniach do redukcji gazów zatrzymano 3,0% wytworzonych zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla), natomiast w kraju 73,5%.

Ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2021 r. wyniosła 0,6 tys. t, stanowiąc 2,5% emisji krajowej. Było to więcej w porównaniu z 2020 r., natomiast mniej w porównaniu z 2015 r. W przeliczeniu na 1 km² emisja zanieczyszczeń pyłowych wyniosła 0,02 t, a w kraju 0,07 t. Dominujący udział ilościowy, podobnie jak w poprzednich latach, miały pyły ze spalania paliw. W województwie zatrzymano w urządzeniach do redukcji 98,4% zanieczyszczeń pyłowych, natomiast w kraju 99,9%.

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
 Table 5. Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	w tys. ton/rok in thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	1 450,0	1 723,3	1 531,4	1 721,8	0,8
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	4,1	3,6	3,1	3,5	1,9
Tlenki azotu Nitrogen oxides	2,3	3,5	2,2	2,5	1,4
Tlenek węgla Carbon monoxide	2,4	2,8	2,5	3,2	1,2
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	1 440,6	1 712,4	1 522,6	1 711,4	0,8
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	1,0	0,6	0,5	0,6	2,5
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From fuel combustion	0,8	0,5	0,4	0,4	3,7

4.4. Ochrona przyrody. Lasy

4.4. Nature protection. Forests

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w województwie warmińsko-mazurskim zmalała w porównaniu z 2020 r. i 2015 r. Jej udział w powierzchni województwa utrzymał się na tym samym poziomie. Systematycznie zmniejszała się liczba pomników przyrody. Powierzchnia gruntów leśnych wykazała tendencję wzrastającą, a lesistość pozostała na tym samym poziomie przez ostatnie trzy analizowane lata.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w warmińsko-mazurskim była największa wśród wszystkich województw i na koniec 2021 r. wyniosła 1 128,2 tys. ha. Było to o 21 ha mniej niż w roku poprzednim i o 1,3 tys. ha mniej niż sześć lat wcześniej. Podobnie jak w 2020 r., stanowiło to 11,2% powierzchni prawnie chronionej w kraju. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni geograficznej województwa nie zmienił się od 2011 r. i wyniósł 46,7%. W kraju wskaźnik ten wyniósł w 2021 r. 32,3%. Na 1 mieszkańca województwa przypadało 8 207 m² obszarów prawnie chronionych – ponad trzy razy więcej niż średnio w Polsce.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Największą powierzchnię o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w 2021 r. zajmowały zarówno w województwie, jak i w kraju, obszary chronionego krajobrazu (82,1%, w kraju 68,5%). Drugie pod względem wielkości były parki krajobrazowe (12,1%, w kraju 24,9%). Na terenie warmińsko-mazurskiego nie było parku narodowego.

W 2021 r. parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej zajmowały powierzchnię 1 957 ha. Większość (83,6%) zlokalizowana była w miastach. Od 2016 r. powierzchnia ta wzrastała. W porównaniu z 2020 r. była wyższa o 1,7% i w porównaniu z 2015 r. o 14,8%. Największą powierzchnię zajmowały tereny zieleni osiedlowej (1 014 ha), kolejne pod względem wielkości były parki spacerowo-wypoczynkowe (530 ha) i zieleńce (414 ha). Na 1 mieszkańca przypadało 14,2 m² zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (w Polsce 16,5 m²).

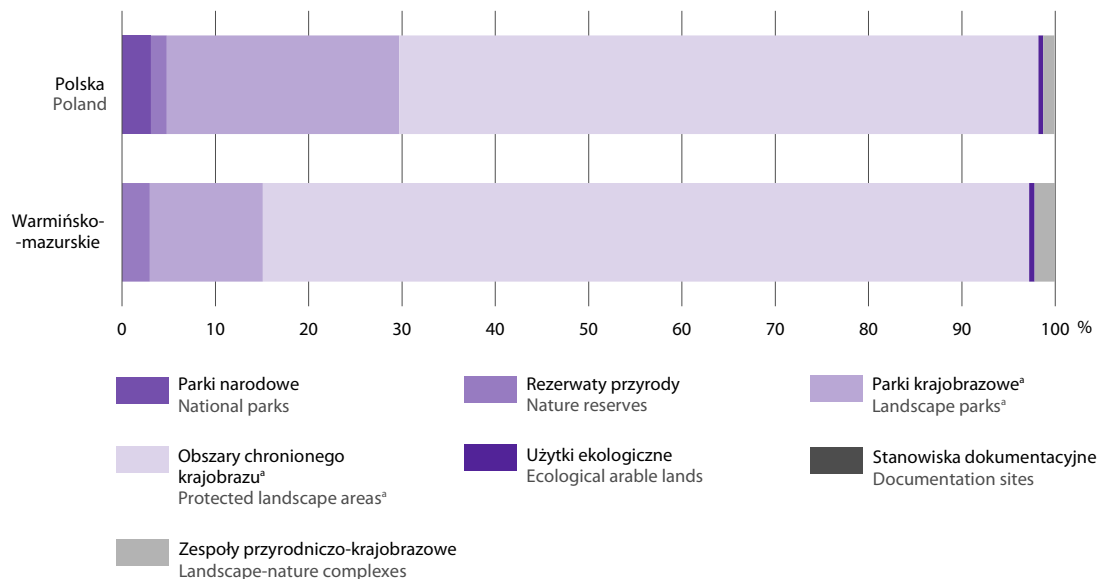
Liczba pomników przyrody wynosiła 2 298. Najwięcej było pojedynczych drzew (1 686). W województwie zanotowano spadek liczby pomników przyrody w porównaniu z 2020 r. o 0,3% i w porównaniu z 2015 r. o 10,4%. W warmińsko-mazurskim znajdowało się 6,6% wszystkich pomników przyrody w Polsce.

Wykres 8. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. Area of special nature value under legal protection in 2021

As of 31 December

a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody (stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych) położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Excluding nature reserves and other forms of nature protection (documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes) situated in the area of landscape parks and protected landscape areas.

W 2021 r. wśród gmin największy udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni ogółem odnotowano w gminie Jedwabno i Ryn, a najmniejszy w gminach miejskich Lubawa i Szczytno. W gminie Rozogi i gminie miejskiej Górowo Iławeckie nie było takiej powierzchni. Największa powierzchnia rezerwatów znajdowała się na terenie gminy Ruciane-Nida i gminy wiejskiej Elbląg. Najwięcej pomników przyrody było na terenie gminy Tolkmicko i Rychliki.

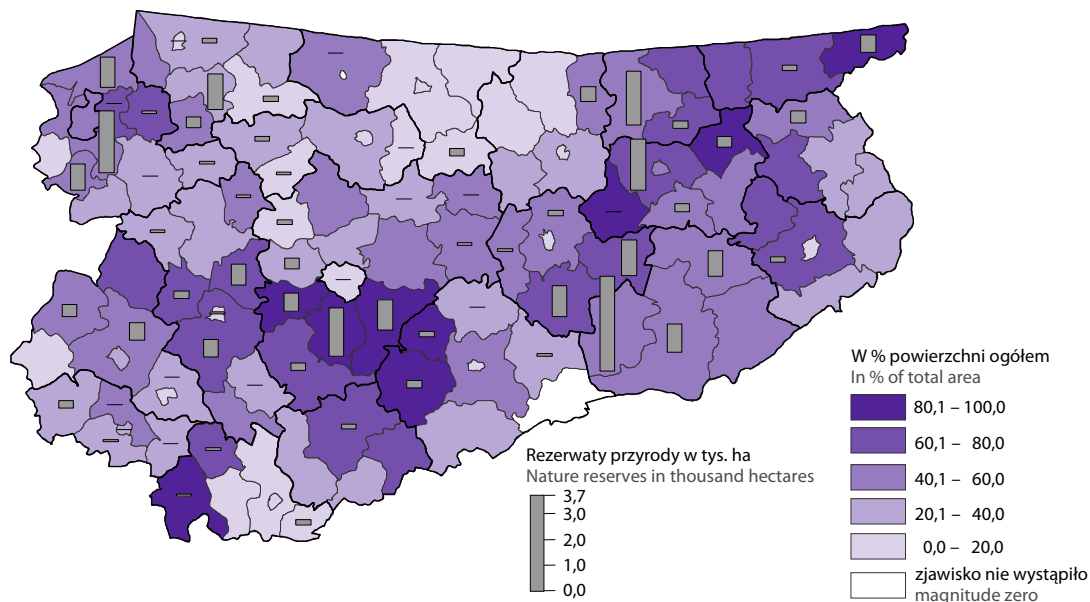
Mapa 16. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 16.

Area of special nature value under legal protection in 2021

As of 31 December

Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), wchodzące w skład Obszarów Natura 2000, zajmowały w 2021 r. 575,8 tys. ha. Stanowiło to 23,8% powierzchni województwa, a w Polsce wskaźnik ten wyniósł 15,7%. Od 2013 r. powierzchnia ta nie zmieniła się.

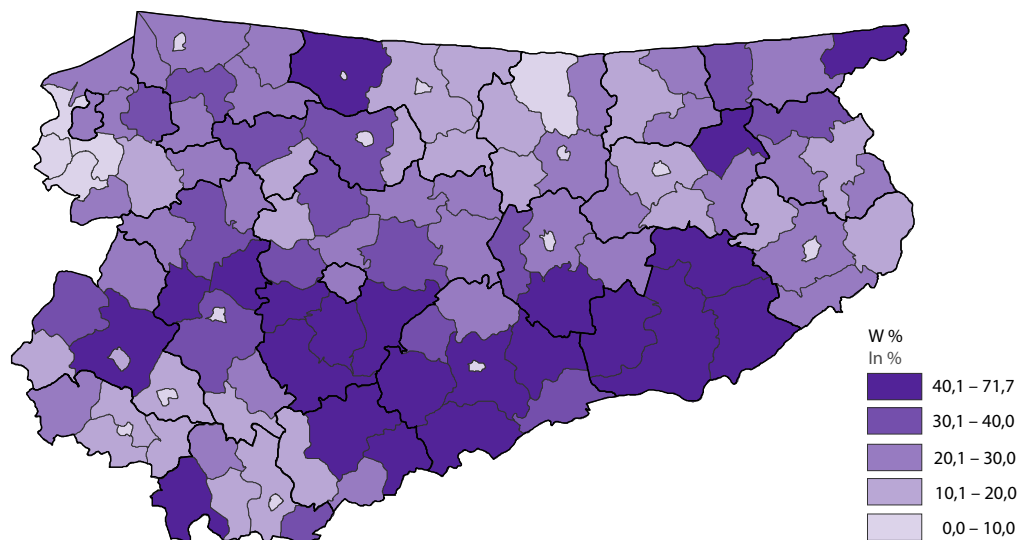
Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), wchodzące także w skład Obszarów Natura 2000, zajmowały 258,4 tys. ha. Stanowiło to 10,7% powierzchni województwa, a w Polsce wskaźnik ten wyniósł 11,2%. W 2021 r. powierzchnia ta wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 89 ha, a w porównaniu z 2015 r. była większa o 109 ha.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni danego obszaru (kraju, województwa, powiatu, gminy).

Grunty leśne w 2021 r. zajmowały 787,1 tys. ha i stanowiły 8,3% gruntów leśnych w kraju. W powierzchni województwa stanowiły 32,6%. Powierzchnia gruntów leśnych w latach 2015–2021 systematycznie powiększała się. W 2021 r. w porównaniu z 2020 r. wzrosła o 61 ha, a w porównaniu z 2015 r. o 13,4 tys. ha. Lasy zajmowały 97,4% powierzchni gruntów leśnych. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego grunty przeznaczone do zalesienia zajmowały 65 ha.

Wskaźnik lesistości w ostatnich trzech latach wyniósł 31,7%, natomiast w 2015 r. był niższy (31,2%). W kraju lesistość wyniosła 29,6%. W województwie najwyższy wskaźnik lesistości odnotowano w gminie Ruciane-Nida i Jedwabno, a najniższy w gminie Gronowo Elbląskie oraz gminach miejskich Lubawa i Braniewo.

Mapa 17. Lesistość w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 17. Forest cover in 2021
As of 31 December

Większość powierzchni lasów stanowiły lasy publiczne. Na przestrzeni omawianych lat ich powierzchnia wzrastała. W końcu 2021 r. było to 703,5 tys. ha. W porównaniu z 2020 r. powierzchnia lasów publicznych zwiększyła się o 186 ha i w porównaniu z 2015 r. o 9,5 tys. ha.

4.5. Odpady przemysłowe i komunalne

4.5. Industrial and municipal waste

Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zmniejszyła się w porównaniu z 2020 r., natomiast zwiększyła się w porównaniu z 2015 r. Najwięcej odpadów wytwórca poddał odzyskowi we własnym zakresie. Ilość odpadów składowanych na składowiskach własnych nie zmieniła się od 2018 r.

W 2021 r. wytworzono więcej odpadów komunalnych niż w latach 2020 i 2015. Wzrosła również ilość odebranych odpadów komunalnych od 1 mieszkańca.

Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie zwiększyła się zarówno w stosunku do 2020 r., jak i 2015 r., a tym samym wzrósł udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości zebranych odpadów komunalnych.

Na koniec 2021 r. na terenie województwa funkcjonowało 10 czynnych składowisk odpadów komunalnych.

W 2021 r. badaniu poddano 77 zakładów przemysłowych (tyle samo co rok wcześniej, natomiast więcej o jeden niż w 2015 r.), w których ubocznym skutkiem produkcji były odpady uciążliwe dla środowiska. W ciągu roku w tych jednostkach wytworzono 1 130,6 tys. t odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) – o ponad połowę mniej niż w 2020 r., natomiast nieco więcej niż 2015 r. Stanowiło to 46,8 t na 1 km², a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 819 kg.

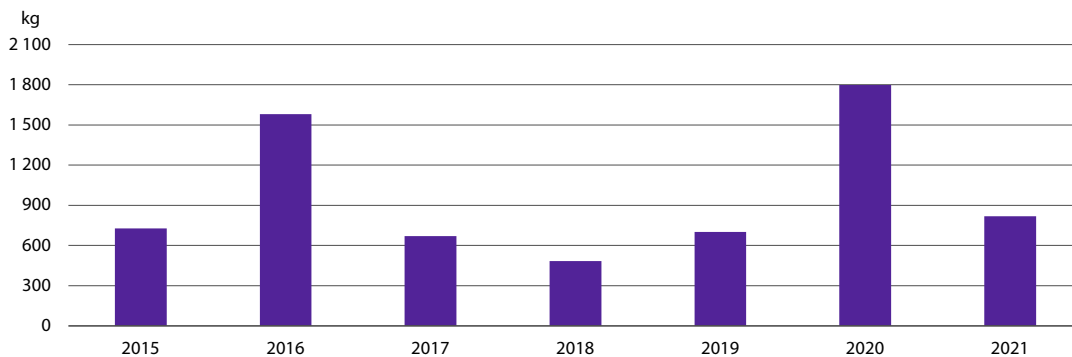
Tablica 6. Odpady przemysłowe
Table 6. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2015		2019	2020	2021	
	w tys. ton in thousand of tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tys. ton in thousand of tonnes			w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	1 049,2	0,8	1 001,3	2 500,4	1 130,6	1,0
w tym: of which:						
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by waste producer on its own	36,3	0,1	52,8	50,5	6,6	0,0
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	849,4	1,1	847,8	492,9	455,2	0,7
magazynowane czasowo temporarily stored	21,8	1,2	12,9	11,8	14,0	1,2
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^a (stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled up to now (accumulated) ^a (as of the end of the year) – total	1 185,4	0,1	552,3	552,3	552,3	0,0

a Na składowiskach (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.
a On own landfills (including heaps and settling ponds).

Na przestrzeni ostatnich lat najwięcej odpadów powstało w 2020 r. i w 2016 r. w związku z inwestycjami prowadzonymi w województwie. W 2021 r. udział województwa w odpadach przemysłowych wytworzonych w kraju wyniósł 1,0%. Spośród wytworzonych odpadów ponad połowę wytwórca poddał odzyskowi we własnym zakresie, 40,3% przekazano innym odbiorcom, 1,2% czasowo zmagazynowano, a 0,6% wytwórca unieszkodliwił we własnym zakresie. Na składowiskach własnych (hałdach, stawach osadowych) na koniec 2021 r. składowano 552,3 tys. t odpadów. Wielkość ta nie zmieniła się od 2018 r. W porównaniu do kraju była to znikoma ilość i stanowiła jedynie 0,03%.

Wykres 9. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 9. Industrial waste generated during the year per capita

W 2021 r. w województwie zebrano 447,8 tys. ton odpadów komunalnych, tj. o 3,6% więcej niż w roku poprzednim (w kraju o 4,2%) i o 14,8% w porównaniu z 2015 r. (w kraju o 25,9%). Na 1 mieszkańca przypadało średnio 324 kg odebranych lub zebranych odpadów komunalnych (w kraju 360 kg). Był to wzrost o 4,5% w porównaniu z rokiem poprzednim i o 19,9% w stosunku do 2015 r.

Odpadów komunalnych zmieszanych zebrano 281,8 tys. t i było to o 6,1% mniej niż rok wcześniej (do 2015 r. spadek o 16,1%). Ponad 79% odpadów zmieszanych pochodziło od gospodarstw domowych (w kraju ponad 81%).

Odpady komunalne - odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2021 r. na terenie województwa selektywnie zebrano 166,0 tys. t odpadów komunalnych. W stosunku do roku poprzedniego ich ilość wzrosła o 25,6% (do 2015 r. ponad trzykrotny wzrost). Zwiększył się udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie – do 37,1% (z 13,9% w 2015 r. i 30,6% w 2020 r.).

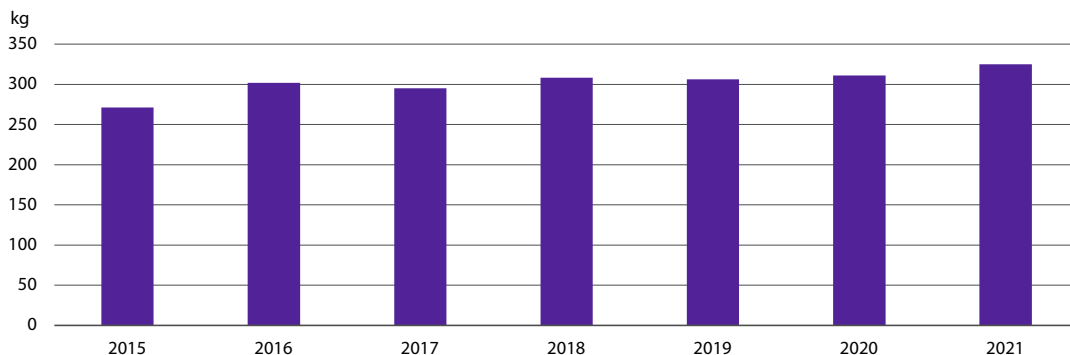
W porównaniu z 2020 r. więcej zebrano m.in.: tworzyw sztucznych (o 31,2%, w kraju o 6,4%), odpadów biodegradowalnych (o 26,8%, o 14,5%), szkła (o 24,3%, o 6,9%), odpadów wielkogabarytowych (o 17,5%, o 5,8%), papieru i tektury (o 17,2%, o 10,2%). Mniej zebrano metali (o 20,7%, w kraju wzrost o 17,6%), zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (o 2,1%, wzrost o 2,6%) oraz odpadów niebezpiecznych (o 0,3%, wzrost o 32,5%).

Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 7. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2015		2019	2020	2021			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	Ogółem Total			w tym z gospodarstw domowych of which from households		
	w tonach in tonnes				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Ogółem Total	54 371	47 826	96 175	132 096	165 977	3,1	149 088	3,0
w tym: of which:								
Papier i tektura Paper and paperboard	6 768	5 575	10 776	15 868	18 599	3,4	15 576	3,3
Szkło Glass	10 979	10 038	15 011	21 568	26 802	3,4	24 151	3,3
Tworzywa sztuczne Plastics	9 838	8 251	14 631	20 316	26 659	5,1	23 733	5,0
Metale Metals	205	176	32	110	88	0,0	63	0,0
Tekstylnia Textiles	9	6	67	96	133	0,0	131	0,0
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	423	386	1 165	1 783	1 746	3,9	1 664	3,9

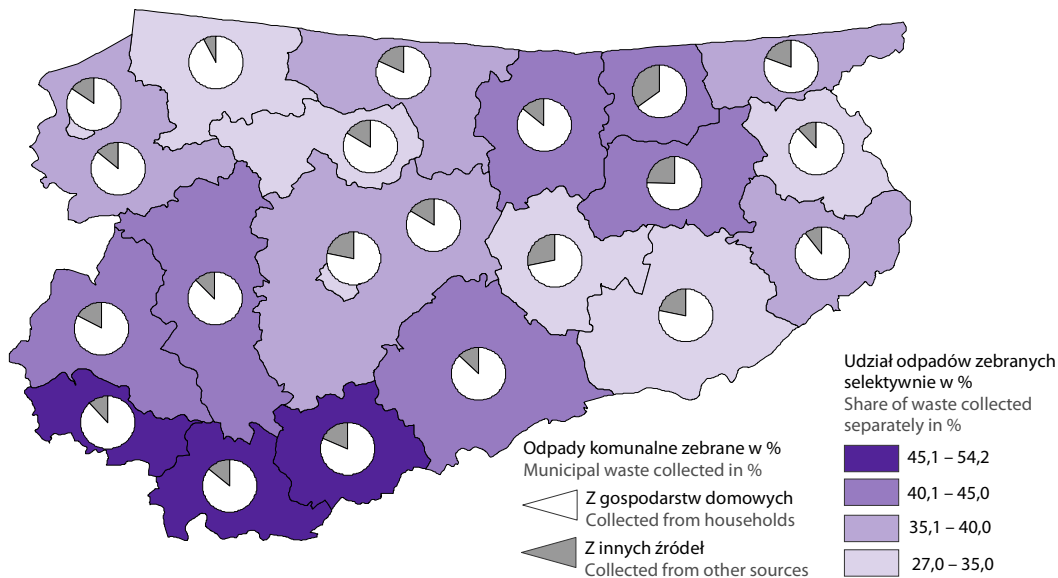
Wśród odpadów zebranych selektywnie najwięcej było odpadów biodegradowalnych (28,1%). W stosunku do roku poprzedniego odnotowano ich wzrost o 0,1 p. proc., a do 2015 r. o 14,1 p. proc. Szkło stanowiło 16,1% zebranych selektywnie odpadów (spadek do 2020 r. o 0,2 p. proc., do 2015 r. – o 4,1 p. proc.), tworzywa sztuczne – 16,1% (spadek do 2020 r. 0,7 p. proc., do 2015 r. – o 2,0 p. proc.), wielkogabarytowe – 13,2% (spadek do 2020 r. o 0,9 p. proc., wzrost do 2015 r. o 9,4 p. proc.), papier i tektura – 11,2% (spadek do 2020 r. o 0,8 p. proc., do 2015 r. – o 1,2 p. proc.).

Wykres 10. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 10. Municipal waste collected during the year per capita

Na koniec 2021 r. (podobnie jak w roku poprzednim) na terenie województwa funkcjonowało 10 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 47,1 ha. W stosunku do 2015 r. liczba składowisk spadła o 16,7%, a ich powierzchnia o 22,5%.

Mapa 18. Odpady komunalne zebrane w 2021 r.
Map 18. Municipal waste collected in 2021

Według danych urzędów gmin na koniec 2021 r. na terenie województwa istniało 20 nielegalnych wysypisk śmieci (tyle samo, co w 2020 r. i o jedno mniej niż w 2015 r.), z których większość (75%) znajdowała się na obszarach wiejskich. W ciągu roku zlikwidowano w województwie 52 takie składowiska – o 47,5% mniej niż w roku poprzednim i o 39,5% w porównaniu z 2015 r. W stosunku do 2020 r. powierzchnia nielegalnych miejsc składowania odpadów komunalnych zwiększyła się o 5,7%, a w stosunku do 2015 r. zmniejszyła o 26,4%.

4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.6. Economic aspects of environmental protection

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2021 r. były wyższe zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i sześć lat wcześniej. Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej były wyższe niż w roku poprzednim, natomiast niższe niż w 2015 r. Udział nakładów ponoszonych w województwie na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniósł 3,4% nakładów krajowych, a na środki trwałe służące gospodarce wodnej 1,9%. Głównym źródłem finansowania były środki własne.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2021 r. wyniosły w cenach bieżących 419,0 mln zł i były o 63,3% większe niż w 2020 r. oraz o 50,3% wyższe niż w 2015 r. W latach 2015–2021 wyniosły w sumie 1 604,3 mln zł. Stanowiło to 2,1% nakładów krajowych. Prawie połowę przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 28,5%, a na gospodarkę odpadami 15,6%. Największy udział w nakładach krajowych miały nakłady poniesione na gospodarkę odpadami oraz na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Nakłady na 1 mieszkańca w latach 2015–2021 wyniosły 1 130 zł i były niższe o 42,4% niż w kraju.

Środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2021 r. w cenach bieżących wyniosły 63,1 mln zł. Było to o 71,8% więcej niż w poprzednim roku, natomiast mniej o 11,7% niż sześć lat wcześniej. W latach 2015–2021 wydatkowano w sumie 357,9 mln zł. Nakłady te stanowiły 1,9% wartości nakładów poniesionych w Polsce. Wśród nakładów w województwie największy udział miały nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody oraz na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Największy udział w nakładach krajowych miały nakłady poniesione na stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych oraz na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Nakłady na 1 mieszkańca w latach 2015–2021 wyniosły 252 zł i były niższe o 48,3% niż w Polsce. Wyższe niż w kraju były nakłady na 1 mieszkańca poniesione na stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych oraz na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody.

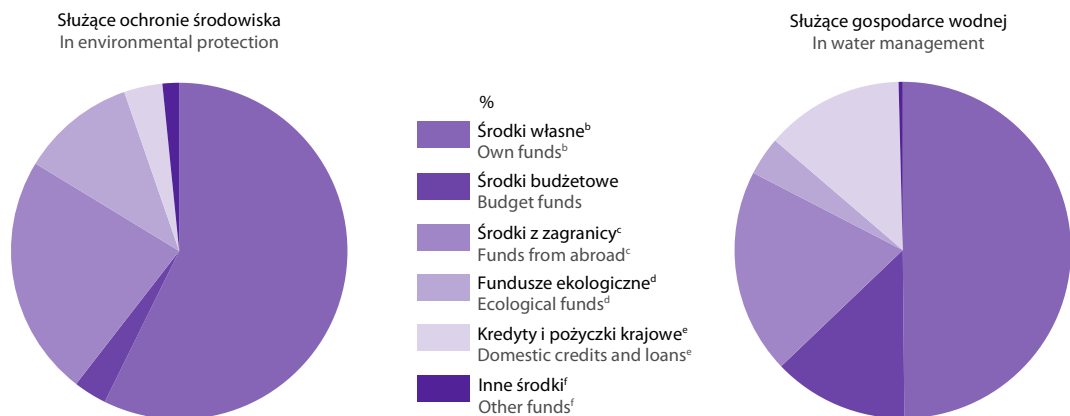
Tablica 8. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a w latach 2015-2021 (ceny bieżące) Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a in 2015-2021 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	W tysiącach złotych In thousand PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 mieszkańca ^b w złotych Per capita ^b in PLN
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total	1 604 278,5	2,1	1 130
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	457 609,1	1,9	322
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	748 495,9	2,2	527
gospodarka odpadami waste management	250 054,5	3,1	176
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem protection of biodiversity and landscape	10 685,2	1,2	8
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	117 148,8	2,1	82
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	357 877,5	1,9	252
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	175 976,0	2,1	124
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	105 742,3	3,9	74
zbiorniki i stopnie wodne water reservoirs and falls	14 723,0	0,3	10
obwałowania przeciwpowodziowe flood embankments	13 197,2	0,7	9

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.
a By site location of investment. b Average value from a given period.

Głównym źródłem finansowania nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w latach 2015–2021 były środki własne, które wyniosły 919,7 mln zł i stanowiły ponad połowę nakładów ogółem. Drugim źródłem pod względem wielkości były środki z zagranicy (371,6 mln zł). W nakładach na środki trwałe służące gospodarce wodnej również te dwa źródła były decydujące, przy czym połowę nakładów ogółem stanowiły środki własne.

Wykres 11. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015-2021 (ceny bieżące)
 Chart 11. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2015-2021 (current prices)

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. d Pożyczki, kredyty i dotacje. e W tym bankowe. f W tym nakłady niesfinansowane.

a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Non-refundable and refundable funds received from international programmes of aid funds (including the Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. d Loans, credits and grants. e Of which bank credits and loans. f Of which non-financed outlays.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2021 r. do użytku inwestycji dotyczących ochrony środowiska i gospodarki wodnej to m.in.:

- sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki o długości 103,5 km,
- sieć kanalizacyjna odprowadzająca wody opadowe o długości 26,1 km,
- oczyszczalnie ścieków o przepustowości 1 174 m³ na dobę,
- indywidualne (przydomowe) oczyszczalnie ścieków o przepustowości 218 m³ na dobę,
- sieć wodociągowa o długości 116,1 km,
- ujęcia wody o wydajności 1 839 m³ na dobę,
- stacje uzdatniania wody o wydajności 6 803 m³ na dobę.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

5.1.1. Demografia

5.1.1. Demography

Lata 2015–2022 to systematyczny spadek liczby mieszkańców województwa, szczególnie w miastach i wśród mężczyzn. Obserwowane zmniejszanie liczby ludności było spowodowane ubytkiem migracyjnym oraz naturalnym (poza 2017 r., w którym jednorazowo odnotowano niewielki przyrost naturalny). W tym okresie liczba urodzeń zmniejszyła się o 24,4%, a liczba zgonów wzrosła o 16,4%.

Od 2015 r. współczynnik gęstości zaludnienia w województwie warmińsko-mazurskim zmniejszył się. W 2022 r. przeciętnie na 1 km² mieszkało 57 osób, było to najmniej w kraju.

W województwie, podobnie jak w kraju, następował proces starzenia się ludności, jednak w porównaniu do przeciętnych wartości w Polsce, warmińsko-mazurskie charakteryzowało się w 2022 r. wyższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym (59,1%, a w Polsce 58,7%) oraz niższym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym (22,5%, w Polsce 22,9%). Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w województwie i w kraju był na zbliżonym poziomie, jednak nieco korzystniej kształtował się dla warmińsko-mazurskiego (8,3%, w Polsce 8,4%).

Wartość współczynnika obciążenia demograficznego w ciągu siedmiu lat zwiększyła się o 12 osób, osiągając w 2022 r. wartość 69,1, a indeks starości zwiększył wartość z 92 dziadków przypadających na 100 wnuków do 124.

Stan i struktura ludności

Dane dotyczące ludności — jeśli nie zaznaczono inaczej — podaje się według krajowej definicji zamieszkania i dotyczą liczby stałych mieszkańców gminy skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast zaliczani są stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

Szacunki stanu i struktury ludności dla lat międzypisowych sporządza się metodą bilansową, w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w kolejnych okresach spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony), migracjami ludności (migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały oraz wewnętrzne na pobyt czasowy), a także przesunięciami ludności z tytułu zmian administracyjnych, mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta. Dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały pochodzą z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (obejmują wyłącznie migracje zarejestrowane). Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach, pochodzące ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego. Dane o orzeczonych rozwodach i separacjach pochodzące ze sprawozdawczości sądów.

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2015–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011,
- dla lat 2020–2022 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

Dane prezentowane za lata 2020–2021 zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Raportu.

Tablica 9. Ludność
Table 9. Population

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31 December)				
w tys. in thousands	1 439,7	1 385,6	1 374,7	1 366,4
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	3,7	3,6	3,6	3,6
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	104,2	104,6	104,7	104,8
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	59,1	59,3	59,2	59,0
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	40,9	40,7	40,8	41,0
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	59,6	57,3	56,9	56,5

Województwo warmińsko-mazurskie w końcu 2022 r. zamieszkiwało 1 366,4 tys. mieszkańców. Udział ludności województwa w ogólnej liczbie ludności Polski wynosił 3,6% i był nieco niższy niż siedem lat wcześniej (3,7%). Liczba ludności województwa zmniejszyła się zarówno w porównaniu z 2021 r. (o 0,6%), jak i w porównaniu z 2015 r. (o 5,1%). W okresie 2015–2022 zmniejszenie liczby ludności w większym stopniu dotyczyło mieszkańców miast niż wsi.

Gęstość zaludnienia w 2022 r. wynosiła 57 osób na 1 km² i była ponad dwukrotnie niższa niż średnia krajowa (121 osób/km²). Warmińsko-mazurskie oraz podlaskie były województwami o najniższej gęstości zaludnienia. W miastach przeciętnie mieszkało 1 308 osób/km², a na wsi 24 osoby/km².

Na koniec 2022 r. w miastach mieszkało 806,3 tys. osób (o 7,2 tys. mniej niż w 2021 r. i o 44,1 tys. mniej niż w 2015 r.). Liczba mieszkańców wsi wyniosła 560,1 tys. i była o 1,1 tys. osób mniejsza niż rok wcześniej. Była także o 29,2 tys. mniejsza niż siedem lat wcześniej. W ujęciu procentowym w latach 2015–2021 liczba mieszkańców miast województwa warmińsko-mazurskiego zmniejszyła się o 5,2%, a odsetek ludności miejskiej (wskaźnik urbanizacji) obniżył się z 59,1% do 59,0%. W Polsce w końcu 2022 r. ludność miejska stanowiła 59,6% ogólnej liczby ludności, a w 2015 r. – 60,3%.

W analizowanym okresie 2015–2022 r. zmniejszyła się zarówno liczba kobiet (o 35,4 tys., tj. o 4,8%), jak i liczba mężczyzn (o 37,9 tys., tj. o 5,4%), jednak struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom. W województwie na koniec 2022 r. liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn, a ich udział w ogólnej liczbie ludności wynosił 51,2% (w kraju 51,7%).

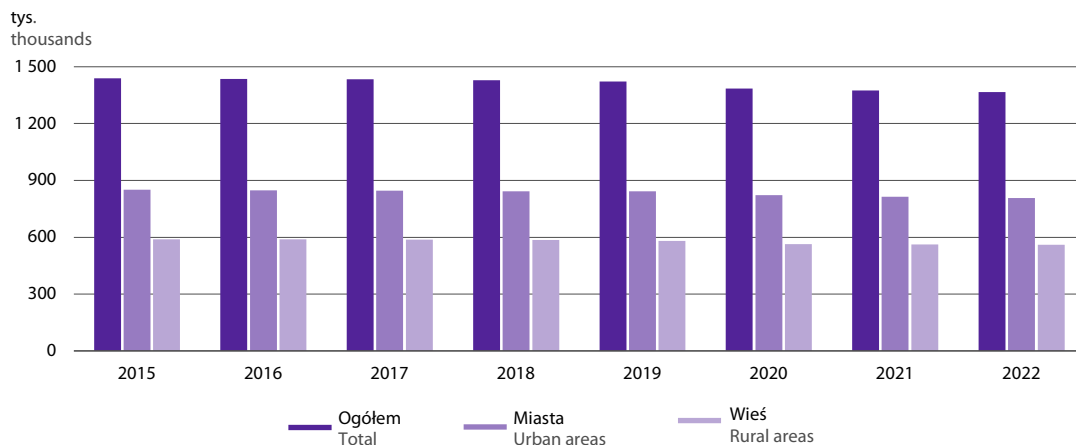
Podstawową miarą, pozwalającą badać strukturę ludności według płci jest współczynnik feminizacji wyrażający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. Wskaźnik ten w województwie warmińsko-mazurskim w 2022 r. osiągnął poziom 104,8 (w 2015 r. 104,2) i był niższy niż w kraju, gdzie przeciętnie wyniósł 106,9. Analiza współczynnika feminizacji w podziale na miasta i wieś wykazuje, że wśród mieszkańców miast więcej było kobiet (110,5 kobiet na 100 mężczyzn), a wśród mieszkańców wsi występowała przewaga mężczyzn (na 100 mężczyzn przypadało 97,2 kobiet). W okresie siedmiu lat proporcje te pozostały na zbliżonym poziomie.

Wykres 12. Liczba ludności w latach 2015–2022

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 12. Population in 2015–2022

As of 31 December

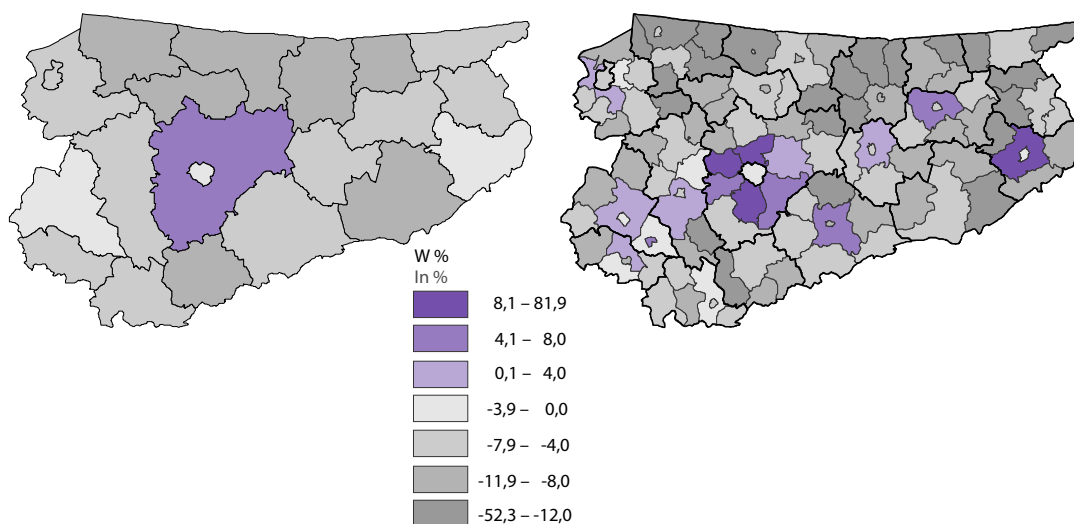

Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2022

Stan w dniu 31 grudnia

Map 19. Population changes in 2015–2022

As of 31 December

W województwie od kilku lat utrzymuje się niekorzystna tendencja związana z niskim poziomem urodzeń oraz zwiększającą się liczbą zgonów, która spowodowała zmiany w strukturze ludności według wieku. Proces ten w demografii określa się jako proces starzenia się społeczeństwa. Natężenie zgonów w województwie wykazywało tendencję rosnącą. Przyczyną obserwowanych zmian był wzrost liczebności populacji ludzi starszych, a także wpływ pandemii COVID-19.

W 2022 r., w porównaniu z 2015 r., zmniejszyła się zarówno liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 6,1%), jak i produkcyjnym (o 11,9%). Udział ludności w wieku produkcyjnym w 2022 r. w liczbie mieszkańców regionu wynosił 59,1% i zmniejszył się o 4,6 p. proc. w stosunku do 2015 r. Odsetek ludności zarówno w wieku produkcyjnym mobilnym, jak i niemobilnym w badanym okresie zmniejszył się (o 4,3 p. proc. i 0,2 p. proc.). Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym pozostał na zbliżonym poziomie i w 2022 r. wyniósł 18,5%, a w 2015 r. – 18,3%. W dalszym ciągu zwiększała się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (w porównaniu z 2015 r. o 20,4%), a udział ludności tej grupy wieku w populacji województwa zwiększył się z 17,7% w 2015 r. do 22,5% w 2022 r.

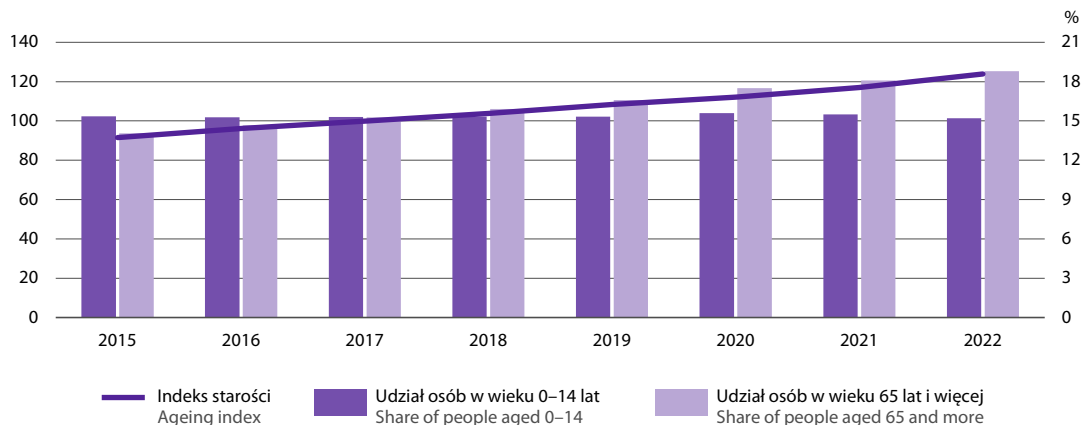
Ważną kategorią z punktu widzenia przemian demograficznych – również związaną ze starzeniem się społeczeństwa – jest kształtowanie współczynnika obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym). W warmińsko-mazurskim współczynnik ten wzrósł z 56,9 w 2015 r. do 69,1 w 2022 r. W Polsce był wyższy i w 2022 r. wyniósł 70,4. Wskaźnik ten w województwie był różny w przypadku mężczyzn (53,5) i kobiet (87,2) oraz wśród mieszkańców miast (72,9) i wsi (63,9).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim liczba najstarszych mieszkańców województwa (65 lat i więcej) wynosiła 256,9 tys. osób i w porównaniu ze stanem z końca 2015 r. zwiększyła się o 27,0% (w kraju wzrost o 21,0%). Udział populacji w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności danego obszaru określanej jest współczynnikiem starości demograficznej. Wskaźnik ten obliczony dla mieszkańców województwa w latach 2015–2022 wzrósł z 14,1% do 18,8%. W okresie siedmiu lat większe zmiany zaszły w miastach, gdzie w 2022 r. udział tej grupy wiekowej ludności wyniósł 20,9%, a w 2015 r. 15,4% (wzrost o 5,5 p. proc.). Na wsi odsetek starszej grupy ludności w okresie 2015–2022 zwiększył się o 3,6 p. proc. i w końcu 2022 r. wyniósł 15,7%. W skali kraju osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły w 2022 r. 19,5% całej populacji (o 3,7 p. proc. więcej niż w 2015 r.).

Zjawisko procesu starzenia się społeczeństwa można analizować za pomocą indeksu starości, czyli relacji liczby ludności w wieku 65 lat i więcej (dziadków) na 100 osób w wieku 0–14 lat (wnuków). W końcu 2015 r. na 100 wnuków przypadało 92 dziadków, a w 2022 r. ich liczba wzrosła do 124. Związane jest to ze zmniejszaniem się liczby dzieci, a tym samym z niekorzystnym kierunkiem zmian w strukturze ludności według wieku. Tempo wzrostu indeksu mocno różnicowała zarówno płeć, jak i miejsce zamieszkania. Miernik ten wśród kobiet był wyższy niż wśród mężczyzn i w 2022 r. wynosił 152 wobec 97, co oznaczało, że w porównaniu z 2015 r. na 100 wnuków przybyło 36 babć i 29 dziadków. W miastach tempo zmian wskaźnika było większe niż na obszarach wiejskich. W 2022 r. na wsi było to 147 dziadków na 100 wnuków, a w miastach 95, natomiast w 2015 r. na wsi 108 dziadków, a w miastach – 72. W kraju relacja seniorów do dzieci była wyższa niż w warmińsko-mazurskim - w 2022 r. na 100 dzieci przypadało 126 seniorów.

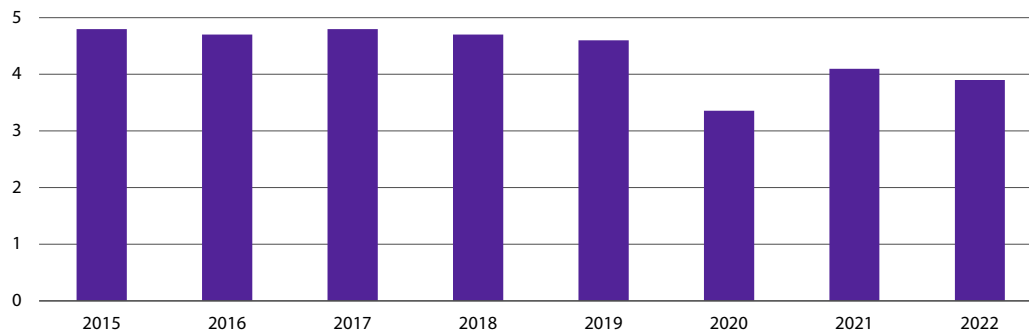
Do zilustrowania relacji międzypokoleniowych pomiędzy osobami najstarszymi, a ich dziećmi służy współczynnik wsparcia międzypokoleniowego wskazujący, ile osób w wieku 85 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 50–64 lata. Z reguły obowiązek opieki nad najstarszymi osobami spada na najbliższych, a więc na ich dzieci czy młodszych krewnych, stąd istotne jest określenie relacji między tymi dwoma pokoleniami. Poziom współczynnika wsparcia międzypokoleniowego wskazywał, że możliwość opieki w ramach rodziny uległa ograniczeniu – w latach 2015–2022 w województwie wartość tego wskaźnika wzrosła z 7,6 do 9,7. W miastach był on nieco wyższy i zwiększył się z 7,9 do 11,1. Na wsi ukształtował się nieco niżej niż przeciętnie w województwie i wzrósł z 7,1 w 2015 r. do 7,8 w 2022 r. W województwie wartość współczynnika wsparcia międzypokoleniowego była poniżej średniej krajowej, gdzie w końcu 2022 r. na 100 osób w wieku 85 lat i więcej przypadało 11,4 osób w wieku 50–64 lata.

Wykres 13. Indeks starości
Chart 13. Ageing index

W województwie warmińsko-mazurskim w 2022 r. zawarto 5 360 małżeństw, o 245 mniej niż rok wcześniej i o 1 543 mniej niż w 2015 r. Współczynnik małżeństw kształtował się na poziomie 3,91‰ w 2022 r., wobec 4,79‰ w 2015 r. Liczba nowo zawartych małżeństw na 1000 ludności była zarówno w 2022 r., jak i w 2015 r. niższa w województwie niż w kraju.

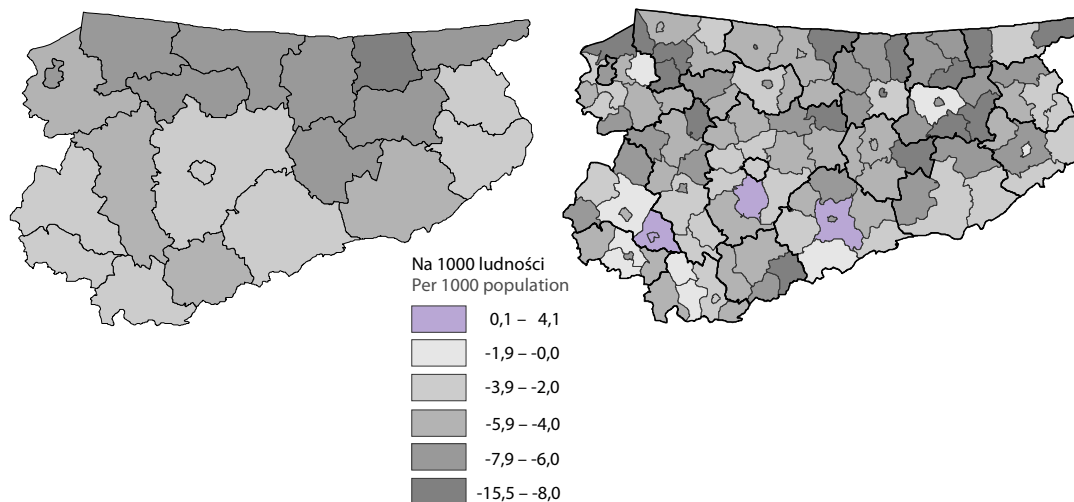
Wykres 14. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności
Chart 14. Marriages contracted per 1000 population

W warmińsko-mazurskim w okresie 2015–2022 r. zanotowano spadek urodzeń żywych – z 13 121 do 9 913. Było to o 24,4% mniej niż w 2015 r. (w kraju mniej o 17,3%). Współczynnik urodzeń w przeliczeniu na 1000 ludności obniżył się z 9,10‰ do 7,24‰ (w kraju spadek z 9,60‰ do 8,07‰). W województwie w 2022 r. zmarły 16 134 osoby. Było to o 16,4% więcej niż w 2015 r., ale o 14,4% mniej niż w 2021 r. Współczynnik zgonów wyniósł 11,78‰ (13,65‰ rok wcześniej i 9,61‰ w 2015 r.). W kraju w 2022 r. ukształtował się na poziomie 11,86‰.

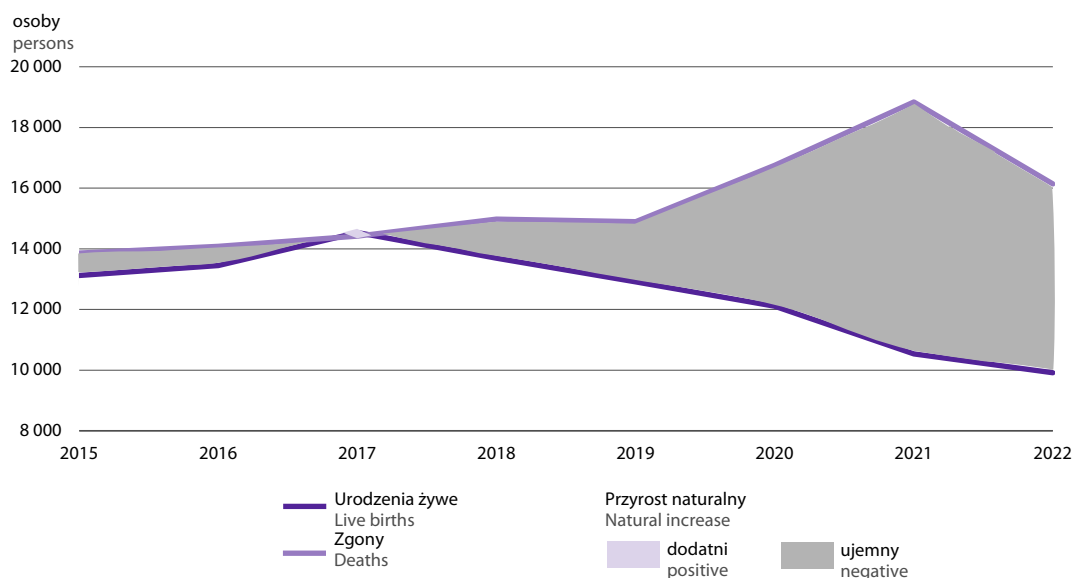
W województwie w 2022 r. notowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ukształtowała się na poziomie -6 221. Przed siedmioma laty przyrost naturalny był również ujemny, jednak prawie 8,5 razy mniejszy i wyniósł -737 osób. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2022 r. wyniósł -4,54‰, wobec -0,51‰ w 2015 r. Współczynnik ten był w 2022 r. niższy w województwie niż w kraju, natomiast w 2015 r. wyższy.

Mapa 20. Przyrost naturalny ludności w 2022 r.
Map 20. Natural increase in 2022

W 2022 r. w województwie, podobnie jak rok wcześniej, we wszystkich powiatach zanotowano ujemny przyrost naturalny (siedem lat wcześniej w jedenastu). Współczynnik przyrostu naturalnego najniższe wartości osiągnął w Elblągu, powiecie kętrzyńskim i bartoszyckim, a najwyższe w Olsztynie, powiecie iławskim i nowomiejskim.

Wykres 15. Ruch naturalny ludności
Chart 15. Vital statistics of population

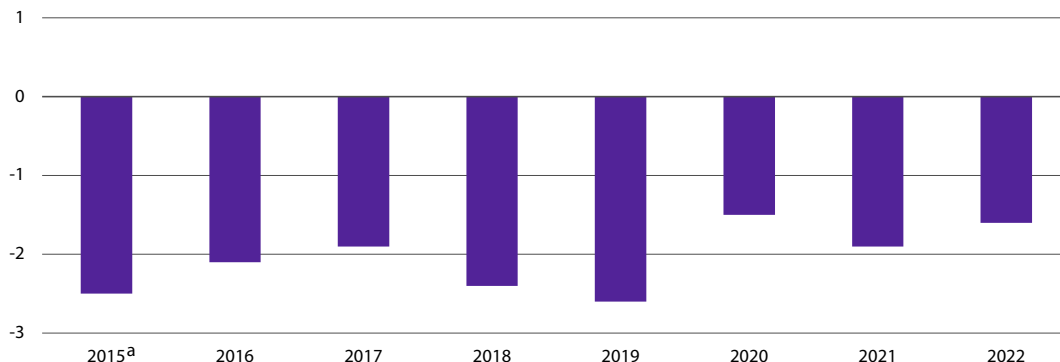
W 2021 r. najczęstszymi przyczynami zgonów, zarówno w województwie jak i w kraju, były choroby układu krążenia – 26,3% zgonów w warmińsko-mazurskim i nowotwory – 19,9% (w 2015 r. było to 39,1% i 29,0%). W przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie przypadało 36 zgonów spowodowanych tą przyczyną, a w kraju 48, w przypadku chorób nowotworowych, zarówno w województwie, jak i w kraju przypadało 27 zgonów. Kolejną przyczyną zgonów był COVID-19, który spowodował 18,3% zgonów w województwie i w porównaniu ze stanem sprzed roku zwiększył się dwukrotnie. Na 10 tys. ludności w województwie przypadało 25 zgonów, a w kraju 24 zgony.

Śmiertelność niemowląt (dzieci do 1 roku życia) w województwie w latach 2015–2022 obniżyła się i wyniosła 46, było to o siedmioro dzieci mniej (o 13,2%) niż w 2015 r. – w Polsce o 20,7% mniej. Pomimo mniejszej śmiertelności niemowląt współczynnik zgonów mierzony liczbą zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych zwiększył się z 4,04‰ w 2015 r. do 4,64‰ w 2022 r. W Polsce sytuacja była odwrotna. W 2015 r. wskaźnik kształtował się na poziomie 4,00‰, natomiast w 2022 r. był niższy i wyniósł 3,84‰. W 2021 r. w województwie najczęstszymi przyczynami zgonów niemowląt były niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym, tzn. powstające w trakcie trwania ciąży i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka (58,8% ogólnej liczby zgonów niemowląt) oraz wady rozwojowe wrodzone (41,2%).

W 2022 r., tak samo jak w poprzednich latach, w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano ujemne saldo migracji stałej. Oznacza to, że w omawianym okresie liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego przewyższała liczbę osób zameldowanych na stałe. Wpływ na ujemne saldo migracji w województwie w 2022 r. miały zarówno migracje wewnętrzne, jak i zagraniczne. Zjawisko to potwierdzają wskaźniki natężenia przeliczone na 1000 ludności. Saldo migracji stałej ogółem w 2022 r. wyniosło: -1,65‰, w ruchu wewnętrznym -1,51‰, natomiast migracji zagranicznych -0,14‰.

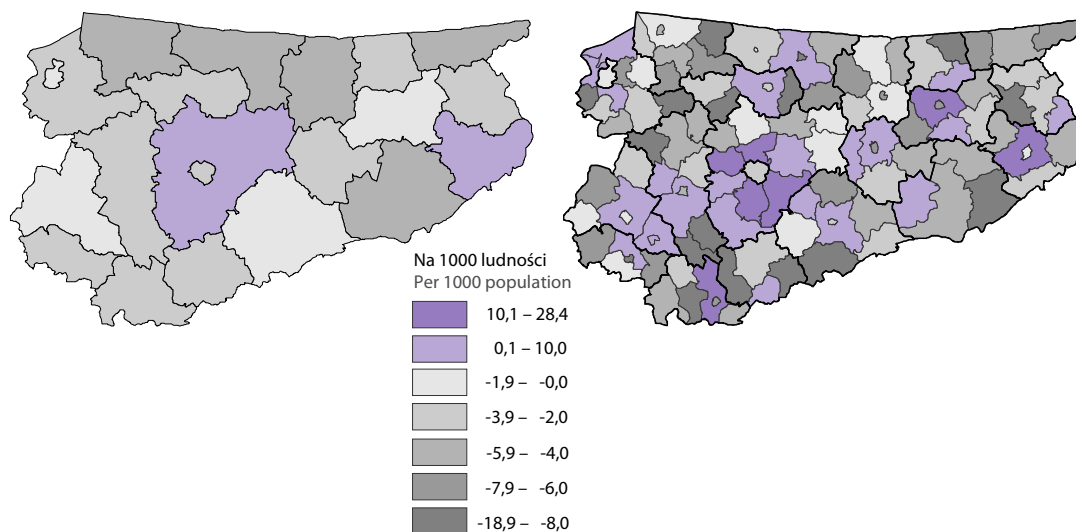
W 2022 r. w wyniku migracji wewnętrznych liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 2,1 tys. ludności (z tego o 1,1 tys. kobiet i 1,0 tys. mężczyzn). Ubytek ludności w ruchu wewnętrznym dotyczył mieszkańców miast (mniej o 2,7 tys. osób), natomiast liczba mieszkańców wsi zwiększyła się o 0,7 tys. mieszkańców. Badanie migracji zagranicznych wykazało, że w 2022 r. liczba emigrantów była wyższa niż imigrantów (o 191 osób), w miastach w wyniku migracji zagranicznych ubyło 156 osób, a na wsi 35 osób. W kraju liczba imigrantów przewyższała liczbę emigrantów, co oznaczało, że w wyniku migracji zagranicznych liczba ludności zwiększyła się (o 1,9 tys. osób). Saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 ludności w Polsce, w przeciwieństwie do województwa, było dodatnie i wyniosło 0,05‰.

Wykres 16. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności
 Chart 16. Net migration of population for permanent residence per 1000 population

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
 a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Mapa 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2022 r.
 Map 21. Net migration of population for permanent residence in 2022

W 2022 r. dziewiętnaście powiatów województwa odnotowało spadek ludności w wyniku ruchów migracyjnych. Największe ujemne saldo migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 ludności zaobserwowano w powiatach: bartoszyckim, kętrzyńskim i braniewskim. W obrębie województwa dodatnim saldem migracji wyróżniały się powiaty olsztyński i ełcki.

5.1.2. Edukacja

5.1.2. Education

W latach 2015–2021 liczba placówek przedszkolnych zwiększyła się i wynikała ze wzrostu liczby przedszkoli. Jednocześnie systematycznie rosła liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

W wyniku wprowadzonej reformy edukacji, której celem m.in. było przywrócenie 8-letniej szkoły podstawowej, zwiększyła się liczba szkół podstawowych i uczących się w nich dzieci.

Najwięcej uczniów szkół ponadpodstawowych wybierało naukę w technikach i liceach ogólnokształcących.

Warmińsko-mazurskie uczelnie kształciły mniej studentów niż w roku akademickim 2020/21.

Według BAEL udział mieszkańców województwa z wyższym wykształceniem zwiększył się od 2015 r. o 3,3 p. proc. i w końcu 2022 r. wyniósł 21,3%.

Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, zdawalności egzaminów i o wydatkach jednostek samorządu terytorialnego, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Dane dotyczące zdawalności egzaminów pochodzą z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Informacje dotyczące wydatków jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów.

Wychowanie przedszkolne

Liczba placówek przedszkolnych według stanu z 30 września 2021 r. wyniosła 784 (3,5% wszystkich tego typu placówek w Polsce). W skali roku ich liczba nie zmieniła się, a w porównaniu z 2015 r. przybyło 19 placówek (wzrost o 2,5%). Wśród placówek wychowania przedszkolnego najliczniejszą grupę stanowiły przedszkola – 406 (łącznie z 18 przedszkolami specjalnymi) i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych – 327 (w tym 8 placówek specjalnych). Większość przedszkoli (75,6%) zlokalizowanych było w miastach, natomiast na wsi przeważały oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (77,1%). Ponadto w województwie zarejestrowanych było 40 punktów przedszkolnych i 11 zespołów wychowania przedszkolnego.

W roku szkolnym 2021/22 wychowaniem przedszkolnym w województwie objęto 49,0 tys. dzieci – 3,3% ogółu dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w Polsce. W okresie 2015–2021 liczba uczęszczających dzieci systematycznie rosła. W porównaniu ze stanem z roku szkolnego 2020/21 był to wzrost o 3,1% (w kraju o 3,4%), natomiast w porównaniu ze stanem sprzed siedmiu lat – wzrost o 29,4% (w kraju o 29,1%). Wśród dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ciągu omawianego okresu najwięcej uczęszczało do przedszkoli i było to 77,8% w roku szkolnym 2021/22 wobec 74,9% w 2015/16 (w kraju odpowiednio 81,3% i 79,5%). Do przedszkoli specjalnych uczęszczało 453 dzieci (6,8% dzieci w tych placówkach w kraju). Było to o 50 dzieci więcej niż w roku szkolnym 2020/21 i o 192 więcej niż w 2015/16. Formą zrzeszającą głównie dzieci 6-letnie są oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, do których w warmińsko-mazurskim w roku szkolnym 2021/22 uczęszczało 20,4% wszystkich dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego (w kraju 16,8%), wobec 20,2% rok wcześniej i 22,8% przed siedmioma laty.

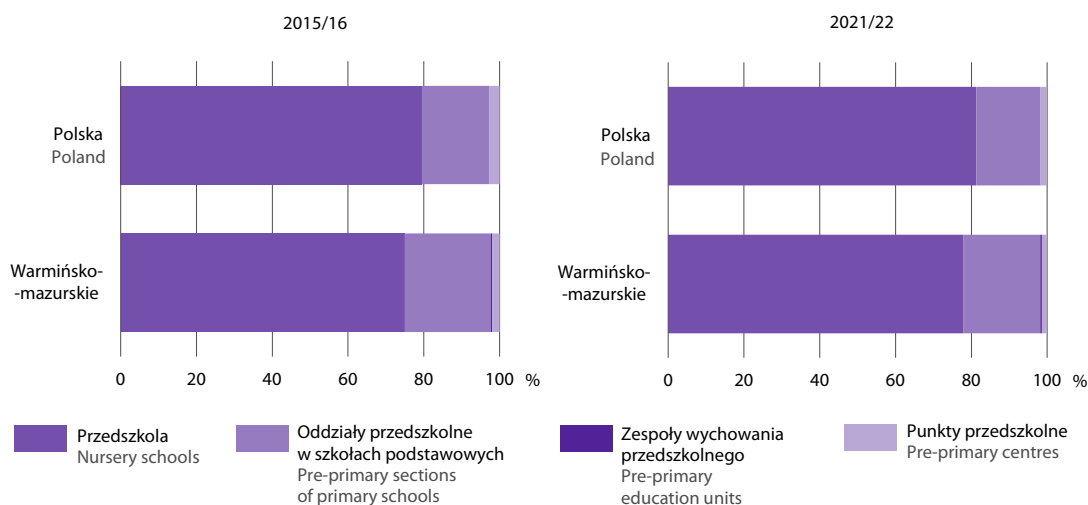
Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 10. Wychowanie przedszkolne^a
Table 10. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2015/16	2019/20	2020/21	2021/22
Placówki Establishments	765	779	784	784
miasta urban areas	350	385	391	396
wieś rural areas	415	394	393	388
w tym przedszkola of which nursery schools	349	394	404	406
w tym specjalne of which special	14	18	18	18
Dzieci Children	37 870	46 703	47 536	49 022
miasta urban areas	27 215	33 809	34 578	35 419
wieś rural areas	10 655	12 894	12 958	13 603
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	2 731	12 324	13 152	12 843
5 lat 5	14 429	12 463	11 969	12 556

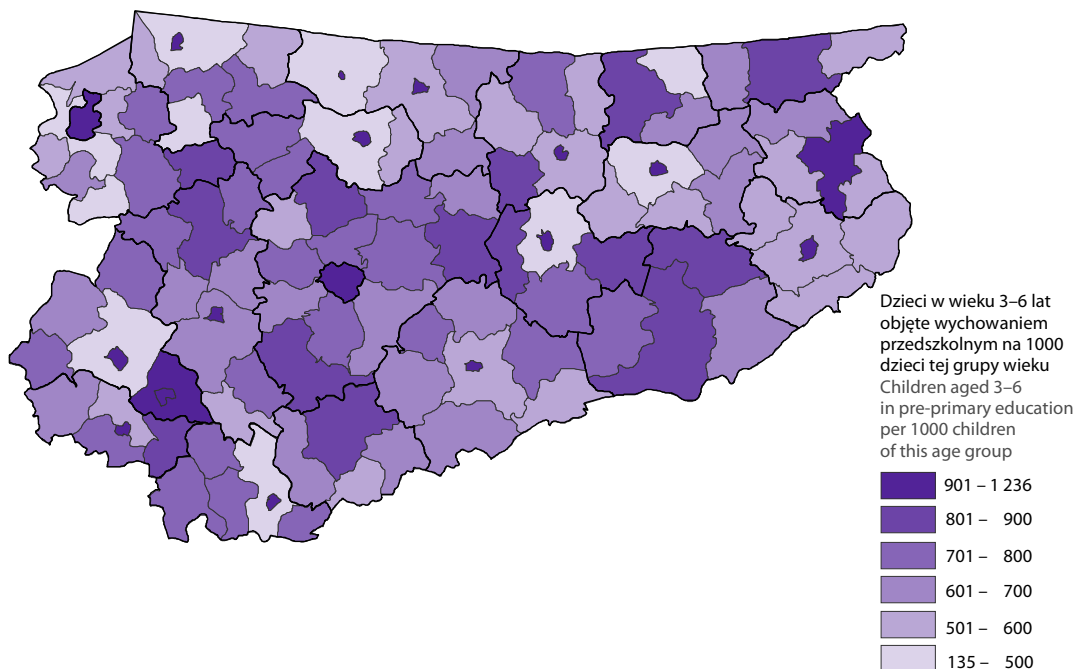
a Łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a Including children staying in the units performing health care activities.

Wykres 17. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według typów placówek
Chart 17. Children in pre-primary establishments by type of establishments

Miarą dostępności wychowania przedszkolnego jest m.in. liczba dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na 1000 dzieci w tej grupie wieku. W 2021 r. przeciętna wartość tego wskaźnika w województwie wyniosła 850 (w kraju 904). W czternastu gminach miejskich wskaźnik ten przekraczał wartość 1000, najczęściej w gminie Szczytno (1 236) i Górowo Iławeckie (1 207). Świadczy to o dowożeniu dzieci do placówek przedszkolnych spoza tych miast. Najmniejszy wskaźnik odnotowano w gminach wiejskich Braniewo (135), Górowo Iławeckie (308) i Lidzbark Warmiński (378).

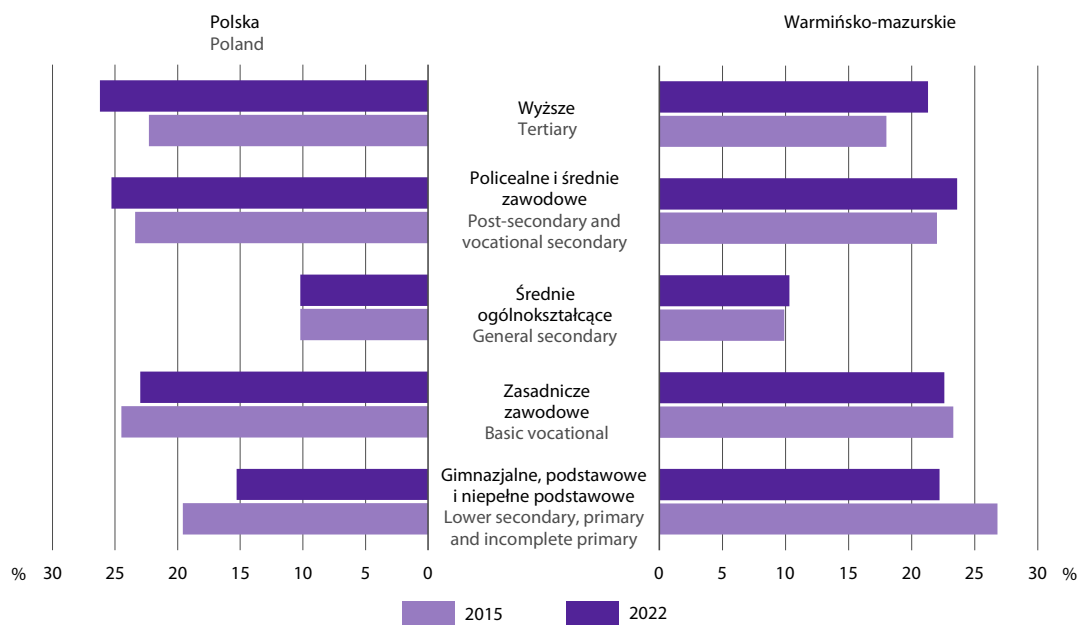
Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2021/22
Map 22. Pre-primary education in the 2021/22 school year

Poziom wykształcenia ludności

Według wyników reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) mieszkańcy warmińsko-mazurskiego w okresie 2015–2022 podnieśli swój poziom wykształcenia. Wśród osób w wieku 15–89 lat w 2022 r. 21,3% ludności legitymowało się wykształceniem wyższym – o 3,3 p. proc. więcej w porównaniu z 2015 r. Wzrósł również odsetek ludności posiadającej wykształcenie policealne i średnie zawodowe (z 22,0% do 23,6%) oraz wykształcenie ogólnokształcące (z 9,9% do 10,4%). Podobne tendencje widoczne były również w skali kraju, gdzie udział osób z wyższym wykształceniem zwiększył się z 22,3% do 26,2%, policealnym i średnim zawodowym – wzrost z 23,4% do 25,4%, natomiast w przypadku wykształcenia ogólnokształcącego pozostał na tym samym poziomie (10,2%). Udział pozostałych grup wykształcenia na przestrzeni siedmiu lat obniżył się zarówno w województwie, jak i w kraju, najczęściej w grupie – gimnazjalne, podstawowe i niższe – o 4,6 p. proc. do 22,2% (w kraju mniej o 4,3 p. proc. do 15,3%).

Wykres 18. Ludność^a według poziomu wykształcenia według BAEL
 Chart 18. Structure of population^a by level of educational attainment by LFS

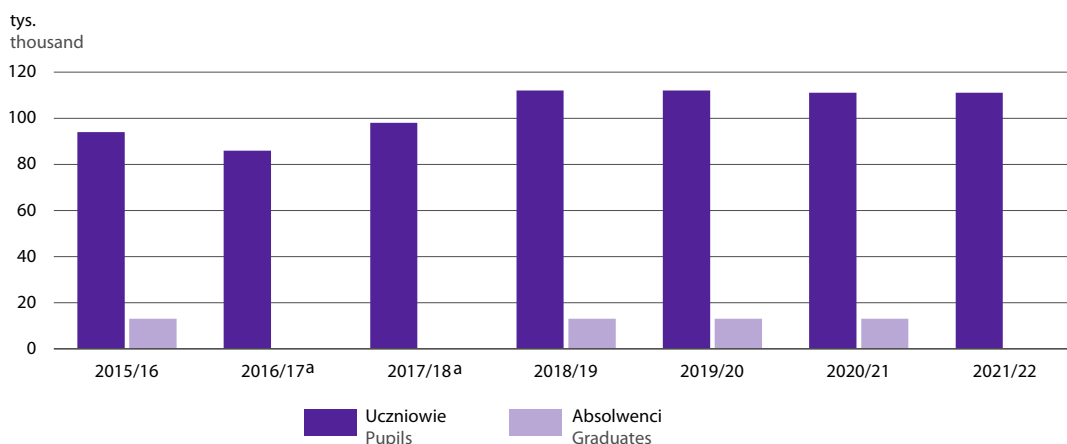

a W wieku 15–89 lat.
 a Aged 15–89.

Edukacja w szkołach podstawowych

Według stanu z 30 września 2021 r. w 548 szkołach dla dzieci i młodzieży (łącznie ze szkołami specjalnymi) kształciło się 111,4 tys. dzieci. Stanowiło to 3,4% szkół w kraju i 3,6% uczących się na tym poziomie dzieci. W porównaniu z rokiem szkolnym 2020/21 zarówno liczba szkół, jak i uczących się dzieci obniżyła się (o 9 placówek i o 137 dzieci). W czerwcu 2021 r. naukę w szkołach podstawowych ukończyło 12,9 tys. absolwentów (o 139 osób mniej niż rok wcześniej), stanowili oni 3,6% absolwentów tego typu szkół w Polsce.

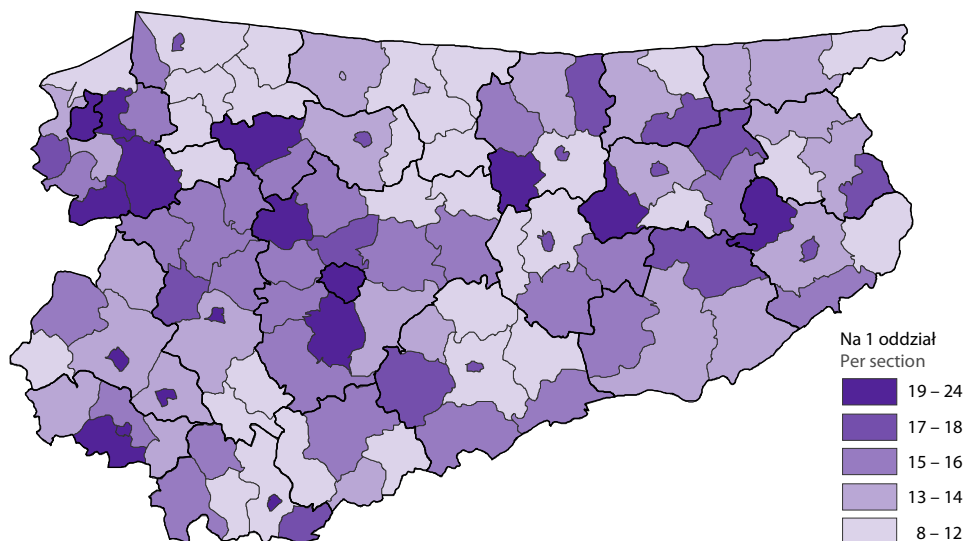
Wykres 19. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży
 Chart 19. Pupils and graduates of primary schools for children and youth

a Brak absolwentów związany jest z reformą systemu edukacji, tj. z przejściem z 6- na 8-letnią szkołę podstawową.
 a Lack of graduates is connected with the reform of the educational system i.e. transition from a 6-year to 8-year primary school.

Liczba uczniów szkół podstawowych (łącznie ze specjalnymi), przypadających na 1 oddział wyniosła 16 (w kraju 17). W 45 gminach liczba uczniów przypadających na 1 oddział była na poziomie średniej wojewódzkiej i wyższym (najwięcej w gminie miejskiej Działdowo – 25 i w gminie miejsko-wiejskiej Reszel – 22), a w 71 gminach poniżej przeciętnej (najmniej w gminie Kolno – 8 oraz w gminach wiejskich Jeziorany i Kisielice – po 9).

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2021/22
Map 23. Pupils in primary schools for children and youth in the 2021/22 school year

Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

W roku szkolnym 2021/22 na terenie województwa funkcjonowało 276 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży, w których kształciło się 56,7 tys. osób (co stanowiło 4,1% szkół na tych poziomach nauczania w kraju i 3,7% uczniów). W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba szkół powiększyła się 3 placówki, a liczba uczniów zwiększyła się o 0,5%.

Najbardziej popularne wśród młodzieży, podobnie jak przed rokiem, były technika, dające możliwość nabycia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia zawodu, a po zdaniu matury kontynuowania nauki w szkołach wyższych – szkoły te skupiły 24,3 tys. uczniów (42,9%). Niewiele mniejszym zainteresowaniem – 21,3 tys. uczniów (37,6%) cieszyły się licea ogólnokształcące.

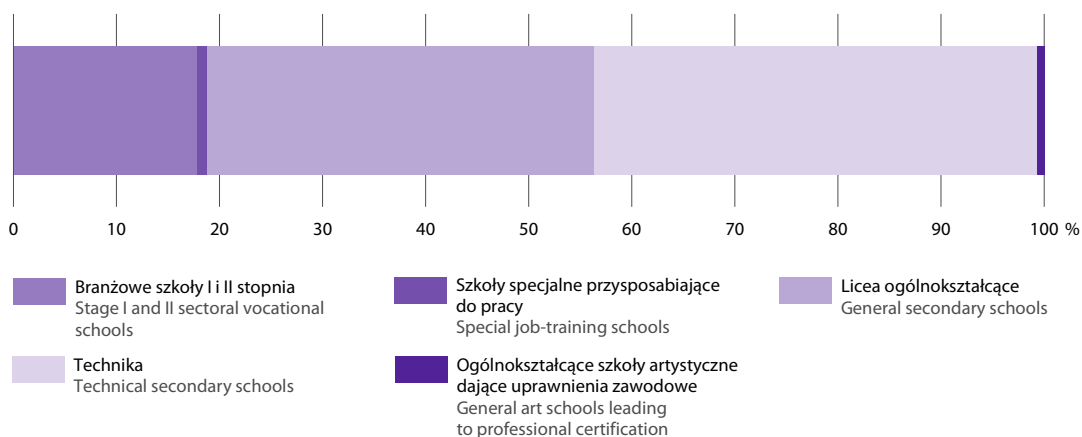
Kolejną grupę stanowiły ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. Liczba tych szkół od kilku lat nie zmieniała się, a liczba uczniów systematycznie rosła – w roku szkolnym 2021/22 w 3 placówkach naukę pobierało 0,4 tys. osób.

W szkołach branżowych I i II stopnia, których głównym celem jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie, kształciło się 10,1 tys. uczniów (o 4,2% więcej niż rok wcześniej), którzy stanowili 17,8% uczniów szkół ponadpodstawowych. Młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zapewniono możliwość edukacji w placówkach przysposabiających do pracy, przeznaczonych wyłącznie dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi. W województwie funkcjonowało 30 takich szkół i uczęszczało do nich 0,6 tys. uczniów (1,0% ogółu uczniów w szkołach dla dzieci i młodzieży).

Do szkół ponadpodstawowych zalicza się: specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I i II stopnia, licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.

Wykres 20. Uczniowie szkół ponadpodstawowych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2021/22

Chart 20. Students of post-primary schools for youth by types of schools in the 2021/22 school year

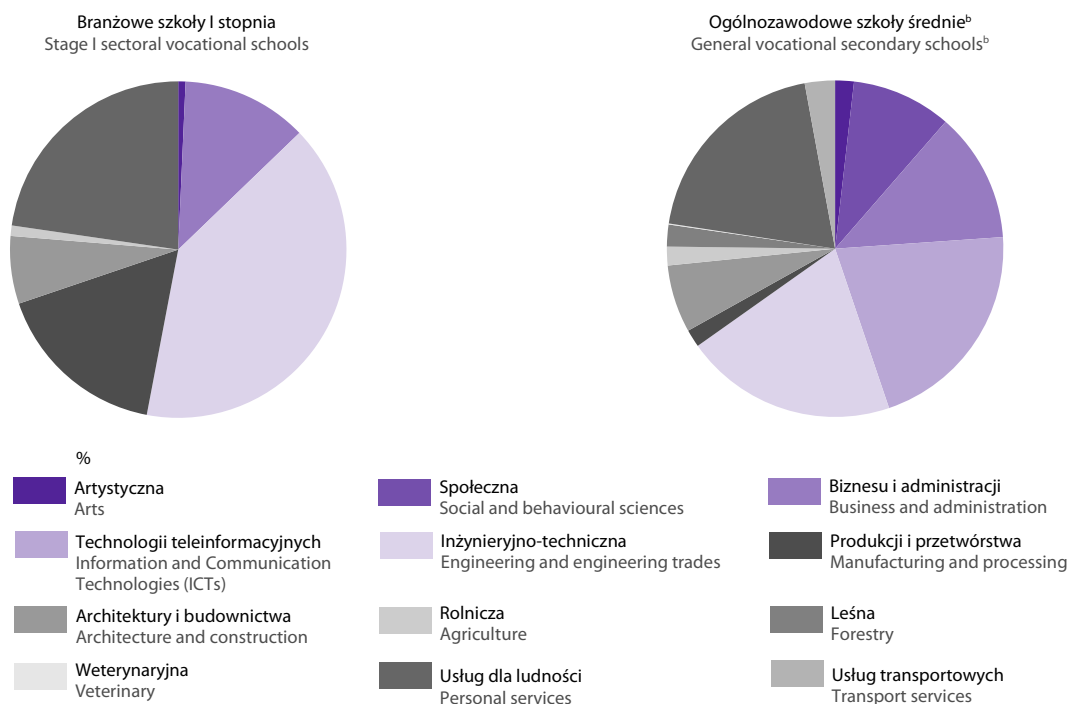
Szkoły policealne zgodnie z ustawą o systemie oświaty należą do szkół ponadpodstawowych, jednak ze względu na fakt, że stanowią wyższy szczebel kształcenia, prezentowane są osobno. Szkoły policealne swoją ofertę edukacyjną kierują do absolwentów szkół ponadpodstawowych, szczególnie liceów ogólnokształcących, umożliwiając osobom mającym wykształcenie średnie ogólne zdobycie kwalifikacji zawodowych. W roku szkolnym 2021/22 w 46 placówkach uczyło się 7,2 tys. uczniów (o 8,6% mniej niż w poprzednim roku).

Szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży w czerwcu 2021 r. opuściło 11,1 tys. absolwentów (3,7% absolwentów w kraju) i w porównaniu z czerwcem 2020 r. było to o 2,4% więcej. Liczba absolwentów szkół policealnych w tym okresie zmniejszyła się o 2,1% i w końcu roku szkolnego 2020/21 wyniosła 1,5 tys.

Absolwenci ponadpodstawowych szkół zawodowych w roku szkolnym 2020/21 najczęściej kończyli naukę w zakresie kierunków inżynieryjno-technicznych, usług dla ludności oraz produkcji i przetwórstwa. Najwięcej absolwentów szkół branżowych kształciło się w zakresie kierunków z podgrupy technologii teleinformatycznych, inżynieryjno-technicznej i w następnej kolejności usług dla ludności.

Wykres 21. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia^a w roku szkolnym 2020/21

Chart 21. Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education^a in the 2020/21 school year

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-2013). b Technika i artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-2013). b Technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

Wyniki egzaminu maturalnego

W 2022 r. do egzaminu maturalnego przystąpiło 9,1 tys. absolwentów i dla 75,6% uczniów zakończył się on otrzymaniem świadectwa dojrzałości, co oznaczało poprawę zdawalności w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i ze stanem z 2015 r. (odpowiednio więcej o 4,0 p. proc. i o 4,7 p. proc.). Zdawalność egzaminu maturalnego w warmińsko-mazurskim była niższa niż przeciętnie w kraju (78,2%).

Tablica 11. Osoby, które przystąpiły/zdały egzamin maturalny^a
 Table 11. Persons who took or passed matriculation exam^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Kobiety Females				
przystąpiło took	5751	4888	5161	5021
zdało passed	4022	3465	3730	3787
Mężczyźni Males				
przystąpiło took	4382	3907	4436	4091
zdało passed	3164	2608	3138	3106

a Od 2015 r. egzamin maturalny przeprowadzany jest w nowej formule. W 2015 r. podano łącznie liczbę osób zdających egzamin maturalny według nowej i starej formuły.

a Since 2015, the matriculation examination has been carried out in a new formula. In 2015, the total number of persons taking the matriculation examination according to the new and old formula was reported.

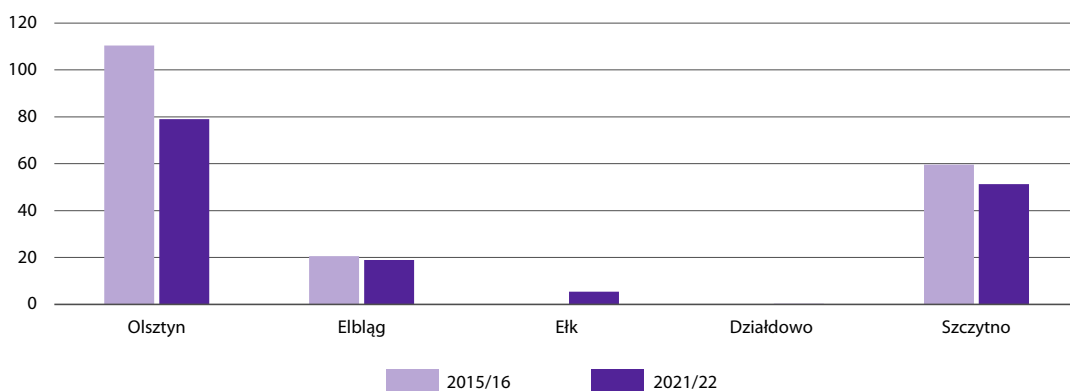
Szkolnictwo wyższe

W roku akademickim 2021/22 w 16 szkołach wyższych (łącznie z filiami i wydziałami zamiejscowymi) działających w województwie studiowało 23,7 tys. osób (2,0% studentów w kraju), w tym 71,6% to studium w systemie stacjonarnym. W porównaniu z końcem grudnia 2020 r. liczba studentów zmniejszyła się o 3,4%. Wskaźnik natężenia studiujących (liczba studentów na 10 tys. ludności) w 2021 r. wyniósł 173 (w kraju 321), w województwie był niższy niż rok wcześniej, natomiast w kraju wyższy. Wśród studiujących przeważali studenci uczelni publicznych (82,5%). Większość słuchaczy tych uczelni (79,1%) uczyła się na studiach stacjonarnych. Studenci uczelni niepublicznych częściej studiowali w systemie niestacjonarnym – z tej formy korzystało 63,4% studium.

Przeważająca liczba studentów (82,5%) kształciła się na trzech uczelniach publicznych. W największej uczelni województwa – Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie (łącznie z filią w Ełku z 0,3 tys. studentów) w roku akademickim 2021/22 studiowało 69,9% ogółu studium. Drugą co do wielkości uczelnią była Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, którą wybrało 8,1% studium, trzecią natomiast była Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu z 4,5% studium. W Elblągu funkcjonowała również największa pod względem liczby studentów uczelnia niepubliczna - była to Akademia Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych (6,9% ogólnej liczby studentów).

Największym ośrodkiem akademickim w warmińsko-mazurskim jest miasto wojewódzkie Olsztyn, które skupiło $\frac{3}{4}$ wszystkich studium w roku akademickim 2021/22, kolejne to Elbląg z 11,5% udziałem studentów.

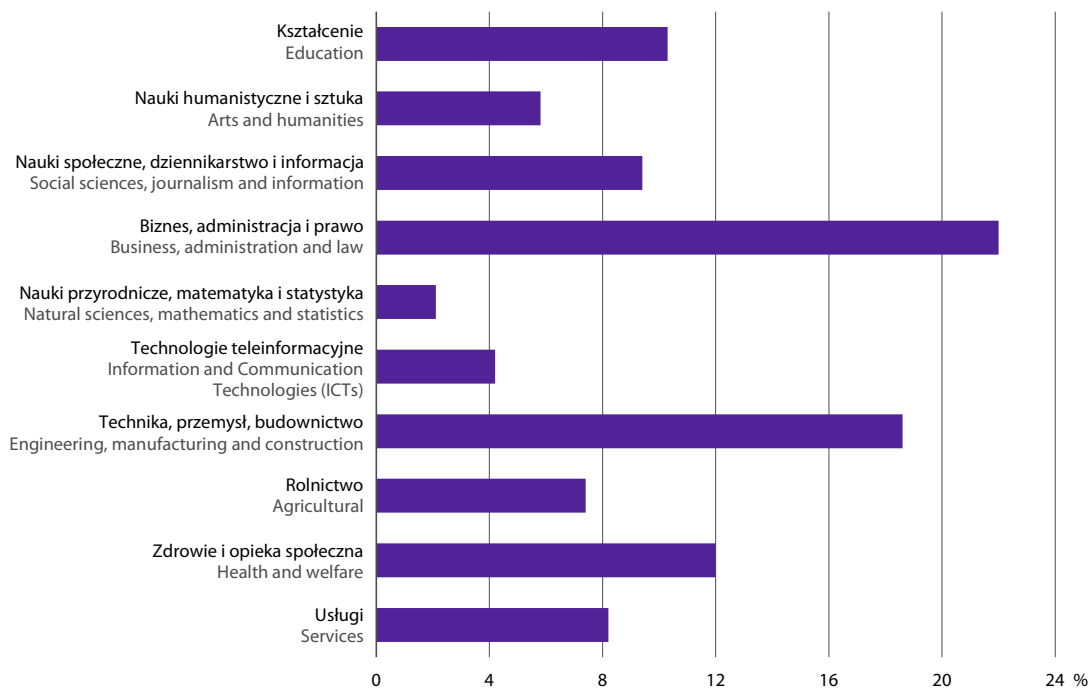
Wykres 22. Studenci stacjonarni uczelni w miejscowościach akademickich na 1000 ludności
 Chart 22. Students in full-time programmes in academic towns per 1000 population

W roku akademickim 2020/21 w województwie szkoły wyższe ukończyło 7,0 tys. absolwentów (2,4% absolwentów w kraju), tj. o 6,5% mniej niż w roku poprzednim. Dyplomy ukończenia uczelni publicznych otrzymało 81,5% absolwentów. Najwięcej absolwentów uzyskało dyplom na kierunkach studiów z grupy biznes, administracja i prawo (22,0% studentów), usługi (16,0%) oraz technika, przemysł, budownictwo (18,6%).

Wykres 23. Struktura absolwentów uczelni według grup kierunków kształcenia^a w roku akademickim 2020/21

Chart 23. Structure of graduates by broad fields of education^a in the 2020/21 academic year

^a Absolwenci, którzy uzyskali dyplomy ukończenia studiów w 2021 r. Łącznie z cudzoziemcami. Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F-2013).

^a Graduates who obtained higher education diplomas in 2021. Including foreigners. According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F-2013).

Kształcenie dorosłych

Edukacja w szkołach dla dorosłych umożliwia kontynuację przerwanej z różnych względów cyklu kształcenia. W roku szkolnym 2021/22 w 48 szkołach dla dorosłych (z tego 2 szkoły podstawowe i 46 liceów ogólnokształcących) kształciło się 3,9 tys. osób. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba szkół zmniejszyła się o 12 placówek, a liczba uczniów o 18,1%. W roku szkolnym 2020/21 szkoły dla dorosłych ukończyło 1,5 tys. absolwentów (o 4,3% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim).

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na edukację

W 2021 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w dziale „Oświata i wychowanie” wyniosły łącznie 3 131,6 mln zł i były o 7,6% wyższe niż w 2020 r. Wydatki te wzrosły prawie we wszystkich rodzajach jednostek, z wyjątkiem budżetu województwa, w którym zanotowano spadek. Najwięcej, bo 58,2% wydatków pochodziło z budżetów gmin, 23,0% z miast na prawach powiatu, 17,8% z powiatów, a najmniej z budżetu województwa (1,1%). Udział wydatków na oświatę i wychowanie w wydatkach ogółem wzrósł w skali roku o 0,8 p. proc. i wyniósł 27,7%. Wśród gmin i miast na prawach powiatu tylko Olsztyn i gmina Iłowo-Osada przekroczyły próg 2 500 zł wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r., natomiast gmina wiejska Braniewo jako jedyna nie przekroczyła progu 1 000 zł. W województwie ze wszystkich rodzajów jednostek wydano na oświatę i wychowanie 2 269 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r. w dziale „Edukacyjna opieka wychowawcza” wyniosły łącznie 273,7 mln zł i były o 4,9% wyższe niż w 2020 r. Wydatki te wzrosły w budżecie miast na prawach powiatu (o 7,8%), województwa (o 6,1%) i powiatów (o 5,7%), natomiast zmalały w gminach (o 0,7%). Udział wydatków na edukacyjną opiekę wychowawczą w wydatkach ogółem nie zmienił się w porównaniu z 2020 r. i wyniósł 2,4%. W 2021 r. ze wszystkich rodzajów jednostek wydano na ten dział 198 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

5.1.3. Zasoby pracy

5.1.3. Labour resources

W 2021 r. w porównaniu z poprzednim rokiem w województwie wzrosła liczba pracujących.

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim spadła liczba zarejestrowanych bezrobotnych, spadła jednocześnie liczba zgłoszonych ofert zatrudnienia. Zmniejszyła się stopa bezrobocia, jednak, podobnie jak w latach ubiegłych, była jedną z najwyższych w kraju.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w 4 kwartale 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku nastąpił spadek współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia, zwiększyło się obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi.

Pracujący

Dane roczne o **pracujących w gospodarce narodowej** (stan na 31 grudnia) według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności bazują na sprawozdawczości GUS. Dane te nie uwzględniają pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Dane dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód.

W końcu grudnia 2021 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej (według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności) w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 424,4 tys. osób, co oznacza wzrost o 0,3% w stosunku do 2020 r. oraz spadek o 2,0% w porównaniu z 2015 r. Pracujący stanowili 30,9% mieszkańców województwa i 2,9% ogólnej liczby pracujących w kraju. Liczba pracujących przypadająca na 1000 ludności w województwie wyniosła 309 osób. Wskaźnik ten był najniższy w kraju (w Polsce 387 pracujących).

W województwie (podobnie jak w kraju) więcej osób pracowało w sektorze prywatnym. W sektorze publicznym znalazło zatrudnienie 24,0% osób. Struktura pracujących w województwie według płci w 2021 r. była podobna do struktury w Polsce. Mężczyźni stanowili prawie 53% pracujących. W podmiotach sektora prywatnego, zarówno w województwie, jak i w Polsce, pracowało więcej mężczyzn. Z kolei w podmiotach sektora publicznego znajdowało zatrudnienie więcej kobiet.

Tablica 12. Pracujący^a w gospodarce narodowej w 2021 r.
Table 12. Employed persons^a in national economy in 2021

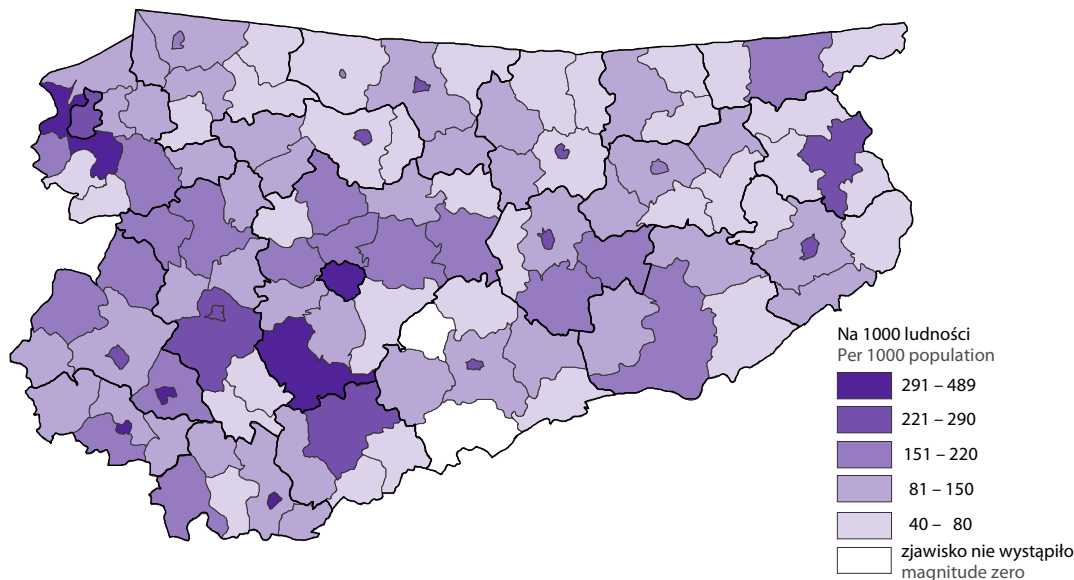
Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	na 1000 ludności per 1000 population	Struktura według rodzajów działalności w % Structure by kind of activity in %		
			rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł i budownictwo industry and construction	usługi services
Województwo Voivodship	424 372	309	9,6	32,5	57,9
Podregiony: Subregions:					
elbląski	152 685	303	12,4	32,5	55,1
ełcki	73 116	266	10,2	38,2	51,6
olsztyński	19 8571	333	8,1	28,1	63,8

a Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

a Excluding persons employed in budgetary entities operating in the scope of national defence and public safety; by actual workplace and kind of activity.

Struktura pracujących w województwie według grup sekcji wskazuje, że najwięcej osób pracowało w usługach (57,9%). W sekcjach handel; naprawa pojazdów samochodowych oraz transport i gospodarka magazynowa pracowało łącznie 19,2% pracujących (81,5 tys. osób) i był to spadek względem 2020 r. o 0,2 p. proc. W sekcjach działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości pracowało 3,0% osób pracujących (12,5 tys.) i był to wzrost w porównaniu z 2020 r. o 0,1 p. proc. W sekcjach pozostałych usług pracowało 35,8% osób pracujących (151,8 tys. osób) i była to wartość wyższa niż w 2020 r. (o 0,3 p. proc.). W przemyśle i budownictwie pracowało 32,5% (137,9 tys. osób) i w porównaniu z 2020 r. ten udział nie zmienił się. W rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie pracowało 9,6% (40,6 tys. osób) i był to spadek (o 0,1 p. proc.) względem 2020 r.

Mapa 24. Pracujący^a w 2021 r.
Map 24. Employed persons^a in 2021

a Dane dotyczą pracujących w podmiotach gospodarki narodowej w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących.

a Data concern in entities of the national economy employing more than 9 person and budgetary sphere units regardless of the number of employed persons.

Bezrobocie rejestrowane

Dane o **bezrobociu rejestrowanym** podano na podstawie badania, które opiera się na rejestracji osób w powiatowych urzędach pracy. Osoby te muszą spełniać kryteria przedstawione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.), w której określono je jako bezrobotne oraz w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).

W końcu grudnia 2022 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 41,1 tys. osób i była niższa od zanotowanej przed rokiem (o 1,5 tys. osób, tj. o 3,5%), a także niższa niż w 2015 r. (o 42,4 tys. osób, tj. o 50,8%). Podobne zmiany obserwowano w skali kraju – na koniec 2022 r. liczba bezrobotnych była o 9,3% niższa niż rok wcześniej, a w stosunku do 2015 r. nastąpił spadek o 48,0%.

W województwie warmińsko-mazurskim w końcu 2022 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, liczba bezrobotnych zmniejszyła się w trzynastu powiatach. Najwyższy spadek wystąpił w powiecie węgorzewskim (o 17,9%). Spadek wystąpił również m.in. w powiecie lidzbarskim (o 11,7%), Olsztynie i powiecie braniewskim (po 9,5%). Liczba bezrobotnych wzrosła najbardziej w powiecie gołdapskim (o 10,2%). W powiecie oleckim liczba bezrobotnych nie zmieniła się.

W końcu 2022 r., podobnie jak rok wcześniej, 88,5% ogółu bezrobotnych w województwie stanowiły osoby wcześniej pracujące. Bezrobotni bez prawa do zasiłku stanowili 80,8% (2021 r. – 81,9%). Mieszkańcy wsi pozostający bez pracy to 52,5% (przed rokiem – 52,6%) ogólnej liczby bezrobotnych.

W końcu grudnia 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim wśród bezrobotnych przeważały kobiety (podobnie jak w kraju). Stanowiły one 54,9% osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, a ich liczba była o 6,2% niższa niż rok wcześniej. Wyższy udział kobiet niż mężczyzn (w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w danym powiecie) zanotowano w większości powiatów, jedynie w powiecie mrągowskim było więcej mężczyzn niż kobiet. Liczba bezrobotnych mężczyzn zmniejszyła się w porównaniu z 2021 r. (o 0,1%), a ich odsetek zwiększył się w ciągu roku o 1,5 p. proc., do poziomu 45,1%.

Wśród młodych ludzi nadal występował wysoki odsetek bezrobotnych. W końcu grudnia 2022 r. najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25–34 lata (10,1 tys.), a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszył się (o 1,4 p. proc. do 24,6%). Najbardziej zwiększył się udział bezrobotnych osób w wieku 18-24 lata (o 1,2 p. proc. do 13,4%).

Ponad 58% bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy to osoby o niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (32,4%) oraz zasadnicze zawodowe (25,9%). Zbiorowość osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem w ciągu ostatniego roku zmniejszyła się o 7,8%, a ich odsetek zmalał w porównaniu z poprzednim rokiem (o 0,5 p. proc. do 9,7%). Populacja bezrobotnych kobiet charakteryzowała się odmienną strukturą wykształcenia niż populacja mężczyzn. Wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe posiadało 50,1% kobiet bezrobotnych, podczas gdy odsetek mężczyzn z takim wykształceniem wyniósł 68,4%.

Spośród wszystkich kategorii bezrobotnych zarejestrowanych, wyodrębnionych ze względu na czas pozostawania bez pracy, najwyższy wzrost udziału (o 3,4 p. proc. do 23,3%) w ujęciu rocznym w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych odnotowano w przypadku osób pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy. Najbardziej zmniejszył się natomiast udział osób pozostających bez pracy od 12 do 24 miesięcy (o 3,8 p. proc. do 13,2%).

Największe trudności ze znalezieniem zatrudnienia miały osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat, które stanowiły 27,4% zarejestrowanych bezrobotnych, a ich odsetek w porównaniu z poprzednim rokiem wzrósł (o 0,1 p. proc.). W porównaniu z rokiem poprzednim najbardziej zmalał odsetek osób ze stażem pracy 20–30 lat (o 0,4 p. proc. do 7,0%). Osoby bez stażu pracy stanowiły, podobnie jak przed rokiem, 11,5% bezrobotnych.

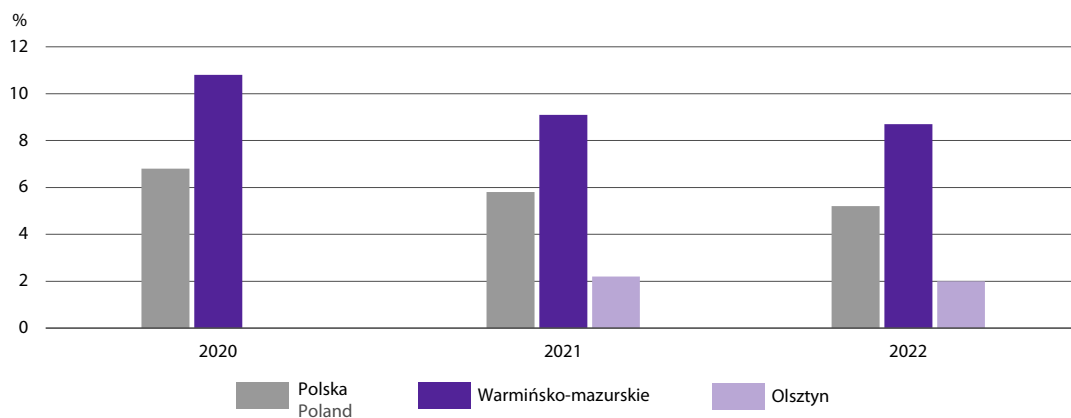
Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w końcu grudnia 2022 r. stanowili 81,9% bezrobotnych (przed rokiem 84,1%). Do tej grupy zaliczane są m.in. osoby długotrwale bezrobotne, których udział w liczbie zarejestrowanych zmniejszył się w skali roku (o 5,6 p. proc. do 47,8%). Zmniejszył się również udział osób posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (o 1,0 p. proc. do 19,0%) oraz osób powyżej 50 roku życia (o 0,9 p. proc. do 27,3%). Zwiększył się natomiast udział osób do 25 roku życia (o 1,2 p. proc. do 13,4%).

W porównaniu z grudniem 2021 r. zmalała liczba osób długotrwale bezrobotnych (o 13,6%), osób po 50 roku życia (o 6,5%), osób niepełnosprawnych (o 3,8%), wzrosła natomiast liczba osób do 25 roku życia (o 5,8%).

W województwie w końcu 2022 r. stopa bezrobocia rejestrowanego kształtowała się na poziomie 8,7% i była niższa (o 0,4 p. proc.) niż rok wcześniej. Stopa bezrobocia w województwie, podobnie jak w latach ubiegłych, była jedną z najwyższych w kraju. Wskaźnik ogólnokrajowy w końcu grudnia 2022 r. wyniósł 5,2% i był niższy o 0,6 p. proc. w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Wykres 24. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 24. Registered unemployment rate
As of 31 December

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Od 2020 r. wskaźnik ten podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowaną — na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Dane te nie są w pełni porównywalne z okresami wcześniejszymi.

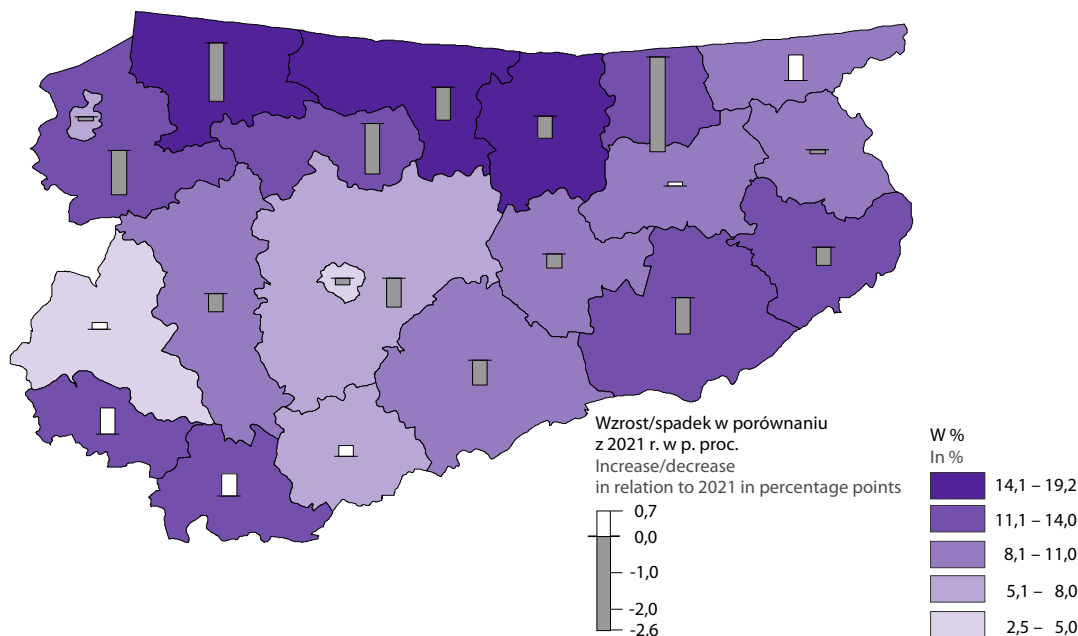
W skali roku spadek stopy bezrobocia odnotowano w większości powiatów i wyniósł on od 0,1 p. proc. w powiecie oleckim i Elblągu do 2,6 p. proc. w powiecie węgorzewskim. Największy wzrost omawianego wskaźnika wystąpił w powiecie nowomiejskim i gołdapskim (po 0,7 p. proc.). Nadal występowało dość duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia w województwie. Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością wskaźnika w powiatach na koniec 2022 r. wyniosła 17,2 p. proc. i w skali roku zwiększyła się o 1,5 p. proc. Wysoką stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: kętrzyńskim (19,2%), bartoszyckim (o 18,9%) oraz braniewskim (17,0%), najniższą zaś – w Olsztynie (2,0%).

Mapa 25. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 25. Registered unemployment rate in 2022

As of 31 December

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 70,0 tys. osób i była wyższa niż przed rokiem (o 4,0 tys., tj. o 6,0%) oraz niższa w porównaniu z zanotowaną w 2015 r. (o 53,4 tys., tj. o 43,3%). Najliczniejszą grupę nadal stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich odsetek w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zmniejszył się w stosunku do 2021 r. i wyniósł 80,8%. Wzrósł odsetek m.in. absolwentów (do 7,9%, tj. o 0,3 p. proc.) oraz osób niepełnosprawnych (do 6,6%, tj. o 0,1 p. proc.). W skali roku zmalał natomiast odsetek m.in. osób pracujących przed zarejestrowaniem (do 87,6%, tj. o 1,5 p. proc.).

Z ewidencji bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w ciągu 2022 r. wykreślono 71,5 tys. osób (o 4,6% mniej niż przed rokiem i o 48,2% mniej niż w 2015 r.). Główną przyczynę wyrejestrowania stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 37,2 tys. osób (wobec 40,9 tys. przed rokiem). Udział tej kategorii bezrobotnych w liczbie wyrejestrowanych zmniejszył się w ujęciu rocznym o 2,5 p. proc. do 52,1%. W strukturze osób wykreślonych z ewidencji wzrost odnotowano w przypadku osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (wzrost udziału do 16,5%, tj. o 0,8 p. proc.), osób, które rozpoczęły staż lub szkolenia u pracodawców (wzrost do 9,0%, tj. o 1,4 p. proc.) oraz osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu osoby bezrobotnej (wzrost do 6,7%, tj. o 0,5 p. proc.).

Powiatowe urzędy pracy w województwie warmińsko-mazurskim w ciągu 2022 r. dysponowały 43,6 tys. ofert pracy (o 12,7% mniej niż rok wcześniej), w tym 11,8% to oferty odbycia stażu u pracodawców i 2,7% ofert dla osób niepełnosprawnych. W końcu grudnia na 1 ofertę pracy przypadało 22 bezrobotnych (22 osób przed rokiem i 67 w 2015 r.) i wskaźnik ten był wyższy niż w kraju (18). W powiecie iławskim na 1 ofertę pracy przypadała najmniejsza liczba bezrobotnych (4 osoby), największa zaś w powiecie bartoszyckim (370). W Olsztynie na 1 ofertę pracy przypadało 7 osób bezrobotnych, a w Elblągu 43 osoby.

Aktywność ekonomiczna ludności

Źródłem danych kwartalnych o **ludności aktywnej zawodowo** (tj. pracujących i bezrobotnych według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz wytycznych Eurostatu) oraz o **osobach biernych zawodowo**, tj. tych, którzy pozostają poza siłą roboczą jest Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Od 1 kwartału 2021 r. w BAEL wprowadzono zmiany metodologiczne wynikające z wdrożenia rozporządzenia ramowego dla statystyki społecznej, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r. oraz jego aktów implementacyjnych. Zmiany dotyczyły m.in. zakresu podmiotowego badania (badanie zasadnicze obejmuje osoby w wieku 15–89 lat, do 2020 r. włącznie były to osoby w wieku 15 lat i więcej) oraz definicji i sposobu wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Na potrzeby analiz porównawczych zaprezentowano przeliczone dane BAEL dla lat wcześniejszych, z uwzględnieniem definicji obowiązujących od 2021 r.

Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 4 kwartale 2022 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie liczyła 583 tys. osób, a biernych zawodowo – 488 tys. Ludność aktywną zawodowo tworzyli pracujący (564 tys. osób) i bezrobotni (19 tys. osób).

Struktura ludności w wieku 15–89 lat według statusu na rynku pracy uległa zmianie w stosunku do notowanej w 4 kwartale poprzedniego roku. Zmniejszył się udział pracujących (o 0,8 p. proc.) i bezrobotnych (o 0,2 p. proc.) w liczbie ludności w wieku 15–89 lat. Zwiększył się natomiast udział osób biernych zawodowo (o 1,1 p. proc.).

Tablica 13. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL

Table 13. Economic activity of the population aged 15–89 in 4th quarter by LFS

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	648	579	597	583	17 294
pracujący employed persons	596	565	575	564	16 796
bezrobotni ^a unemployed persons ^a	52	14	22	19	499
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	580	504	478	488	12 426
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	52,8	53,5	55,5	54,5	58,2
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	48,5	52,2	53,5	52,7	56,5
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	8,0	2,4	3,7	3,3	2,9

a Populacja osób bezrobotnych dotyczy osób w wieku 15–74 lata.
a The unemployed population includes people aged 15–74.

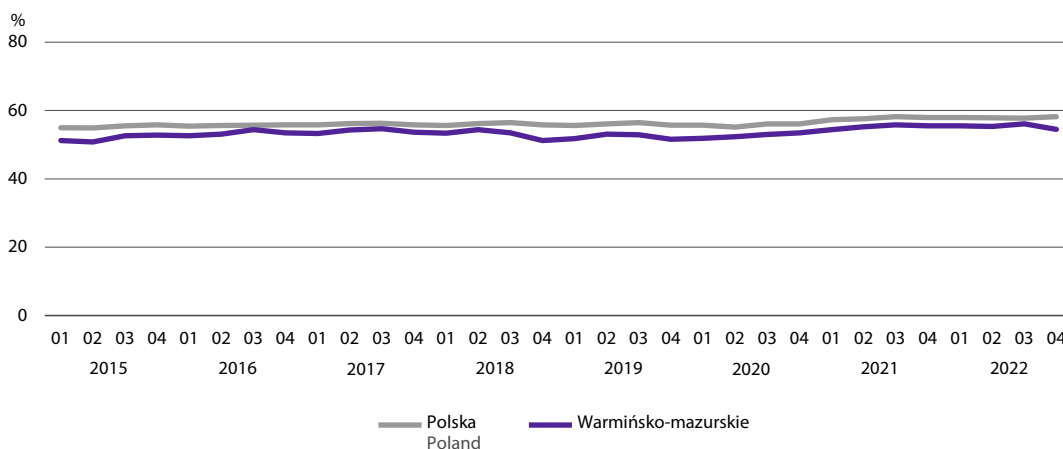
Liczba aktywnych zawodowo w wieku 15–89 lat w 4 kwartale 2022 r. zmniejszyła się w stosunku do zanotowanej w analogicznym okresie poprzedniego roku o 2,3%. Spadek w porównaniu z rokiem ubiegłym zaobserwowano wśród mężczyzn (o 4,5%), jak i kobiet (0,4%).

W ostatnim kwartale 2022 r. w województwie współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 54,5% (jego wartość dla kraju wyniosła 58,2%). W ujęciu rocznym współczynnik aktywności zawodowej zmalał o 1,0 p. proc., a w porównaniu z 4 kwartałem 2015 r. o 1,7 p. proc. Wyższa wartość współczynnika aktywności zawodowej wystąpiła wśród mężczyzn (62,2%) niż wśród kobiet (47,1%).

Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL obliczono jako udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Wykres 25. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów

Chart 25. Activity rate by quarters

Zbiorowość pracujących w 4 kwartale 2022 r. liczyła 564 tys. i była niższa od zanotowanej rok wcześniej o 11 tys. osób (o 1,9%). W porównaniu z analogicznym kwartałem 2015 r. liczba pracujących również zmniejszyła się o 32 tys. osób (o 5,4%). Uwzględniając podział według płci dominowali mężczyźni, stanowiąc 54,6% pracujących.

Do pracujących według BAEL zaliczono osoby w wieku 15–89 lat, które w okresie badanego tygodnia: wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem, miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- a) z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
- b) z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
- c) z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Biorąc pod uwagę wiek pracujących, w 4 kwartale 2022 r. największy udział miały osoby w wieku 35–44 lata (30,3%), najmniejszy zaś udział w omawianej zbiorowości miały osoby z grupy wiekowej 15–24 lata (3,7%). Pod względem wykształcenia wśród pracujących dominowały osoby z wykształceniem wyższym (32,1%), najmniej było osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (10,1%).

W 4 kwartale 2022 r. na 1000 pracujących przypadało 899 osób bezrobotnych i biernych zawodowo. Rok wcześniej obciążenie to wynosiło 870 osób. W 4 kwartale 2021 r. w województwie na 1000 pracujących przypadało więcej osób pozostających bez pracy niż w skali kraju (770).

Wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 52,7% i był o 3,8 p. proc. niższy od średniego w kraju. W odniesieniu do analogicznego kwartału 2021 r. zmniejszył się on o 0,8 p. proc., a w stosunku do 4 kwartału 2015 r. wzrósł o 4,2 p. proc. Wskaźnik zatrudnienia był wyższy dla mężczyzn (59,5%) niż dla kobiet (46,4%).

Wskaźnik zatrudnienia według BAEL obliczono jako udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

W 4 kwartale 2022 r. liczba bezrobotnych (w wieku 15–74 lata) w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 19 tys. osób i w odniesieniu do analogicznego kwartału 2021 r. zmalała (o 13,6%). W porównaniu z 4 kwartałem 2015 r. liczba osób bezrobotnych była niższa (o 63,5%). W 4 kwartale 2022 r. wśród osób bezrobotnych w województwie było więcej mężczyzn niż kobiet, a ich liczba w porównaniu z analogicznym okresem 2021 r. zwiększyła się (o 16,7%).

Analiza bezrobotnych pod względem wieku w województwie warmińsko-mazurskim w 4 kwartale 2022 r. wykazała, że najwięcej bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 15–24 lata oraz 25–34 lata. Najmniejszą zbiorowość stanowiły osoby z najstarszej grupy wiekowej.

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w 4 kwartale 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 10 miesięcy (w kraju 8 miesięcy). W porównaniu z poprzednim rokiem okres ten, podobnie jak w kraju, nie uległ zmianie.

Stopę bezrobocia według BAEL obliczono jako udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii.

Stopa bezrobocia w 4 kwartale 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim ukształtowała się na poziomie 3,3% i była o 0,4 p. proc. wyższa od wskaźnika ogólnokrajowego. W porównaniu z poprzednim rokiem zmalała o 0,4 p. proc. (w kraju nie zmieniła się), natomiast w odniesieniu do analogicznego okresu 2015 r. odnotowano spadek stopy bezrobocia o 4,7 p. proc. (w kraju spadek o 4,1 p. proc.). W 4 kwartale 2022 r. w województwie analizowany wskaźnik w przypadku mężczyzn był wyższy niż w przypadku kobiet.

W 4 kwartale 2022 r. zbiorowość biernych zawodowo (w wieku 15–89 lat) liczyła 488 tys. osób i stanowiła 45,6% mieszkańców województwa w wieku 15–89 lat (w kraju 41,8%). W porównaniu z 2021 r. liczba osób nieaktywnych zawodowo w województwie wzrosła o 2,1% (w Polsce spadła o 0,8%), a w stosunku do analogicznego okresu 2015 r. była niższa o 15,9% (w kraju spadła o 8,8%). W 4 kwartale 2022 r. 59,8% populacji osób nieaktywnych zawodowo w województwie stanowiły kobiety (w kraju 60,9%), a osoby w wieku produkcyjnym to 35,7% biernych zawodowo.

Główną przyczyną braku aktywności na rynku pracy podawaną przez badanych w 4 kwartale 2022 r. było pozostawanie na emeryturze – 47,4% biernych zawodowo w wieku 15–74 lata. Drugą istotną przyczyną bierności była nauka i uzupełnianie kwalifikacji – 23,7%. Liczną była także grupa osób, które nie szukały pracy z powodu choroby i niepełnosprawności – 11,1%. Obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu były powodem niepodejmowania pracy dla 8,1% biernych, z czego większość stanowiły kobiety.

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

5.2.1. Zamożność mieszkańców

5.2.1. Inhabitants' wealth

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2021 r. było wyższe niż rok wcześniej.

W 2022 r. zwiększyła się liczba emerytów i rencistów w porównaniu z rokiem poprzednim. Nastąpił wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto, przy czym wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacone przez ZUS.

W budżetach gospodarstw domowych w 2021 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, wystąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego oraz przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace, wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

Najsilniejsze oddziaływanie na jakość życia ludności mają dochody, jakimi dysponują gospodarstwa domowe. Wpływają one na status materialny, stabilizację i bezpieczeństwo ekonomiczne ludności. Miernikami poziomu zamożności są wynagrodzenia z tytułu pracy, wysokość emerytur i rent, dochody i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych, jak również wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

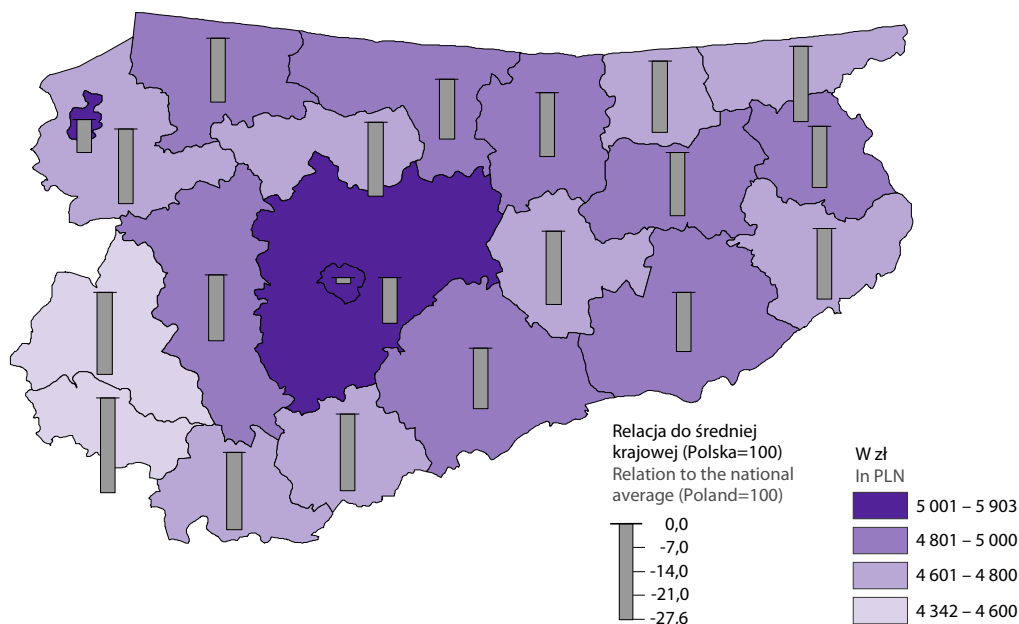
W pierwszej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie rocznego badania statystyki publicznej Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy w gospodarce narodowej (na poziomie wojewódzkim) oraz w podmiotach gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na poziomie powiatów) na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie terytorialne wynagrodzeń w 2021 r. (jako ostatnim dostępnym).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej (tj. we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej, także w jednostkach o liczbie pracujących do 9 osób) w województwie w 2021 r. ukształtowało się na poziomie 4 884,89 zł i było o 9,2% wyższe niż w 2020 r. i o 47,0% wyższe niż w 2015 r. Średnie wynagrodzenie w województwie było niższe o 14,0% od przeciętnego w Polsce, co uplasowało warmińsko-mazurskie na ostatnim miejscu w kraju.

Analiza wynagrodzeń wskazuje na ich zróżnicowanie. Wynagrodzenia wypłacane w sektorze publicznym były wyższe niż w sektorze prywatnym. W 2021 r. pracodawcy publiczni płacili swoim pracownikom przeciętnie 5 927 zł, było to o 1 560 zł więcej niż w sektorze prywatnym. Rozpiętość wynagrodzeń między sekcjami PKD była jeszcze większa. Najwyższe wynagrodzenie otrzymywali zatrudnieni w sekcji administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (6 459 zł), a najniższe w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (3 457 zł).

W jednostkach o liczbie pracujących przekraczającej 9 osób (tj. w jednostkach średnich i dużych), przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osiągnęło poziom 5 126,75 zł i od 2020 r. wzrosło o 8,9%, a w porównaniu z 2015 r. o 46,7%.

Mapa 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2021 r.
Map 26. Average monthly gross wages and salaries^a in 2021

a Dane dotyczą pracujących w podmiotach gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern in entities of the national economy employing more than 9 persons.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2021 r. najwyższą średnią płacę otrzymywali zatrudnieni w Olsztynie – wynosiła ona 5 903 zł i była wyższa o 15,1% od średniej w województwie. W Elblągu przeciętne zarobki wynosiły 5 424 zł i również były wyższe (o 5,8%) od średniej w województwie. Powiatem z wyższym od przeciętnego w województwie poziomem wynagrodzeń był również powiat olsztyński. W pozostałych powiatach płace kształtowały się poniżej średniej wojewódzkiej. Najniższe przeciętne wynagrodzenie (4 342 zł) odnotowano w powiecie nowomiejskim.

Przeciętne wynagrodzenie wzrosło we wszystkich powiatach zarówno w porównaniu z 2020 r., jak i 2015 r. W stosunku do 2020 r. najwyższy wzrost wynagrodzeń wystąpił w powiecie działdowskim (o 12,4%), a najniższy w powiecie kętrzyńskim (o 7,0%), natomiast w porównaniu z 2015 r. najwyższy wzrost nastąpił w powiecie węgorzewskim (o 54,3%), zaraz za nim znalazł się powiat kętrzyński (o 54,2%), najniższy zaś wzrost dotyczył powiatu szczycieńskiego (o 42,0%).

W drugiej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1 (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; w ramach badania podmioty o liczbie pracujących 50 lub więcej osób badane są metodą pełną, a podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49 osób - metodą reprezentacyjną) – na tej podstawie przedstawiono przeciętne miesięczne wynagrodzenia w województwie w sektorze przedsiębiorstw w 2022 r. (jako ostatnim dostępnym).

W 2022 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 5 331,98 zł i było wyższe niż w roku poprzednim o 9,6%. W kraju przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 6 653,67 zł, co oznacza wzrost o 13,0% w odniesieniu do zanotowanego rok wcześniej.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty o liczbie pracujących 10 i więcej osób prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

Tablica 14. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw

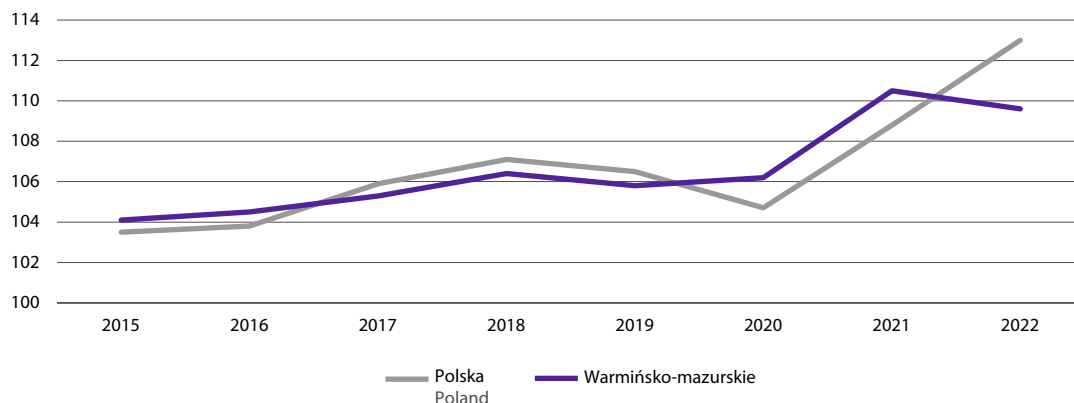
Table 14. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3 345,93	4 400,23	4 863,90	5 331,98
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average (Poland=100)	81,2	81,3	82,6	80,1

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Wykres 26. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
Rok poprzedni=100

Chart 26. Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector
Previous year=100

W stosunku do poprzedniego roku wzrost wynagrodzeń wystąpił we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw, m.in. w: informacji i komunikacji (o 20,9%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 19,0%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 16,1%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 13,5%) oraz przetwórstwie przemysłowym (o 9,7%).

W 2022 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w województwie warmińsko-mazurskim zanotowano m.in. w sekcji informacja i komunikacja (o 35,3%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 14,8%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 7,5%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 2,9%). Niższe wynagrodzenia zanotowano m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 29,7%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 16,9%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 10,1%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 8,0%).

W 2022 r. w województwie liczba emerytów i rencistów wyniosła 309,0 tys. osób i była wyższa od notowanej przed rokiem o 0,2 tys. osób (o 0,1%). W porównaniu z 2015 r. wzrosła o 17,3 tys. osób (o 5,9%). Zmiany w tym zakresie zaszły również w skali kraju. W omawianym roku świadczenia wypłacono 8 852,7 tys. osobom, czyli o 0,3% mniej niż w roku poprzednim i o 4,4% więcej niż w 2015 r.

W 2022 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie w ogólnej ich zbiorowości w Polsce, podobnie jak przed rokiem, wyniósł 3,5%. Świadczeniobiorcy ZUS z terenu województwa warmińsko-mazurskiego stanowili 3,5% populacji w kraju, a świadczeniobiorcy KRUS – 3,7%.

Tablica 15. Świadczenia społeczne
Table 15. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	291,7	309,1	308,8	309,0
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1 789,53	2 182,02	2 337,06	2 546,91
w tym emerytura of which retirement pension	1 922,42	2 275,67	2 437,06	2 674,49
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1 189,75	1 404,38	1 448,39	1 520,80
w tym emerytura of which retirement pension	1 223,12	1 403,40	1 454,78	1 525,95

W 2022 r. emerytury i renty z ZUS otrzymywało 272,6 tys. osób. Było to o 0,7% więcej niż rok wcześniej i o 10,2% więcej niż w 2015 r. W stosunku do 2021 r. wzrosła liczba emerytów (o 2,2%), którzy stanowili najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS (76,8 % całej zbiorowości).

Inaczej kształtowała się dynamika liczby osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, zanotowano zmniejszenie ich zbiorowości w porównaniu z 2021 r. Emerytury i renty rolnicze w 2022 r. pobierało 36,4 tys. osób (o 4,2% mniej niż rok wcześniej i o 18,1% mniej w stosunku do 2015 r.). W ciągu ostatniego roku zaobserwowano spadek liczby wszystkich świadczeniobiorców KRUS, tj. osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy o 4,7%, emerytów o 4,2% oraz osób pobierających renty rodzinne o 2,1%.

Podobnie jak w przypadku ZUS, wśród pobierających świadczenia z KRUS dominowali emeryci, a ich odsetek wyniósł 75,7%. Najniższy zaś udział miały osoby pobierające renty rodzinne, które stanowiły 5,1% ogółu beneficjentów świadczeń KRUS.

W województwie w 2022 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 2 546,91 zł i była wyższa o 9,7% (w kraju o 9,2%) niż rok wcześniej. To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych ukształtowało się na poziomie 1 520,80 zł i zwiększyło się w ciągu roku, zarówno w województwie, jak i w kraju o 5,0%. W porównaniu z 2015 r. wzrosły zarówno emerytury z ZUS (o 43,3%), jak i KRUS (o 27,8%).

Tendencję wzrostową obserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie, jak i w kraju. Największy wzrost w ciągu ostatniego roku w województwie odnotowano w przypadku emerytur z ZUS o 9,7%, w kraju również były to emerytury z ZUS (wzrost o 9,2%).

W 2022 r. wysokość świadczeń z ZUS w województwie ukształtowała się poniżej średniej krajowej (o 8,1%), natomiast świadczenia z KRUS były wyższe (o 1,4%). Pod względem przeciętnej emerytury i renty z ZUS województwo plasowało się na 12 miejscu w kraju, a w przypadku analogicznego świadczenia pobieranego przez rolników indywidualnych na 6 miejscu.

Wypłaty realizowane przez KRUS w poszczególnych kategoriach świadczeń były wyższe od krajowych (renty rodzinne o 3,7%, emerytury o 1,2%) lub na tym samym poziomie (renty z tytułu niezdolności do pracy), natomiast wypłaty z ZUS były niższe od krajowych (renty rodzinne o 10,7%, renty z tytułu niezdolności do pracy o 8,4%, emerytury o 7,4%).

Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych dostarczają informacji o warunkach życia gospodarstw domowych, a więc o ich przychodach, rozchodach czy wyposażeniu w dobra trwałego użytkowania. W 2021 r. przeciętne gospodarstwo domowe w warmińsko-mazurskim rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym średnio 2 069,47 zł na osobę. W porównaniu ze średnimi dochodami w kraju było to o 0,4% więcej, co uplasowało województwo na 6 miejscu.

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne – wyniki **Badania Budżetów Gospodarstw Domowych**.

Dochody, którymi mogły rozporządzać gospodarstwa domowe w województwie, pochodziły głównie z wynagrodzeń z pracy najemnej (48,5%) oraz ze świadczeń i pomocy społecznej (33,2%), w mniejszym stopniu z pracy na własny rachunek poza rolnictwem (8,9%) i w rolnictwie (7,2%). Porównanie struktury dochodów budżetów gospodarstw domowych w warmińsko-mazurskim z budżetami gospodarstw w kraju wykazuje, iż gospodarstwa domowe w województwie, podobnie jak w kraju, w dużej mierze zasilane są dochodami ze źródeł niezarobkowych, pochodzącymi z ubezpieczeń społecznych i z pomocy społecznej. Udział tych źródeł w kraju wynosił przeciętnie 31,5%.

Tablica 16. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny

Table 16. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	2021 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1 280,51	1 597,18	1 884,05	2 069,47	2 061,93
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1 240,51	1 561,11	1 849,02	2 004,81	2 014,61

Dochody pozostające w dyspozycji gospodarstw domowych umożliwiają zaspokajanie potrzeb, a ich wysokość decyduje o rozmiarach i rodzaju wydatków. W 2021 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie wyniosły 1 221,07 zł i były o 95 zł (7,2%) niższe niż w kraju. W porównaniu z 2020 r. wydatki gospodarstw domowych w województwie wzrosły o 13,8%, a w porównaniu z 2015 r. o 34,9%. W porównaniu z rokiem ubiegłym w kraju wystąpił wzrost o 8,8%, a w stosunku do 2015 r. wzrost o 20,6%.

W strukturze wydatków gospodarstw domowych w województwie w 2021 r. najważniejszą pozycję zajmowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe – 27,8% oraz wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii – 18,9%. Na transport przeznaczano 9,3%, na zdrowie 5,4%, a na rekreację i kulturę 4,8%.

Gospodarstwa domowe w województwie są coraz lepiej wyposażone w dobra trwałego użytku. Przedmioty trwałego użytkowania, które posiadały niemal wszystkie gospodarstwa domowe z terenu województwa to: telefon komórkowy, odbiornik telewizyjny i pralka automatyczna. Ponad 80% gospodarstw dysponowało urządzeniem z dostępem do Internetu (np. laptop, tablet, smartfon itp.). Samochód osobowy, kuchenkę mikrofalową, urządzenie do odbioru TV satelitarnej lub kablowej miało ponad 60% gospodarstw.

Najbardziej negatywnym przejawem zróżnicowania poziomu życia jest pozostawanie części społeczeństwa w ubóstwie. W województwie warmińsko-mazurskim występuje wysokie zagrożenie ubóstwem. W 2021 r. w województwie w oparciu o badanie EU-SILC 2021, wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych wyniósł 19,4% i był wyższy od wskaźnika ogólnopolskiego (14,8%), osiągając jeden z wyższych poziomów w kraju. Najniższy odsetek w kraju wystąpił w województwie dolnośląskim (9,9%). W województwie, w porównaniu z 2020 r., wskaźnik spadł o 0,7 p. proc.

Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o wyniki Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC):

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne.

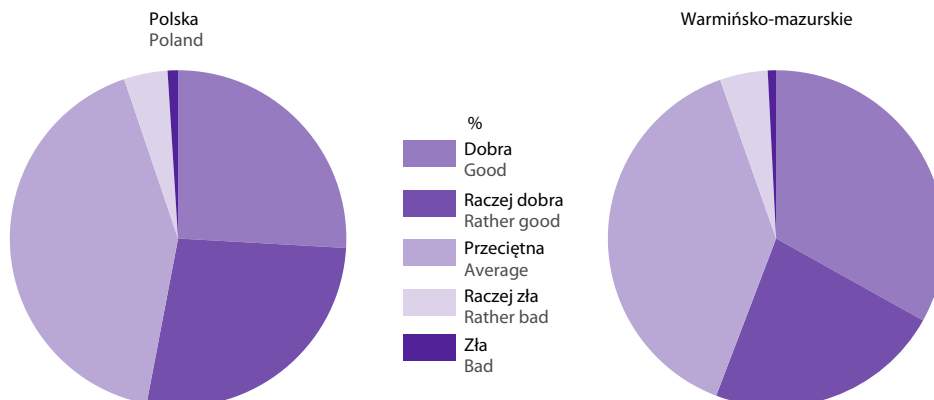
Współczynnik Giniego to miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

Do zbadania poziomu nierówności dochodowych najczęściej wykorzystywaną miarą jest współczynnik Giniego. Im niższa wartość wskaźnika, tym bardziej równomierny jest rozkład dochodów. W województwie wartość wskaźnika w 2021 r. wyniosła 25,0%, w porównaniu z 2020 r. zmalała, co oznacza spadek nierówności dochodów.

W 2021 r. ponad 38% gospodarstw domowych województwa uznało swoją sytuację materialną za przeciętną (w kraju ponad 41%), a ich odsetek wzrósł w porównaniu z 2020 r. o 1,2 p. proc. Więcej badanych niż przed rokiem, podobnie jak w kraju, określiło swoją sytuację jako dobrą (33,1%), natomiast mniej badanych oceniło jako raczej dobrą (22,7%). Sytuację materialną jako raczej złą i złą oceniło 5,4% gospodarstw w województwie (o 1,4 p. proc. mniej niż w 2020 r.), a w Polsce 5,2%.

Wykres 27. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2021 r.

Chart 27. Subjective evaluation of the material situation of households in 2021

5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

5.2.2. Social assistance and family support

Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie w okresie 2015–2021 systematycznie zmniejszała się, jednak nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju. W 2021 r. najczęściej pomocy udzielano z powodu ubóstwa, bezrobocia oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.

W 2021 r. w porównaniu z 2020 r. wypłacono mniej środków zarówno w ramach świadczeń społecznych, jak i świadczenia wychowawczego.

Systematycznie poprawia się sytuacja w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3, a wskaźnik liczby dzieci na 100 miejsc w placówkach tego typu zwiększył się ponad dwukrotnie.

Osobom spełniającym określone kryteria oferowana jest pomoc społeczna, która polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. W 2021 r. świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano na podstawie decyzji 60,8 tys. osobom (w 2020 r. 69,7 tys., a w 2015 r. 112,8 tys.). Liczba korzystających w okresie 2015–2021 w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się z 782 do 441. Nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju przy jego przeciętnej wartości 257.

Osoby potrzebujące mogły otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. W 2021 r. świadczenia w formie pieniężnej na podstawie decyzji w województwie otrzymało 58,6 tys. osób (o 11,6% mniej niż w 2020 r. i o 40,7% mniej niż w 2015 r.). Najwięcej osób otrzymało zasiłki celowe oraz zasiłki okresowe (odpowiednio 30,0 tys. i 19,7 tys.). Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano dla 26,2 tys. potrzebujących (o 17,9% mniej niż w 2020 r. i o 54,4% mniej niż w 2015 r.). Były to głównie posiłek (19,0 tys. osób) i usługi opiekuńcze (5,7 tys. osób).

Wartość udzielonych w 2021 r. świadczeń na pomoc społeczną wyniosła 195,1 mln zł (o 9 mln mniej niż w 2020 r. i o 38,7 mln mniej niż w 2015 r.). Na pomoc pieniężną przeznaczono 128,7 mln zł (o 10,9 mln mniej niż w 2020 r. i o 45,5 mln mniej niż w 2015 r.), co stanowiło 66,0% wydatkowanej kwoty ogółem. Największą część pomocy pieniężnej przeznaczono na zasiłki stałe (37,7%) i zasiłki okresowe (35,3%). W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano 66,4 mln zł (o 2,0 mln więcej niż w 2020 r. i o 6,9 mln więcej niż w 2015 r.), co stanowiło 34,0% kwoty ogółem. Najwięcej środków z tej formy pomocy przeznaczono na usługi opiekuńcze (66,4%) i posiłek (16,3%).

Tablica 17. Świadczenia pomocy społecznej

Table 17. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczba osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	112 840	77 377	69 674	60 785
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	233 802,5	206 111,4	204 099,9	195 139,4
pomoc pieniężna monetary assistance	174 255,3	139 569,7	139 637,3	128 720,8
pomoc niepieniężna non-monetary assistance	59 547,2	66 541,7	64 462,6	66 418,7
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance benefits per 10 thousand population	782,4	542,6	501,4	440,5

Karta Dużej Rodziny (KDR) oferuje rodzinom wielodzietnym, tj. przynajmniej z trójką dzieci, system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty handlowej, kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej na terenie całego kraju. W 2021 r. w województwie 46,1 tys. rodzin posiadało tę kartę (o 10,9% więcej niż w roku poprzednim). Największy udział rodzin posiadający KDR wśród wszystkich rodzin z Kartą w województwie odnotowano w powiecie olsztyńskim (8,5%), Olsztynie (8,1%) oraz powiecie iławskim i ostródzkim (po 7,7% ogółu wydanych Kart), a najniższy w powiecie węgorzewskim (1,7%), oleckim (2,4%) i lidzbarskim (2,6%).

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268).

Środowiskowa pomoc społeczna realizowana w 2021 r. w warmińsko-mazurskim była skierowana do 42,9 tys. gospodarstw domowych i objęła 90,0 tys. beneficjentów. W porównaniu z 2020 r. liczba beneficjentów była niższa o 12,2%, a w stosunku do 2015 r. zmniejszyła się o 47,4%. Zmniejszył się także wskaźnik udziału beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa, który w 2021 r. wyniósł 6,5% (o 0,9 p. proc. mniej niż w 2020 r. i o 5,4 p. proc. mniej niż w 2015 r.). W kraju zasięg korzystania z pomocy społecznej był niższy i wyniósł 3,7% w 2021 r. (w 2020 r. 4,2%, a w 2015 r. 7,1%).

Tablica 18. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

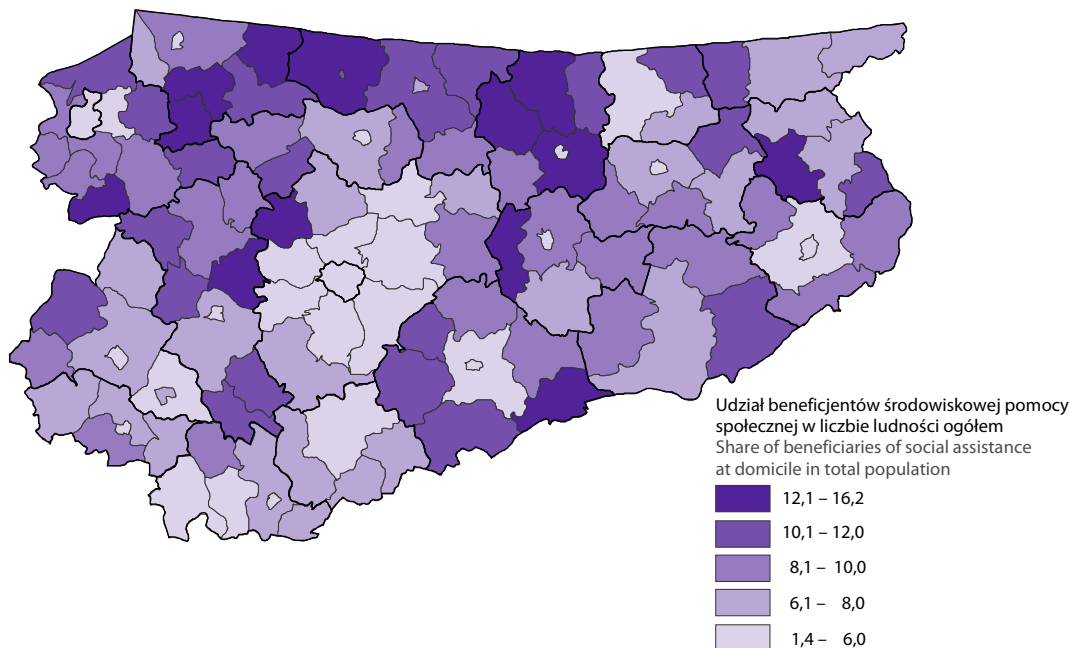
Table 18. Beneficiaries of social assistance at domicile

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	68 973	51 407	47 369	42 851
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	171 269	113 594	102 502	90 009
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population	1 188	797	738	652

Wewnątrz województwa występowało duże zróżnicowanie udziału beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców. W 2021 r. rozpiętość pomiędzy jego najniższą i najwyższą wartością w gminach wyniosła 14,8 p. proc. Najniższy udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców zanotowano w gminie Stawiguda (1,4%), a najwyższy w gminie wiejskiej Górowo Iławskie (16,2%). W 84 gminach (72,4% wszystkich gmin w województwie) udział beneficjentów był wyższy niż przeciętnie w województwie.

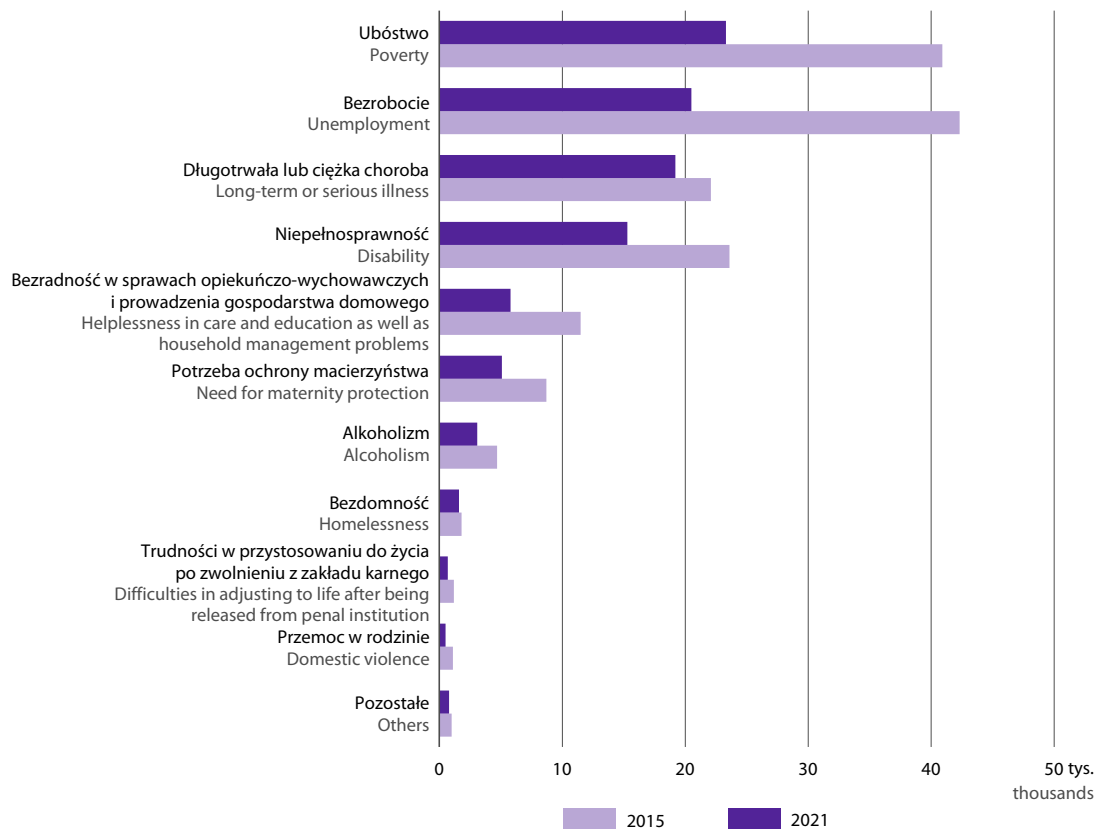
Liczba beneficjentów na 10 tys. ludności w województwie w 2021 r. wyniosła 652 osoby (o 279 osób więcej niż w kraju) i była o 86 osób niższa niż w 2020 r. i o 536 niższa niż w 2015 r.

Mapa 27. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2021 r.
 Map 27. Scope of use of social assistance at domicile in 2021

Jedna rodzina mogła uzyskać pomoc z kilku przyczyn. W 2021 r. w warmińsko-mazurskim najczęściej pomoc społeczną przyznawano ze względu na ubóstwo (23,3 tys. rodzin), bezrobocie (20,5 tys. rodzin) oraz długotrwałą lub ciężką chorobę (19,2 tys. rodzin). W porównaniu z 2015 r. liczba rodzin potrzebujących wsparcia prawie we wszystkich kategoriach (oprócz kategorii z zakresu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi) była mniejsza, a dominującą przyczyną było bezrobocie.

Wykres 28. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn^a
Chart 28. Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons^a

^a Na podstawie decyzji.
^a By virtue of an administrative decision.

Program „Rodzina 500+” to świadczenia przyznawane od 1 kwietnia 2016 r. na dzieci do 18 lat w rodzinach naturalnych, rodzinnej pieczy zastępczej i placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej. Program ten objął także dzieci umieszczone w domach pomocy społecznej.

Świadczeniem wychowawczym w wysokości 500 zł miesięcznie w 2021 r. w rodzinach naturalnych objęto przeciętnie miesięcznie 232,3 tys. dzieci do 18 lat (o 1,4 tys. dzieci mniej niż średnio miesięcznie w 2020 r.) Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wyniosły 1 422,4 mln zł i były o 0,9% niższe niż rok wcześniej.

Tablica 19. Świadczenia wychowawcze „RODZINA 500+”
Table 19. „FAMILY 500+” child-support benefit

Wyszczególnienie Specification	2016	2019	2020	2021
Wydatki na świadczenie wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	693 777,7	1 144 774,0	1 434 952,1	1 422 445,5
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average monthly number of children for whom families received a child-raising benefit	154 806	<u>141 907^a</u> 222 819	233 609	232 250

a Dane dotyczą okresu: w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia.
a Data concern the period: in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December.

Uwaga: Od 1 kwietnia 2016 do 30 czerwca 2019 r. przysługiwało rodzicom lub opiekunom dzieci do 18 roku życia, niezależnie od dochodu na drugie i kolejne dziecko, a w przypadku dochodu w wysokości nie przekraczającej 800 zł na osobę, także na pierwsze lub jedyne dziecko. Od 1 lipca 2019 r. przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę.

Note: From 1 April 2016 to 30 June 2019, it was available to parents or guardians for each child up to the age of 18, regardless of the income for the second and next child, and in the case of income not exceeding 800 PLN per person, also for the first or only child. Since 1 July 2019, child-raising benefit has been granted to every child until 18 years old, regardless of family income.

W 2021 r. wypłacono 141,6 mln zł. zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami (o 12,8% mniej niż 2020 r.). Zasiłki rodzinne pobierało miesięcznie średnio 31,2 tys. rodzin, a przeciętna liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali ten zasiłek wyniosła 68,2 tys. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba rodzin zmniejszyła się o 6,5 tys., a liczba dzieci była mniejsza o 11,0 tys.

Udział dzieci w wieku poniżej 18 lat, na które rodzice otrzymali zasiłki rodzinne w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku wyniósł 24,8%, w porównaniu z 2020 r. był niższy o 3,7 p. proc.

Tablica 20. Świadczenia na rzecz rodziny
Table 20. Benefits to the family

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2021
Dobry Start^a Good Start^a				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	.	.	48 650,7	48 335,6
liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenie (w ciągu roku) number of children (and learners) for whom benefits have been paid (during a year)	.	.	162 244	161 087
Zasiłek rodzinny Family allowance				
kwota świadczeń ^b wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of family allowances ^b (during a year) in thousand PLN	200 563	184 750	162 364	141 628
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny children, for which the parents shall receive family allowances	100 420	92 418	79 188	68 219
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku share of children aged under 17 years, for which the parents shall receive family allowances in the total number of children in this age	35,4	33,0	28,5	24,8

Tablica 20. Świadczenia na rzecz rodziny (dok.)
Table 20. Benefits to the family (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2021
Fundusz alimentacyjny Alimony fund				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	68 725,6	63 562,3	59 937,2	57 616,2
liczba wypłaconych świadczeń number of paid benefits	181 826	165 757	153 894	146 542
Ulga prorodzinna w zeznaniach podatkowych PIT Family tax relief in PIT tax returns				
kwota odliczeń od podatku z tytułu ulgi prorodzinnej amount of tax deductions for family tax relief	192 169,9	193 794,5	189 085,2	.
liczba dzieci ^c number of children ^c	235 923	233 642	232 236	.

a W ramach programu „Dobry Start” dla każdego uczącego się dziecka, rozpoczynającego rok szkolny wypłacane jest jeden raz w roku świadczenie na wyprawkę szkolną. b Wraz z dodatkami. c Liczba dzieci podana została łącznie, tj. dzieci, na które dokonano odliczenia od podatku jak również dzieci, na które przysługiwał zwrot nieodliczonej kwoty ulgi na dzieci.

a As part of the "Good Start" program, for each learning child, at the beginning of the school year, a benefit for a school layette is paid once a year. b Including appendices. c The number of children was given in total, i.e. children for whom the child relief was deducted from tax as well as children who were entitled to the reimbursement of not deducted child relief.

Od 2015 r. do 2021 r. liczba placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 wzrosła z 58 do 115 (w tym 22 kluby dziecięce). W strukturze placówek opieki nad małymi dziećmi w 2021 r. dominowały żłobki – 80,9% tych placówek, natomiast pozostałe 19,1% to kluby dziecięce, które w regionie rozpoczęły swoją działalność w 2012 r. Od 2017 r. w województwie nie działała żadna placówka w formie oddziałów żłobkowych. W strukturze miejsc i przebywających w nich dzieci również dominowały żłobki. Łącznie placówki te dysponowały 4 348 miejscami i było to o 422 miejsc więcej niż w końcu 2020 r. i aż o 2 501 (ponad dwukrotnie) więcej niż w 2015 r. Wskaźnik liczby dzieci w województwie w wieku 0–2 lata przypadających na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w latach 2015–2021 obniżył się z 2 183 do 817 (w kraju z 1 367 do 550).

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1324, z późn. zm.). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

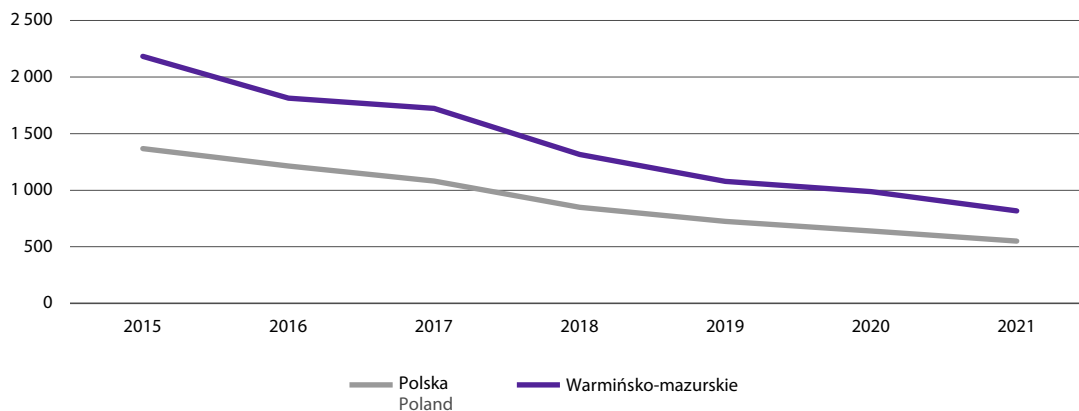
Tablica 21. Żłobki i kluby dziecięce
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 21. Nurseries and children's clubs
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Żłobki Nurseries	48	92	89	93
w tym publiczne of which public	18	31	32	34
Oddziały żłobkowe Nursery wards	1	-	-	-
Kluby dziecięce Children's clubs	9	18	19	22
w tym publiczne of which public	-	-	-	1
Miejsca w tys.: Places in thousands:	1 847	3 774	3 926	4 348
w żłobkach ^a in nurseries ^a	1 684	3 468	3 585	3 952
w klubach dziecięcych in children's clubs	163	306	341	391
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.: Children staying (during the year) in thousands:	2 752	5 363	5 201	5 852
w żłobkach ^a in nurseries ^a	2 557	4 928	4 733	5 247
w klubach dziecięcych in children's clubs	195	435	468	605

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
 a Including nursery wards.

W końcu 2021 r. w placówkach dla najmłodszych dzieci przebywało 3,8 tys. dzieci (o 0,3 tys. więcej niż w 2020 r. i o 2,5 tys. więcej niż w 2015 r.). W warmińsko-mazurskim odsetek dzieci objętych opieką w tych placówkach w 2021 r. wyniósł 10,6% (w kraju 15,5%), w 2020 r. – 9,1%, a w porównaniu z 2015 r. był ponad dwukrotnie większy.

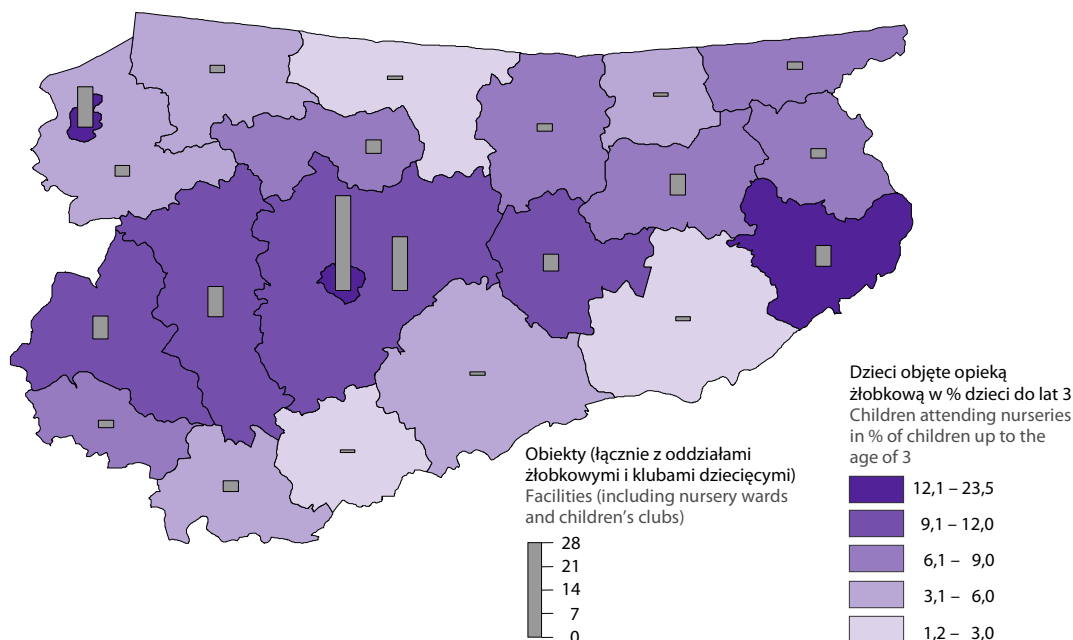
Wykres 29. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych^a
 Chart 29. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs^a

a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
 a Including nursery wards.

Od 2020 r. już we wszystkich powiatach funkcjonowały instytucjonalne placówki opieki nad dziećmi do lat 3 (w 2015 r. trzy powiaty były jej pozbawione – bartoszycki, braniewski i gołdapski), jednak nadal dostępność opieki nad najmłodszymi mieszkańcami w powiatach była zróżnicowana. Największy udział dzieci korzystających ze żłobków i klubów dziecięcych wśród wszystkich dzieci do lat 3 odnotowano w Elblągu (23,5%) i Olsztynie (20,0%) oraz powiecie ełckim (13,9%), a najmniejszy w powiecie bartoszyckim (1,2%) i piskim (1,3%).

Mapa 28. Żłobki i kluby dziecięce w 2021 r.
Map 28. Nurseries and children's clubs in 2021

5.2.3. Warunki mieszkaniowe

5.2.3. Housing conditions

W latach 2015–2021 zasoby mieszkaniowe w województwie powiększyły się o ponad 29 tys. lokali. Przeważały mieszkania zlokalizowane w miastach. W porównaniu z 2015 r. warunki mieszkaniowe uległy nieznacznej poprawie. Wzrosła przeciętna wielkość mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Mieszkania na wsi były większe niż w miastach i mieszkało w nich więcej osób. Zmalała przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i 1 izbę.

Od 2015 r. długość sieci wodociągowej zwiększyła się o ponad 906 km. Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 85,5% długości sieci wodociągowej.

Na przestrzeni sześciu lat w województwie przybyło ponad 777 km sieci kanalizacyjnej. Na obszarach wiejskich usytuowane było 68,3% sieci kanalizacyjnej.

Sieci gazowej przybyło blisko 597 km, z czego ponad 335 km na wsi.

Zasoby mieszkaniowe województwa warmińsko-mazurskiego na koniec grudnia 2021 r. liczyły 534,6 tys. mieszkań, co stanowiło 3,5% mieszkań w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim, w województwie przybyło 4,1 tys. mieszkań (wzrost o 0,8%), a w stosunku do 2015 r. 29,4 tys. (wzrost o 5,8%). W miastach znajdowało się 64,8% mieszkań (w kraju 67,8%), a ich liczba wzrosła o 0,6% w porównaniu z 2020 r. oraz o 6,1% w stosunku do 2015 r.

Przeciętna powierzchnia jednego mieszkania to 69,4 m² (w kraju 75,1 m²). Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w 2021 r. wyniosła w województwie 388,9 (w kraju 405,2) i uplasowała je na 9 miejscu w Polsce. Wielkość mieszkań, wyrażona przeciętną liczbą izb w 1 mieszkaniu, wyniosła, podobnie jak rok wcześniej, 3,78 (w kraju 3,84). Innym wskaźnikiem, określającym warunki mieszkaniowe ludności jest przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Wyniósł on w województwie 27,0 m² (w kraju 30,4 m²) i wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 0,5 m². W województwie w latach 2015–2021 przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie systematycznie zmniejszała się – w końcu 2021 r. osiągnęła poziom 2,57 przy przeciętnej krajowej 2,47.

Tablica 22. Zasoby mieszkaniowe^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 22. Dwelling stocks^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020 ^b	2021 ^b
Mieszkania Dwellings	505 217	525 036	530 466	534 573
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	350,9	369,0	382,8	388,9
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,78	3,78	3,78	3,78
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	68,2	68,9	69,2	69,4
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,85	2,71	2,61	2,57

a Na podstawie bilansów. b Dane uwzględniają wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

a Based on balances. b The data take into account the results of the National Population and Housing Census 2021.

Badanie z zakresu gospodarki mieszkaniowej w części dotyczącej stanu zasobów mieszkaniowych, jak i wybranych informacji charakteryzujących warunki mieszkaniowe, zostało przygotowane na podstawie opracowania statystycznego **Bilans zasobów mieszkaniowych** za dany rok (według stanu na 31 grudnia).

Zasoby mieszkaniowe – ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej) z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań; pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

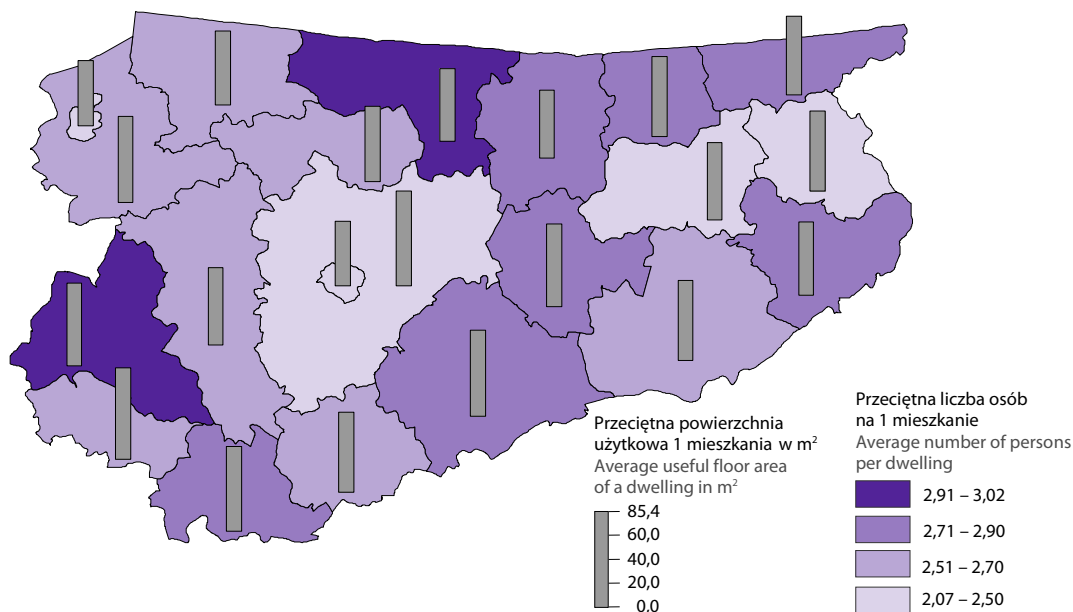
Mapa 29. Warunki mieszkaniowe ludności w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Mapa 29.

Housing conditions of population in 2021

As of 31 December

W 2021 r. długość rozdzielczej sieci wodociągowej w województwie wyniosła 16 778,6 km, co stanowiło 5,3% długości sieci w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost o 46,8 km, tj. o 0,3% (w kraju wzrost o 1,0%), a z 2015 r. o 906,4 km – o 5,7% (w kraju o 6,3%). Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 85,5% długości sieci wodociągowej. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach ubyło 11,1 km sieci wodociągowej (spadek o 0,5%, w kraju wzrost o 1,6%). Natomiast na terenach wiejskich przybyło 57,9 km (wzrost o 0,4%, w kraju o 0,9%). Od 2015 r. długość sieci wodociągowej wzrosła w miastach o 5,4%, a na wsi o 5,8%.

Gęstość sieci wodociągowej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 69,4 km (w kraju 101,3 km) na 100 km² powierzchni, co uplasowało województwo na 14 miejscu w kraju. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 393,9 km na 100 km² (w kraju 327,0 km), zaś na wsi – 60,9 km na 100 km² (w kraju 83,9 km).

W 2021 r. z sieci wodociągowej korzystało, podobnie jak rok wcześniej, 95,1% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 92,4%). Było to o 0,4 p. proc. więcej niż w 2015 r. W miastach udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej kształtował się na poziomie 98,9%, natomiast na obszarach wiejskich dostęp do wodociągu miało 89,7% ludności. W 2021 r. w kraju z wodociągu korzystało 96,7% mieszkańców miast oraz 85,9% mieszkańców wsi.

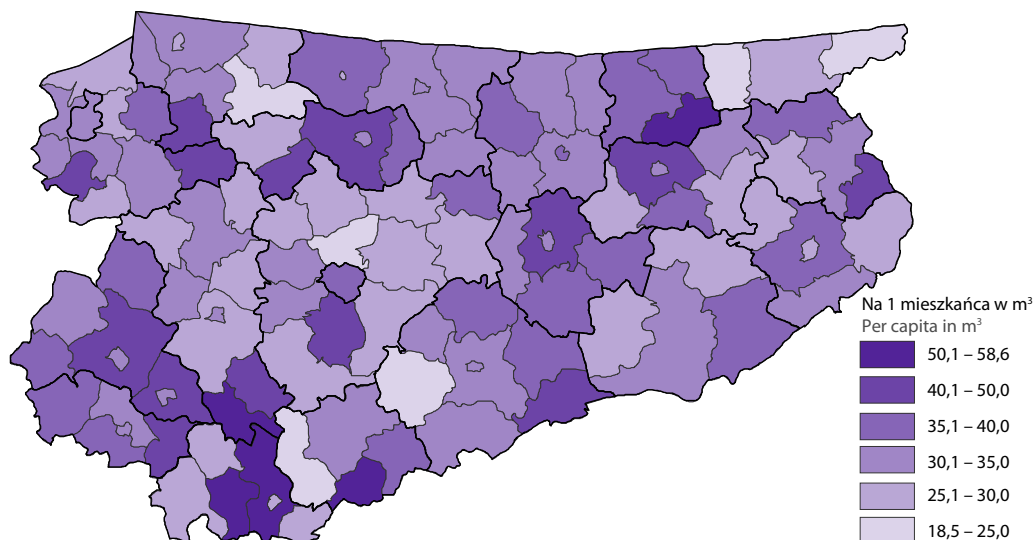
Gospodarstwa domowe na cele komunalno-bytowe zużyły 45,7 hm³ wody z wodociągów, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosło 33,2 m³ (w kraju 33,7 m³) i pozostało na poziomie z roku poprzedniego. W miastach wskaźnik ten osiągnął wielkość 32,9 m³ i był niższy niż na wsi (33,5 m³), przy czym zużycie w miastach spadło, a na wsi wzrosło.

Wodociągi to kompleks urządzeń wodociągowych służących do ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studni publicznych, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

Tablica 23. Wodociągi
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 23. Water supply system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	15 872,2	16 621,9	16 731,8	16 778,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	174 776	180 943	183 729	186 693
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	45,4	45,7	46,2	45,7

Mapa 30. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2021 r.
 Map 30. Consumption of water from water supply systems in households in 2021

W 2021 r. długość sieci kanalizacyjnej w województwie wyniosła 7 699,9 km, co stanowiło 4,4% długości sieci w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost o 93,8 km, tj. o 1,2% (w kraju wzrost o 2,3%), a z 2015 r. o 777,6 km – o 11,2% (w kraju o 15,9%). Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 68,3% długości sieci kanalizacyjnej. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach przybyło 13,8 km sieci kanalizacyjnej (wzrost o 0,6%, w kraju o 1,7%), natomiast na terenach wiejskich 80,0 km (wzrost o 1,5%, w kraju o 2,6%). Od 2015 r. długość sieci kanalizacyjnej wzrosła w miastach o 7,1%, a na wsi o 13,3%.

Gęstość sieci kanalizacyjnej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 31,9 km (w kraju 55,5 km) na 100 km² powierzchni, co uplasowało województwo na 14 miejscu w kraju. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 396,0 km na 100 km² (w kraju 311,6 km), zaś na wsi – 22,3 km na 100 km² (w kraju 35,7 km).

W 2021 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 75,1% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 71,9%). Było to więcej o 0,2 p. proc. niż przed rokiem i o 1,1 p. proc. w porównaniu z 2015 r. W miastach udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej kształtował się na poziomie 95,6%, na wsi – 45,7%. W 2021 r. w kraju z sieci kanalizacyjnej korzystało 90,7% mieszkańców miast oraz 43,8% mieszkańców wsi.

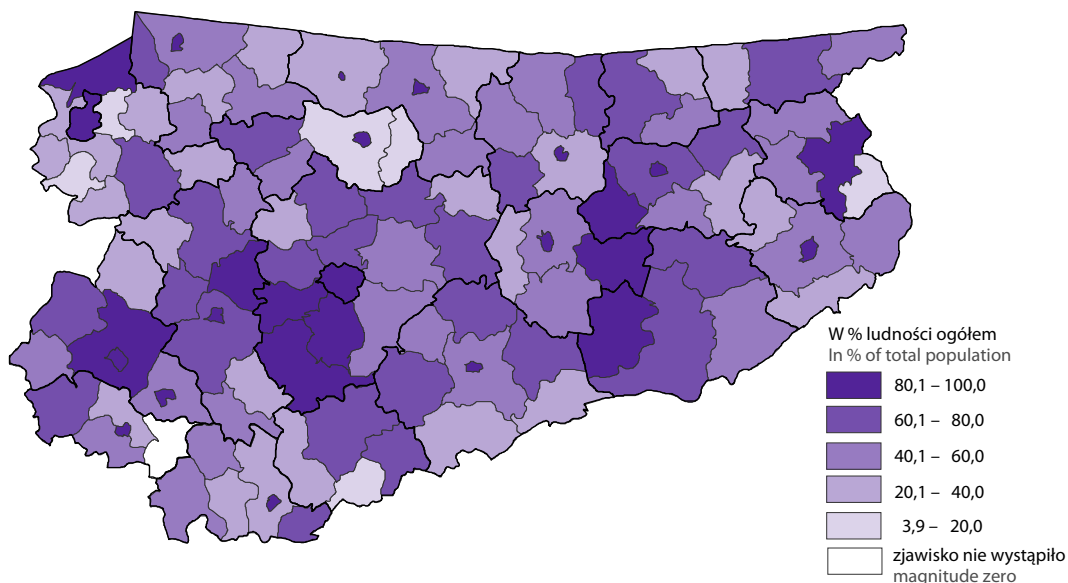
Kanalizacja to kompleks urządzeń kanalizacyjnych służący do odprowadzania ścieków: sieć kanalizacyjna, wyloty urządzeń służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

Tablica 24. Kanalizacja
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 24. Sewage system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	6 922,3	7 468,6	7 606,1	7 699,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	99 338	108 737	111 244	113 533
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	44,8	47,0	46,6	47,2
w tym oczyszczane of which treated	44,8	47,0	46,6	47,2

a Łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Mapa 31. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2021 r.
 Map 31. Population connected to the sewage system in 2021

W 2021 r. długość sieci gazowej w województwie wyniosła 3 601,1 km, co stanowiło 2,2% długości sieci w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost o 106,8 km, tj. o 3,1% (w kraju wzrost o 2,2%), a z 2015 r. o 596,7 km – o 19,9% (w kraju o 13,5%). W miastach zlokalizowane było 50,6% długości sieci gazowej. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach przybyło 37,8 km sieci (wzrost o 2,1%, w kraju o 2,2%), natomiast na terenach wiejskich 69,0 km (wzrost o 4,0%, w kraju o 2,3%). Od 2015 r. długość sieci gazowej wzrosła w miastach o 16,7%, a na wsi o 23,2%.

Gęstość sieci gazowej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 14,9 km (w kraju 53,0 km) na 100 km² powierzchni, co uplasowało województwo na 15 miejscu w kraju. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 295,6 km na 100 km² (w kraju 307,4 km), zaś na wsi – 7,6 km na 100 km² (w kraju 33,4 km).

W 2021 r. z sieci gazowej korzystało 42,8% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 54,8%). Było to więcej o 0,1 p. proc. w porównaniu zarówno z 2020 r., jak i 2015 r. W miastach udział ludności korzystającej z sieci gazowej kształtował się na poziomie 67,0%, na wsi – 8,1%. W 2021 r. w kraju z sieci gazowej korzystało 72,3% mieszkańców miast oraz 28,8% mieszkańców wsi.

Sieć gazowa to system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów rozróżnia się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

Tablica 25. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households

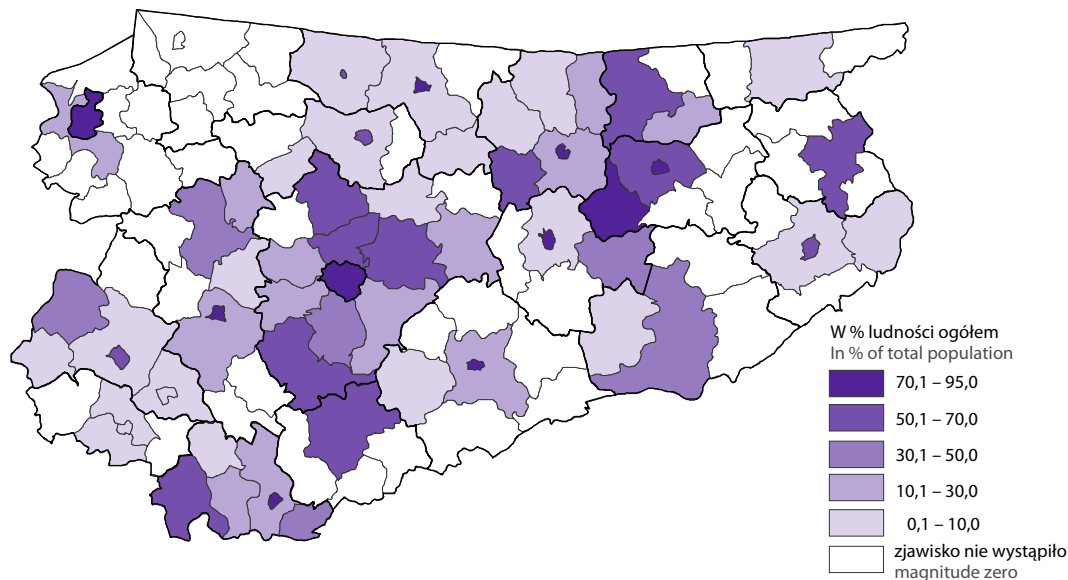
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	3 004,5	3 386,2	3 494,3	3 601,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	48 398	54 281	56 666	58 647
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	195,6	211,3	218,4	222,7
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	930,4	1 019,1	1 066,6	1 248,2
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	645,1	714,7	767,5	904,5

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

a Including gas customers using collective gas-meters.

Mapa 32. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2021 r.
Map 32. Population connected to the gas supply system in 2021

5.2.4. Ochrona zdrowia

5.2.4. Health care

Dostępność ambulatoryjnych placówek służby zdrowia w warmińsko-mazurskim była większa niż przeciętnie w Polsce. W 2021 r. na jedną placówkę w województwie przypadało o 233 osoby mniej niż w kraju. W okresie 2015–2021 liczba udzielonych porad na 1 mieszkańca zwiększyła się (z 7,4 do 7,7), w Polsce wskaźnik ten był wyższy i w końcu 2021 r. wyniósł 8,4.

W 2021 r. liczba osób leczonych w szpitalach ogólnych, przypadająca na 1 łóżko w województwie i w kraju była taka sama (38 osób). Przeciętne wykorzystanie łóżek w okresie 2015–2021 obniżyło się, osiągając poziom 57,9% (w Polsce 61,3%).

Liczba personelu medycznego (lekarzy, lekarzy dentyistów, pielęgniarek, położnych, fizjoterapeutów i farmaceutów) przypadająca na 10 tys. ludności w województwie we wszystkich wymienionych grupach zawodowych była niższa niż przeciętnie w kraju. Jednak analiza tego wskaźnika za okres 2019–2021 wskazuje na utrzymanie poziomu lub poprawę dostępności mieszkańców do wymienionych grup personelu medycznego.

Dostępność świadczeń udzielonych przez system ratownictwa medycznego mierzona liczbą zespołów ratownictwa medycznego (ZRM) przypadająca na 100 tys. ludności wskazuje na znacznie lepszy dostęp do tych jednostek w województwie niż przeciętnie w kraju we wszystkich analizowanych latach.

Liczba osób przypadająca na szpitalny oddział ratunkowy w latach 2015–2021 zmniejszyła się, była także niższa od przeciętnej wartości dla kraju.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje świadczenia skierowane do osób, które nie wymagają leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych. Placówki te są także najczęstszym miejscem kontaktu pacjenta ze służbą zdrowia. Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. w warmińsko-mazurskim działało 1 108 takich podmiotów (5,0% wszystkich w kraju), z tego 885 przychodni oraz 223 praktyk lekarskich i stomatologicznych, realizujących świadczenia ze środków publicznych. Liczba przychodni zwiększyła się zarówno w porównaniu z 2020 r. (o 19 placówek), jak i z 2015 r. (o 58 placówek). Odwrotna sytuacja była w przypadku praktyk lekarskich i stomatologicznych – w ciągu roku zlikwidowano 22 placówki, a od 2015 r. – 132. W latach 2015–2021 taką samą tendencję (czyli wzrost liczby przychodni i mniejsza liczba praktyk lekarzy i lekarzy dentyistów) zaobserwowano w skali kraju.

Według stanu z końca 2021 r. w warmińsko-mazurskim na 1 placówkę ambulatoryjną przypadało przeciętnie 1 241 osób (1 247 w 2020 r. i 1 214 w 2015 r.). Dostępność tych placówek w województwie była większa niż w kraju (1 474).

W 2021 r. udzielono 10 626,5 tys. porad (o 11,5% więcej niż w 2020 r. i o 2,9% mniej niż w 2015 r.). Liczba porad lekarskich była również o 11,5% większa niż przed rokiem, ale już tylko o 0,2% większa niż w 2015 r., natomiast liczba porad stomatologicznych wzrosła w skali roku (o 11,4%), jednak w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się (o 29,3%). Udział porad stomatologicznych w poradach ogółem w okresie 2015–2021 zmniejszył się z 10,7% do 7,8%.

W latach 2015–2021 liczba udzielonych porad ogółem na 1 mieszkańca zwiększyła się z 7,4 do 7,7, przy czym w 2020 r. była najniższa w ciągu analizowanego okresu i wynosiła 6,7. W Polsce wskaźnik ten był wyższy niż przeciętnie w województwie i w końcu 2021 wynosił 8,4.

Stacjonarna opieka zdrowotna świadczona jest przede wszystkim w szpitalach. Na terenie województwa na koniec 2021 r. łącznie z placówkami MON i MSW funkcjonowały 42 szpitale ogólne (o 1 więcej niż w 2020 r. i o 1 mniej niż w 2015 r.). Placówki te dysponowały 6,4 tys. łóżek (3,8% wszystkich w kraju). Ich liczba w porównaniu z rokiem poprzednim pozostała na zbliżonym poziomie, natomiast w porównaniu z 2015 r. była o 3,6% mniejsza – na 10 tys. ludności przypadało w 2021 r. 46,7 łóżek (w kraju 44,4), podczas gdy przed rokiem wskaźnik ten wyniósł 46,1, a w 2015 r. 46,3. Z ogólnej liczby łóżek szpitalnych najczęściej przypadało na oddziały chorób wewnętrznych (20,1%), następnie na oddziały chirurgii ogólnej (11,7%), rehabilitacyjne (11,1%) i ginekologiczno-położnicze (8,4%). W poprzednich analizowanych latach sytuacja była podobna.

W ciągu roku w szpitalach ogólnych województwa poddano leczeniu 241,6 tys. osób (osoby leczone bez międzyoddziałowego ruchu chorych), było to 3,8% osób leczonych w Polsce. Liczba leczonych w porównaniu z 2020 r. była większa o 8,0%, a w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 16,1%. Na 1 łóżko w 2021 r. przypadało 38 leczonych (o 3 osoby więcej niż w 2020 r., ale o 5 osób mniej niż w 2015 r.), w kraju wskaźnik był taki sam. Przeciętne wykorzystanie łóżek w okresie 2015–2021 obniżyło się o 6,3 p. proc. osiągając poziom 57,9% (w Polsce 61,3%), przy czym najniższy wskaźnik odnotowano w 2020 r. – 50,3%. W 2021 r. na oddziale szpitalnym chorzy przeciętnie przebywali przez 5 dni (w kraju 5,4 dnia), w 2015 r. tyle samo, a w 2020 r. nieco krócej – 4,6 dnia. Najdłuższe leczenie trwało na oddziałach terapii uzależnień – 32,6 dni i oddziałach psychiatrycznych – 24,3 dni.

Poza oddziałami psychiatrycznymi oraz oddziałami terapii uzależnień w szpitalach ogólnych, stacjonarną, całodobową opiekę psychiatryczną w województwie w 2021 r. sprawowano w 13 zakładach (w 2020 r. w 14, a w 2015 r. w 11). Wśród nich funkcjonowały 4 zakłady opiekuńczo-lecznicze typu psychiatrycznego, 3 szpitale psychiatryczne, 3 ośrodki leczenia odwykowego i alkoholowego oraz 3 ośrodki rehabilitacyjne dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Łącznie do dyspozycji pacjentów w 2021 r., podobnie jak rok wcześniej i w 2015 r., pozostawało 1 018 łóżek (5,6% łóżek w kraju), w tym 65,0% stanowiły łóżka szpitali psychiatrycznych. Liczba pacjentów objętych opieką w 2021 r. wyniosła 7,8 tys. osób (3,7% osób leczonych w kraju) i była o 9,8% większa niż w 2020 r., jednak o 16,0% mniejsza niż w 2015 r. Pacjenci szpitali psychiatrycznych stanowili 80,2% ogółu leczonych w tych placówkach. Średni pobyt w dniach najdłuższy był w zakładach opiekuńczo-leczniczych typu psychiatrycznego – 214 dni (w kraju 273 dni), a najkrótszy w ośrodkach leczenia odwykowego i alkoholowego – 23 dni (w kraju 29 dni).

Długoterminowa, stacjonarna opieka zdrowotna w 2021 r. poza szpitalami ogólnymi prowadzona była także w 13 zakładach opiekuńczo-leczniczych, 5 pielęgniacyjno-opiekuńczych, 3 hospicjach oraz na 2 oddziałach opieki paliatywnej. Placówki te posiadały łącznie 695 łóżek (2,2% wszystkich w kraju), tj. o 33 więcej niż w 2020 r. i o 22 więcej niż w 2015 r. Opieką objęto 2,4 tys. osób (3,0% wszystkich w kraju), tj. więcej w porównaniu z rokiem poprzednim (o 7,4%), ale mniej w odniesieniu do 2015 r. (o 22,2%). W tego typu placówkach pacjent przebywał przeciętnie 90 dni (w kraju 122 dni), średnio o 15 dni krócej niż w 2020 r., a o 13 dni dłużej niż w 2015 r.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgniacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa, polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie, znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Tablica 26. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 26. Health care facilities

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Przychodnie Out-patient departments	831	870	866	885
Praktyki lekarzy i lekarzy dentyków ^a Medical and dental practices ^a	355	274	245	223
Porady udzielone ^{bc} w tys.: Consultations provided ^{bc} in thousands:	10 947,0	11 157,7	9 531,8	10 626,5
lekarskie ^d medical ^d	9 774,0	10 103,2	8 787,6	9 797,4
stomatologiczne dental	1 173,0	1 054,5	744,2	829,1
Szpitale ogólne General hospitals	43	39	41	42
łóżka w szpitalach ogólnych beds in general hospitals	6 668	6 241	6 381	6 425
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	46,3	43,9	46,1	46,7
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	64,2	66,9	50,3	57,9
przeciętny pobyt chorego w dniach average patient stay in days	5,0	5,0	4,6	5,0

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku. d Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.

a Data concern practices that have signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year. d Including consultations provided to non-hospitalised patients in admission rooms.

W końcu 2021 r. w warmińsko-mazurskim bezpośrednio z pacjentem pracowało m.in. 3,4 tys. lekarzy (więcej o 2,2% niż rok wcześniej i o 1,9% niż w 2019 r.), 0,9 tys. dentystów (więcej o 4,2% niż w 2020 r. i o 5,0% niż w 2019 r.). Udział lekarzy i lekarzy dentystów z województwa w ogólnej liczbie tego personelu w kraju był taki sam i wynosił po 2,7%. Wzrost liczby pracujących w porównaniu z 2020 r. dotyczył także pielęgniarek (o 2,5%), położnych (o 1,5%) i fizjoterapeutów (o 19,6%). W odniesieniu do 2019 r. liczba pielęgniarek i położnych była mniejsza (o 4,8% i 0,8%). Liczba fizjoterapeutów w ciągu dwóch lat zwiększyła się o 25,8%. Udział tego personelu medycznego w ogólnej liczbie w kraju był wyższy niż w przypadku personelu lekarskiego i wynosił: dla pielęgniarek – 3,3%, dla położnych – 2,9%, a dla fizjoterapeutów – 3,0%. W 2021 r. w województwie pracowało 0,7 tys. farmaceutów, a ich liczba w analizowanym okresie zmniejszyła się zarówno w porównaniu z 2020 r. (o 3,0%), jak i z 2019 r. (o 1,2%).

Od 2019 r. dane dotyczące **lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych** opracowywane są w oparciu o źródła administracyjne, w tym rejestry:

- posiadających prawo wykonywania zawodu (lekarzy i lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych),
- płatników składek ZUS,
- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- praktyk lekarskich,
- praktyk pielęgniarek i położnych.

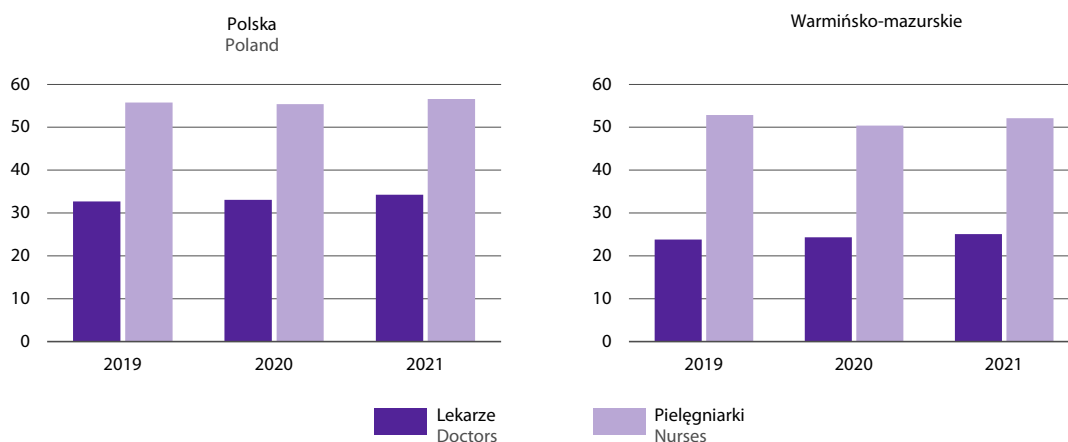
Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, bez względu na główne miejsce pracy. W związku z przejściem na nowe źródło dane nie są porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Raportu, opartymi o metodę sprawozdawczości.

Wykres 30. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 30. Doctors and nurses per 10 thousand population

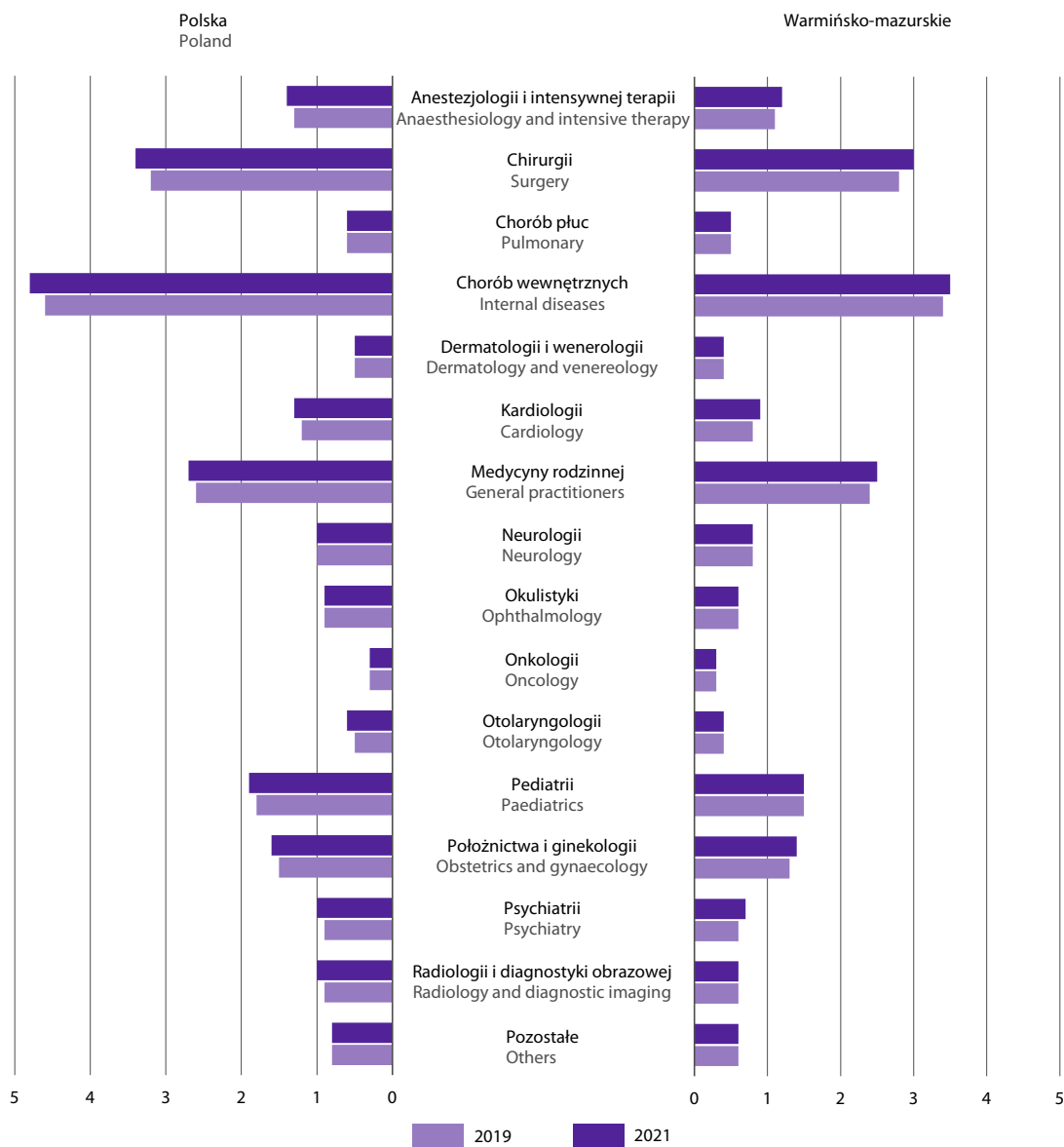
As of 31 December

Dostęp do świadczeń medycznych określa m.in. liczba personelu medycznego w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. W województwie na 10 tys. ludności we wszystkich omawianych grupach zawodowych wskaźniki były niższe niż przeciętnie w kraju i wynosiły: 25 lekarzy (w kraju 34), 7 lekarzy dentystów (w kraju 9) i 7 fizjoterapeutów (w kraju 9), 52 pielęgniarki (w kraju 57), 6 położnych (w kraju 7) i 5 farmaceutów (w kraju 8). Analiza wskaźnika dla województwa za okres 2019–2021 wskazuje na utrzymanie poziomu lub poprawę dostępności do wymienionych grup personelu medycznego.

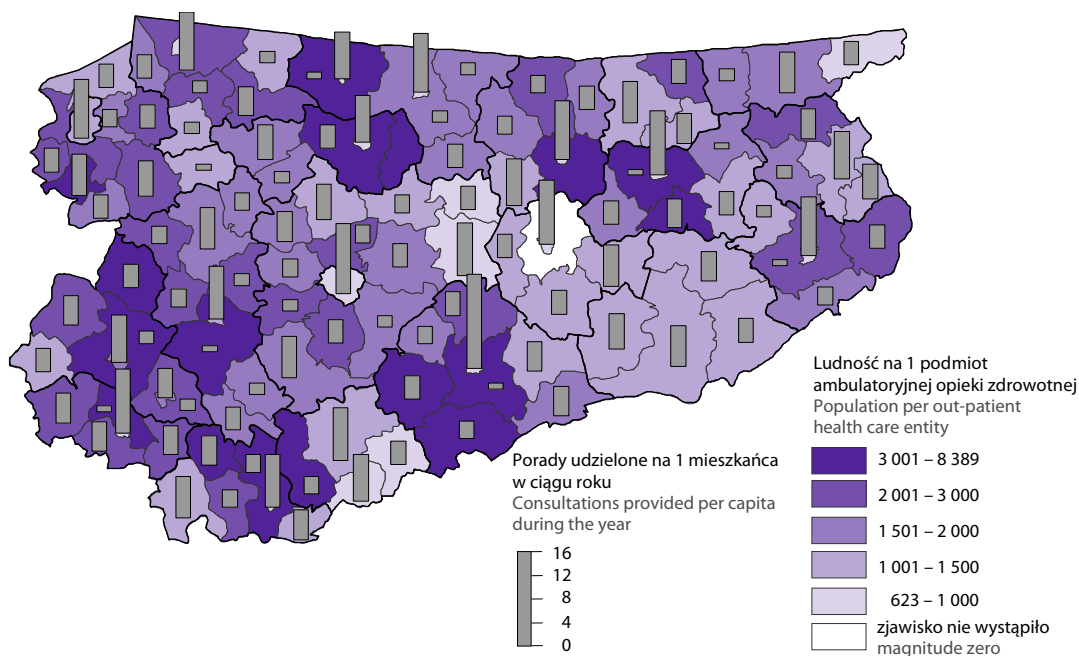
Wykres 31. Lekarze specjaliści na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 31. Medical specialists per 10 thousand population
As of 31 December

Poza dostępnością pracowników medycznych ważnym czynnikiem wpływającym na jakość opieki zdrowotnej są kwalifikacje kadry medycznej. Wśród lekarzy pracujących w województwie w końcu 2021 r. lekarze specjaliści stanowili 71,4% ogółu pracujących lekarzy (w kraju 67,2%) i w porównaniu z 2020 r. ich udział zwiększył się o 0,4 p. proc. Wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w sektorze opieki zdrowotnej najliczniejszą grupę w 2021 r. stanowili specjaliści: chorób wewnętrznych, chirurgii, medycyny rodzinnej, pediatrii, położnictwa i ginekologii oraz anestezjologii i intensywnej terapii, a najmniej liczną specjalistów: diabetologii, endokrynologii i onkologii. W skali całego kraju najliczniejszą grupą byli również lekarze interniści, a najmniej było lekarzy onkologów. Specjalizację wśród lekarzy dentystów miało 17,6% stomatologów (rok wcześniej 17,8%), w kraju natomiast 18,1%.

Mapa 33. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2021 r.
Map 33. Out-patient health care in 2021

W 2021 r. w ramach systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego (PRM) szybką pomoc medyczną w razie wypadku lub nagłego zachorowania świadczyło 81 zespołów ratownictwa medycznego (ZRM) – 5,1% jednostek tego typu w kraju. W skład tych jednostek wchodziło 69 zespołów podstawowych i 12 specjalistycznych. Liczba i rodzaj wymienionych jednostek nie uległy zmianie w porównaniu z 2020 r., natomiast w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się ilość jednostek podstawowych (ubyło 17) na rzecz jednostek specjalistycznych (przybyło 19).

Wskaźnikiem ilustrującym dostępność świadczeń udzielonych przez system ratownictwa medycznego jest liczba ZRM przypadająca na 100 tys. ludności. Wskaźnik ten w warmińsko-mazurskim we wszystkich analizowanych latach był wyższy przeciętnie w kraju, osiągając w 2021 r. poziom 5,9 zespołu na 100 tys. mieszkańców (w Polsce 4,2).

W 2021 r. zespoły ratownictwa medycznego zrealizowały 130,7 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia (4,3% ogółu wyjazdów w kraju) i było to o 17,3% więcej niż rok wcześniej, ale o 1,1% mniej niż w 2015 r. W przeliczeniu na 1000 ludności przypadało 95 wyjazdów ZRM (w kraju 81), tj. o 15 mniej niż rok wcześniej. Struktura wyjazdów ze względu na miejsce zdarzenia nie zmieniła się w porównaniu z omawianymi latami. Najczęściej miejscem docelowym wyjazdu był dom pacjenta (81,2% wyjazdów). Drugie co do liczebności miejsce zdarzenia (14,1% wyjazdów) to kategoria „inne”, która obejmuje m.in. ulicę (wyłączając ruch uliczno-drogowy), sklep, kościół. Wyjazdy do zdarzeń zaistniałych w ruchu uliczno-drogowym stanowiły 2,7%, a do zdarzeń w pracy i w szkole – 2,0%.

Liczba osób, którym w 2021 r. udzielono świadczenia zdrowotnego wyniosła 131,0 tys. i była, podobnie jak liczba wyjazdów, większa w odniesieniu do stanu sprzed roku (o 17,5%), ale mniejsza niż sześć lat wcześniej (o 1,3%). Wśród pacjentów większość stanowili mężczyźni (50,6%) i ich udział w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o 8,7 p. proc. Wzrósł (o 9,6 p. proc.) odsetek osób w wieku 65 lat i więcej, którym udzielono świadczeń zdrowotnych i na koniec 2021 r. wyniósł 49,1%.

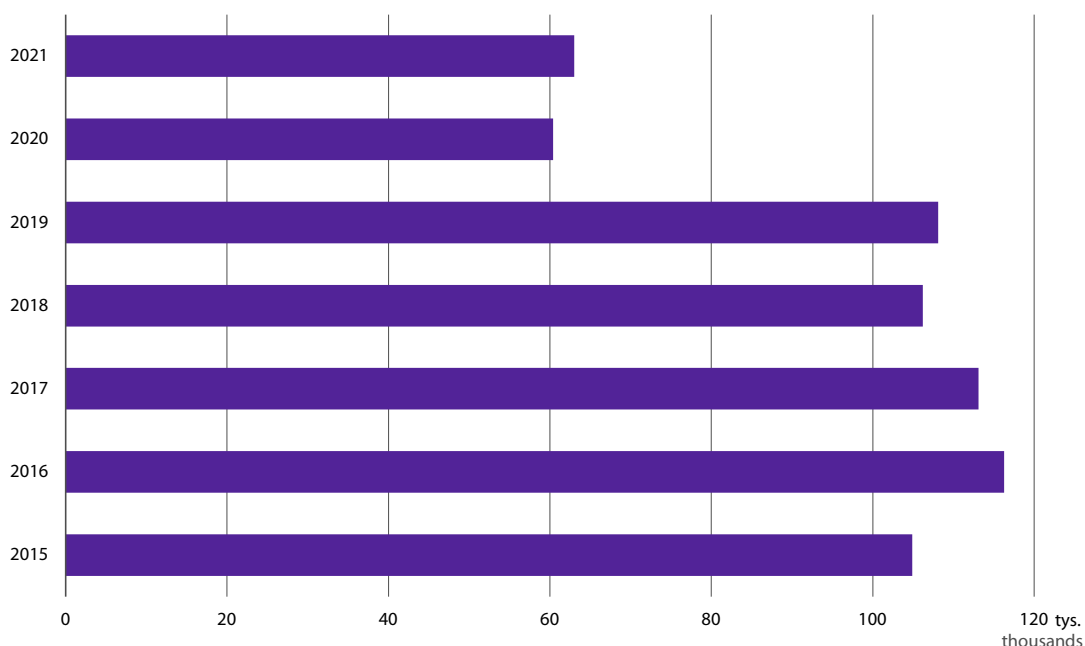
Oprócz naziemnych zespołów ratownictwa medycznego w systemie PRM działają także lotnicze zespoły ratownictwa medycznego (LZRM) oraz szpitalne oddziały ratunkowe (SOR). W województwie działał jeden zespół lotniczy (spośród 21 zespołów w kraju) posiadający śmigłowiec oraz 11 szpitalnych oddziałów ratunkowych (4,6% ogółu w kraju). Ponadto w 2021 r. z systemem PRM współpracowało 12 izb przyjęć w szpitalach (7,7% ogółu w kraju). Liczba i rodzaj wymienionych jednostek nie uległy zmianom w analizowanych latach. W województwie na jeden szpitalny oddział ratunkowy przypadało 125,0 tys. osób (w kraju 157,3 tys.) i w porównaniu z 2020 r. liczba ta była mniejsza o 1,0 tys. osób, a z 2015 r. – mniejsza o 5,9 tys.

W izbie przyjęć lub SOR udzielono pomocy w trybie ambulatoryjnym 61,3 tys. osobom, o 2,7 tys. więcej niż w 2020 r., ale o 41,8 tys. mniej niż w 2015 r. Większość pacjentów stanowili mężczyźni – 51,2%, udział dzieci i młodzieży do lat 18 wyniósł 20,3%, a osób w wieku 65 lat i więcej – 25,2%.

Szpitalne oddziały ratunkowe w 2021 r. dysponowały 77 łózkami (w kraju 1 994), tj. o 5 łózek więcej niż rok wcześniej i o 11 więcej niż w 2015 r. Z SOR w trybie stacjonarnym skorzystało 75,6 tys. pacjentów, spośród wszystkich leczonych 33,3% osób zakwalifikowano do leczenia szpitalnego.

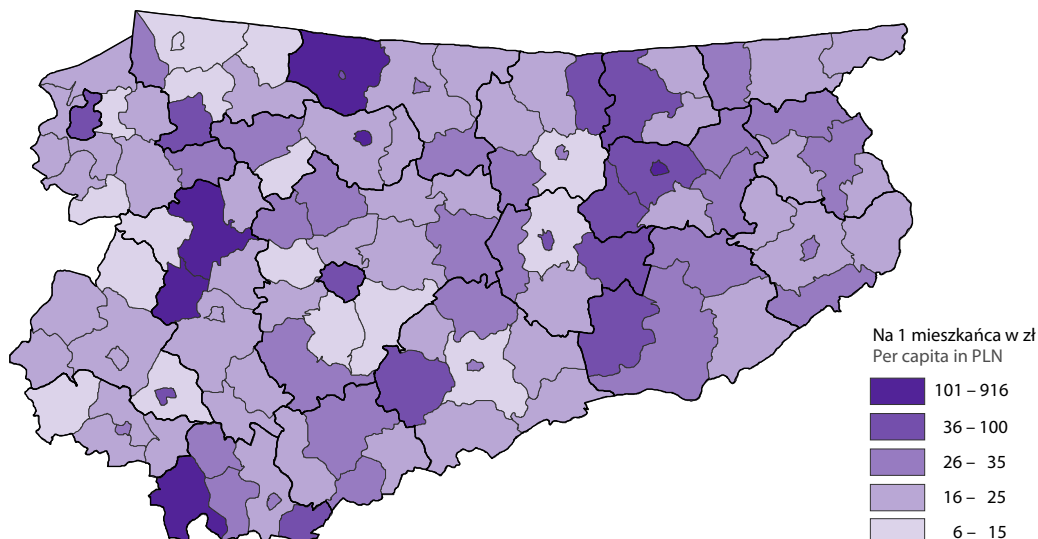
Wykres 32. Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć

Chart 32. Outpatient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms

W 2021 r. wydatki na ochronę zdrowia wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego wyniosły 195,5 mln zł i były o 13,7% wyższe niż w 2020 r. Wydatki te wzrosły ponad dwukrotnie w budżecie województwa, natomiast zmalały w budżecie powiatów (o 5,6%) i gmin (o 4,9%). Najwięcej wydatków ($\frac{1}{3}$) pochodziło z budżetu powiatów, a najmniej (10,0%) z budżetu miast na prawach powiatu. Udział wydatków na ochronę zdrowia w wydatkach ogółem wyniósł 1,7% (w 2020 r. 1,6%). Wśród gmin i miast na prawach powiatu w 2021 r. sześć gmin przekroczyło poziom 100 zł wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wśród nich najwięcej wydała gmina Miłomłyn i gmina wiejska Górowo Iławeckie. Natomiast 17 gmin nie przekroczyło 15 zł wydatków na 1 mieszkańca, w tym najmniej wydała gmina Rychliki i Płoskinia. W województwie ze wszystkich rodzajów jednostek wydano na ochronę zdrowia 142 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2021 r.
 Map 34. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2021

5.2.5. Kultura

5.2.5. Culture

W latach 2015–2021 zwiększył się poziom czytelnictwa mierzony wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru przeliczanych na 1 czytelnika, zarówno w województwie, jak i w kraju.

W 2021 r. liczba osób zwiedzających muzea w porównaniu z 2020 r. wzrosła o połowę, a udział młodzieży szkolnej wśród zwiedzających wzrósł dwukrotnie.

Od 2015 r. liczba teatrów i instytucji muzycznych nie zmieniła się. Na 1000 ludności w województwie w 2021 r. przypadało 92 widzów.

W ciągu sześciu lat przybyło 5 kin. W ogólnej liczbie produkcji wzrósł udział seansów produkcji krajowej, wzrosła również liczba oglądających je widzów.

Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice to instytucje, które prowadzą wielokierunkową działalność kulturalną, a ich oferty skierowane są do ludzi w każdym wieku. Wśród tych placówek dominowały ośrodki kultury, a wśród uczestników imprez największą popularnością cieszyły się koncerty i wystawy.

Większość placówek kultury była przystosowana dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. w warmińsko-mazurskim działało 380 bibliotek publicznych łącznie z filiami i punktami bibliotecznymi (4,5% placówek w kraju), tj. o 10 więcej niż w 2020 r., ale o 52 mniej niż w 2015 r. Na 1 placówkę biblioteczną przypadało 3 618 osób (w kraju 4 441 osób) i liczba ta była mniejsza o 127 osób w porównaniu z 2020 r., natomiast w porównaniu z 2015 r. była większa o 285 osób. W analizowanym okresie wskaźnik ten w województwie był niższy niż w kraju, co świadczy o lepszej dostępności tych placówek w województwie. W końcu 2021 r. placówki biblioteczne dysponowały 3 896,8 tys. woluminów księgozbioru, tj. o 1,2% mniej niż w 2020 r. i o 12,0% mniej niż w 2015 r. Liczba wypożyczeń księgozbioru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców od 2015 r. zmniejszyła się o 661 i wyniosła w 2021 r. 2 178 (w kraju 2 346). W 2021 r. liczba osób korzystających z zasobów bibliotecznych wynosiła 148,5 tys. i w porównaniu z rokiem poprzednim obniżyła się o 6,8%, natomiast w porównaniu z 2015 r. była o 28,4% niższa. Poziom czytelnictwa mierzony wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w okresie 2015–2021 zwiększył się z 19,7 woluminów do 20,2 (w kraju wzrost z 18,0 do 18,5).

Działalność muzealną w województwie w 2021 r. prowadziło 31 placówek (3,3% wszystkich w kraju), o 1 więcej niż w 2020 r. Liczba zwiedzających muzea w tym okresie zwiększyła się o 49,2% i w końcu 2021 r. wyniosła 550,5 tys. W województwie w 2021 r. na 1000 ludności przypadało 399 zwiedzających (o 133 osób więcej niż rok wcześniej). Wartość tego wskaźnika w kraju w ciągu roku wzrosła o 229 osób do poziomu 665 zwiedzających w końcu 2021 r. Wśród zwiedzających 12,7% stanowili zwiedzający w zorganizowanych grupach (o 2,6 p. proc. więcej niż w 2020 r.), a udział młodzieży szkolnej zwiększył się dwukrotnie i stanowił 5,8% (w kraju 8,0%).

Działalność wystawienniczą na terenie warmińsko-mazurskiego prowadziło również 6 galerii (tyle samo co w 2020 r. i o 2 mniej niż w 2015 r.). Placówki te zorganizowały w 2021 r. 62 wystawy (niespełna 2% wszystkich wystaw w kraju), było to o 18 wystaw więcej niż w 2020 r, ale o 14 mniej niż w 2015 r. Zaprezentowano na nich 65 ekspozycji. Z oferty galerii skorzystało 66,8 tys. zwiedzających (o 3,3% więcej niż w 2020 r. i o 57,3% mniej niż w 2015 r.).

W końcu 2021 r. w warmińsko-mazurskim działalność sceniczną prowadziło 5 teatrów i instytucji muzycznych, liczba tych placówek nie zmieniła się od 2015 r. Zorganizowały one łącznie 624 przedstawienia i koncerty (2,1% wszystkich spektakli w kraju). W porównaniu z 2020 r. liczba przedstawień i koncertów była taka sama, a w porównaniu z 2015 r. ponad trzykrotnie niższa. Ze wszystkich przedstawień i koncertów 71,0% odbyło się w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych (w kraju 68,2%). W imprezach organizowanych przez te placówki uczestniczyło w województwie 76,7 tys. widzów (o 1,0% mniej niż w 2020 r. i prawie czterokrotnie mniej niż w 2015 r.). Na 1000 ludności w województwie w 2021 r. przypadało 92 widzów (w kraju 125).

W 2021 r. w województwie funkcjonowało 151 domów i ośrodków kultury oraz klubów i świetlic (o 7 mniej niż rok wcześniej i o 3 więcej niż w 2015 r.). Najwięcej było ośrodków kultury (57 placówek), a najmniej klubów (3 placówki). Instytucje te stanowiły 3,8% wszystkich tego typu placówek w kraju. W 2021 r. w województwie na 1 placówkę przypadało średnio 9,1 tys. ludności (w kraju 9,5 tys.). W 2020 r. wskaźnik ten był nieco niższy i wyniósł 8,8 tys., a w 2015 r. wyższy – 9,7 tys.

W 2021 r. ponad połowa (61,6%) działających instytucji posiadała salę widowiskową. Wśród funkcjonujących pracowni specjalistycznych najpopularniejsze były pracownie plastyczne (97), muzyczne (83), sale baletowe i taneczne (74) oraz komputerowe (56). W 2021 r. w placówkach tych zorganizowano 5,8 tys. imprez (3,7% imprez w kraju), tj. o 18,2% więcej niż w roku poprzednim i o 20,1% mniej niż w 2015 r. Z urozmaiconej oferty imprez najwięcej odbyło się warsztatów (19,4% imprez) i koncertów (18,5%). W 2021 r. we wszystkich imprezach wzięło udział 1 030,6 tys. uczestników, co stanowiło 5,6% uczestników w kraju. W porównaniu z 2020 r. liczba uczestników była o 73,0% większa, a w porównaniu z 2015 r. o 35,2% mniejsza. Największą popularnością wśród uczestników cieszyły się koncerty (39,1%) i wystawy (17,2%). W 2021 r. na 1000 ludności w warmińsko-mazurskim przypadało 747 uczestników imprez, więcej niż w 2020 r. (429), natomiast mniej niż w 2015 r. (1 103). W kraju na 1000 ludności w 2021 r. przypadało 481 uczestników imprez, w 2020 r. – 350, a w 2015 r. – 892.

Według stanu w końcu grudnia 2021 r. na terenie województwa działały 23 kina (o 2 więcej niż rok wcześniej i o 5 więcej niż w 2015 r.). Kina te dysponowały 50 salami projekcyjnymi z 8,7 tys. miejsc na widowni (3,0% miejsc w kraju). W 2021 r. w kinach stałych odbyło się 38,9 tys. seansów (2,9% seansów w kraju). W porównaniu z latami 2020 i 2015 liczba miejsc na widowniach wzrosła o 6,2% i o 20,0%, natomiast seansów było o 31,5% więcej niż w 2020 r., ale mniej o 15,1% niż w 2015 r. Seanse produkcji polskiej stanowiły 22,1% wszystkich seansów w województwie (w kraju 21,4%). Liczba widzów wyniosła 795,7 tys., co oznaczało 41,0% wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim, jednak w porównaniu z 2015 r. było o 27,2% widzów mniej. Zainteresowanie filmami produkcji polskiej w województwie było nieco większe niż przeciętnie w kraju i w 2021 r. produkcje te obejrzało 24,0% widzów wobec 21,2% widzów w kraju. Wskaźnik liczby widzów na 1000 ludności w 2021 r. był wyższy niż rok wcześniej i wyniósł 577 wobec 406 (w kraju: w 2021 r. – 723, a w 2020 r. – 511).

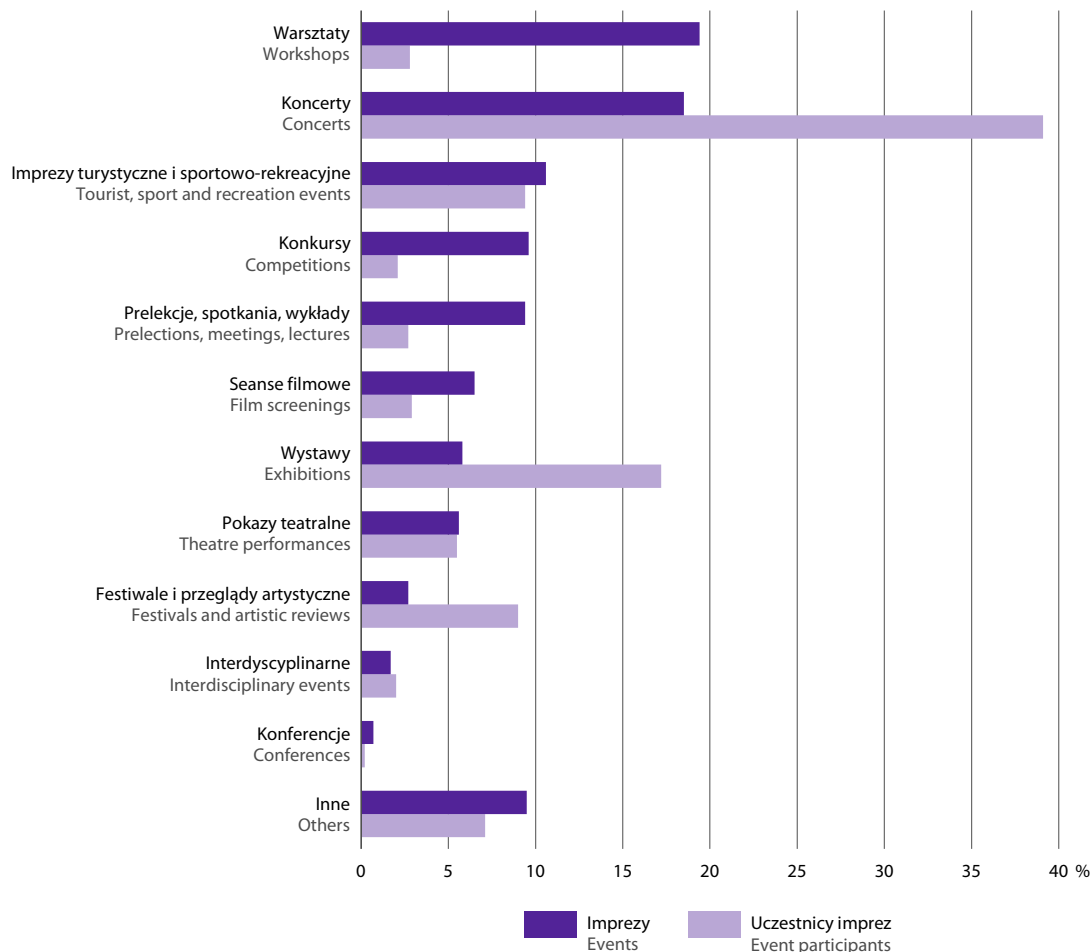
Tablica 27. Instytucje kultury
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 27. Cultural institutions
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	432	386	370	380
Muzea i oddziały muzealne ^a Museum with branches ^a	33	32	30	31
Galerie i salony sztuki Art galleries	8	6	6	6
Teatry i instytucje kultury Theatres and music institutions	5	5	5	5
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture, cultural centres and establishments	106	106	106	104
Kluby i świetlice Clubs and community centres	42	57	52	47
Kina stałe Indoor cinemas	18	20	21	23
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	3 333	3 686	3 828	3 618
Zwiedzający muzea i oddziały muzealne ^{ab} na 1000 ludności Museums and exhibition visitors ^{ab} per 1000 population	486	505	266	399
Liczba ludności na 1 instytucję kultury ^c Number of population per 1 culture insitution ^c	2 236	2 325	2 349	2 307

a Od 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea działające w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach. b W ciągu roku. c Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Starting from 2020, museums include only museums operating on the basis of a statute or regulations agreed with the minister responsible for culture and protection of national heritage, pursuant to Art. 6 of the Act of 21 November 1996 on museums. b During the year. c Centre of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Wykres 33. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2021 r.
 Chart 33. Events organised by culture institutions and event participants in 2021

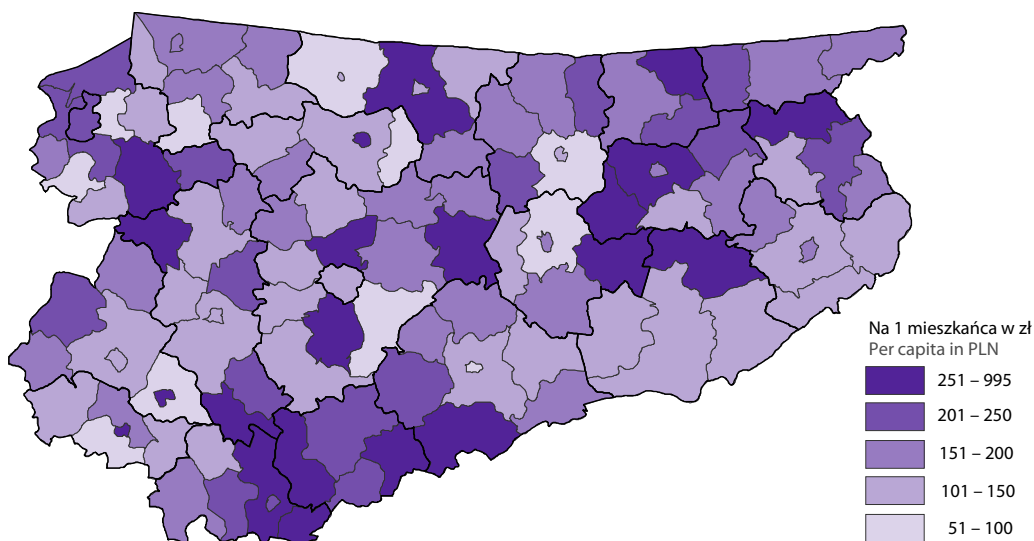

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego w 2021 r. wyniosły 338,6 mln zł i były o 12,0% wyższe niż w 2020 r. Wzrosły one zarówno w gminach, miastach na prawach powiatu, powiatach, jak i w budżecie województwa. Najwięcej wydatków (62,2%) pochodziło z budżetów gmin (bez miast na prawach powiatu), a najmniej (1,2%) z budżetów powiatów (bez miast na prawach powiatu). Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem wyniósł 3,0% i było to o 0,2 p. proc. więcej niż w 2020 r. Wśród gmin i miast na prawach powiatu największymi wydatkami w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. charakteryzowała się gmina miejska Nowe Miasto Lubawskie i gmina Paśćk, natomiast najmniejszymi gminy wiejskie Mrągowo i Kurzętnik. W województwie ze wszystkich rodzajów jednostek na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wydano 245 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2021 r.

Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2021

5.2.6. Bezpieczeństwo publiczne

5.2.6. Public safety

Według danych Komendy Głównej Policji dotyczących przestępstw stwierdzonych, pomimo wzrostu ich liczby w 2022 r. w porównaniu z 2021 r. i z 2015 r., zwiększyła się wykrywalność przestępstw. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w województwie był wyższy od przeciętnego w kraju. W 2022 r. w województwie doszło do mniejszej liczby wypadków drogowych, w tym także ze skutkiem śmiertelnym niż w 2021 r. i w 2015 r., mniejsza była też liczba rannych w wypadkach.

Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym jest to przestępstwo skarbowe.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

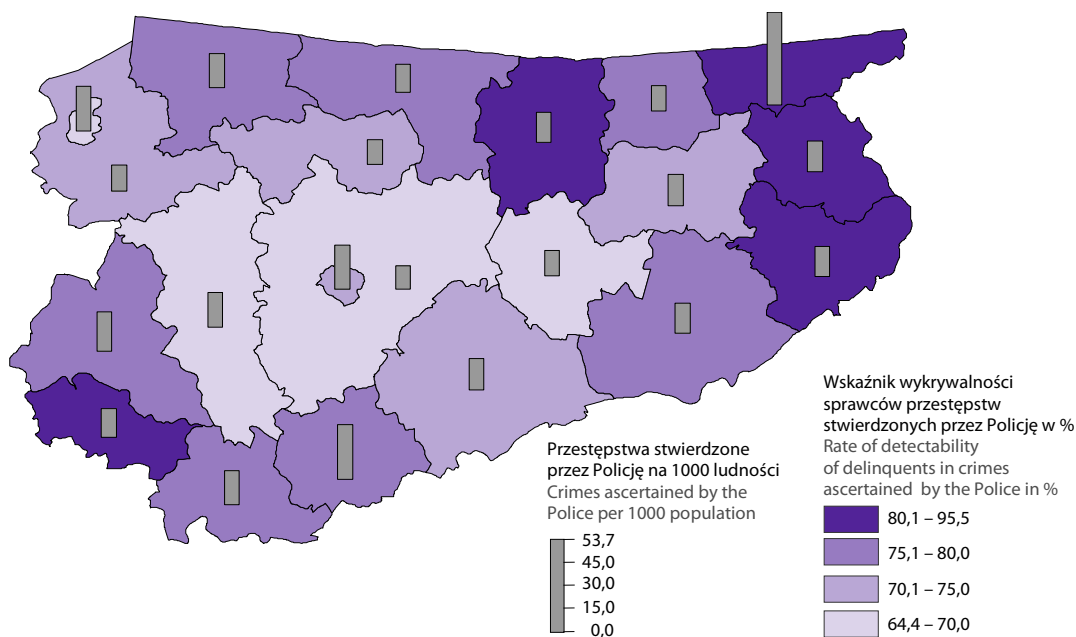
Według danych Komendy Głównej Policji dotyczących przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2022 r. odnotowano 27,2 tys. przestępstw, tj. o 7,1% więcej niż w 2021 r. i o 0,3% więcej niż w 2015 r. (w kraju wzrost do 2021 r. o 5,1%, a w porównaniu z 2015 r. wzrost o 7,9%). Wśród zarejestrowanych przestępstw w całym analizowanym okresie największą grupę stanowiły przestępstwa kryminalne (57,1%) i gospodarcze (27,3%). Liczba przestępstw kryminalnych w 2022 r. w stosunku do stanu sprzed roku zmniejszyła się o 2,3% (o 361 zdarzeń), a przeważające wśród nich przestępstwa przeciwko mieniu wzrosły o 15,2% (o 1,9 tys. zdarzeń). W porównaniu z 2015 r. przestępstw kryminalnych było o 17,8% mniej, w tym przeciwko mieniu o 6,5% mniej. Jednocześnie w 2022 r. odnotowano o 46,5% więcej przestępstw gospodarczych niż w 2021 r. i o 85,0% więcej niż siedem lat wcześniej. Liczba przestępstw drogowych wyniosła 3,0 tys. i w porównaniu z 2021 r. zwiększyła się o 0,6% (o 18 zdarzeń więcej), jednak poziomu z 2015 r. nie przekroczyła (mniej o 1,0%).

Zagrożenie przestępczością, mierzone liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności, w 2022 r. ukształtowało się na poziomie 19,9 (w kraju 22,8), podczas gdy w 2021 r. wskaźnik ten wyniósł 18,4, a w 2015 r. 18,8.

Skuteczność walki z przestępczością ma wpływ na poczucie bezpieczeństwa ludności. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2015–2022 wzrósł z poziomu 64,9% do 74,9% i w 2022 r. był wyższy niż w kraju o 3,8 p. proc. Bardzo wysoka była wykrywalność m.in. przestępstw za prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości, zabójstwo, czynną napaść na funkcjonariusza publicznego oraz wymuszenie rozbójnicze (po 100,0%), przeciwko rodzinie i opiece (99,9%), przeciwko wymiarowi sprawiedliwości i znęcaniu się nad rodziną (po 99,8%).

W województwie w 2022 r. wskaźnik zagrożenia przestępczością, mierzony liczbą przestępstw na 1000 ludności, największy był w powiecie gołdapskim (54 przestępstwa), nidzickim (31), Elblągu i Olsztynie (po 25) oraz w powiecie iławskim (22), natomiast najmniejszy w olsztyńskim (13). Najwyższa skuteczność walki z przestępczością występowała w powiatach: gołdapskim (95,5%), oleckim (86,6%), nowomiejskim (83,4%), kętrzyńskim (82,7%) i ełckim (81,1%).

Mapa 36. Zagrożenie przestępczością w 2022 r.
Map 36. Crime risk in 2022

Stan bezpieczeństwa publicznego obrazuje także sytuacja na drogach. W 2022 r. sytuacja ta poprawiła się w porównaniu z poprzednimi latami w przypadku wypadków drogowych i ich ofiar, zwłaszcza ofiar śmiertelnych. W 2022 r. odnotowano 0,8 tys. wypadków drogowych, tj. o 9,8% mniej niż rok wcześniej i o 45,9% mniej niż w 2015 r. Wypadki z terenu warmińsko-mazurskiego stanowiły 3,9% wszystkich wypadków w kraju (21,3 tys.). W wyniku wypadków w 2022 r. zginęły 84 osoby, a 928 osób zostało rannych. Było to w porównaniu z 2021 r. o 12 ofiar śmiertelnych mniej, a w przypadku rannych o 146 poszkodowanych mniej. Natomiast w porównaniu z 2015 r. mniej było również śmiertelnych ofiar wypadków (o 56 osób) oraz rannych w wypadkach (o 941 osób). W 2022 r. doszło do 15,3 tys. kolizji, tj. o 2,2 tys. (14,1%) mniej niż rok wcześniej.

Pomimo poprawy bezpieczeństwa na drogach województwa, mierzonego liczbą wypadków drogowych przypadających na 100 tys. ludności, wskaźnik wypadków (60,6 w 2022 r., 66,7 w 2021 r. i 106,4 w 2015 r.) pozostaje wyższy od przeciętnego w kraju - odpowiednio o 20,7, 6,6 i 4,2 wypadki.

Kolejnym miernikiem oceniającym poziom bezpieczeństwa jest liczba ofiar śmiertelnych, a także osób rannych w przeliczeniu na 100 wypadków. W 2022 r. poziom wskaźnika zabitych w porównaniu z rokiem poprzednim pozostał na tym samym poziomie – na każde 100 wypadków śmierć poniosło 10 osób, a w 2015 r. 9 osób (w Polsce 9 osób w 2022 r., 10 osób w 2021 r. i 9 osób w 2015 r.). Nieco inaczej było z rannymi, których liczba w przeliczeniu na 100 wypadków w 2022 r. wyniosła 111,8 (w kraju 116,0) i zmniejszyła się o 5 osób w porównaniu z 2021 r. i o 10 osób w porównaniu z 2015 r.

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni. Za ranną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Tablica 28. Wypadki drogowe^a oraz ich skutki

Table 28. Road accidents^a and their effects

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Wypadki Accidents	1 535	1 040	920	830
Ofiary śmiertelne Fatalities	140	115	96	84
na 100 wypadków per 100 road accidents	9,1	11,1	10,4	10,1
Ranni Injured persons	1 869	1 186	1 074	928
na 100 wypadków per 100 road accidents	121,8	114,0	116,7	111,8

^a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

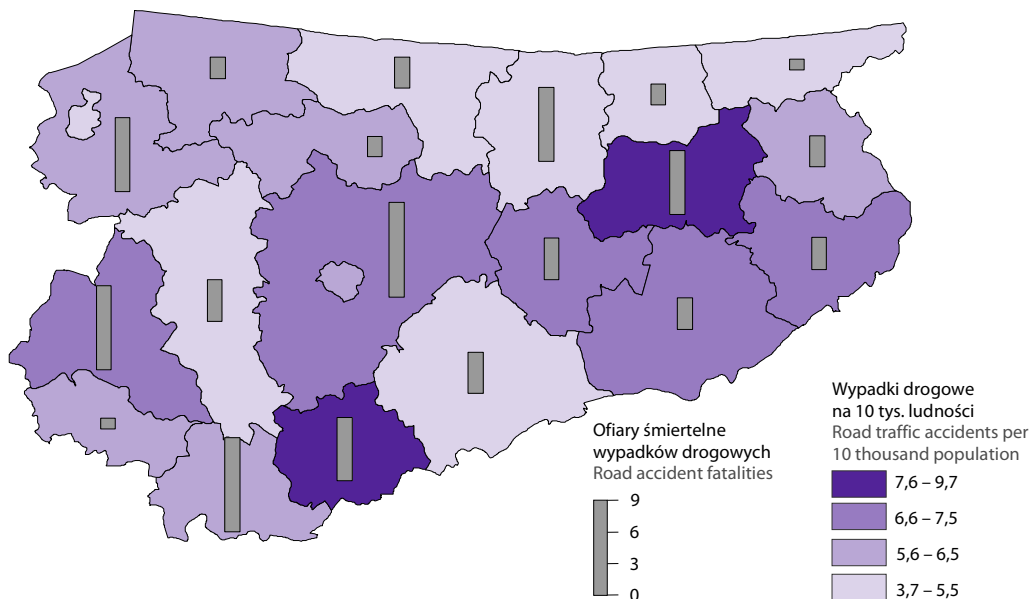
^a Registered by the Police.

Source: data of the National Police Headquarters.

W 2022 r. w przekroju powiatowym województwa warmińsko-mazurskiego najwięcej wypadków w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców zarejestrowano w powiecie nidzickim (9,7), giżyckim (8,5) i iławskim (7,5). Najmniej wypadków na 10 tys. ludności spowodowali mieszkańcy Elbląga (3,7) i powiatu ostródzkiego (3,7).

W 2022 r. najwięcej ofiar śmiertelnych wypadków drogowych było w powiecie olsztyńskim i działdowskim (po 9). W Olsztynie i Elblągu nie odnotowano wypadków śmiertelnych. Najwięcej rannych w wypadkach drogowych w 2022 r. było w Olsztynie (12,7% ogółu rannych w województwie) i powiecie olsztyńskim (10,6%), najmniej w powiecie gołdapskim (1,2%) i węgorzewskim (1,4%).

Mapa 37. Bezpieczeństwo na drogach w 2022 r.
Map 37. Road safety in 2022

5.2.7. Społeczeństwo informacyjne

5.2.7. Information society

W 2022 r. dostęp do Internetu posiadało więcej gospodarstw domowych niż w 2021 r. oraz więcej osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystało z Internetu.

Wzrósł udział osób korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu, a obniżył się odsetek zamawiających towary lub usługi do użytku prywatnego.

W 2022 r. w województwie dostęp do Internetu w domu posiadało 92,2% (w kraju 93,3%) gospodarstw domowych, w których mieszkała co najmniej jedna osoba w wieku 16–74 lata, w tym 91,6% przez łącze szerokopasmowe (w kraju 92,6%). W porównaniu z 2021 r. odsetek gospodarstw domowych z dostępem do Internetu wzrósł o 2,0 p. proc., a z dostępem szerokopasmowym wzrósł o 4,2 p. proc. Łącze stacjonarne z dostępem szerokopasmowym posiadało 62,4% gospodarstw domowych (wzrost w skali roku o 3,1 p. proc.), natomiast dostęp za pomocą szerokopasmowego łącza mobilnego miało 62,6% gospodarstw domowych (spadek w skali roku o 5,3 p. proc.). W 2022 r. odsetek osób korzystających z Internetu wzrósł do poziomu 89,3% (o 2,7 p. proc. więcej niż w 2021 r.). Regularne korzystanie z Internetu (co najmniej raz w tygodniu) deklarowało 84,2% osób w wieku 16–74 lata (82,3% w 2021 r.) Oba wskaźniki w kraju były nieco wyższe niż w województwie i wyniosły 90,6% i 85,7%.

Tablica 29. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu

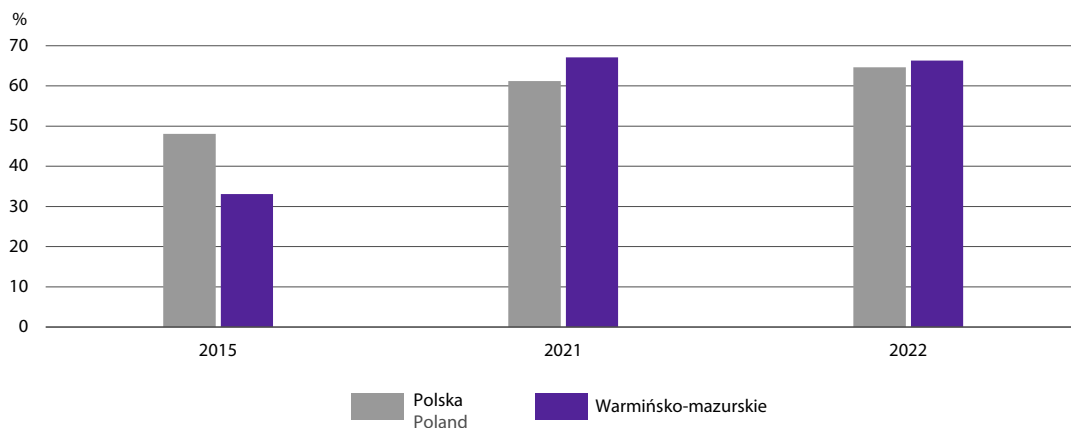
Table 29. Households with access to the Internet at home and Internet users

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Odsetek gospodarstw domowych ^a posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households ^a with access to the Internet at home	76,9	91,2	90,2	92,2
Odsetek osób ^b korzystających z Internetu Percentage of individuals using ^b the Internet	71,7	86,6	86,6	89,3
Odsetek osób regularnie ^b (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using ^b the Internet regularly (at least once a week)	64,8	80,9	82,3	84,2

a Dane dotyczą gospodarstw domowych z osobami w wieku 16–74 lata. b Osoby w wieku 16–74 lata.
a Data concern households with persons aged 16–74. b Persons aged 16–74.

Korzystanie z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy zadeklarowało 85,2% badanych osób i było to o 1,0 p. proc. więcej niż w 2021 r. Kilka razy dziennie z Internetem łączyło się 64,9% osób, natomiast przynajmniej raz w tygodniu, ale nie każdego dnia – 6,2%, w porównaniu z 2021 r. oba wskaźniki były niższe (o 3,8 p. proc. i 1,9 p. proc.).

W 2022 r. w warmińsko-mazurskim osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy stanowiły 66,3% liczby osób w wieku 16–74 lata (w Polsce 64,6%). W porównaniu z tym samym okresem 2021 r. w województwie odnotowano spadek zainteresowania zakupami przez Internet o 0,8 p. proc.

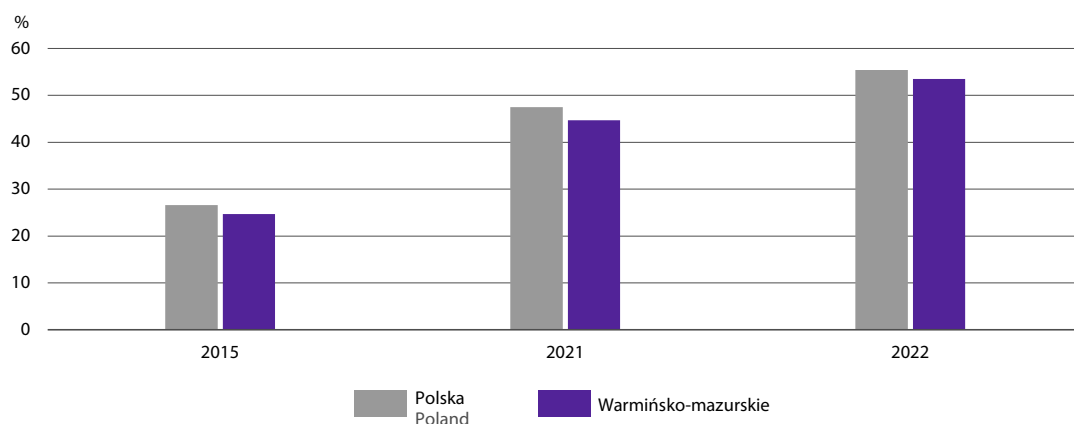
Wykres 34. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy Chart 34. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W 2021 r. osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy od przeprowadzenia badania z usług administracji publicznej przez Internet stanowiły 53,5% populacji osób w wieku 16-74 lata (w kraju 55,4%). W porównaniu z poprzednim rokiem było to o 8,8 p. proc. więcej. Wśród mieszkańców województwa najczęściej osób jako powody korzystania z Internetu w kontaktach z administracją publiczną podało wyszukiwanie informacji na stronach administracji publicznej (28,1%) oraz pobieranie lub drukowanie formularzy urzędowych (25,7%).

Wykres 35. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 35. Individuals^a using e-government services during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

5.2.8. Aktywność społeczna

5.2.8. Social activity

W stosunku do 2021 r. wzrosła liczba fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych. W 2020 r. aktywną działalność prowadziło 3,6 tys. rejestrowanych organizacji non-profit, z których 0,3 tys. to organizacje pożytku publicznego.

Według stanu w końcu 2022 r. w rejestrze REGON w województwie warmińsko-mazurskim wpisanych było 6,2 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Stanowiły one 3,9% zarejestrowanych w kraju oraz plasowały województwo na 12 miejscu. Ich liczba wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 2,7% (w kraju o 3,9%), a w porównaniu z 2015 r. o 13,5% (w kraju o 19,3%). Na terenie województwa widoczne było zróżnicowanie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ujęciu terytorialnym. W końcu 2022 r., podobnie jak rok wcześniej, najwięcej ich funkcjonowało w Olsztynie (1 109), a najmniej w powiecie gołdapskim (108) i nidzickim (115).

Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł 45 (w kraju 43). Było to więcej zarówno w stosunku do 2021 r. (44), jak i do 2015 r. (38). Najwyższy wskaźnik dotyczył Olsztyna (66), a najniższy powiatu działdowskiego (35).

Tablica 30. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

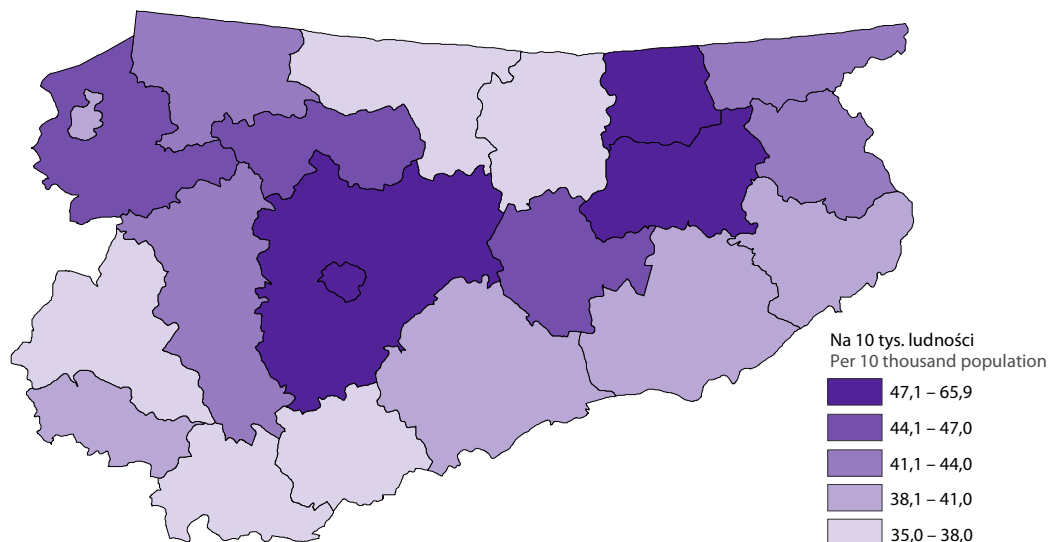
Stan w dniu 31 grudnia

Table 30. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem Total	5 459	5 943	6 037	6 197
Na 10 tys. ludności Per 10 thousand population	38	42	44	45

Mapa 38. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2022 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 38. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2022
 As of 31 December

Dane o **organizacjach non-profit** opracowano na podstawie dwóch badań statystyki publicznej:

- SOF-1 – Sprawozdania z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych,
- SOF-4s – Sprawozdania z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego.

W 2020 r. aktywną działalność prowadziło 3,6 tys. rejestrowych organizacji non-profit (w 2018 r. – 3,4 tys., a w 2016 r. – 3,3 tys.), co plasowało województwo na 12 pozycji w kraju. Stanowiły one 3,8% ogółu organizacji w Polsce (3,9% w 2018 r. i 3,6% w 2016 r.). Wśród nich najwięcej było stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych – 1,5 tys., następnie ochotniczych straży pożarnych – 0,5 tys. (odpowiednio 41,7% i 13,8% ogółu organizacji w województwie). Trzecią co do wielkości grupą były fundacje – 0,4 tys. z 10,9% udziałem. W 2020 r. po raz pierwszy w badanej zbiorowości uwzględnione zostały koła gospodyń wiejskich, których było 0,3 tys. (8,0%).

Liczba aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2020 r. wyniosła 26 i była wyższa zarówno w porównaniu z 2018 r. (24), jak i 2016 r. (23). Przeciętna wartość tego wskaźnika w kraju wyniosła: 25 w 2020 r., 23 w 2018 r. i 24 w 2016 r.

Organizacje non-profit prowadzą różnorodną i wielodziedzinową działalność. W 2020 r. w warmińsko-mazurskim w ramach swojej działalności statutowej organizacje najczęściej zajmowały się sportem, turystyką, rekreacją i hobby – 27,4% (w Polsce 26,9%), ratownictwem – 14,2% (w Polsce 15,3%). Liczną grupę stanowiły organizacje wskazujące jako główną działalność rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym – 11,1% (w Polsce 6,5%) oraz edukację i wychowanie, badania naukowe – 9,8% (w Polsce 10,5%).

W 2020 r. 85,4% rejestrowych organizacji non-profit w województwie (w kraju 81,4%) prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, a udział tych organizacji w skali kraju wynosił 4,3% (4,0% w 2018 r.). Pozostałe 14,6% jednostek deklarowało prowadzenie odpłatnej działalności statutowej lub gospodarczej, w tym 1,7% stanowiły organizacje pozyskujące środki z obu tych źródeł (w Polsce 18,6% i 2,9%).

Aktywne organizacje rejestrowe wykazały, że na koniec 2020 r. (podobnie jak w 2018 r. i 2016 r.) posiadały łącznie 0,2 mln osób, spośród których 97,0% stanowiły osoby fizyczne (w kraju 97,4%). Liczba organizacji zrzeszających osoby fizyczne wyniosła 3,0 tys. (w 2018 r. i w 2016 r. po 2,9 tys.), natomiast w kraju 76,1 tys. Organizacji zrzeszających osoby prawne było 0,2 tys. (tyle samo co w 2016 r. i o 0,1 tys. mniej niż w 2018 r.). W kraju liczba tych organizacji zmniejszyła się z 5,8 tys. w 2016 r. i 2018 r. do 3,6 tys. w końcu 2020 r. Połowa organizacji zrzeszała nie więcej niż 23 członków (w kraju 28).

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Produkt krajowy brutto w latach 2015–2021 stopniowo wzrastał i według wstępnych szacunków osiągnął poziom 67 445 mln zł. W województwie dynamika wzrostu w porównaniu z poprzednim rokiem była niższa niż w kraju, natomiast w 2016 r. i 2020 r. tendencja była odwrotna. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. wyniósł 48 874 zł i był najwyższy w latach 2015–2021.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Na podstawie wstępnego szacunku wartość wytworzonego w warmińsko-mazurskim w 2021 r. produktu krajowego brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 67 445 mln zł i wzrosła w porównaniu z 2020 r. o 11,2%, a w porównaniu z 2015 r. o 40,2%. W kraju wartość PKB również wzrosła w porównaniu z 2020 r. (o 12,2%), jak i z 2015 r. (o 45,9%). Udział województwa w tworzeniu krajowej wartości PKB w 2021 r. ukształtował się na poziomie 2,6%, takim samym jak w 2020 r., natomiast o 0,1 p. proc. mniejszym niż w 2015 r.

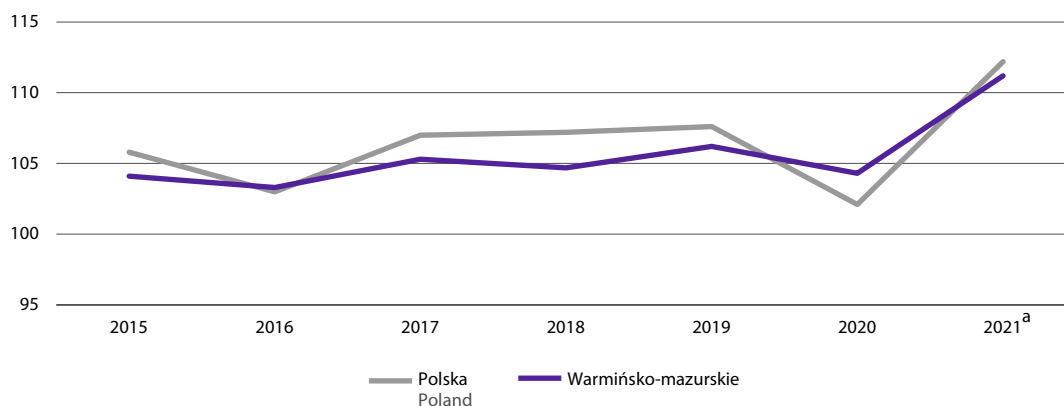
Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego osiągnął w 2021 r. wartość 48 874 zł. W porównaniu z 2020 r. wskaźnik ten wzrósł o 11,9%, a w porównaniu z 2015 r. o 46,5%. Tempo wzrostu było wolniejsze niż w kraju, odwrotnie niż rok wcześniej. W 2015 r. i w 2020 r. PKB na 1 mieszkańca w województwie był niższy o 28,7% od średniej krajowej, a w 2021 r. o 29,2%. Pod względem wartości produktu krajowy brutto na 1 mieszkańca w województwie w 2021 r. był niższy o 20,2 tys. zł od średniej krajowej, co uplasowało warmińsko-mazurskie na 14 miejscu wśród województw. Najwyższą lokatę zajęło województwo mazowieckie i dolnośląskie, a najniższą lubelskie i podkarpackie.

W latach 2015–2018 wartość PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej (PPS)¹, kształtowała się na poziomie 49% średniej wypracowanej w 27 krajach Unii Europejskiej. W następnych latach wskaźnik ten stopniowo wzrastał i w 2019 r. wyniósł 50%, w 2020 r. 53%, a w 2021 r. według wstępnych danych 54%. W Polsce w 2021 r. wskaźnik ten wyniósł 77%.

¹ Dane będą przedmiotem dalszej rewizji, zgodnie z rekomendacjami Zharmonizowanej Europejskiej Polityki Rewizji (HERP).

Wykres 36. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 36. Indices of gross domestic product (current prices)
 Previous year=100

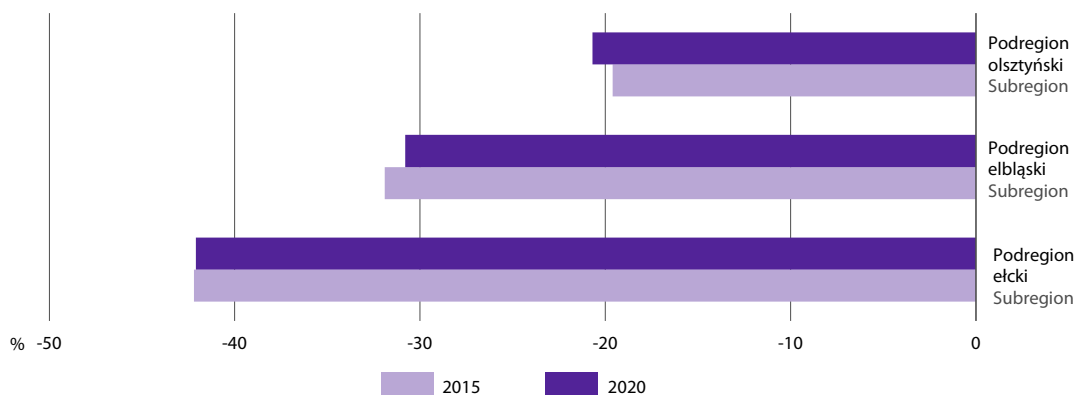
a Wstępny szacunek.
 a Preliminary estimate.

Największa część wytworzonego w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. produktu krajowego brutto powstała w podregionie olsztyńskim (48,1%), podregion elbląski wygenerował 35,6%, a najmniej ełcki – 16,3%. W porównaniu z 2015 r. zmniejszył się udział podregionu olsztyńskiego o 0,3 p. proc. na rzecz wzrostu udziału podregionu elbląskiego o 0,4 p. proc. Udział podregionu ełckiego nie zmienił się. Udział podregionu olsztyńskiego w tworzeniu krajowej wartości PKB w 2020 r. wyniósł 1,2% i zmalał o 0,1 p. proc. na przestrzeni pięciu lat.

W podregionie olsztyńskim w 2020 r. wartość PKB na 1 mieszkańca była najwyższa i osiągnęła wartość 48 533 zł, w elbląskim 42 391 zł, a w ełckim 35 461 zł. W porównaniu ze średnią wojewódzką podregion olsztyński uzyskał wartość wyższą o 11,2%, natomiast niższą elbląski o 2,9% i ełcki o 18,8%. W porównaniu z 2015 r. we wszystkich podregionach odnotowano wzrost wartości o około 1/3, a największy wzrost w elbląskim. W latach 2015–2020 podregiony województwa uzyskały niższą wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w porównaniu ze średnią krajową. Najbardziej zbliżony do średniej krajowej był podregion olsztyński.

Wykres 37. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące)
Odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 37. Gross domestic product per capita by subregions (current prices)
 Relative deviations from the national average value

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

W warmińsko-mazurskim w 2020 r. wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca na poziomie podregionów wyniósł 9,7%. Był to jeden z trzech najniższych (nieprzekraczających 10,0%) wskaźników w kraju. Był on mniejszy niż w 2015 r. o 1,3 p. proc. i w porównaniu z 2019 r. mniejszy o 1,0 p. proc. Świadczy to o zmniejszeniu się zróżnicowania PKB na 1 mieszkańca województwa pomiędzy podregionami. W 2020 r. najwyższą wartość wskaźnika osiągnięto w województwie mazowieckim, a najniższą w lubuskim.

Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

Wytworzona w 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim wartość dodana brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 53 443 mln zł, tj. o 4,5% więcej niż w 2019 r. i o 25,3% więcej niż w 2015 r. Największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miały pozostałe usługi i przemysł, natomiast najmniejszy rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. W latach 2019–2020 zmiany w strukturze tworzenia wartości dodanej brutto kształtowane były przez wzrost udziału rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, przemysłu i pozostałych usług oraz spadek udziału handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji oraz budownictwa. Udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości pozostał bez zmian. W porównaniu z 2015 r. zwiększył się udział pozostałych usług, działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości oraz rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, natomiast zmniejszył się udział przemysłu i budownictwa. Udział handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji pozostał bez zmian. W 2020 r. udział warmińsko-mazurskiego w generowaniu krajowej wartości dodanej brutto wyniósł 2,6%.

Wykres 38. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
 Chart 38. Gross value added by kind of activity (current prices)

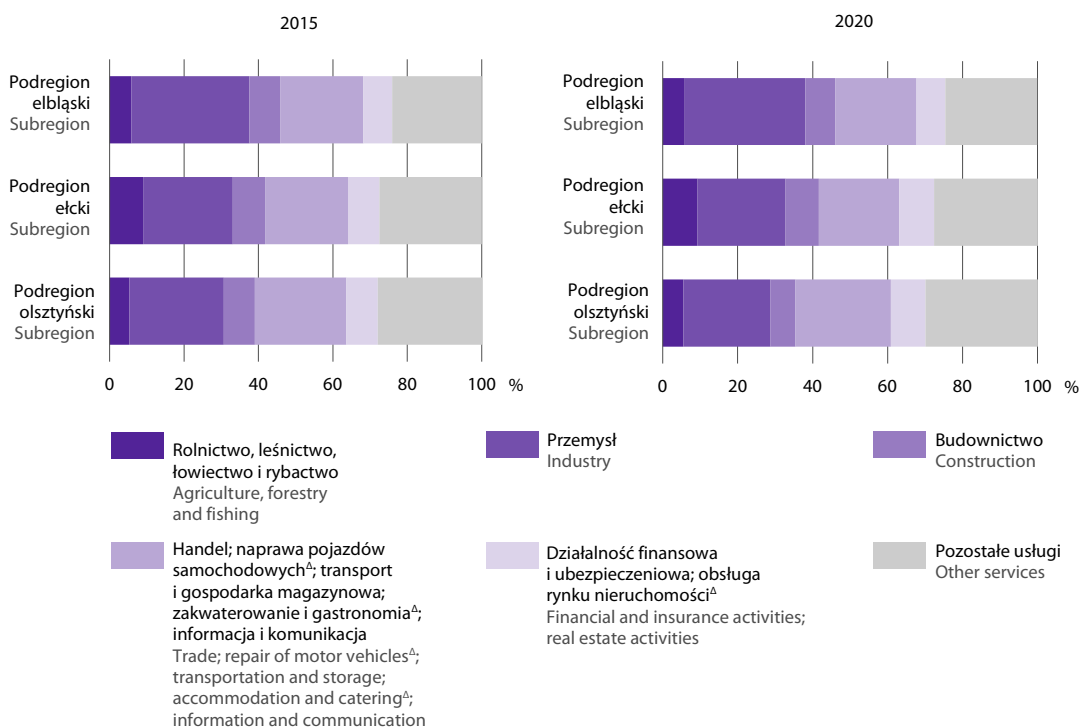
Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego wyniosła w 2020 r. w warmińsko-mazurskim 124 834 zł i była wyższa o 24,2% od uzyskanej w 2015 r. i o 9,5% od uzyskanej w 2019 r. W porównaniu ze średnią krajową w 2020 r. była ona niższa o 12,1%. Podobnie wskaźnik ten był niższy we wszystkich analizowanych latach.

W podregionie elbląskim w 2020 r. najbardziej znaczący udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miał przemysł, pozostałe usługi i handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja. Natomiast najmniej znaczący udział miało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości i budownictwo. W zestawieniu z 2015 r. zwiększył się udział przemysłu, pozostałych usług oraz rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, natomiast zmniejszył się udział handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji i budownictwa. Udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości pozostał bez zmian.

W podregionie ełckim największy udział w wytworzonej wartości dodanej brutto miały pozostałe usługi, przemysł oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja. Natomiast najmniejszy udział miało budownictwo, rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości. W porównaniu z 2015 r. zwiększył się udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości, rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, budownictwa oraz pozostałych usług, natomiast zmniejszył się udział handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji oraz przemysłu.

Największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto podregionu olsztyńskiego miały pozostałe usługi, handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja oraz przemysł, natomiast najmniejszy rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, budownictwo oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości. W porównaniu z 2015 r. zwiększył się udział pozostałych usług, handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości, a także rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, natomiast zmniejszył się udział przemysłu i budownictwa.

Wykres 39. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 39. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

Najwyższą wydajność pracy mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego w 2020 r. uzyskano w podregionie olsztyńskim (129 897 zł). Była ona wyższa o 8,6% od uzyskanej w 2019 r. i o 23,2% od uzyskanej w 2015 r. W porównaniu ze średnią uzyskaną w Polsce była niższa o 8,5%.

Niższą niż w podregionie olsztyńskim wydajność pracy mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego uzyskano w podregionie elbląskim. Wyniosła ona 123 404 zł i była wyższa o 10,5% od uzyskanej w poprzednim roku i o 25,1% niż pięć lat wcześniej. W porównaniu ze średnią uzyskaną w kraju była ona niższa o 13,1%.

Najniższą wydajność pracy mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego uzyskano w podregionie ełckim (114 529 zł). W porównaniu z 2019 r. wzrosła ona o 10,0%, a z 2015 r. o 24,9%. W porównaniu ze średnią krajową była ona niższa o 19,3%.

6.2. Przedsiębiorczość

6.2. Entrepreneurship

6.2.1. Podmioty gospodarki narodowej

6.2.1. Entities of the national economy

W województwie w końcu grudnia 2022 r. w rejestrze REGON wpisanych było więcej podmiotów gospodarki narodowej niż w 2021 r. i 2015 r.

W latach 2015–2022 wśród zarejestrowanych podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Liczba podmiotów sektora prywatnego stanowiła w 2022 r. 96,2% zbiorowości ogółem.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W województwie warmińsko-mazurskim w końcu grudnia 2022 r. w rejestrze REGON wpisanych było 143,9 tys. podmiotów gospodarki narodowej. Liczba podmiotów zarejestrowanych w województwie stanowiła 2,9% podmiotów zarejestrowanych w kraju. W odniesieniu do grudnia 2021 r. liczba podmiotów wzrosła o 2,3%, a do 2015 r. o 16,2%.

Do sektora prywatnego należało 96,2% podmiotów gospodarczych (138,5 tys.). W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba wzrosła o 2,3%. Jednocześnie w skali roku odnotowano spadek liczby podmiotów w sektorze publicznym (o 0,2%).

Tablica 31. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 31. Entities of the national economy in the REGON register^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 (Polska=100) (Poland=100)
Ogółem Total	123 876	136 403	140 765	143 949	2,9
Sektor publiczny Public sector	5 440	4 927	4 920	4 908	4,4
Sektor prywatny Private sector	117 942	130 999	135 323	138 452	2,9
W tym: Of which:					
spółki companies	14 724	15 780	16 524	17 027	1,8
fundacje foundations	505	763	806	874	2,5
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organisations	4 954	5 180	5 231	5 323	4,2
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	87 422	98 104	101 408	103 715	2,9

a W podziale według sektorów własności bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w REGON.

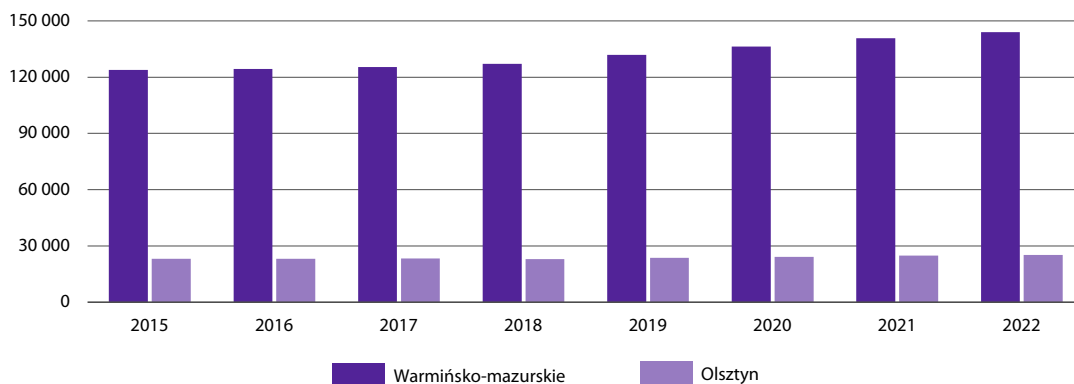
a The division by ownership sectors does not include entities for which the information about ownership form does not exist in the REGON register.

Wykres 40. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 40. Entities of the national economy

As of 31 December

W końcu 2022 r. w województwie najwięcej podmiotów funkcjonowało w Olsztynie (17,6%) i Elblągu (9,7%). Największy wzrost liczby podmiotów w skali roku odnotowano w gminach: Stawiguda (o 10,7%), Srokowo (o 9,1%), Miłki (o 8,6%). Spadek liczby podmiotów wystąpił w siedmiu gminach województwa, największy w gminie Godkowo (o 4,7%) i Pieniężno (o 3,2%).

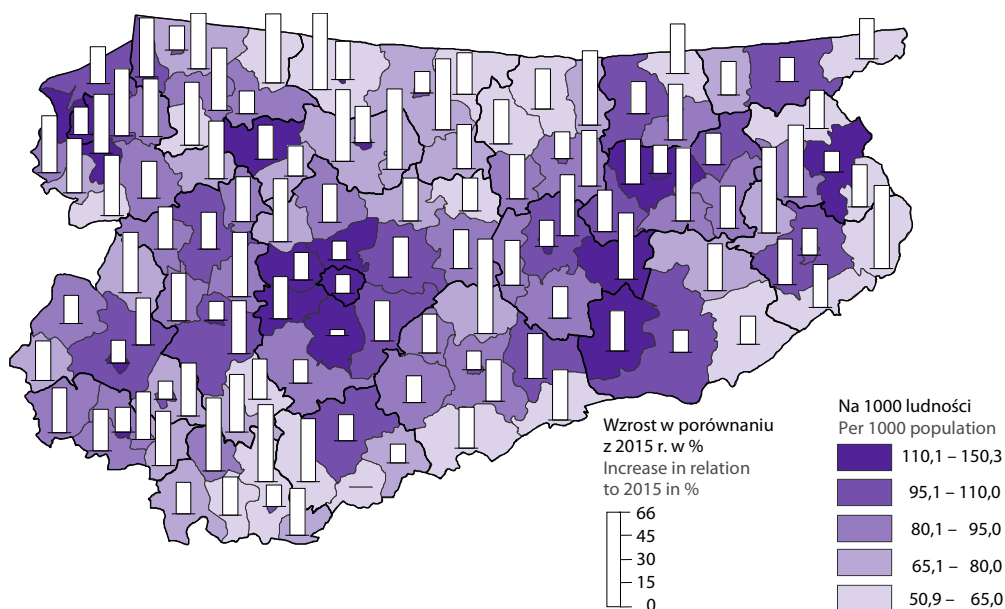
O poziomie przedsiębiorczości na danym obszarze świadczy wskaźnik przedsiębiorczości, który może być wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 ludności zamieszkującej dany obszar. W 2022 r. na 1000 mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego przypadało 105 podmiotów gospodarki narodowej (13 miejsce w kraju). W Polsce wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 132. Biorąc pod uwagę wskaźnik przedsiębiorczości, największą aktywnością gospodarczą w województwie wykazali się mieszkańcy Olsztyna (150) oraz gmin Stawiguda (146) i Dywity (144). Najniższy wskaźnik przedsiębiorczości charakteryzował gminę Górowo Iławeckie (51).

Mapa 39. Podmioty gospodarki narodowej w 2022 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Entities of the national economy in 2022

As of 31 December

W 2022 r. w województwie zarejestrowano 10,7 tys. nowych podmiotów gospodarczych i było to o 3,7% mniej niż przed rokiem. Większość nowo zarejestrowanych podmiotów stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (85,7%) oraz spółki handlowe (8,1%). Wpisane podmioty rozpoczynały działalność związaną głównie z budownictwem (23,7%), handlem i naprawami (15,0%), przetwórstwem przemysłowym (8,3%).

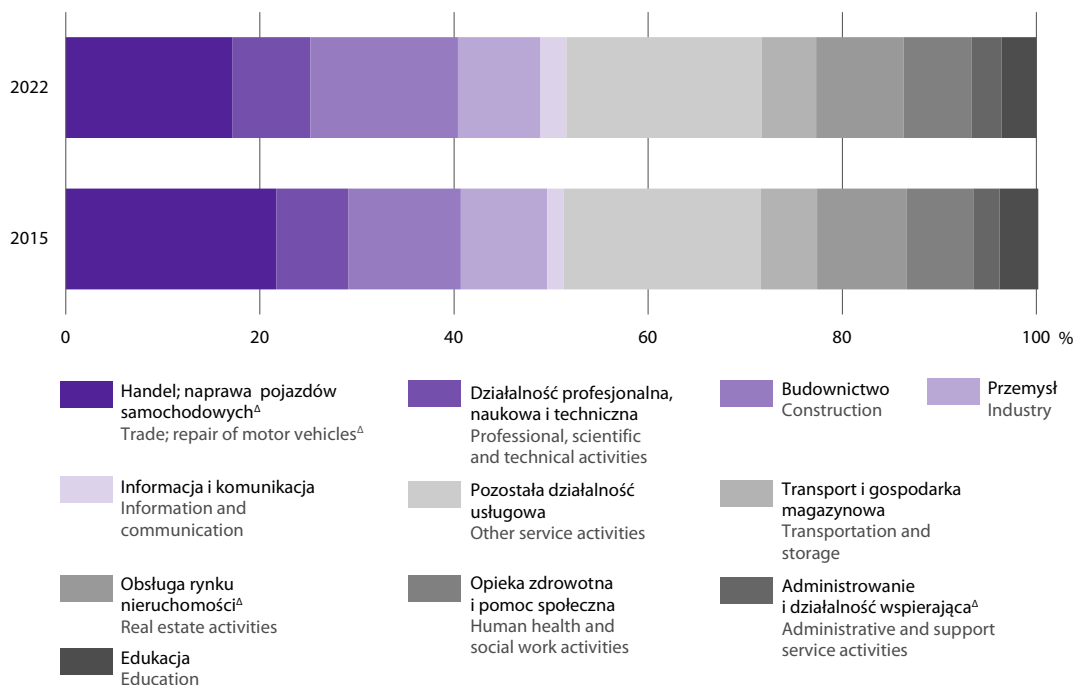
Z rejestru REGON województwa warmińsko-mazurskiego wyrejestrowano 7,2 tys. podmiotów i było to o 11,1% więcej niż w 2021 r. Największą liczbę wyrejestrowanych podmiotów odnotowano w sekcjach: budownictwo (21,3%), handel; naprawa pojazdów samochodowych (21,1%), przetwórstwo przemysłowe (8,9%).

W 2022 r. w strukturze podmiotów gospodarczych według rodzajów prowadzonej działalności dominowały podmioty w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 17,2% (spadek o 0,3% do 2021 r.), budownictwo – 15,2% (wzrost o 4,7%), obsługa rynku nieruchomości – 9,0% (wzrost o 1,5%), przetwórstwo przemysłowe – 8,8% (wzrost o 2,0%).

Wykres 41. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

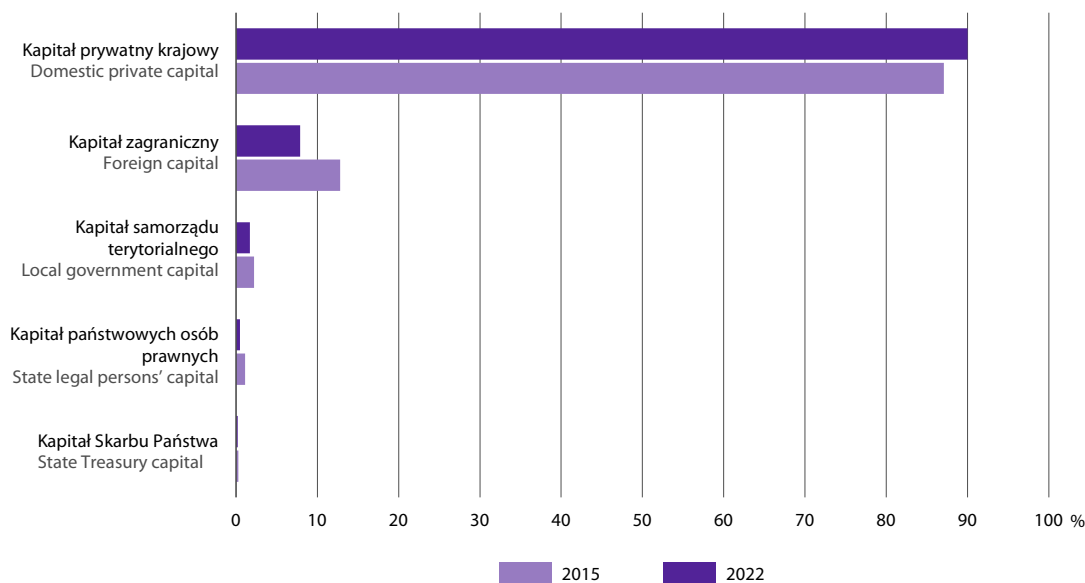
Chart 41. Entities of the national economy by selected PKD sections
As of 31 December

Według stanu na koniec 2022 r. w rejestrze REGON dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (103,7 tys.). Stanowiły one, podobnie jak rok wcześniej, 72,0% podmiotów zarejestrowanych w województwie (do 2015 r. wzrost o 1,4 p. proc.). Spółki handlowe stanowiły 7,2% zarejestrowanych podmiotów (wzrost o 0,6 p. proc.), spółki cywilne – 4,5% (spadek o 0,8 p. proc.), stowarzyszenia i organizacje społeczne – 3,7% (spadek o 0,3 p. proc.), fundacje – 0,6% (wzrost o 0,2 p. proc.), spółdzielnie – 0,3% (spadek o 0,3 p. proc.).

W zarejestrowanych spółkach handlowych w podziale według rodzaju kapitału największy udział miał kapitał prywatny krajowy – 90,0% (do 2015 r. wzrost o 2,9 p. proc.) oraz kapitał zagraniczny – 12,8% (wzrost o 4,9 p. proc.). W podziale według rodzaju działalności najwięcej spółek handlowych prowadziło działalność w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 18,8% (do 2015 r. spadek o 7,3 p. proc.), przetwórstwie przemysłowym – 14,6% (spadek o 4,2 p. proc.), budownictwie – 12,4% (wzrost o 2,3 p. proc.).

Wykres 42. Spółki handlowe według rodzaju kapitału^a

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 42. Commercial companies by type of capital^a
As of 31 December

^a Danych dotyczących liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.

^a Data of the number of companies by type of capital should not be sum up, because they list companies by the presence of each type of capital in them, and not by their predominating capital.

6.2.2. Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

6.2.2. Research and development as well as innovation activity

Od 2015 r. w województwie warmińsko-mazurskim wartość nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową (B+R) w przeliczeniu na 1 mieszkańca, jak i liczba podmiotów w tej działalności systematycznie rosła. Nakłady na działalność B+R w analizowanym okresie finansowane były głównie środkami wewnętrznymi. Wzrost liczby personelu wewnętrznego działalności B+R przeliczonych na 1000 osób aktywnych zawodowo (wyrażonych w ekwiwalentach pełnego czasu pracy – EPC) notowany jest od 2016 r. Odsetek innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych oraz usługowych, które w latach 2019–2021 wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych był mniejszy niż w okresie 2018–2020.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

W 2021 r. w warmińsko-mazurskim wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R wyniosła 814,7 mln zł i zwiększyła się w skali roku o 77%, a w porównaniu z 2015 r. wzrost był ponad pięciokrotny. Udział województwa stanowił 2,2% nakładów wewnętrznych poniesionych w kraju (1,4% w 2020 r.)

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące)

Table 32. Intramural expenditures^a on R&D by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	154,3	467,6	460,2	814,7
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	81,1	.	240,9	253,7
Przedsiębiorstw Business enterprise	27,9	.	137,6	478,4
Szkolnictwa wyższego Higher education	12,3	.	16,5	26,6
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	0,3	.	0,7	0,3
Reszta świata Rest of the world	32,7	43,6	64,4	55,8

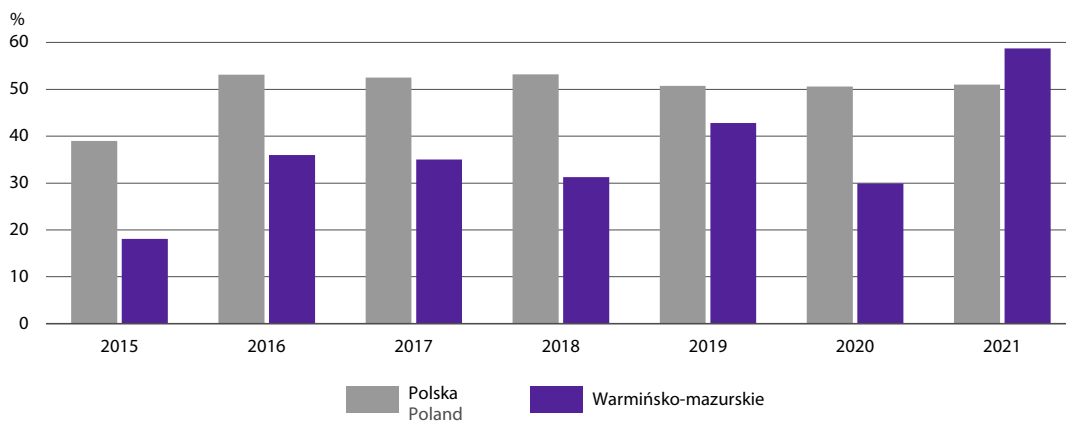
a Bez amortyzacji środków trwałych.

a Excluding depreciation of fixed assets.

Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R w województwie finansowanych z sektora przedsiębiorstw wyniósł 58,7% i był prawie dwukrotnie większy niż w 2020 r. i ponad trzykrotnie większy niż w 2015 r. W kraju w 2021 r. środki sektora przedsiębiorstw stanowiły 51,0%.

Wykres 43. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

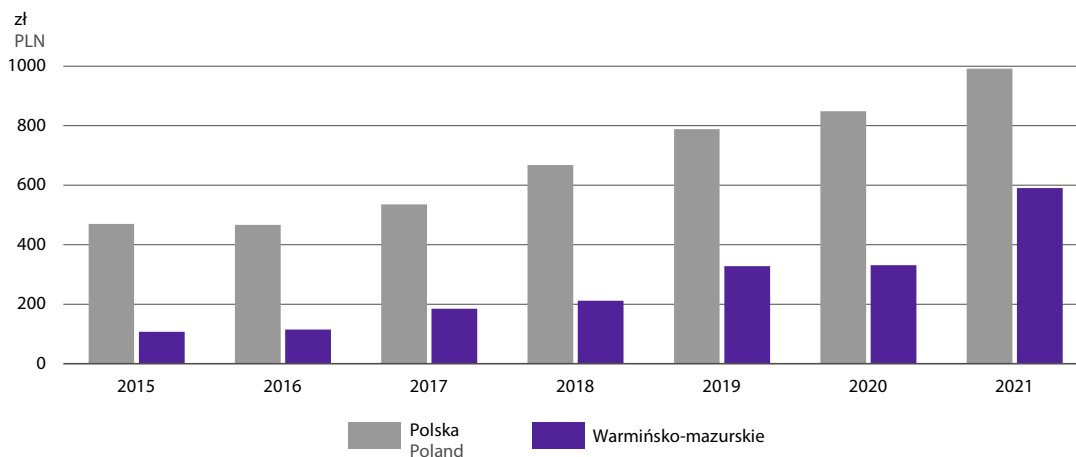
Chart 43. Share of intramural expenditures on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

W 2021 r. wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 590,4 zł i była o prawie 260 zł większa niż rok wcześniej i o ponad 480 zł większa niż w 2015 r. W kraju przeciętna wartość tego wskaźnika wyniosła 991,7 zł na osobę i była wyższa od zanotowanej w 2020 r. o 143 zł.

Wykres 44. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca

Chart 44. Intramural expenditures^a on R&D per capita

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

W 2021 r. nakłady na działalność B+R finansowane były głównie środkami wewnętrznymi (61,3%), przed rokiem sytuacja była odwrotna – większość stanowiły środki zewnętrzne (67,1%). Wartość środków wewnętrznych w 2021 r. była ponad trzykrotnie wyższa niż w 2020 r., a środków zewnętrznych wyższa o 2,0%.

Tablica 33. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)

Table 33. Intramural expenditures on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2021	2021 Polska=100 Poland=100
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	303,2	467,6	460,2	814,7	2,2
nakłady finansowe ze środków: expenditures financed by:					
Wewnętrznych Internal funds	97,9	205,4	151,4	499,7	2,6
Zewnętrznych External funds	205,3	262,2	308,7	315,0	1,7
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	180,1	213,3	.	.	.

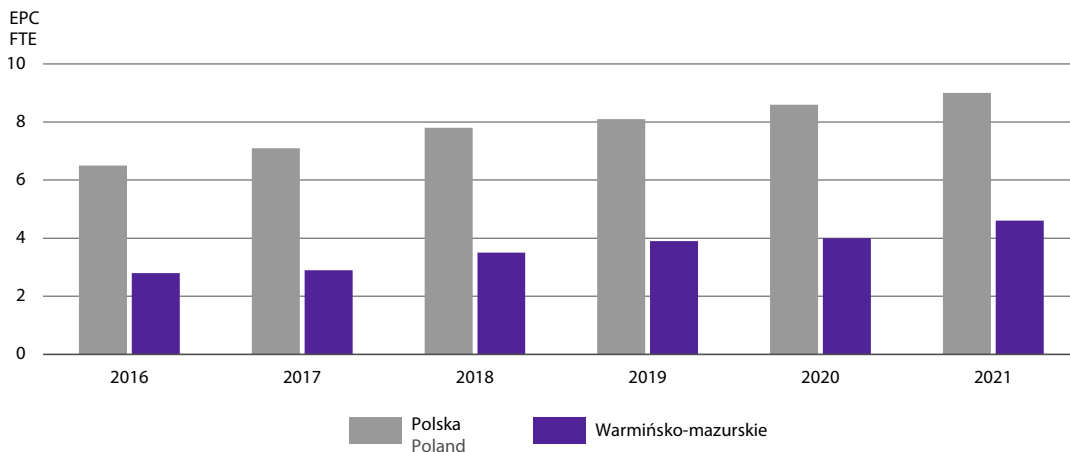
a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

Liczba personelu wewnętrznego (mierzonego w ekwiwalentach pełnego czasu pracy), zaangażowanego w działalności B+R w 2021 r. wyniosła 2 729,6 osób i wzrosła w porównaniu z 2020 r. o 20,3% (w kraju wzrost o 8,0%). W 2021 r. udział personelu wewnętrznego B+R w ekwiwalentach pełnego czasu pracy na 1000 osób aktywnych zawodowo w województwie wyniósł 4,6, a w 2020 r. – 4,0, w Polsce natomiast 9,0 w 2021 r. i 8,6 w 2020 r.

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Wykres 45. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b
Chart 45. Internal R&D personnel^a per 1000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages.

Wśród personelu wewnętrznego działalności B+R (mierzonej w EPC) największy odsetek stanowili badacze – blisko 72% (w Polsce o 1 p. proc. więcej), a ich liczba w ciągu roku wzrosła o prawie ¼. Liczba badaczy na 1000 osób aktywnych zawodowo w ciągu roku wzrosła z 2,8 EPC do 3,3 EPC w województwie, w kraju natomiast odpowiednio z 6,2 EPC do 6,5 EPC.

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

W województwie warmińsko-mazurskim udział innowacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych, które w latach 2019–2021 zrealizowały innowacje produktowe lub procesów biznesowych wyniósł 21,3%, a przedsiębiorstw usługowych – 20,6% (w Polsce było to 22,0% i 19,7%). Udziały te były niższe o 7,6 p. proc i 12,5 p. proc. od odsetka przedsiębiorstw, które wprowadziły takie innowacje w latach 2018–2020. Innowacje produktowe wprowadziło 15,2% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 13,1% przedsiębiorstw usługowych, natomiast innowacje procesów biznesowych odpowiednio 15,9% i 20,0%.

Największy odsetek przedsiębiorstw przemysłowych (powyżej 40%), które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych wystąpił w działach „produkcja metali”, „produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych”, „produkcja napojów”, oraz „produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych”. Udział podmiotów innowacyjnych w usługach (powyżej 50%) odnotowano w działach: „działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana”, „finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych”, „informacja i komunikacja”, „badania naukowe i prace rozwojowe” oraz „nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych”.

Nakłady na działalność innowacyjną poniesione w 2021 r. w zakresie innowacji produktowych i procesów biznesowych badanych przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 435,5 mln zł i były wyższe o 38,4% od poniesionych w 2020 r. Nakłady te stanowiły 2,3% ogólnej wartości nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa przemysłowe w kraju, a ich udział w porównaniu z 2020 r. zwiększył się o 0,7 p. proc. Głównym źródłem finansowania tych nakładów były środki własne (87,7%). W grupie przedsiębiorstw usługowych w omawianym okresie nakłady te także wzrosły (o 50,0%) i wyniosły 86,5 mln zł, a ich udział w ogólnej wartości nakładów poniesionych w kraju wyniósł 0,4% i był wyższy o 1,0 p. proc. niż rok wcześniej. W grupie też również głównym źródłem finansowania były także środki własne (75,4%).

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Tablica 34. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 34. Innovative enterprises by types of introduced innovations

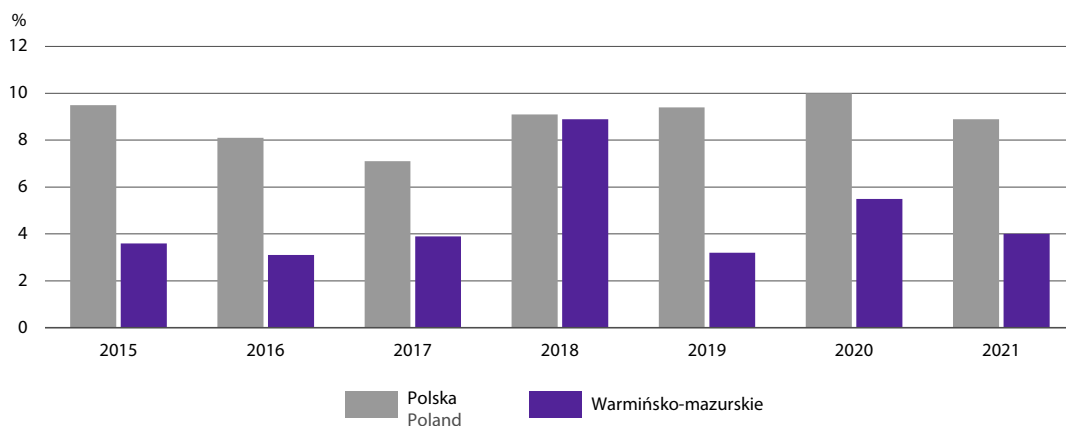
Wyszczególnienie Specification	2013–2015	2018–2020	2019–2021	2019–2021 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises			
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	16,3	28,9	21,3	22,0
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	13,2	15,6	15,2	13,1
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	12,7	23,9	15,9	18,0
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	6,3	33,1	20,6	19,7
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	3,2	17,9	13,1	6,8
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	4,7	30,6	20,0	18,1

a W latach 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych.
a In years 2013–2015 the data relate to process innovations.

W 2021 r. udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, których produkcję uruchomiono w latach 2019–2021 w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł dla przedsiębiorstw przemysłowych 4,0%, a dla przedsiębiorstw usługowych 0,8% (w Polsce 8,9% i 3,1%). W 2020 r. (dla produktów wprowadzonych w latach 2018–2020) udział ten był wyższy zarówno w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych – o 1,5 p. proc., jak i usługowych – o 2,2 p. proc., a w 2015 r. (dla produktów wprowadzonych w latach 2013–2015) był niższy o 0,4 p. proc. w przedsiębiorstwach przemysłowych i o 0,3 p. proc. w usługowych.

Wykres 46. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

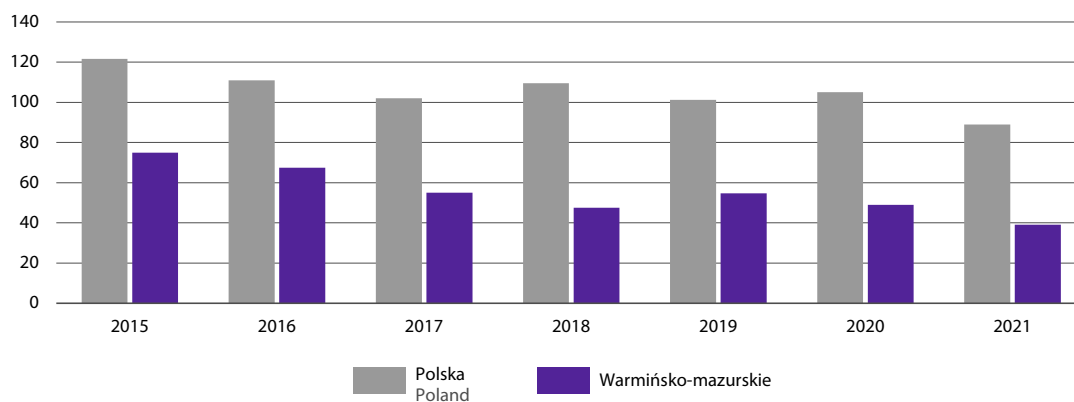
Chart 46. Share of revenues of industrial enterprises from sale of new or improved products in total revenues from sales

Na podstawie danych Urzędu Patentowego RP w 2021 r. w województwie dokonano 54 zgłoszeń wynalazków oraz 29 zgłoszeń wzorów użytkowych, co stanowiło odpowiednio 1,6% i 3,0% zgłoszeń w Polsce. W porównaniu z 2015 r. w obu przypadkach było ich o połowę mniej. W analizowanym roku podmiotom z województwa warmińsko-mazurskiego udzielono 37 patentów (1,1% ogólnej liczby udzielonych patentów w kraju) – o 6 więcej niż w 2015 r.

Wykres 47. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców

Chart 47. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Liczba zgłoszonych do ochrony wynalazków krajowych w Urzędzie Patentowym RP w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców województwa w 2021 r. wyniosła 39,1 wobec 88,9 przeciętnie w kraju (w 2015 r. odpowiednio 74,9 i 121,6).

6.2.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

6.2.3. Use of information and communication technologies in enterprises

W 2022 r. udział przedsiębiorstw w województwie posiadających dostęp do Internetu był niższy niż rok wcześniej. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe w województwie oraz przedsiębiorstw korzystających z otwartych danych publicznych w skali roku zwiększył się.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

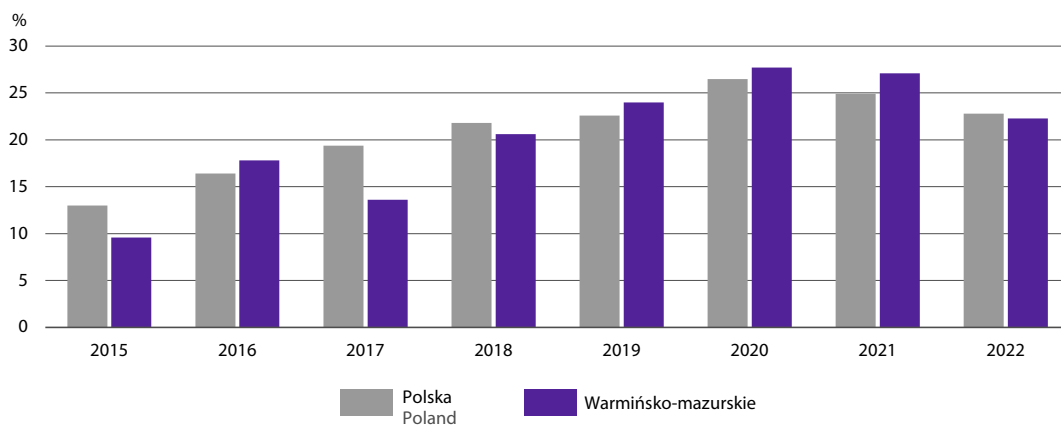
Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W styczniu 2022 r. udział przedsiębiorstw w województwie wykorzystujących w pracy komputery mające szerokopasmowy dostęp do Internetu wyniósł 97,6%, a stałe łącze szerokopasmowe – 85,0%. W kraju wskaźnik dostępu do Internetu był nieco wyższy zarówno w przypadku przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu (o 0,9 p. proc.), jak i posiadających stałe łącze szerokopasmowe (o 0,8 p. proc.). W porównaniu z 2020 r. odsetek przedsiębiorstw z szerokopasmowym dostępem do Internetu zmniejszył się o 2,0 p. proc., ale wzrósł o 8,1 p. proc. w porównaniu z 2015 r., w przypadku stałego łącza szerokopasmowego tendencja była podobna. W 2022 r. najwięcej przedsiębiorstw (31,3%) korzystało ze stałego łącza szerokopasmowego o prędkości „przynajmniej 100, ale nie mniej niż 500 Mbit/s” i w porównaniu z poprzednim rokiem odsetek tych przedsiębiorstw zwiększył się o 7,6 p. proc. (w kraju 28,0% w 2022 r. i 26,5% w 2021 r.). Znaczący (22,3%) był również udział przedsiębiorstw, którym operatorzy dostarczali przepustowość „przynajmniej 30, ale nie mniej niż 100 Mbit/s” (w kraju 22,8%), a w porównaniu z 2021 r. udział tych przedsiębiorstw był niższy (o 4,8 p. proc. w województwie i o 2,1 p. proc. w kraju).

Wykorzystanie urządzeń przenośnych pozwalających na mobilny dostęp do Internetu umożliwia pracę poza siedzibą przedsiębiorstwa. W 2022 r. 89,1% przedsiębiorstw wyposażyło swoich pracowników w urządzenia przenośne (np. komputery przenośne, smartfony), pozwalające na mobilny dostęp do Internetu (przy średniej krajowej 91,9%). Odnotowano wzrost odsetka tych przedsiębiorstw zarówno w porównaniu ze stanem sprzed roku (o 12,4 p. proc), jak i sprzed siedmiu lat (o 33,5 p. proc.).

Wykres 48. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a
Chart 48. Enterprises with Internet^a access

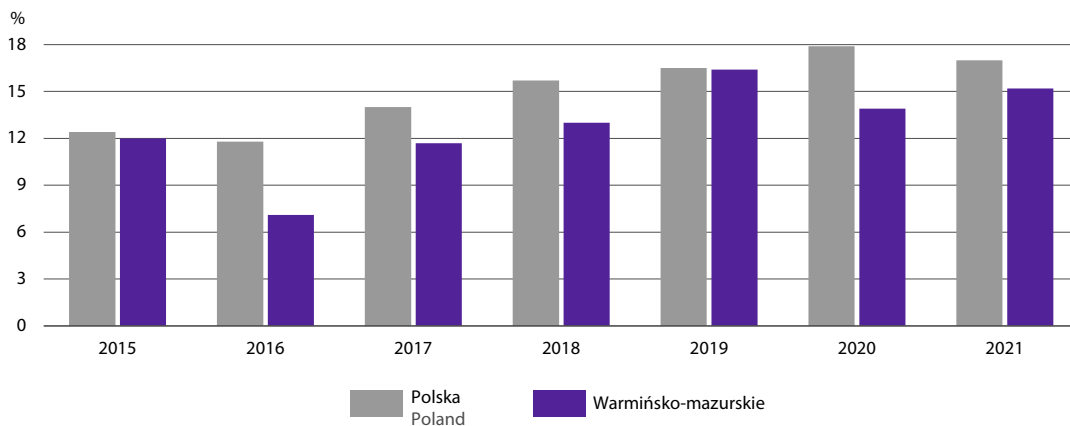

a Dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s.
a Internet access 30–100 Mbit/s.

W 2021 r. w warmińsko-mazurskim odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe wyniósł 15,2%, a w kraju 17,0%. W porównaniu z 2020 r. i 2015 r. wskaźnik ten zwiększył się o 1,3 p. proc. i o 3,2 p. proc.

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI (elektroniczna wymiana informacji, która zapewnia automatyczne przetwarzanie). Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faksem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 49. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 49. Enterprises receiving orders via computer networks

Możliwość wykorzystania danych udostępnianych przez administrację publiczną jest jedną z wielu korzyści, które wynikają z dostępu do Internetu. W 2021 r. w województwie z otwartych danych publicznych w celach biznesowych (dane instytucji i urzędów udostępniane zainteresowanym do wykorzystania i przetwarzania w dowolnym celu) korzystało 18,1% przedsiębiorstw (w kraju 19,0%), natomiast w 2020 r. – 16,2%. Największe zainteresowanie wykazano danymi publicznymi z kategorii gospodarka i finanse (14,8%), a najmniejsze – informacjami z zakresu kultury, sportu i turystyki (2,8%). Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 4,2% (w kraju tyle samo).

Otwarte dane publiczne – dane wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

6.2.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

6.2.4. Financial results of non-financial enterprises

W 2022 r. pogorszył się wynik finansowy brutto i netto uzyskany przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe w porównaniu z poprzednim rokiem, natomiast w porównaniu z 2015 r. poprawił się. Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe wykazały analogiczne tendencje.

Dane dotyczą **przedsiębiorstw niefinansowych** (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007), szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

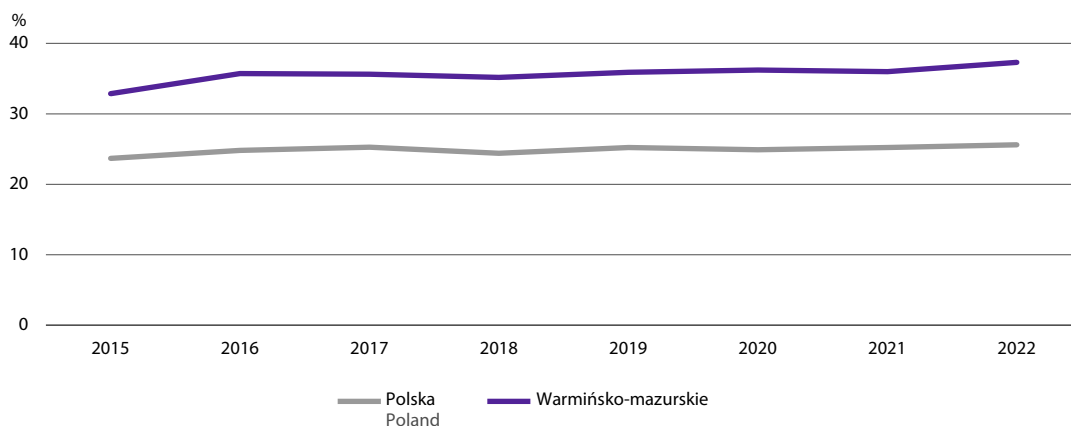
Przychody z całokształtu działalności badanych przedsiębiorstw w 2022 r., w których liczba pracujących przekraczała 49 osób, prowadzących księgi rachunkowe, ukształtowały się na poziomie 60 643,0 mln zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były o 24,0% wyższe, a w porównaniu z 2015 r. o 73,3% wyższe. Koszty ich uzyskania wyniosły 57 643,8 mln zł i wzrosły zarówno w porównaniu z 2021 r. (o 25,6%), jak i z 2015 r. (o 71,4%). Wzrost przychodów z całokształtu działalności był mniejszy niż kosztów ich uzyskania, co wpłynęło na pogorszenie wskaźnika poziomu kosztów w skali roku z 93,9% do 95,1%. Podobnie w kraju zanotowano jego pogorszenie z 93,3% do 94,0%.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 59 539,1 mln zł i były o ¼ wyższe niż przed rokiem. Koszt własny sprzedanych produktów oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów był wyższy niż przed rokiem o 24,9% i wyniósł 56 341,8 mln zł. W ujęciu wartościowym największy wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów notowano w przetwórstwie przemysłowym i w handlu; naprawie pojazdów samochodowych.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Wartość przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport w przedsiębiorstwach powyżej 49 pracowników była w 2022 r. wyższa o 29,3% niż w 2021 r. (w Polsce wyższa o 29,3%). Udział w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 37,3%, podczas gdy w 2021 r. był niższy o 1,3 p. proc. W latach 2015–2022 udział ten był wyższy w województwie niż średnio w kraju. W 2022 r. w Polsce wskaźnik ten wyniósł 25,6%, a w 2021 r. 25,2%. W analizowanych latach najwyższy udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów osiągnięto w województwie, tak jak i w Polsce w 2022 r. W strukturze eksportu dominowały przychody z produktów.

Wykres 50. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem
Chart 50. Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem;
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

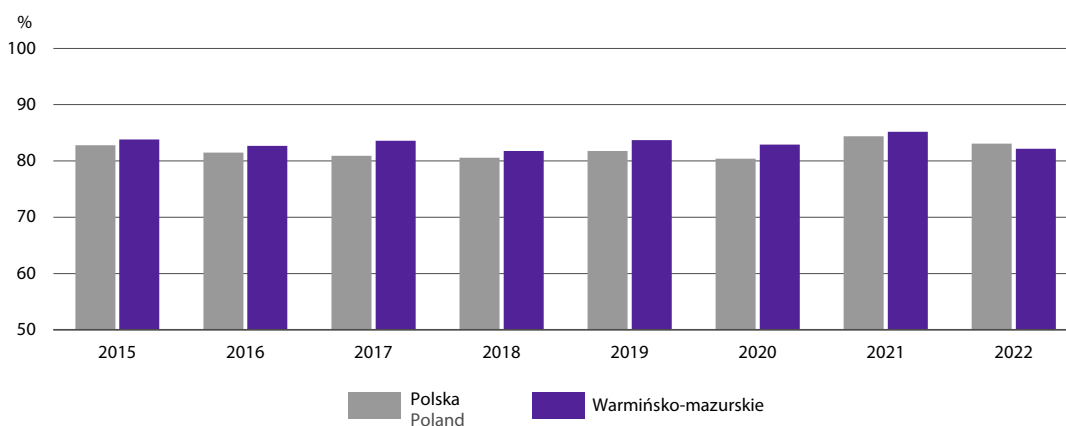
Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przedsiębiorstw był w 2022 r. o 23,4% wyższy niż przed rokiem i wyniósł 3 197,3 mln zł. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej pogorszył się o 64,8% i osiągnął wartość 150,6 mln zł. Mniej korzystny niż przed rokiem był także wynik na operacjach finansowych (minus 348,8 mln zł, wobec minus 18,2 mln zł w 2021 r.), co było następstwem większego wzrostu kosztów finansowych (o 395,2 mln zł) niż przychodów finansowych (o 64,7 mln zł).

Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 2 999,1 mln zł i był niższy o 0,1% od uzyskanego w 2021 r., natomiast wyższy ponad dwukrotnie od uzyskanego w 2015 r. Obciążenia wyniku finansowego brutto podatkiem dochodowym zwiększyły się w skali roku o 11,0% do 400,2 mln zł. Wzrosła relacja podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych do zysku brutto – z 10,9% do 11,1%. Wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 2 599,0 mln zł i był niższy o 1,6% w porównaniu z uzyskanym rok wcześniej, natomiast wyższy ponad dwukrotnie w porównaniu z 2015 r. Zysk netto zwiększył się o 5,5% w ujęciu rocznym, a strata netto zwiększyła się o 66,4%.

W 2022 r. zysk netto wykazało 82,2% badanych przedsiębiorstw (w 2021 r. 85,2%). Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności zmniejszył się z 93,8% do 90,4%. W latach 2015–2021 udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych był wyższy w warmińsko-mazurskim niż średnio w kraju. Natomiast w 2022 r. sytuacja była odwrotna, a różnica wyniosła 0,9 p. proc. W przetwórstwie przemysłowym zysk netto odnotowało 86,6% przedsiębiorstw (w 2021 r. 88,3%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji stanowił 91,1% (rok wcześniej 94,9%).

Wykres 51. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 51. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W badanych przedsiębiorstwach odnotowano pogorszenie podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych. Pogorszyły się wskaźniki rentowności obrotu brutto (o 1,2 p. proc.) i netto (o 1,1 p. proc.). Wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów pozostał na tym samym poziomie. Zmniejszył się wskaźnik płynności finansowej zarówno I stopnia o 5,5 p. proc., jak i II stopnia o 13,6 p. proc. W 2015 r. pogorszył się wskaźnik poziomu kosztów w porównaniu z poprzednim rokiem, przez kolejne dwa lata poprawił się, w latach 2018-2019 ponownie się pogorszył, w latach 2020-2021 znów się poprawił, natomiast w 2022 r. pogorszył się. Jednymi z najbardziej opłacalnych działalności w 2022 r. były działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (wskaźnik rentowności obrotu netto 20,8%) oraz zakwaterowanie i gastronomia (13,2%).

W kraju w 2022 r. w odniesieniu do poprzedniego roku pogorszyły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe: wzrósł wskaźnik poziomu kosztów o 0,7 p. proc. i zmniejszył się wskaźnik rentowności obrotu brutto o 0,7 p. proc. oraz netto o 0,6 p. proc. Natomiast poprawił się wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów o 0,2 p. proc. Zmniejszył się wskaźnik płynności I stopnia o 5,1 p. proc. i wskaźnik płynności II stopnia o 2,2 p. proc.

Tablica 35. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
 Table 35. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	96,1	95,8	93,9	95,1	94,0
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,6	4,2	5,4	5,4	6,0
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	3,9	4,2	6,1	4,9	6,0
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,3	3,5	5,4	4,3	5,0
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	25,0	31,2	27,5	22,0	39,0
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	105,7	96,9	92,9	79,3	105,4

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw wyniosła na koniec grudnia 2022 r. 20 683,5 mln zł i była o 19,9% wyższa niż w końcu grudnia 2021 r. Wzrosły zapasy o 26,8%, należności krótkoterminowe o 18,0%, krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe o 14,7% i inwestycje krótkoterminowe o 8,3%. W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych obniżył się udział należności krótkoterminowych (z 40,0% do 39,3%), inwestycji krótkoterminowych (z 16,8% do 15,1%) i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 2,8% do 2,7%), zwiększył się natomiast udział zapasów (z 40,5% do 42,8%). W strukturze zapasów zmalał udział materiałów (z 39,0% do 38,8%) oraz półproduktów i produktów w toku (z 14,8% do 11,7%), zwiększył się natomiast udział produktów gotowych (z 20,5% do 22,8%) i towarów (z 23,8% do 25,4%).

Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi – relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła 68,7% (rok wcześniej 61,1%). Zobowiązania dług- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu grudnia 2022 r. wyniosły 17 964,3 mln zł i były o 21,2% wyższe niż przed rokiem. Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 3 755,5 mln zł i była o 12,4% mniejsza niż rok wcześniej. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 20,9% ogółu zobowiązań (wobec 28,9% w grudniu 2021 r.). Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 14 208,8 mln zł i w skali roku były wyższe o 34,9%, w tym zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek były ponad dwukrotnie wyższe oraz z tytułu dostaw i usług wyższe o 13,2%, natomiast z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń niższe o 1,9%.

Z analizy wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw wynika, że w 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim skróceniu uległ cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług o 4 dni (do 38 dni) i cykl rotacji należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług o 5 dni (do 40 dni). Wydłużył się natomiast cykl rotacji zapasów o 1 dzień (do 54 dni).

6.2.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

6.2.5. Investment outlays of enterprises

W 2022 r. nakłady inwestycyjne poniesione przez przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracujących, mające siedzibę na terenie województwa, były wyższe zarówno w porównaniu z 2021 r., jak i z 2015 r.

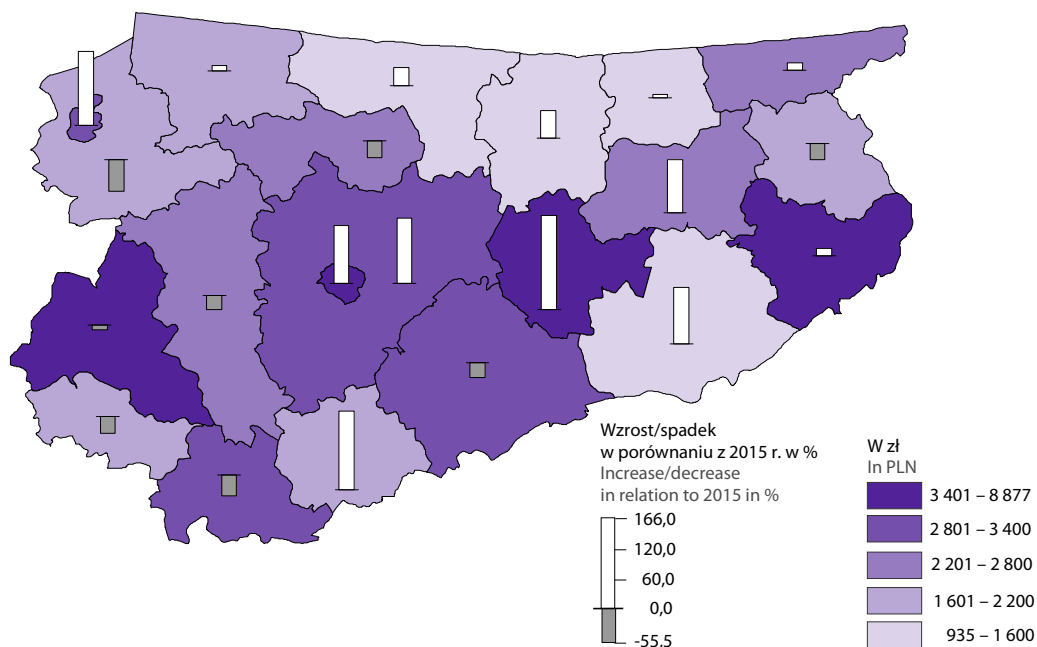
Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

W pierwszej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na podstawie rocznych sprawozdań: SP, F-03, F-02/dk, SP-3); dane prezentowane są zgodnie z lokalizacją inwestycji.

Nakłady inwestycyjne w cenach bieżących na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących, poniesione w 2021 r. przez badane przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w których liczba pracujących przekracza 9 osób według lokalizacji inwestycji, wyniosły 4 891,0 mln zł. Były one wyższe od zrealizowanych rok wcześniej o 24,9% i o 22,4% wyższe niż sześć lat wcześniej. Udział poniesionych nakładów w nakładach krajowych wyniósł 2,4%.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady w 2021 r. wyniosły 3 544 zł i były o 25,8% wyższe niż w 2020 r. i o 27,9% wyższe niż w 2015 r. W porównaniu ze średnią krajową były o 1/3 niższe. Najwięcej w przeliczeniu na 1 mieszkańca zainwestowano w Olsztynie i w powiecie mrągowskim, natomiast najmniej w powiecie bartoszyckim i węgorzewskim. Największy wzrost nakładów na przestrzeni sześciu lat nastąpił w powiecie mrągowskim i nidzickim. Spadek nakładów nastąpił w ośmiu powiatach, największy w elbląskim i działdowskim.

Mapa 40. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2021 r. (ceny bieżące)
 Map 40. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2021 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

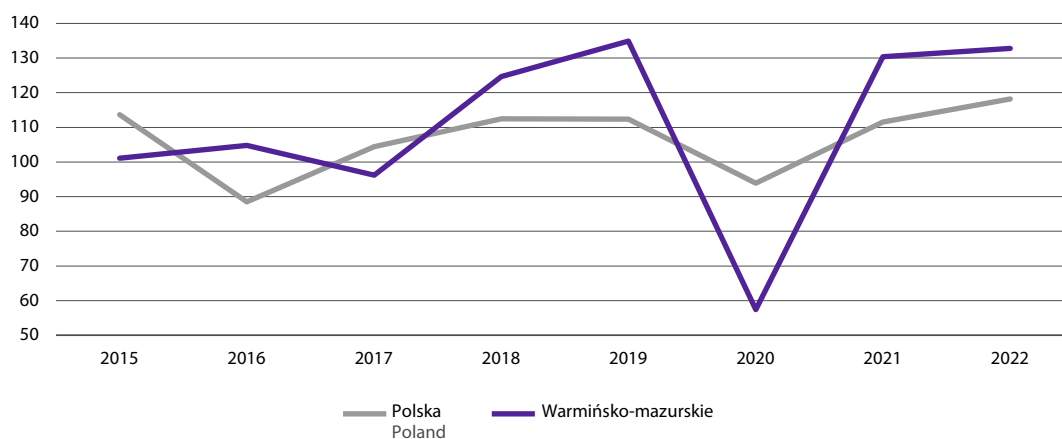
W drugiej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób (na podstawie kwartalnego sprawozdania F-01/I-01²); dane prezentowane są zgodnie z siedzibą inwestora.

Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2022 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracujących, mające siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, wyniosła w cenach bieżących 2 404,4 mln zł i była o 32,8% wyższa niż w 2021 r. W Polsce nakłady również wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem, jednak nie tak dynamicznie jak w warmińsko-mazurskim (o 18,2%). Udział województwa w nakładach krajowych wyniósł 1,2%.

² Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Wykres 52. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 52. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)
Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentację projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Nakłady na budynki i budowle zwiększyły się o połowę. Nakłady na zakupy zwiększyły się o 24,0%, przy czym nakłady na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie były wyższe o 25,4%, a na środki transportu o 15,4%. Udział zakupów w nakładach ogółem wyniósł 63,4% (przed rokiem 67,9%). Największą część (55,4%) nakładów przeznaczono na zakup maszyn, urządzeń technicznych, narzędzi i wyposażenia. Udział tego rodzaju zakupów zmalał o 3,3 p. proc. w porównaniu z poprzednim rokiem.

Tablica 36. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Table 36. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Ogółem: w milionach złotych Total: in million PLN	1 427,4	1 388,8	1 811,1	2 404,4
Polska=100 Poland=100	1,0	0,9	1,1	1,2
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	35,4	36,0	32,0	36,5
zakupy purchases	64,5	63,9	67,9	63,4
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	57,0	55,4	58,7	55,4
środków transportu transport equipment	7,5	8,5	9,2	8,0

Wzrost nakładów miał miejsce m.in. w handlu; naprawie pojazdów samochodowych i w budownictwie. Spadek nakładów odnotowano m.in. w transporcie i gospodarce magazynowej.

W 2022 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, na które przypadało $\frac{3}{4}$ ogółu poniesionych nakładów. W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z 2021 r. zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa zajmujące się m.in. przetwórstwem przemysłowym, natomiast zmniejszył się udział nakładów przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie m.in. transportu i gospodarki magazynowej.

Wartość kosztorysowa inwestycji dotyczy nakładów na budowę środków trwałych zarówno rozpoczętą i zakończoną, jak również rozpoczętą i niezakończoną w roku sprawozdawczym, przyjmując wartość w cenach bieżących wynikającą z dokumentacji projektowo-kosztorysowej, z uwzględnieniem ewentualnych zmian w wartości kosztorysowej dokonanych do końca roku sprawozdawczego.

Przez **inwestycje nowo rozpoczęte** rozumie się te budowy środków trwałych, których realizację faktycznie rozpoczęto w roku sprawozdawczym.

W 2022 r. rozpoczęto 619 inwestycji, tj. o 1,9% mniej niż rok wcześniej. Pomimo spadku liczby inwestycji, wzrosła (o 3,7%) ich wartość kosztorysowa i wyniosła 931,4 mln zł. Udział liczby nowo rozpoczętych inwestycji w kraju wyniósł 0,3%, a udział ich wartości w inwestycjach krajowych 1,1%. Na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadło 22,5% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji nowo rozpoczętych (rok wcześniej 13,7%).

6.3. Produkcja i usługi

6.3. Production and services

6.3.1. Rolnictwo

6.3.1. Agriculture

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim, w porównaniu z 2021 r., lepiej plonowały zboża oraz rzepak i rzepik. Natomiast plony ziemniaków i buraków cukrowych obniżyły się. Zebrano więcej zbóż, rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych, natomiast mniej ziemniaków.

W odniesieniu do roku poprzedniego zwiększyło się погоłowie bydła i owiec, natomiast zmniejszyło się погоłowie trzody chlewnej.

W 2022 r. w porównaniu z rokiem poprzednim skupiono mniej podstawowych produktów rolnych, natomiast ich ceny wzrosły. Na targowiskach w porównaniu z 2019 r. wzrosły ceny zbóż, natomiast spadły ziemniaków.

W warmińsko-mazurskim w 2021 r. w odniesieniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa wartość produkcji roślinnej. W skali roku zanotowano natomiast spadek produkcji końcowej i towarowej.

Powierzchnia zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2022 r. wyniosła 349,3 tys. ha i była o 6,7% mniejsza niż w roku poprzednim. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi osiągnęły poziom 53,4 dt z ha i były wyższe o $\frac{1}{4}$ w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim. Plony w województwie były o 16,3% wyższe w odniesieniu do średnich plonów w kraju. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie oszacowano na 1 863,7 tys. ton, czyli o 16,4% więcej niż przed rokiem.

Rzepak i rzepik uprawiano na powierzchni 103,3 tys. ha, tj. o 8,9% większej niż w poprzednim roku. Plony wyniosły 34,5 dt z ha i były wyższe od średniego poziomu w kraju o 2,1%. W porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej były wyższe o 9,5%. Zbiory rzepaku i rzepiku oszacowano na 355,9 tys. ton i były one większe o 19,0% od uzyskanych w 2021 r.

Ziemniaki zasadzono na powierzchni 5,2 tys. ha (bez powierzchni w ogrodach przydomowych), czyli mniejszej o 15,1% niż w roku poprzednim. Z 1 ha zebrano 312 dt ziemniaków, czyli o 3,4% mniej niż w poprzednim roku. W odniesieniu do średniej w kraju uzyskane plony były wyższe o 1,3%. Produkcja ziemniaków w województwie wyniosła 163,5 tys. ton i była o 18,0% mniejsza od zbiorów z 2021 r.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych była większa w porównaniu z rokiem wcześniejszym o 38,0% i wyniosła 6,5 tys. ha. Plony buraków cukrowych zebranych z 1 ha wyniosły 505 dt i były niższe o 17,0% niż rok wcześniej i o 20,8% niższe niż średnio w kraju. Zebrano 326,2 tys. t buraków cukrowych, tj. o 14,5% więcej niż w 2021 r.

Tablica 37. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych
 Table 37. Yields of selected agricultural crops

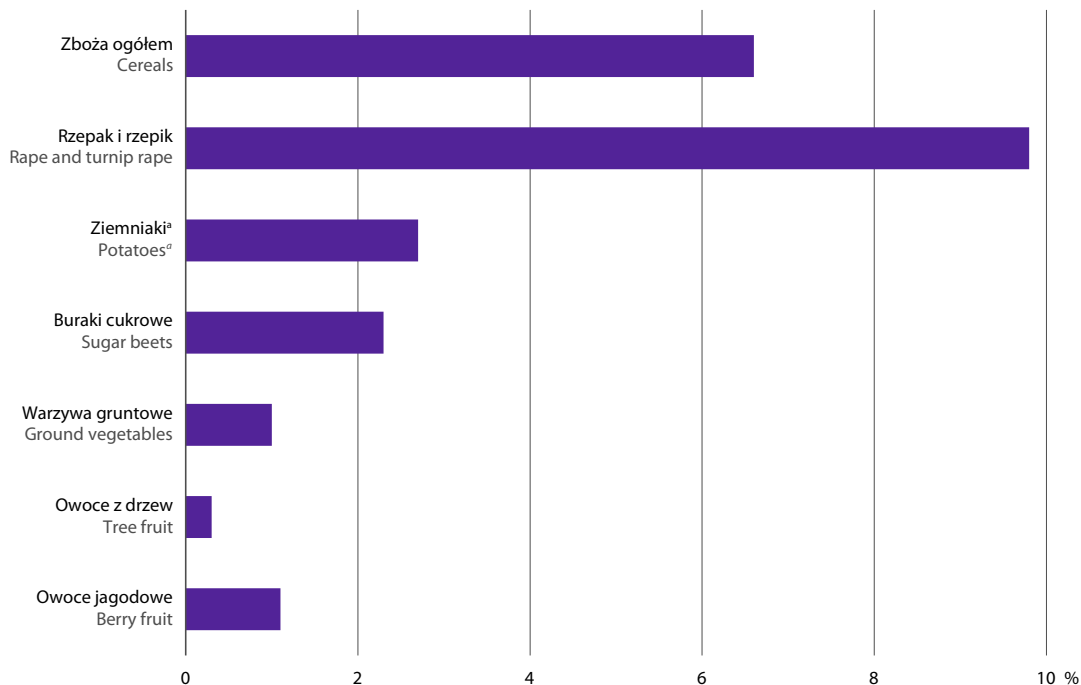
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Total cereals	39,5	48,2	45,1	55,7	49,5
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals with cereal mixtures	39,7	47,5	42,8	53,4	45,9
w tym: of which:					
pszenica wheat	49,1	55,8	48,4	60,1	53,4
żyto rye	29,3	36,8	34,8	40,2	36,0
jęczmień barley	31,4	41,8	38,1	46,6	44,3
owies oats	27,5	34,6	32,1	38,5	32,8
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	25,6	32,5	31,5	34,5	33,8
Ziemniaki ^a Potatoes ^a	192	316	323	312	308
Buraki cukrowe Sugar beets	568	531	609	505	638

a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
 a Excluding kitchen gardens.

Wśród podstawowych ziemiopłodów rolnych największy udział w produkcji krajowej w 2022 r. miał rzepak i rzepik oraz zboża ogółem. Stosunkowo mały natomiast był udział województwa w produkcji ziemniaków i buraków cukrowych. Najmniejszy udział warmińsko-mazurskiego odnotowano w uprawach ogrodniczych.

Wykres 53. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w 2022 r.

Chart 53. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2022

^a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
^a Excluding kitchen gardens.

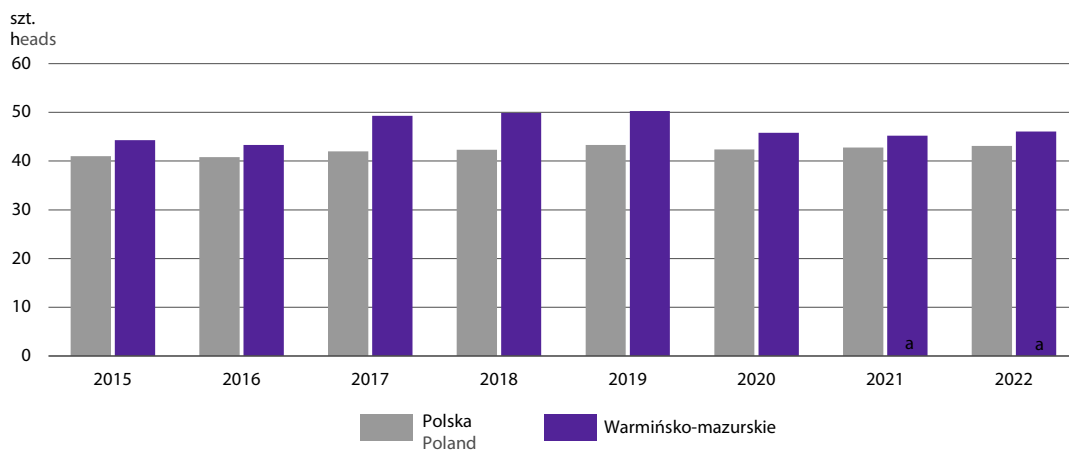
Pogłowie bydła, trzody chlewnej i owiec przedstawiono na podstawie wyników badania według stanu w dniu 1 czerwca 2022 r., a przy przeliczeniach na 100 ha przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

W czerwcu 2022 r. pogłowie bydła w województwie liczyło 494,9 tys. szt., co stanowiło 7,7% ogólnego pogłowia bydła w kraju. Zarówno w województwie, jak i w kraju odnotowano zwiększenie pogłowia w ujęciu rocznym. W odniesieniu do 2021 r. liczebność stada bydła zwiększyła się o 2,1%, a w Polsce o 0,7%.

W pogłowie bydła 39,9% stanowiły krowy, w tym 89,5% – krowy mleczne (dla Polski odsetki te wyniosły 34,3% i 93,9%). Niższy w województwie niż w kraju udział krów mlecznych w stadzie bydła świadczył o ukierunkowaniu hodowli na produkcję nie tylko mleka, ale i mięsa. W 2022 r. obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła 46,1 szt., a w kraju 43,1 szt. W latach 2015–2022 warmińsko-mazurskie charakteryzowało się wyższą obsadą bydła niż średnio w Polsce.

Wykres 54. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

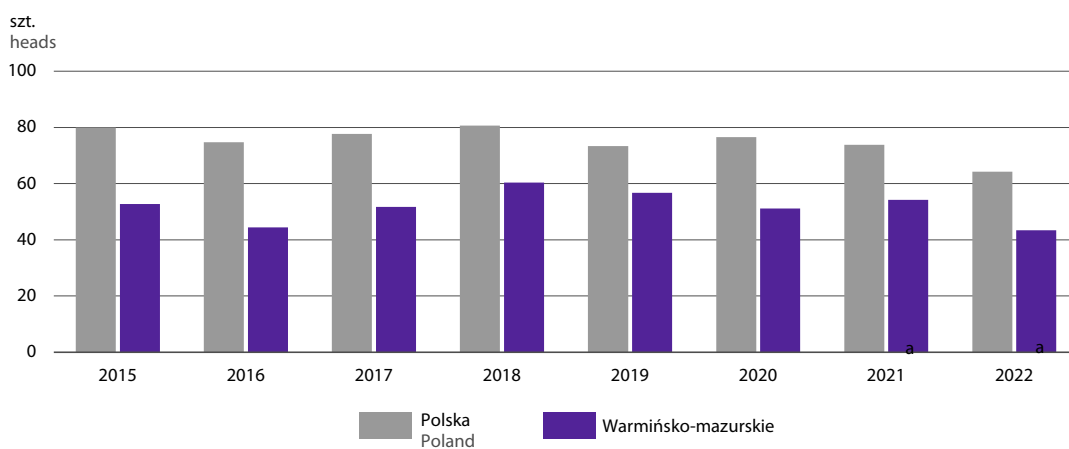
Chart 54. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
a The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations.

Pogłowie trzody chlewnej w czerwcu 2022 r. w województwie ukształtowało się na poziomie 465,9 tys. szt., w tym 6,9% stanowiły lochy. Udział województwa w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 4,8%. W odniesieniu do stanu z 2021 r. wielkość stada trzody chlewnej zmniejszyła się o 19,9%, a w Polsce o 12,9%. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych wyniosła 43,4 szt., a w kraju 64,3 szt. W latach 2015–2022 warmińsko-mazurskie charakteryzowało się niższą obsadą trzody chlewnej niż średnio w Polsce.

Wykres 55. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 55. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.
a The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations.

Według danych z badania reprezentacyjnego, w czerwcu 2022 r. stado owiec liczyło 16,8 tys. szt. (5,8% pogłowia krajowego). W porównaniu z poprzednim rokiem w województwie pogłowie owiec wzrosło o 9,5% i w Polsce o 0,3%. Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych wyniosła 1,6 szt., a w kraju 1,9 szt.

W 2022 r. skupiono 602,2 tys. ton ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego). W latach 2020–2022 stanowił on 7,1% skupu ogólnokrajowego. W analizowanych latach udział producentów z warmińsko-mazurskiego w skupie w kraju był najwyższy w 2018 r. i wyniósł 8,8%, natomiast najniższy w 2016 r. i wyniósł 6,2%. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był niższy o 4,1% i w porównaniu z 2015 r. niższy o 6,7% (w kraju także spadek o 4,6% i o 13,2%). W 2022 r. w województwie skupiono 398,8 tys. ton pszenicy, tj. o 3,0% mniej niż w poprzednim roku i o 9,4% mniej niż siedem lat wcześniej. Skup żyta wyniósł 33,2 tys. ton i zmniejszył się o około 1/3 zarówno w porównaniu z 2021 r., jak i 2015 r.

Skup ziemniaków w 2022 r. ukształtował się na poziomie 24,8 tys. ton, co stanowiło 1,5% skupu w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił znaczny spadek ilości skupionych ziemniaków (o 61,6%), natomiast w porównaniu z 2015 r. wzrost o 71,3%. W kraju odnotowano także spadek w odniesieniu do poprzedniego roku, natomiast wzrost w stosunku do 2015 r. Z powodu znacznego spadku skupu ziemniaków jadalnych, zmniejszył się ich udział w ziemniakach skupionych ogółem (z 49,5% do 32,0%).

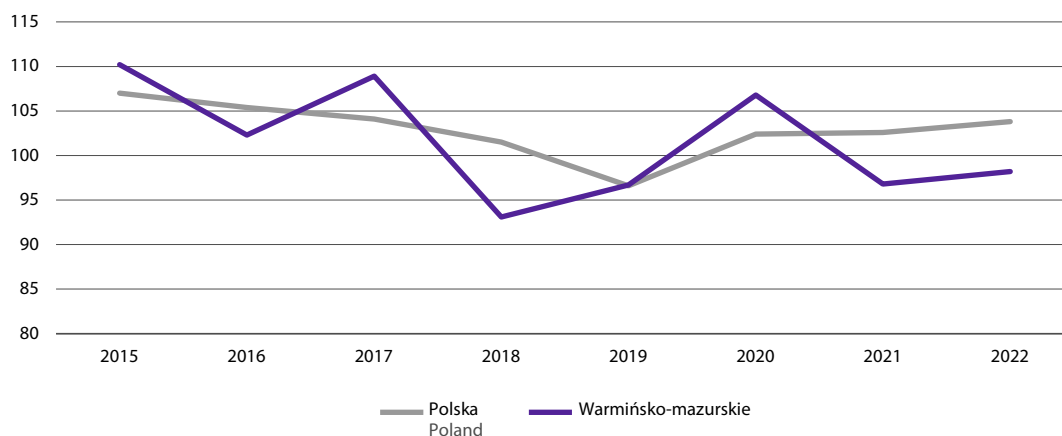
W 2022 r. skupiono 405,1 tys. ton żywca rzeźnego w wadze żywej, tj. o 1,8% mniej niż przed rokiem, natomiast o 1,9% więcej niż w 2015 r. Stanowiło to 6,0% skupu ogólnokrajowego. W skali kraju odnotowano wzrost skupu żywca rzeźnego o 3,8% w odniesieniu do 2021 r., a w stosunku do stanu sprzed siedmiu lat wzrost o 17,2%.

Wykres 56. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 56. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)

Previous year=100

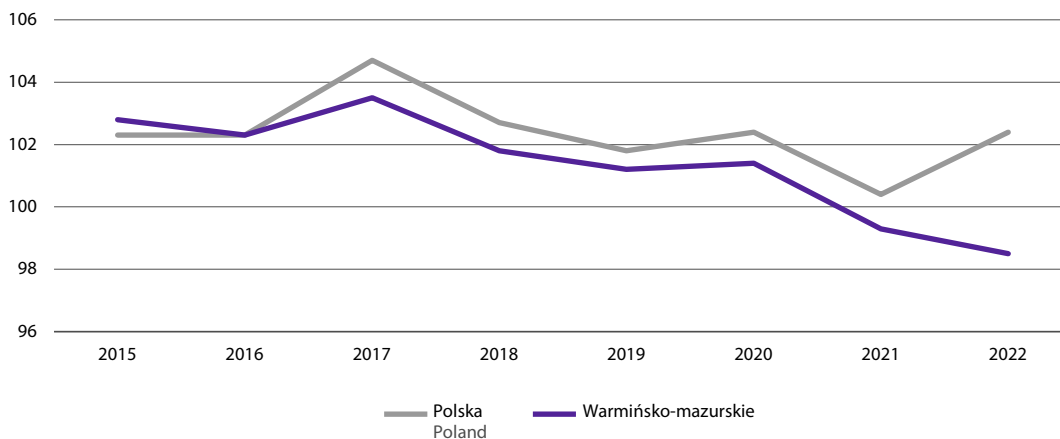
Skup żywca wołowego (bez cieląt) ukształtował się na poziomie 29,3 tys. ton i stanowił 3,9% skupu ogólnokrajowego. Podaż bydła była mniejsza o 8,2% niż przed rokiem i o 28,9% niż w 2015 r. W 2022 r. skupiono 140,8 tys. ton żywca wieprzowego, tj. o 3,6% mniej niż w roku poprzednim, natomiast o 18,3% więcej niż siedem lat wcześniej. Udział województwa w ogólnopolskim skupie trzody chlewnej wyniósł 5,9%. Żywca drobiowego skupiono 234,9 tys. ton, co stanowiło 6,4% ogółu żywca drobiowego skupionego w kraju. Było to o 0,2% więcej niż w roku poprzednim, natomiast mniej o 0,6% w porównaniu z 2015 r. Prawie 1/3 skupionego żywca drobiowego stanowiły indyki.

W 2022 r. skup mleka krowiego wyniósł 918,6 mln litrów, tj. mniej o 1,5% niż przed rokiem, natomiast więcej o 8,1% niż siedem lat wcześniej. W skali kraju zanotowano wzrost w odniesieniu do poprzedniego roku o 2,4% i w porównaniu z 2015 r. o 17,8%. Skup wojewódzki stanowił 7,4% skupu w kraju.

Wykres 57. Dynamika skupu mleka

Rok poprzedni=100

Chart 57. Indices of procurement of cows' milk
Previous year=100

Średnia cena skupu pszenicy konsumpcyjnej i paszowej (bez ziarna siewnego) w województwie w 2022 r. wyniosła 153,43 zł za 1 dt (w kraju 151,99 zł). Była o ponad połowę wyższa niż przed rokiem, a w porównaniu z 2015 r. ponad dwukrotnie wyższa. Taką samą tendencję miała cena żyta, która w skupie ukształtowała się na poziomie 117,10 zł za dt (w kraju 120,79 zł). Za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono 66,31 zł za dt (w kraju 90,34 zł), tj. o 25,2% więcej niż przed rokiem i o 1,6% więcej niż w 2015 r.

Z uwagi na okresowe zamknięcie targowisk w związku ze stanem zagrożenia COVID-19, nie było możliwe zebranie danych o cenach targowiskowych produktów w latach 2020–2021. Na targowiskach za 1 dt pszenicy w 2022 r. płacono 178,06 zł (w kraju 166,53 zł), tj. więcej o 82,9% niż w 2019 r. Cena 1 dt żyta wyniosła 125,00 zł (w kraju 127,21 zł) i była wyższa o 64,5% niż trzy lata wcześniej. Cena ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) ukształtowała się na poziomie 182,02 zł za dt (w Polsce 158,22 zł), tj. o 5,2% niższym niż w 2019 r.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W omawianym roku cena skupu żywca wołowego wyniosła 10,08 zł za kg (w kraju 10,48 zł). Zwiększyła się ona o 32,1% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, a w odniesieniu do 2015 r. o 67,3%. Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 6,62 zł za kg (w kraju 6,73 zł), tj. o 41,7% wyższą niż w 2021 r. i o 53,6% wyższą w porównaniu z zanotowaną siedem lat wcześniej. Cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 7,57 zł za kg (w kraju 6,16 zł). Była ona wyższa o połowę w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku i o 42,3% wyższa niż w 2015 r.

Za 1 l mleka w omawianym roku płacono 2,38 zł (w kraju 2,31 zł). Było to więcej o połowę niż przed rokiem i ponad dwukrotnie więcej niż siedem lat wcześniej.

W 2021 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost produkcji globalnej o 2,7% (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa o 7,6% niż rok wcześniej produkcja roślinna, pomimo spadku produkcji zwierzęcej o 0,9%. W analizowanym roku udział warmińsko-mazurskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 5,3%. W strukturze produkcji globalnej przeważała produkcja zwierzęca. Jej udział w produkcji globalnej województwa wyniósł 55,9%.

Wartość produkcji końcowej w porównaniu z poprzednim rokiem była o 0,2% niższa, wskutek spadku produkcji zwierzęcej o 1,0% i pomimo wzrostu produkcji roślinnej o 1,3%. W towarowej produkcji rolniczej nastąpił także spadek o 2,9% produkcji ogółem. Wpłynął na to spadek produkcji zarówno roślinnej o 7,2%, jak i zwierzęcej o 1,2%. Udział województwa w ogólnokrajowej produkcji końcowej wyniósł 5,1%, a towarowej 4,9%.

6.3.2. Przemysł

6.3.2. Industry

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim wystąpił wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w porównaniu z rokiem poprzednim. We wszystkich kolejnych kwartalnych okresach narastających odnotowano wzrost dynamiki produkcji sprzedanej. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła wydajność pracy, przy jednoczesnym wzroście przeciętnego zatrudnienia.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: B – „Górnictwo i wydobywanie”, C – „Przetwórstwo przemysłowe”, D – „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz E – „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

W pierwszej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. Wyniki opracowane zostały na podstawie danych rocznych z systemu zintegrowanego – produkcja, zatrudnienie i wynagrodzenia dla sekcji B, C, D, E (z badań statystycznych: Z-06, SP, F-01/I-01, DG-1) i mają status danych ostatecznych (do 2021 r. włącznie).

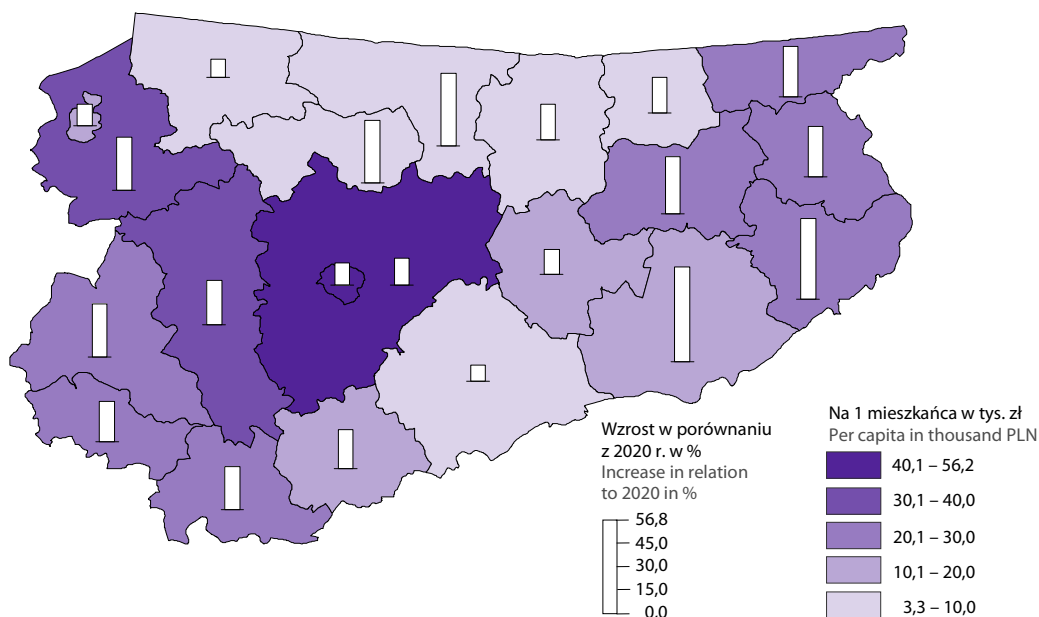
W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 10 osób i więcej produkcja sprzedana przemysłu w województwie w 2021 r. osiągnęła wartość 37 295,8 mln zł i była jedną z najniższych w kraju (13 lokata). Badaniem było objętych 1 196 podmiotów sekcji tworzących „Przemysł”. Produkcja sprzedana województwa stanowiła, podobnie jak w roku poprzednim, 2,1% produkcji krajowej (2,3% w 2015 r.). Była ona wyższa (w cenach stałych) o 12,2% w stosunku do 2020 r. W województwie największy udział w produkcji sprzedanej przemysłu miał Olsztyn (20,5%) oraz powiat olsztyński (19,4%), najmniejszy (poniżej 1,0%) wystąpił w powiatach węgorzewskim i braniewskim. W stosunku do 2020 r. spadek udziału w produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w pięciu powiatach województwa, największy w Olsztynie (o 1,7 p. proc.). W jedenastu powiatach wystąpił jego wzrost, największy w powiecie ełckim (o 1,2 p. proc.), a w pozostałych pięciu powiatach udział produkcji nie zmienił się w stosunku do poprzedniego roku.

Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa osiągnęła w 2021 r. wartość 27,0 tys. zł (ceny bieżące) i była większa niż rok wcześniej o 22,8% (w kraju o 24,9%), a w porównaniu z 2015 r. o 42,7% (w kraju o 55,7%). Była ona niższa o 42,8% od wartości dla Polski (w 2020 r. – o 41,9%, w 2015 r. – o 37,6%) i uplasowała województwo na przedostatniej (15) lokacie w kraju (w 2020 r. – 15, w 2015 r. – 12). W siedmiu powiatach wartość produkcji sprzedanej na 1 mieszkańca była większa od wartości wojewódzkiej. Największą jej wartość uzyskano w powiecie olsztyńskim (56,2 tys. zł) oraz Olsztynie (45,1 tys. zł), najmniejszą w powiecie węgorzewskim (3,3 tys. zł) i braniewskim (4,0 tys. zł). W porównaniu z 2020 r. wzrost produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca odnotowano we wszystkich powiatach województwa. Największy dotyczył powiatu piskiego (o 56,8%), ełckiego (o 48,0%), bartoszyckiego (43,7%), a najmniejszy szczycieńskiego (o 9,9%) i braniewskiego (o 10,9%).

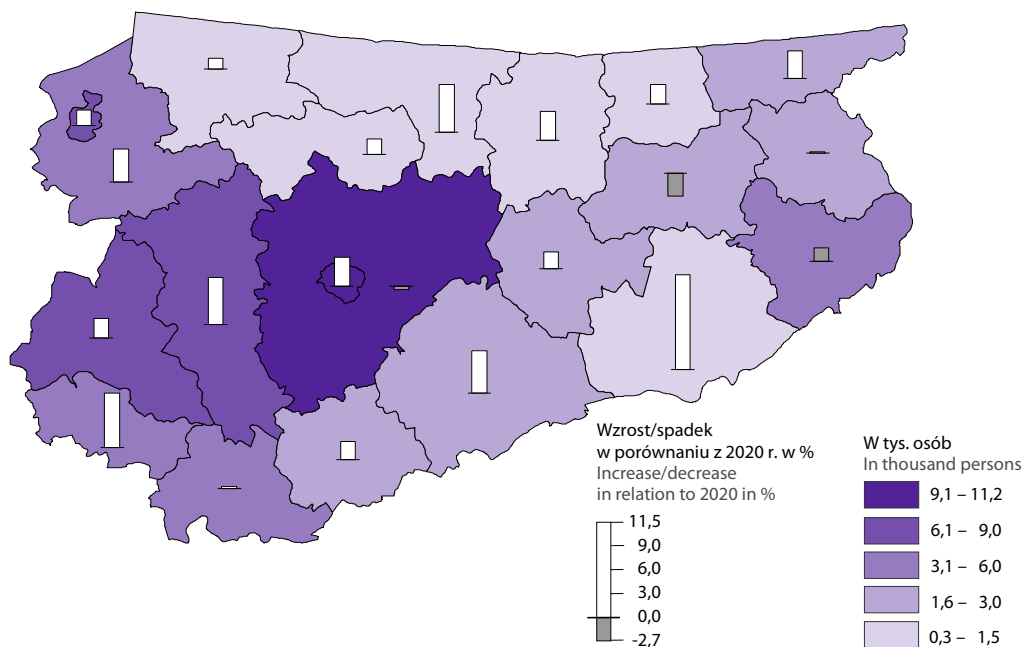
Mapa 41. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w 2021 r.

Map 41. Sold production of industry (current prices) in 2021

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 10 osób i więcej) w 2021 r. wyniosło 80,1 tys. osób i było o 2,6% wyższe niż przed rokiem, a w porównaniu z 2015 r. o 0,4%. W stosunku do poprzedniego roku wzrost przeciętnego zatrudnienia wystąpił w osiemnastu powiatach województwa, największy w powiecie piskim (o 11,5%). Spadek zatrudnienia dotyczył powiatu giżyckiego, ełckiego i olsztyńskiego. Największy udział w zatrudnieniu w województwie wystąpił w Olsztynie (14,0%) i powiecie olsztyńskim (13,5%), a najniższy (poniżej 1,0%) w węgorzewskim i braniewskim.

Mapa 42. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2021 r.
Map 42. Average paid employment in industry in 2021

Wydajność pracy w przemyśle na 1 zatrudnionego w 2021 r. wyniosła 465,4 tys. zł i była wyższa w porównaniu zarówno z rokiem poprzednim (o 18,8%), jak i z 2015 r. (o 36,0%). Największą produkcję sprzedaną na 1 zatrudnionego osiągnięto w powiecie ełckim (714 tys. zł), Olsztynie (685 tys. zł), w powiecie olsztyńskim (669 tys. zł) i giżyckim (637 tys. zł). Najniższa wydajność pracy (poniżej 300 tys. zł na 1 zatrudnionego) dotyczyła powiatów: braniewskiego, węgorzewskiego, bartoszyckiego, nidzickiego, kętrzyńskiego i lidzbarskiego. We wszystkich powiatach województwa wydajność pracy była wyższa niż w roku poprzednim. Największy wzrost wystąpił w powiecie ełckim (o 49,8%).

W drugiej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych krótkookresowych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W latach 2015–2019 produkcja sprzedana przemysłu w województwie (w cenach stałych) wzrosła w odniesieniu do roku poprzedniego. Największy wzrost (o 7,6%) osiągnięto w 2017 r. (w kraju wzrost o 6,6%). W następnych latach tempo wzrostu produkcji stopniowo słabło. W 2018 r. wyniosło 4,7% (w kraju wzrost o 5,8%), a w 2019 r. 3,9% (w kraju wzrost o 4,0%). W 2020 r. odnotowano spadek produkcji sprzedanej w stosunku do roku poprzedniego o 15,5% (w kraju o 1,0%). W kolejnych latach tempo produkcji zaczęło rosnąć. W 2021 r. odnotowano wzrost o 13,0% (w kraju o 14,8%), a w 2022 r. o 6,5% (w kraju o 10,2%).

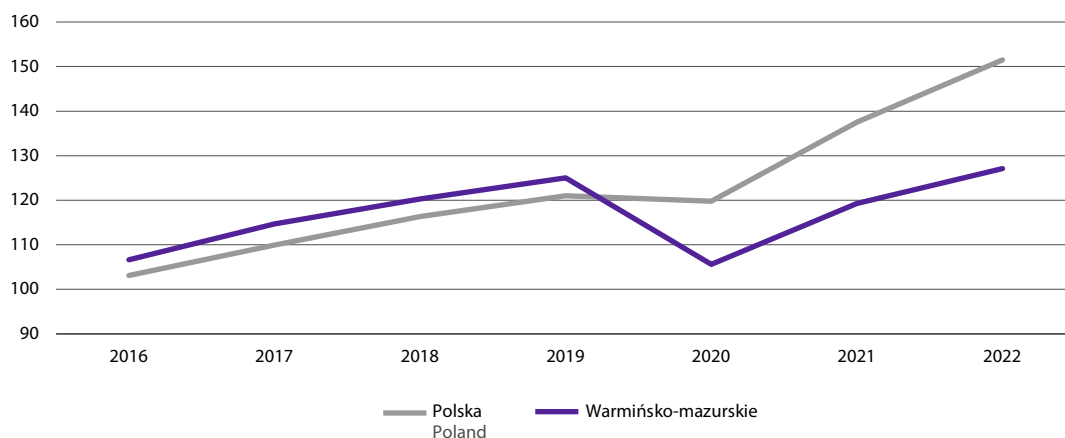
Produkcja sprzedana przemysłu w 2022 r. w województwie osiągnęła wartość 50 730,9 mln zł (w cenach bieżących) i stanowiła 2,0% (w 2021 r. 2,1%) produkcji krajowej. W województwie w kolejnych kwartalnych okresach narastających 2022 r. wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w stosunku do analogicznych okresów wcześniejszego roku zanotowano we wszystkich kwartałach. Po notowanym w 1 kwartale wzroście produkcji sprzedanej o 12,1% w skali roku, w kolejnych okresach narastających tempo wzrostu stopniowo słabło – w 1 półroczu wyniosło 10,8%, a w okresie trzech kwartałów 8,1%.

Tablica 38. Przemysł
Table 38. Industry

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w mln zł in million PLN	28 616,9	32 431,6	39 918,6	50 730,9
Polska=100 Poland=100	2,4	2,1	2,1	2,0
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in%	94,8	93,3	93,8	94,1
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	79,5	79,1	80,7	81,6

Wykres 58. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)
2015=100

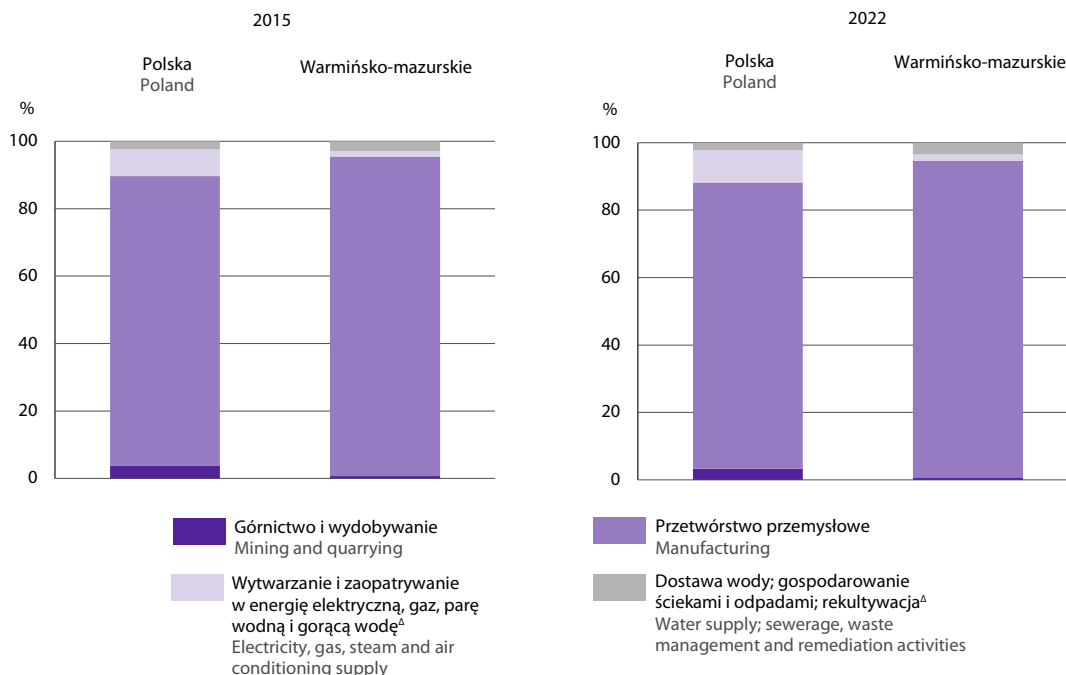
Chart 58. Indices of sold production of industry (constant prices)
2015=100

Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w 2022 r. był wynikiem zwiększenia produkcji sprzedanej przede wszystkim w przetwórstwie przemysłowym – o 6,3% (w kraju o 10,6%). Wartość produkcji sprzedanej w tej sekcji wyniosła 47 720,6 mln zł i stanowiła 94,1% ogólnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu w województwie (w kraju 84,9%). Większą niż przed rokiem sprzedaż notowano również w pozostałych sekcjach przemysłu. W wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę odnotowano wzrost sprzedaży o 16,9% (w kraju o 6,4%), w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 7,3% (w kraju o 5,9%), w górnictwie i wydobywaniu – o 5,9% (w kraju o 13,0%).

W analizowanym okresie wyższy niż w roku poprzednim poziom produkcji sprzedanej wystąpił w dwunastu (spośród 22 występujących w województwie) działach przetwórstwa przemysłowego. Wyższa niż przed rokiem była (w cenach stałych) m.in. produkcja: pozostałego sprzętu transportowego (o 28,3%), artykułów spożywczych (o 19,2%), wyrobów z metali (o 15,8%), wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 1,3%). Spadek dotyczył m.in. produkcji mebli (o 9,4%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 1,3%).

Wykres 59. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
 Chart 59. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

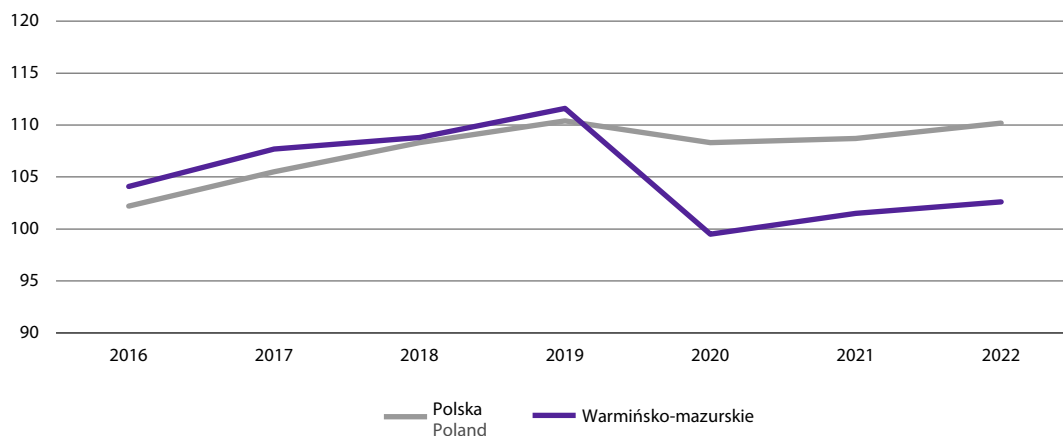

Wzrostowi produkcji sprzedanej przemysłu towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia – o 1,1% (w kraju o 1,4%). W 2022 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 81,6 tys. osób i stanowiło 2,9% (w 2021 r. 3,0%) zatrudnienia przemysłu krajowego. W przetwórstwie przemysłowym zatrudnionych było 73,7 tys. osób, tj. 90,4% zatrudnionych w przemyśle, w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – 6,9%, w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 2,1%, a w górnictwie i wydobywaniu – 0,6%.

Przeciętne zatrudnienie w województwie, podobnie jak w kraju, wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim w przetwórstwie przemysłowym – o 1,3% (w kraju o 1,6%), w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 0,7% (kraj –2,3%). W wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę w województwie zanotowano wzrost zatrudnienia (o 0,1%), podczas gdy w kraju spadek (o 1,1%). Z kolei w sekcji górnictwo i wydobywanie przeciętne zatrudnienie spadło tak w województwie (o 5,9%), jak i w kraju (o 1,1%).

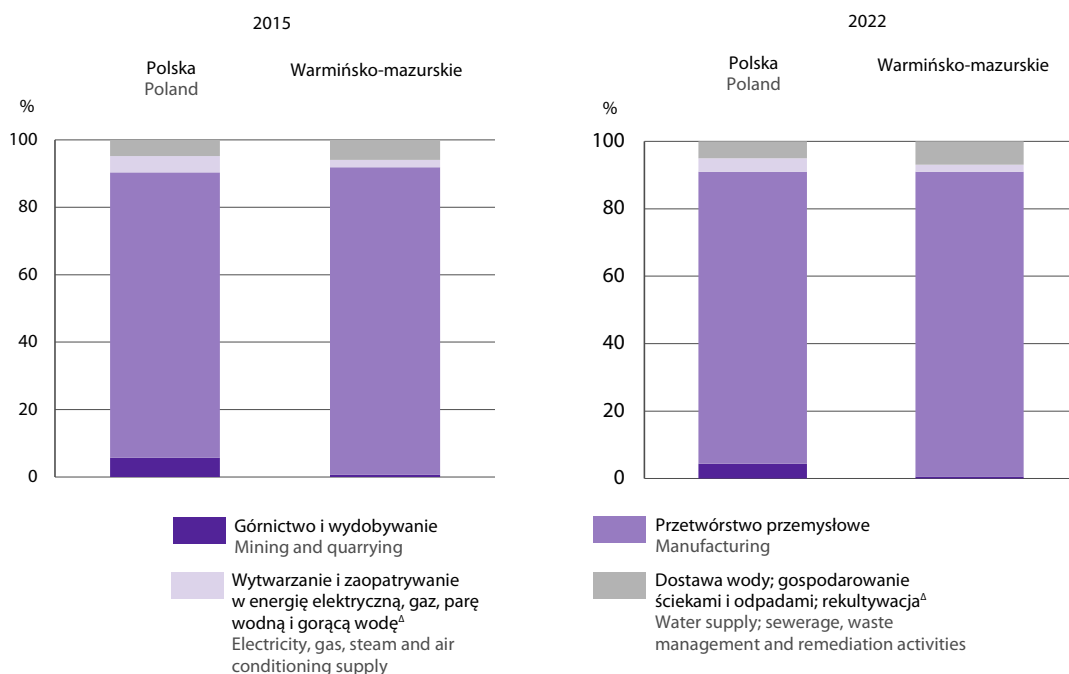
Wykres 60. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle
2015=100

Chart 60. Indices of average paid employment in industry
2015=100

Wykres 61. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 61. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle województwa wyniosła w 2022 r. 621,9 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 5,2% wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem (w kraju wzrost o 8,7%). Największą wydajność uzyskano w przetwórstwie przemysłowym – 647,5 tys. zł na 1 zatrudnionego (wzrost o 4,9%), następnie w górnictwie i wydobywaniu – 640,1 tys. zł (wzrost o 12,6%), w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 565,7 tys. zł (wzrost o 16,5%), a w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – 302,8 tys. zł (wzrost o 6,5%).

6.3.3. Budownictwo

6.3.3. Construction

Produkcja sprzedana budownictwa zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego. Większa niż przed rokiem była wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. W omawianym okresie wystąpił wzrost wydajności pracy w budownictwie, przy jednoczesnym zmniejszeniu przeciętnego zatrudnienia.

W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła liczba mieszkań oddanych do użytkowania. Spadła natomiast liczba mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była mniejsza niż w latach 2015 i 2021.

Dane zarówno o **produkcji sprzedanej budownictwa, jak i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W 2022 r. w województwie produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) wyniosła 5 824,2 mln zł i była o 16,4% większa w porównaniu z rokiem poprzednim (w 2021 r. wzrost o 2,4%) oraz o 69,8% większa niż w 2015 r. Wartość produkcji sprzedanej była jedną z najniższych w kraju i plasowała warmińsko-mazurskie na 15 miejscu wśród województw. W skali kraju zanotowano wzrost sprzedaży w 2022 r. o 29,8%, a w 2021 r. o 13,7%. Produkcja sprzedana budownictwa w województwie stanowiła 1,5% sprzedaży krajowej.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”.

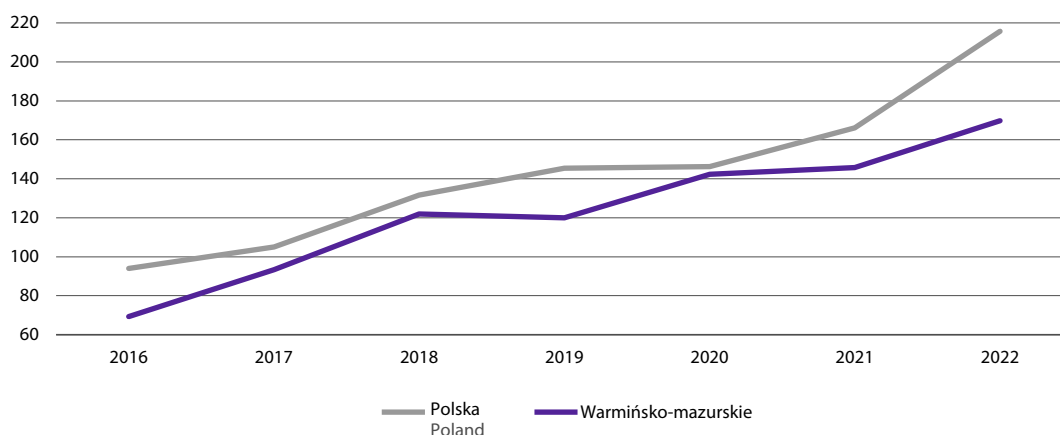
Tablica 39. Budownictwo

Table 39. Construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w mln zł in million PLN	3 430,8	4 884,4	5 001,7	5 824,2
Polska=100 Poland=100	1,9	1,8	1,7	1,5
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in%	66,6	56,2	47,5	46,9
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	11,0	10,9	10,8	10,7

Wykres 62. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)
2015=100

Chart 62. Indices of sold production of construction (current prices)
2015=100

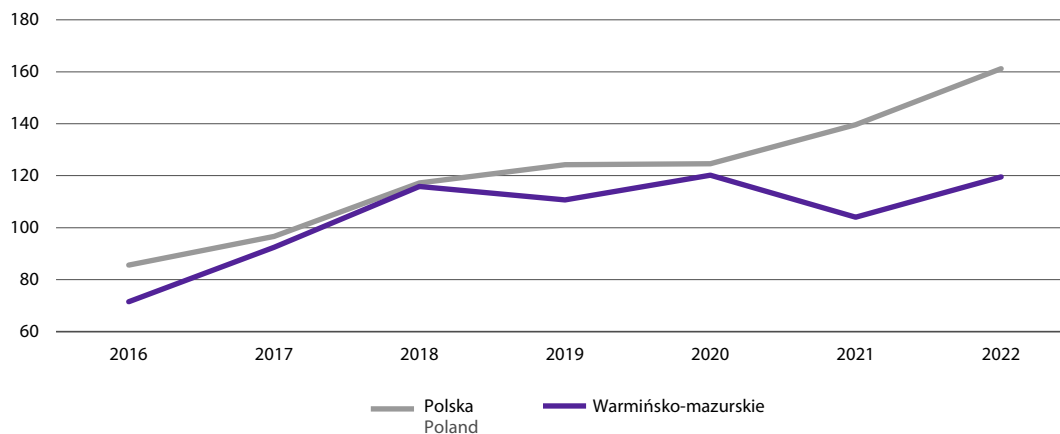

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów.

W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2022 r. wyniosła 2 731,4 mln zł i zwiększyła się w odniesieniu do roku wcześniejszego o 15,0% (w kraju wzrost o 6,2%). Stanowiła ona 46,9% produkcji sprzedanej budownictwa (w kraju 35,8%). Natomiast w 2021 r. była o 13,5% niższa niż w roku poprzednim (w kraju wzrost o 4,6%) i stanowiła 47,5% produkcji sprzedanej budownictwa (w kraju 38,7%). W 2022 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej dotyczył wszystkich działów budownictwa. W dziale „budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej” odnotowano jej wzrost o 29,7% (w 2021 r. spadek o 8,6%), w przedsiębiorstwach zajmujących się głównie robotami budowlanymi specjalistycznymi – o 17,0% (w 2021 r. spadek o 3,4%), a w przedsiębiorstwach, których podstawowym rodzajem działalności są roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków – o 4,2% (w 2021 r. spadek o 22,2%).

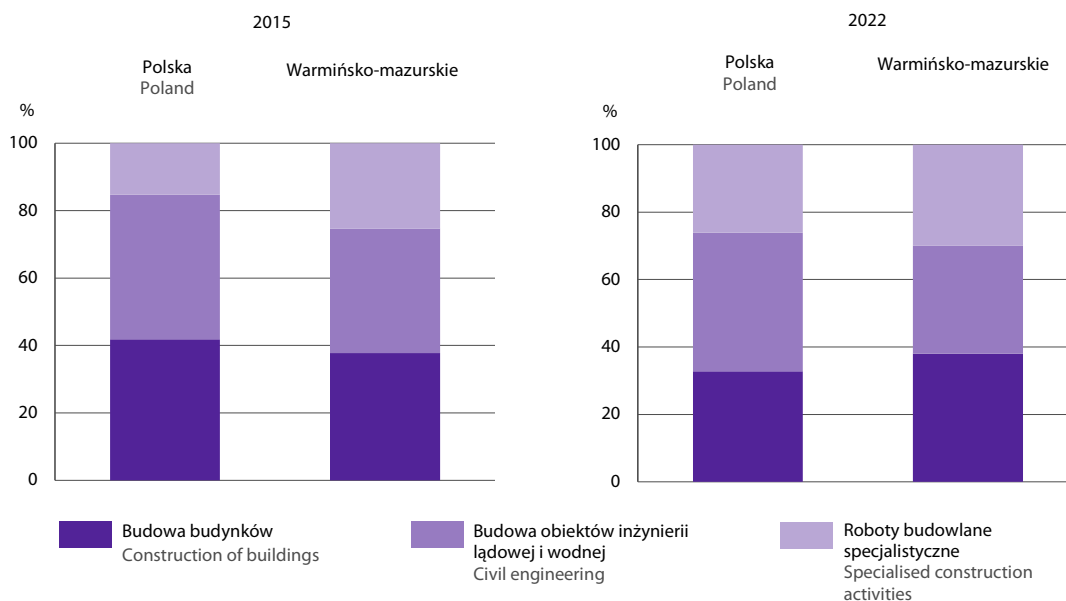
Wykres 63. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)
2015=100

Chart 63. Indices of construction and assembly production (current prices)
2015=100

W analizowanym okresie, podobnie jak rok wcześniej, jednostki zajmujące się wznoszeniem budynków posiadały największy udział w sprzedaży produkcji budowlano-montażowej województwa i stanowiły 38,0% jej wartości (w 2021 r. – 41,9%, w 2015 r. – 37,8%). Udział przedsiębiorstw wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne wyniósł 32,0% (w 2021 r. – 31,5%, w 2015 r. – 25,3%), a podmiotów, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej – 30,0% (w 2021 r. – 26,6%, w 2015 r. – 36,9%).

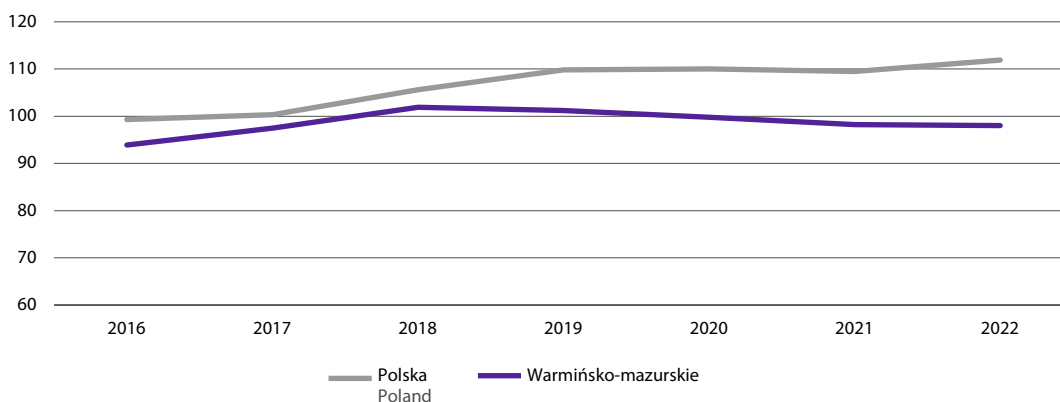
Wykres 64. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
Chart 64. Construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

Przeciętne zatrudnienie w budownictwie wyniosło 10,7 tys. osób i podobnie jak w roku poprzednim stanowiło 2,5% przeciętnego zatrudnienia w budownictwie krajowym (w 2015 r. – 2,8%). Przeciętne zatrudnienie w województwie zmniejszyło się w skali roku o 0,2% (w kraju wzrost o 2,2%), a w porównaniu z 2015 r. o 8,9% (w kraju spadek o 5,8%).

Wykres 65. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie
2015=100

Chart 65. Indices of average paid employment in construction
2015=100

Wydajność pracy w budownictwie na 1 zatrudnionego w 2022 r. wyniosła (w cenach bieżących) 542,6 tys. zł i była (w cenach bieżących) o 16,7% wyższa niż przed rokiem (w 2021 r. – 465,0 tys. zł, wzrost do 2020 r. o 4,1%).

Według wstępnych danych w 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim oddano do użytkowania 7 730 mieszkań, co stanowiło 3,2% efektów budownictwa mieszkaniowego w kraju. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania wzrosła o 31,4% w porównaniu z rokiem poprzednim (w kraju wzrost o 1,7%) i o 79,4% w odniesieniu do 2015 r. (w kraju wzrost o 61,5%).

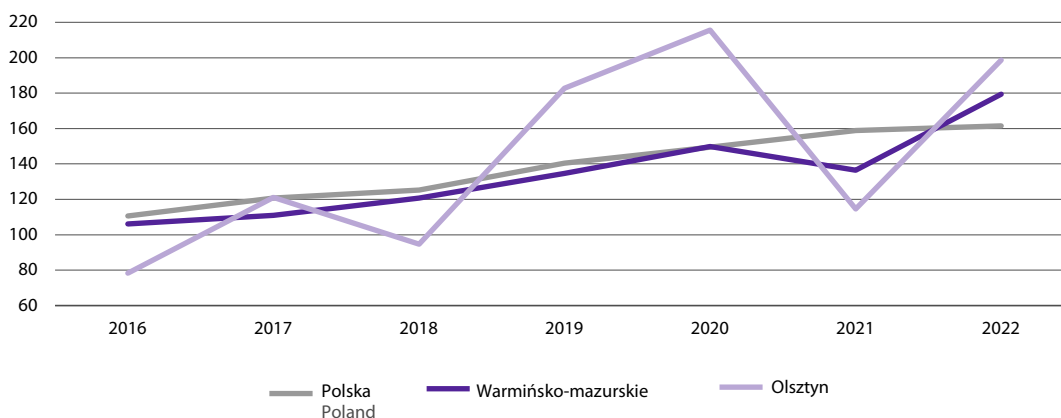
Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w ramach budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem (63,9%) oraz budownictwa indywidualnego (35,3%). W miastach przybyło więcej nowych mieszkań niż na wsi. Stanowiły one 57,4% mieszkań oddanych w województwie (w kraju 62,1%).

W przekroju terytorialnym najwięcej mieszkań przekazano do użytkowania w Olsztynie (1 391) i powiecie olsztyńskim (1 289), a najmniej w lidzbarskim (52) oraz kętrzyńskim (54). Więcej mieszkań niż rok wcześniej oddano w czternastu powiatach województwa. Największy wzrost zaobserwowano w powiecie giżyckim (ponad czterokrotnie) oraz ostródzkim i węgorzewskim (w obu ponad dwukrotnie). Spadek liczby mieszkań wystąpił w sześciu powiatach, największy w lidzbarskim (o 57,0%) i bartoszyckim (o 43,6%). W powiecie nidzickim liczba oddanych mieszkań pozostała na poziomie z roku poprzedniego.

Jednym z mierników intensywności budownictwa mieszkaniowego jest liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności. W 2022 r. wskaźnik ten wyniósł w województwie 5,6 (w kraju 6,3) i był niższy od ubiegłorocznego (w 2021 r. – 4,3), przy czym jego wartość w miastach (5,5) była niższa niż na wsi (5,9). W kraju osiągnął on wartość dla miast 6,6, dla wsi 5,9. Najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oddano w powiecie olsztyńskim (10,0), Olsztynie (8,2) i powiecie giżyckim (8,1). Najniższy wskaźnik charakteryzował powiat kętrzyński (0,9).

Wykres 66. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania 2015=100

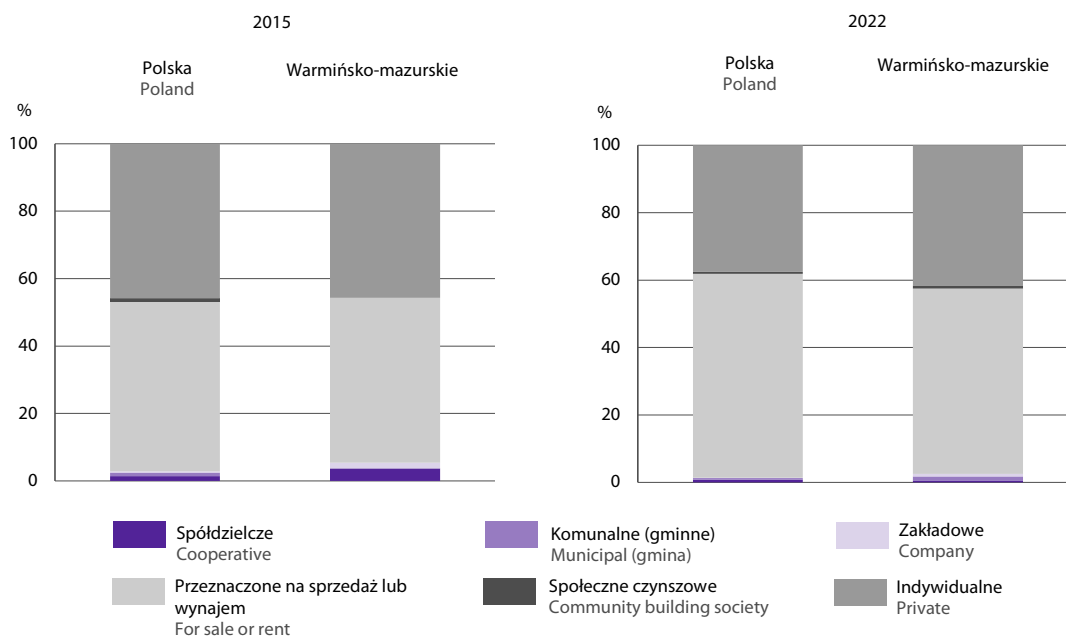
Chart 66. Indices of the number of dwellings completed
2015=100

Tablica 40. Budownictwo mieszkaniowe
Table 40. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2022 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,0	4,6	4,3	5,6	6,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	95,9	84,5	91,9	84,7	92,3
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project per 1000 population	4,6	5,6	7,9	7,7	7,9
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	3,0	5,1	5,6	5,4	5,3

Wykres 67. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Chart 67. Dwellings completed by forms of construction

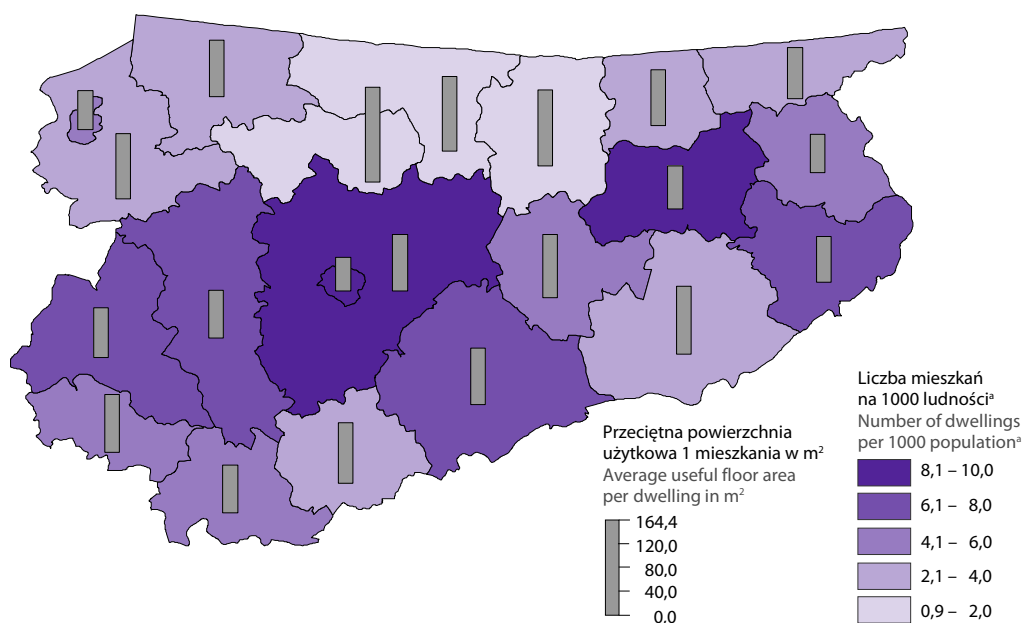
Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 84,7 m² (w kraju 92,3 m²) i zmniejszyła się o 7,2 m² (w kraju spadek o 0,6 m²) w odniesieniu do roku poprzedniego, a w porównaniu z 2015 r. o 11,2 m² (w kraju spadek o 7,5 m²). Mieszkania wybudowane na wsi były większe od wybudowanych w mieście (na wsi – 111,4 m², w mieście – 64,9 m²). Mieszkania o największej przeciętnej powierzchni użytkowej przekazano do użytkowania w powiatach: lidzbarskim (164,4 m²), kętrzyńskim (131,1 m²) oraz bartoszyckim (129,0 m²), natomiast o najmniejszej powierzchni – w Olsztynie (58,7 m²), powiecie oleckim (67,1 m²) i Elblągu (68,0 m²).

Wskaźnik wielkości mieszkań, wyrażony liczbą izb w mieszkaniu, wyniósł w województwie 3,8 (w 2021 r. 3,9). W miastach, gdzie mieszkania były mniejsze od średniej w województwie, wskaźnik osiągnął wielkość 3,2 (w 2021 r. 3,3), natomiast na wsi, podobnie jak rok wcześniej, 4,6. Mieszkania o największej liczbie izb powstały w powiecie lidzbarskim (5,6), kętrzyńskim (5,2) i elbląskim (5,1), a o najmniejszej w Olsztynie i powiecie ełckim (po 3,1) oraz Elblągu (3,3). Mieszkanie oddane w 2022 r. w kraju miało przeciętnie 3,9 izb (w miastach 3,2, na wsi 5,0).

W 2022 r., podobnie jak w roku poprzednim, wszystkie nowo oddane mieszkania były wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj. wodociąg, kanalizację oraz centralne ogrzewanie. Mieszkania nieposiadające gazu sieciowego stanowiły 88,3% (w 2021 r. 85,8%) nowo wybudowanych mieszkań, natomiast instalacji do centralnego dostarczania ciepłej wody nie miało 50,5% lokali (w 2021 r. 54,5%).

Mapa 43. Mieszkania oddane do użytkowania w 2022 r.
Map 43. Dwellings completed in 2022

a Ludność według stanu w dniu 30 czerwca.
a Population as of 30 June.

Liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w 2022 r. wyniosła 10,5 tys., co stanowiło 3,5% pozwoleń wydanych w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba wydanych w województwie pozwoleń zmniejszyła się o 3,0%, a w odniesieniu do 2015 r. wzrosła o 57,2%. Pozwolenia wydane inwestorom budującym mieszkania na sprzedaż lub wynajem stanowiły 69,9% pozwoleń wydanych w województwie. Inwestorzy indywidualni uzyskali 29,5% pozwoleń, a budownictwo komunalne i społeczne czynszowe po 0,3%. W 2022 r. najczęściej pozwoleń na budowę mieszkań wydano w powiecie olsztyńskim (2 410), iławskim (1 326) i Olsztynie (1 079), a najmniej w gołdapskim (60), bartoszyckim (63) oraz węgorzewskim (75). Spadek liczby wydanych pozwoleń w odniesieniu do 2021 r. odnotowano w czternastu powiatach województwa. Największy spadek dotyczył powiatu bartoszyckiego (o 76,7%), oleckiego (o 68,7%) i ełckiego (o 65,1%). Wzrost wydanych pozwoleń wystąpił w siedmiu powiatach, największy w nidzickim (prawie czterokrotnie) oraz lidzbarskim (ponad dwukrotnie).

W ciągu minionego roku inwestorzy budownictwa mieszkaniowego zgłosili rozpoczęcie budowy 7,4 tys. mieszkań, tj. o 4,1% mniej niż w 2021 r. i o 73,0% więcej w odniesieniu do 2015 r. Mieszkania, których budowę rozpoczęto na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 r. stanowiły 3,7% mieszkań rozpoczętych w kraju. W 2022 r. budowę mieszkań rozpoczęli deweloperzy (55,3%), inwestorzy indywidualni (42,5%), budownictwo społeczne czynszowe (1,4%) oraz komunalne (0,8%). W porównaniu z rokiem poprzednim spadek liczby mieszkań rozpoczętych odnotowano w dwunastu powiatach województwa, w tym największy w powiecie bartoszyckim (o 80,0%) i oleckim (o 65,8%). W dziewięciu powiatach wzrosła liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto, przy czym największy wzrost był w powiecie nidzickim (ponad siedmiokrotny).

6.3.4. Rynek wewnętrzny

6.3.4. Internal market

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim, podobnie jak w poprzednim roku, wzrosła zarówno sprzedaż detaliczna, jak i hurtowa.

Dane zarówno o **sprzedaży detalicznej**, jak i **hurtowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

Wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w województwie w 2022 r. zwiększyła się w odniesieniu do roku poprzedniego o 8,7% (w kraju o 19,9%), natomiast w 2021 r. o 9,0% (w kraju o 12,9%).

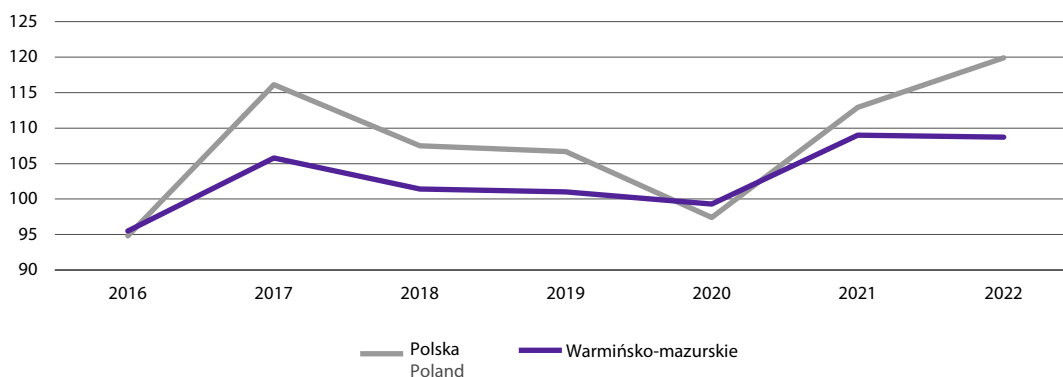
Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. sklepy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wykres 68. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2015=100

Chart 68. Indices of retail sales of goods (current prices)

2015=100

W 2022 r. w kolejnych kwartalnych okresach narastających notowano wzrost sprzedaży detalicznej towarów (w cenach bieżących) w skali roku. W 1 kwartale odnotowano wzrost o 4,4%, w 1 półroczu o 10,3%, a w okresie trzech kwartałów o 8,3%. W 2021 r. wzrost sprzedaży detalicznej towarów zanotowano również we wszystkich kwartałach (w 1 kwartale o 1,6%, w 1 półroczu o 7,3% i w okresie trzech kwartałów o 9,9%).

Tablica 41. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
Table 41. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021	2022	2021 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	90,8	99,3	109,0	108,7	119,9
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	98,3	87,6	118,8	73,4	98,2
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	99,9	113,6	103,0	139,8	135,9
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	93,8	104,4	102,8	131,3	118,9
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	83,5	98,4	103,0	107,2	117,9
Tekstylnia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	103,7	68,7	192,9	73,2	128,5
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	97,8	106,6	73,6	88,1	109,9
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	83,9	94,4	123,0	125,0	112,1
Pozostałe Others	71,5	104,2	101,8	116,0	120,9

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

^a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

W odniesieniu do 2021 r. największy wzrost sprzedaży uzyskano w grupach: paliwa – o 39,8%, żywność, napoje i wyroby tytoniowe – o 31,3% oraz prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach – o 25,0%. Największy spadek natomiast dotyczył grup: tekstylnia, odzież, obuwie – o 26,8%, pojazdy samochodowe, motocykle, części – o 26,6%.

W strukturze sprzedaży detalicznej w 2022 r., podobnie jak w roku poprzednim, największy udział w województwie miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych – 33,6% (w 2021 r. – 27,8%), zajmujące się głównie sprzedażą paliwa – 16,7% (w 2021 r. – 13,0%) oraz handlem pojazdami samochodowymi, motocyklami, częściami – 14,6% (w 2021 r. – 21,6%).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W województwie warmińsko-mazurskim wartość sprzedaży hurtowej towarów w jednostkach handlowych była o 33,8% większa od poziomu zanotowanego przed rokiem, a w 2021 r. (w odniesieniu do 2020 r.) – o 42,5%. W kraju zanotowano wzrost w 2022 r. o 35,9% i w 2021 r. o 22,5%.

W przedsiębiorstwach hurtowych sprzedaż w województwie wzrosła o 1,2% (w 2021 r. o 61,9%). W skali roku wzrost wartości sprzedaży hurtowej wystąpił m.in. w sprzedaży płodów rolnych i żywych zwierząt – o 98,8% (w 2021 r. spadek o 26,7%), narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyn, urządzeń i dodatkowego wyposażenia – o 47,5% (wzrost o 18,1%) oraz półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu – o 35,9% (wzrost o 45,8%). Spadek sprzedaży odnotowano m.in. w sprzedaży hurtowej żywności – o 24,5% (w 2021 r. spadek o 12,3%), AGD, RTV artykułów użytku domowego – o 15% (wzrost o 21,6%). W kraju sprzedaż hurtowa zrealizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe była w 2022 r. wyższa o 39,3% w stosunku do roku poprzedniego, a w 2021 r. o 21,8% w porównaniu z 2020 r.

W strukturze sprzedaży hurtowej realizowanej przez przedsiębiorstwa hurtowe w 2022 r., największy udział w województwie miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż hurtową półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu – 57,8% (w 2021 r. – 43,0%).

6.3.5. Transport

6.3.5. Transport

W 2021 r. w województwie przybyło dróg publicznych o twardej nawierzchni, w tym dróg o nawierzchni ulepszonej.

Wśród krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej dominowały linie podmiejskie. Na koniec 2021 r. w komunikacji autobusowej nie funkcjonowały linie międzynarodowe.

W 2021 r. mniej pasażerów korzystało z komunikacji miejskiej, również długość linii komunikacji miejskiej była mniejsza niż w 2020 r.

W porównaniu z 2020 r. sieć kolejowa była krótsza.

W 2021 r. przewóz ładunków żeglugą śródlądową był mniejszy niż w roku poprzednim, wzrosła natomiast liczba przewiezionych pasażerów.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

Na koniec 2021 r. długość dróg publicznych w województwie wyniosła 22 097,6 km i stanowiła 5,1% dróg publicznych w kraju. Dróg o nawierzchni twardej było 14 370,5 km (65,0% dróg publicznych w województwie). Drogi krajowe o długości 1 345,0 km stanowiły 9,4% dróg o nawierzchni twardej w województwie, a samorządowe o długości 13 025,5 km – 90,6%. Wśród dróg samorządowych było 1 919,9 km dróg wojewódzkich, 6 969,6 km powiatowych oraz 4 136,0 km gminnych. Długość dróg ekspresowych wynosiła 257,6 km i stanowiła 1,8% długości dróg o twardej nawierzchni.

Od 2015 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie zwiększyła się o 7,7% (w stosunku do 2020 r. wzrost o 0,3%). Drogi o nawierzchni ulepszonej (13 127,9 km) stanowiły 91,4% długości dróg o nawierzchni twardej i były dłuższe niż w 2015 r. (o 6,0%), jak i w 2020 r. (o 0,2%). W latach 2015–2021 r. przybyło w województwie 117,1 km dróg ekspresowych (wzrost o 83,3%). Drogi ekspresowe w województwie warmińsko-mazurskim stanowiły 9,2% dróg ekspresowych w kraju (w 2020 r. – 9,5%, w 2015 r. – 9,4%).

W 2021 r. dróg o nawierzchni gruntowej było 7 727,1 km i stanowiły one 35,0% dróg publicznych województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 26,7%). Większość z nich to drogi gminne, których długość wyniosła 6 349,7 km, tj. 82,2% długości dróg gruntowych. Pozostałe 17,8% to drogi powiatowe (1 377,3 km). Od 2015 r. długość dróg o nawierzchni gruntowej zmniejszyła się o 1,7 tys. km, tj. o 17,8% (w skali roku ubyło 183,4 km, tj. 2,3%).

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1693) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W 2021 r. ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej wyniosła 59,4 km na 100 km² powierzchni województwa i była, podobnie jak w roku poprzednim, najniższą wśród województw (w kraju 100,9 km). Rok wcześniej wskaźnik ten był nieznacznie niższy i wyniósł 59,3 km (w kraju 100,3 km), natomiast w 2015 r. było to 55,2 km (w kraju 93,0 km). Na 100 km² województwa przypadało: 5,6 km dróg krajowych, 7,9 km wojewódzkich, 45,9 km powiatowych i gminnych. Wskaźnik gęstości dróg ekspresowych osiągnął wielkość 10,7 km na 1000 km².

Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej, jak i gruntowej, wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne. Największe zagęszczenie dróg o nawierzchni twardej wystąpiło w powiatach grodzkich: Olsztynie (270,7 km) i Elblągu (224,4 km), a najmniejsze w powiecie gołdapskim (30,1 km) i piskim (32,1 km). Największe zagęszczenie dróg o nawierzchni gruntowej dotyczyło Olsztyna (91,1 km) oraz powiatu oleckiego (71,7 km). Najmniejsze odnotowano w powiecie piskim (11,3 km²).

Tablica 42. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Public roads by types of surface

As of 31 December

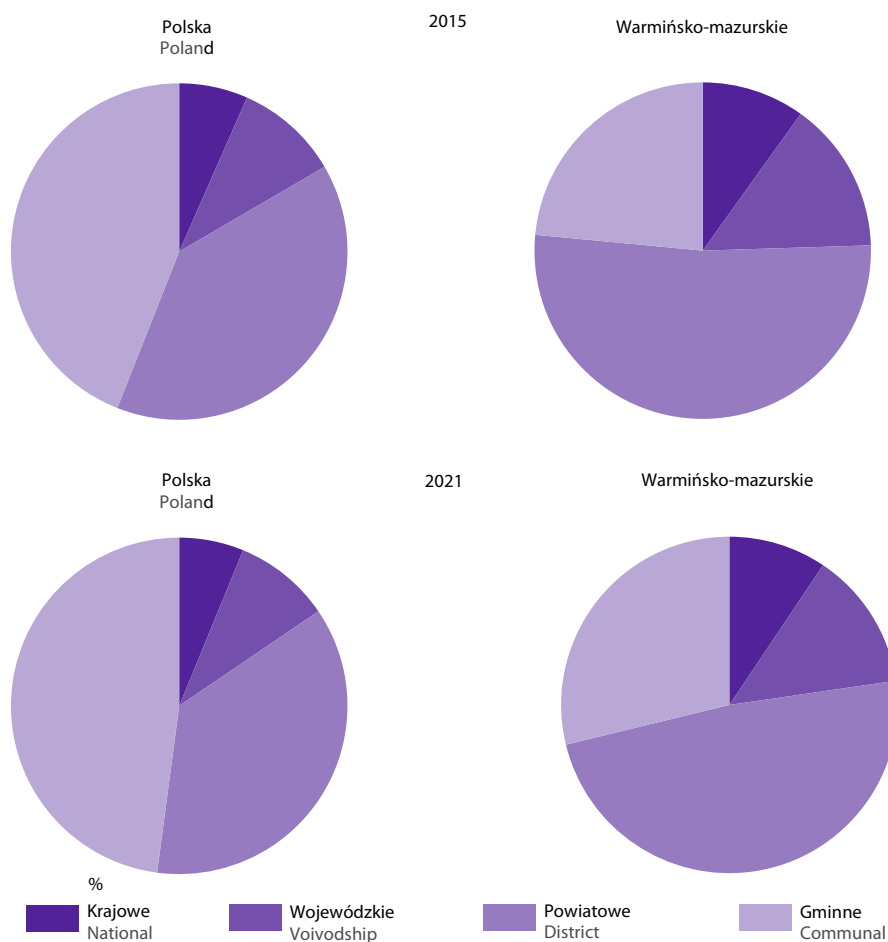
Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Ogółem w km Total in km	22 740,1	22 175,7	22 244,7	22 097,6
O nawierzchni twardej Hard surface	13 340,1	14 005,2	14 334,1	14 370,5
ulepszonej improved	12 379,2	12 859,9	13 101,0	13 127,9
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	9 400,0	8 170,4	7 910,5	7 727,1

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Wykres 69. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 69. Structure of hard surface public roads
As of 31 December**Tablica 43. Drogi publiczne o twardej nawierzchni**

Stan w dniu 31 grudnia

Table 43. Hard surface public roads
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Ogółem w km Total in km	13 340,1	14 005,2	14 334,1	14 370,5
na 100 km ² per 100 km ²	55,2	57,9	59,3	59,4
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	12 379,3	12 859,9	13 101,0	13 127,9
ekspresowe expressways	140,5	241,2	241,2	257,6

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

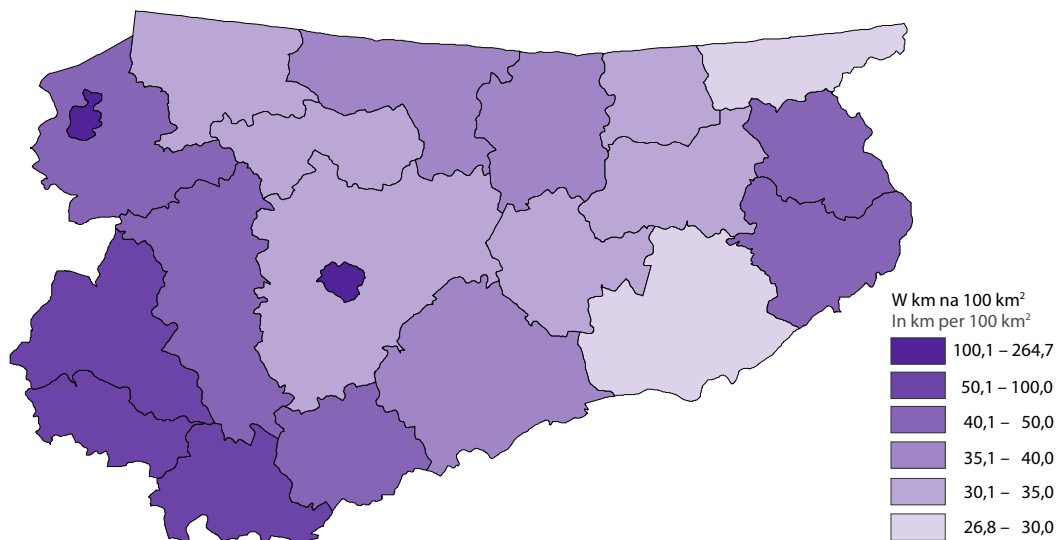
Mapa 44. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 44.

Improved hard surface communal and district roads in 2021

As of 31 December

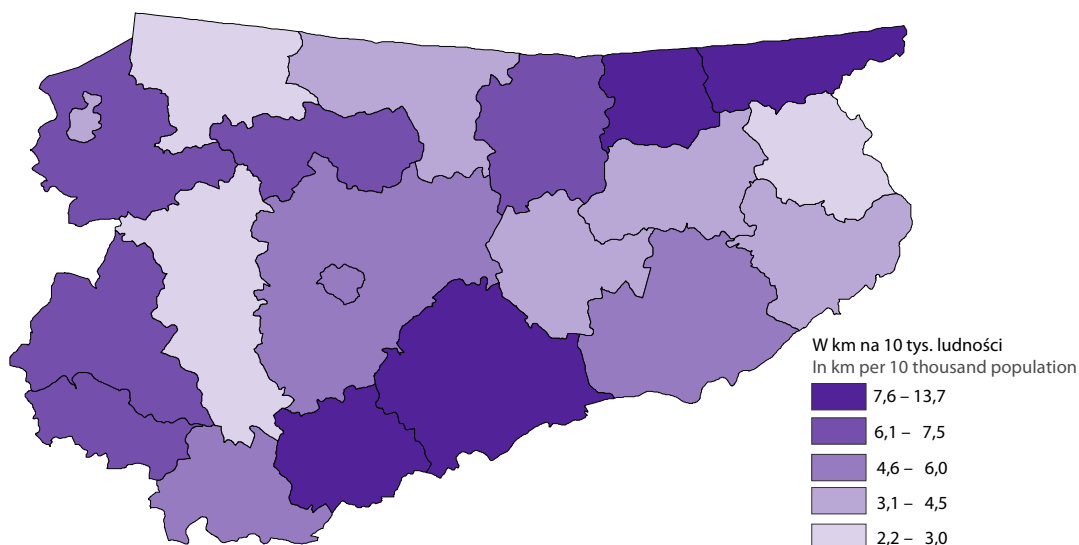

Na koniec 2021 r. długość dróg dla rowerów w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 744 km. Najdłuższe ścieżki powstały w Olsztynie (102 km) i powiecie iławskim (67 km), a najkrótsze w oleckim (7 km) oraz braniewskim (9 km). Od 2015 r. przybyło w województwie ponad 260 km ścieżek dla rowerów (wzrost o 54,3%). Największy ich przyrost odnotowano w powiecie olsztyńskim (o 48 km), szczycieńskim (o 40 km) oraz w Olsztynie (o 30 km).

Wskaźnik gęstości dróg dla rowerów wyniósł 3,08 km na 100 km² powierzchni województwa (w kraju 5,92 km) i był to najniższy wskaźnik w kraju. Największe zagęszczenie ścieżek rowerowych wystąpiło w Olsztynie (115,48 km na 100 km²) i Elblągu (61,39 km). Powiatami ziemskimi o największej gęstości ścieżek (powyżej 4 km na 100 km²) były: węgorzewski, iławski i nowomiejski. Najmniejsze zagęszczenie (poniżej 1,0 km na 100 km²) wystąpiło w powiecie braniewskim i oleckim.

Pod względem wskaźnika długości dróg dla rowerów na 10 tys. ludności województwo warmińsko-mazurskie uplasowało się na 8 miejscu w kraju ze wskaźnikiem 5,41 km (w Polsce – 4,88 km na 10 tys. ludności). Najwyższe jego wartości dotyczyły powiatu węgorzewskiego (16,27 km) i gołdapskiego (10,19 km), a najniższe (poniżej 3 km) oleckiego, braniewskiego i ostródzkiego.

Mapa 45. Ścieżki rowerowe w 2021 r.
Map 45. Cycle paths in 2021

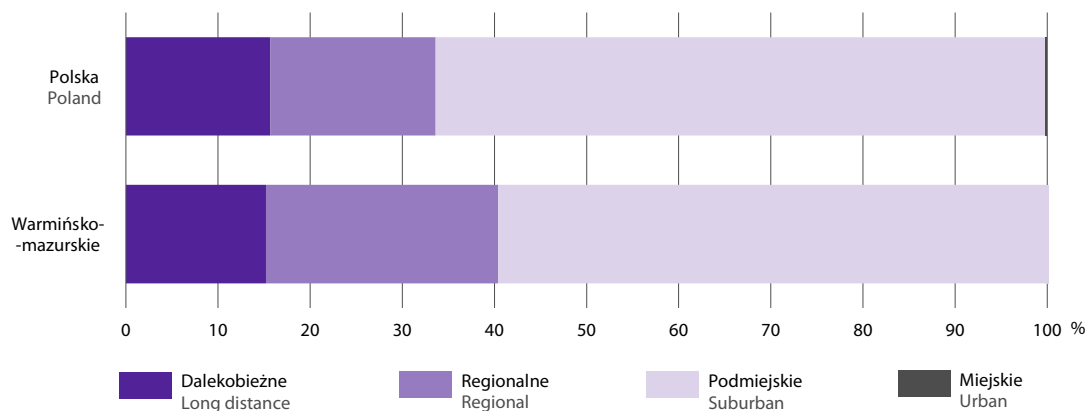

W 2021 r. regularna komunikacja autobusowa w województwie prowadzona była na 335 liniach krajowych o długości 13,9 tys. km. W porównaniu z 2020 r. wzrosła liczba linii krajowych (z 277) oraz długość linii (z 11,4 tys. km). Z kolei w porównaniu z 2015 r. zarówno liczba linii krajowych, jak i ich długość znacznie zmalała (funkcjonowało wtedy 749 linii o długości 42,1 tys. km). Na koniec 2021 r., podobnie jak rok wcześniej, w województwie nie funkcjonowała żadna linia międzynarodowa.

Wykres 70. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 70. National lines of scheduled bus transport in 2021
As of 31 December

W 2021 r. długość linii komunikacji miejskiej była mniejsza niż w 2020 r. (o 4,5%) i wyniosła 1 295 km, z czego 1 236 km stanowiły linie autobusowe, a 59 km – tramwajowe. Tabor komunikacji miejskiej obejmował 274 autobusy i 55 tramwajów. W porównaniu z 2020 r. mniej było autobusów (o 22 szt.), więcej natomiast tramwajów (o 12 szt.). Autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych było o 7,9% mniej niż w 2020 r., a ich udział w ogólnej liczbie autobusów wyniósł 93,1% (w 2020 r. – 93,6%). Wzrosła natomiast liczba tramwajów przystosowanych do przewozu tych osób (o 66,7%). Ich udział w ogólnej liczbie tramwajów wyniósł 72,7% (w 2020 r. – 55,8%). W 2021 r. tabor komunikacji miejskiej przewieziono 26,8 mln pasażerów (o 39,6% mniej niż w 2020 r.).

Tablica 44. Komunikacja miejska^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 44. Urban transport^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	1 243,5	1 353,5	1 356,5	1 294,8
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	1 182,7	1 294,3	1 297,3	1 235,6
linii tramwajowych tram lines	61,0	59,2	59,2	59,2
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	304	296	296	274
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	268	277	277	255
tramwaje trams	41	43	43	55
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	24	24	24	40
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	29 758	29 563	29 487	26 659
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	26 756	27 968	27 909	25 081
Liczba miejsc w tramwajach Number of seats in trams	5 724	6 763	6 656	8 891
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	4 486	4 461	4 461	7 226
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	53,8	65,4	44,4	26,8
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	37,3	45,9	32,0	19,4

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Długość sieci kolejowej w 2021 r. wyniosła w województwie 1 091 km i stanowiła 5,6% sieci krajowej. W porównaniu z rokiem poprzednim była ona krótsza o 47 km, tj. o 4,1% (w kraju spadek o 96 km – o 0,5%). W ogólnej długości linii kolejowych eksploatowanych linie zelektryfikowane stanowiły 45,1% (w kraju 62,8%), linie jednotorowe – 72,4% (w kraju 53,8%), a linie dwu- i więcej torowe – 27,6% (w kraju 46,2%). Na każde 100 km² powierzchni województwa przypadało 4,5 km linii kolejowych (w kraju 6,2 km).

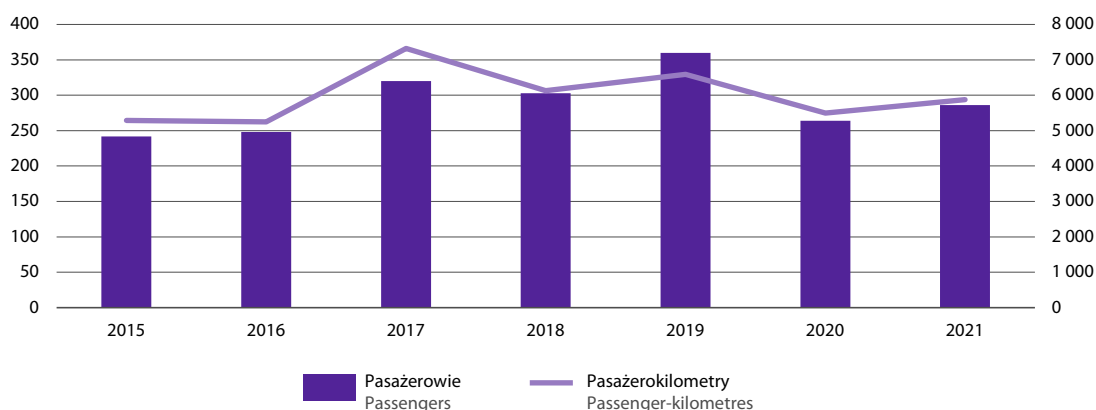
W 2021 r. żeglugą śródlądową przewieziono 66,9 tys. ton ładunków, przy wykonanej pracy przewozowej 8,2 mln tonokilometrów. Eksport stanowił 73,8% przewiezionych towarów, a import – 26,2%. W porównaniu z rokiem poprzednim przewozy były mniejsze o 20,7% (w kraju spadek o 13,2%), a praca przewozowa o 8,9% (w kraju spadek o 4,5%). Ogół przewiezionych ładunków dotyczył przewozów międzynarodowych (z Rosją).

Dane o **przewozach ładunków żeglugą śródlądową** dotyczą transportu ładunków na drogach wodnych śródlądowych i na wodach morskich dokonanego taborem żeglugi śródlądowej.

Tablica 45. Przewozy ładunków żeglugą śródlądową według relacji przewozów
Table 45. Inland waterways transport of goods by origin/destination

Lata Years	Województwo lub kraj Voivodship or country		Tony Tonnes	Tonokilometry Tonne-kilometres
	skąd from	dokąd to	w tys. in thousands	
Przewozy międzynarodowe – export International transport – export				
2015	Warmińsko-mazurskie	Rosja	55,9	5 612,1
2019	Warmińsko-mazurskie	Rosja	33,3	3 625,4
2020	Warmińsko-mazurskie	Rosja	25,9	2 791,0
2021	Warmińsko-mazurskie	Rosja	49,4	5 725,2
Przewozy międzynarodowe – import International transport – import				
2015	Rosja	Warmińsko-mazurskie	32,9	3 909,2
2019	Rosja	Warmińsko-mazurskie	7,1	749,2
2020	Rosja	Warmińsko-mazurskie	58,1	6 202,0
2021	Rosja	Warmińsko-mazurskie	17,5	2 468,9

Wykres 71. Przewozy pasażerów żeglugą śródlądową
Chart 71. Inland waterways transport of passengers

Liczba pasażerów przewiezionych żeglugą śródlądową wyniosła 285,6 tys. i była większa o 8,3% w porównaniu z 2020 r. (w kraju wzrost o 44,7%). Wykonana przy przewozach pasażerów praca przewozowa w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 7,0% (w kraju wzrost o 33,5%). Podobnie jak przed rokiem, wszystkie przewozy realizowane były w komunikacji krajowej, a średnia odległość na jaką przewieziono 1 pasażera wyniosła w województwie 21 km (w kraju 13 km).

W 2021 r. w porcie morskim Elbląg obroty ładunkowe wyniosły 105,6 tys. ton, tj. o 28,3% więcej niż rok wcześniej oraz o 48,3% mniej w stosunku do 2015 r. Podobnie jak w latach 2020 i 2015, w Elblągu zrealizowano zaledwie 0,1% obrotów ładunkowych w polskich portach morskich.

Informacje o **obrotach ładunkowych** pochodzą od przedstawicieli statków zawijających do portów morskich i są pozyskiwane za pośrednictwem urzędów morskich – kapitanatów, bosmanatów w zakresie wymaganym Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/42/WE z dnia 6 maja 2009 r. (DZ. U. WE L 141 z 6 czerwca 2009 r.) w sprawie sprawozdań statystycznych w odniesieniu do przewozu rzeczy i osób drogą morską. Dane te nie uwzględniają: statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 100; załadunku bunkru (tj. paliwa dla statków); obrotu wewnątrz krajowego, z wyjątkiem kabotażu, tj. ładunków przewożonych drogą morską pomiędzy polskimi portamiorskimi; wagi własnej załadowanych i wyładowanych kontenerów i jednostek ro-ro służących do transportu towarów.

Kategorie ładunkowe realizowane w porcie Elbląg to ładunki masowe suche (28,5%) oraz pozostałe ładunki drobnicowe (71,5%). W kategorii ładunków masowych suchych 96,0% stanowiły węgiel i koks, a 4,0% produkty rolne (np. zboża, soja). W skali roku zanotowano spadek obrotów ładunków masowych suchych – o 41,4% (do 2015 r. – o 74,0%) i wzrost pozostałych ładunków drobnicowych – o 145,1% (do 2015 r. spadek o 14,5%).

6.3.6. Energia

6.3.6. Energy

W województwie na koniec 2021 r. moc zainstalowana i osiągalna w elektrowniach była wyższa niż w latach 2020 i 2015.

Odnotowano wzrost produkcji energii elektrycznej w stosunku do 2020 r. i do 2015 r.

W 2021 r. gospodarstwa domowe zużyły więcej prądu niż w roku poprzednim i w 2015 r.

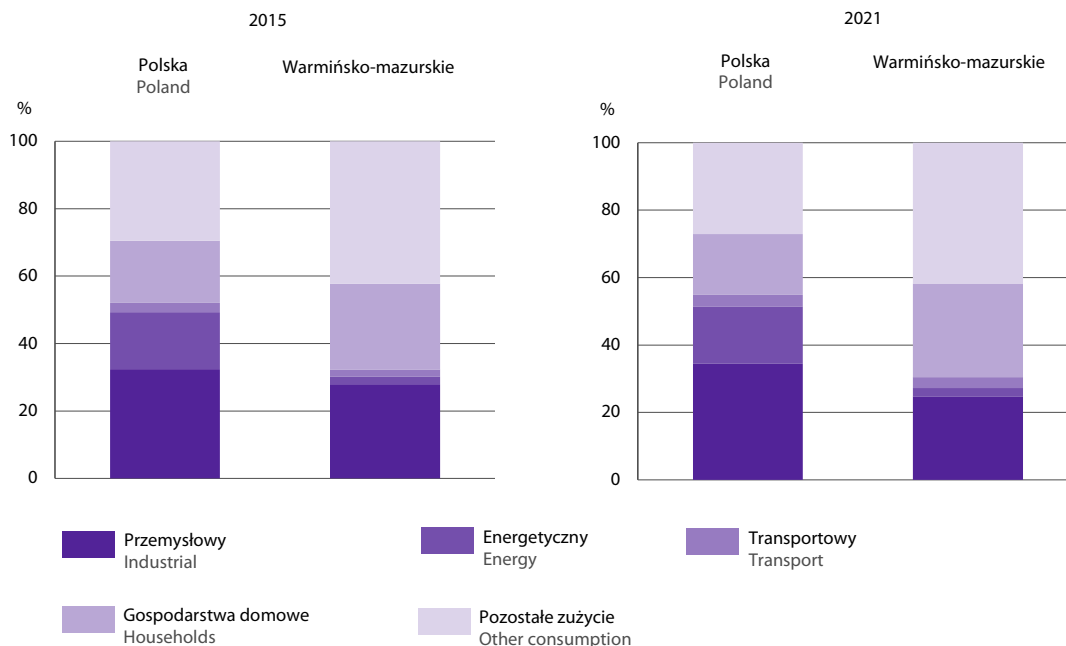
Na koniec 2021 r. było zarejestrowanych więcej odbiorców energii elektrycznej niż rok wcześniej i więcej niż w 2015 r.

Średnie zużycie prądu przez 1 mieszkańca województwa było większe niż 2020 r. i 2015 r.

W 2021 r. jeden odbiorca zużył średnio mniej energii elektrycznej niż w 2020 r. i więcej niż w 2015 r.

Na koniec 2021 r. moc zainstalowana w elektrowniach w województwie wyniosła 823,4 MW, co stanowiło 1,5% mocy zainstalowanej w elektrowniach krajowych. W stosunku do roku poprzedniego wzrosła ona o 12,9% (w kraju o 8,1%), a w porównaniu z 2015 r. o 84,4% (w kraju o 38,8%). Moc osiągalna wyniosła 764,1 MW, tj. 1,4% mocy osiągalnej w kraju. Było to o 13,0% (w kraju o 6,8%) więcej niż rok wcześniej oraz o 75,7% więcej w porównaniu z 2015 r. (w kraju o 33,0%).

Wykres 72. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
 Chart 72. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2021 r. w województwie wyprodukowano 1 665,4 GWh energii elektrycznej, co stanowiło 0,9% produkcji krajowej. Był to wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 12,1% (w kraju wzrost o 13,7%) i o 46,2% w porównaniu z 2015 r. (w kraju wzrost o 8,9%). Zużycie energii elektrycznej w województwie stanowiło 2,2% zużycia krajowego.

W województwie 90,7% wytworzonej energii elektrycznej pochodziło z odnawialnych nośników energii (w kraju 17,0%). W porównaniu z 2020 r. udział ten był większy o 3,6 p. proc. (w kraju spadek o 0,9 p. proc.), a z 2015 r. o 7,3 p. proc. (w kraju wzrost o 2,3 p. proc.).

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 46. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
 Table 46. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	484,5	531,2	525,2	545,5
miasta urban areas	312,3	341,1	340,3	349,7
wieś rural areas	172,2	190,1	184,8	195,8
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	942,5	1 029,5	1 055,8	1 064,7
miasta urban areas	510,5	541,0	566,4	560,7
wieś rural areas	432,0	488,5	489,4	504,0
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	1 945,2	1 938,1	2 010,4	1 951,7
miasta urban areas	1 634,7	1 586,1	1 664,4	1 603,4
wieś rural areas	2 508,2	2 569,7	2 647,6	2 573,7

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska

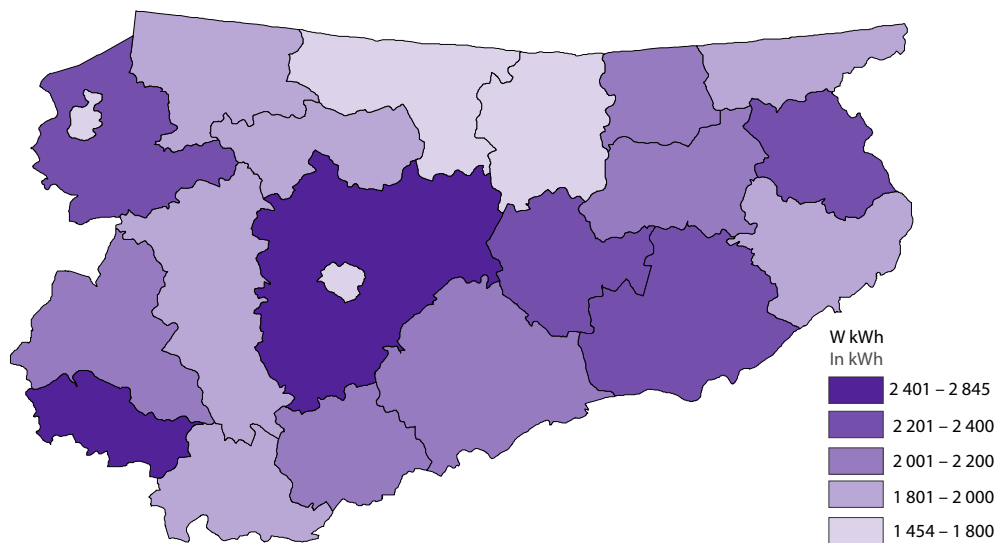
a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

S o u r c e: data of Climate and Environment.

W 2021 r. gospodarstwa domowe zużyły 1 064,7 GWh energii elektrycznej, tj. 3,4% zużycia krajowego. Było to o 0,8% więcej niż rok wcześniej (w kraju wzrost o 0,4%) i o 13,0% więcej niż w 2015 r. (w kraju wzrost o 11,8%). Mieszkaniec województwa zużył w ciągu roku 771,5 kWh (w kraju 833,0 kWh) energii elektrycznej, przy czym mieszkaniec wsi zużył o 30,6% więcej prądu niż mieszkaniec miasta (wieś – 896,1 kWh, miasta – 685,9 kWh). W stosunku do 2020 r. zużycie prądu przez mieszkańca województwa wzrosło o 1,5% (w kraju wzrost o 0,8%).

Na terenie województwa zarejestrowanych było 545,5 tys. odbiorców energii elektrycznej. Średnie zużycie prądu na 1 odbiorcę wyniosło 1 951,7 kWh (w kraju 1 979,9 kWh). W porównaniu z 2020 r. był to spadek o 2,9% (w kraju spadek o 0,8%). Odbiorca mieszkający na wsi zużył 2 573,7 kWh prądu, tj. o 60,5% więcej niż odbiorca mieszkający w mieście. Największe zużycie prądu na 1 odbiorcę odnotowano w powiatach nowomiejskim i olsztyńskim, a najmniejsze w Olsztynie oraz Elblągu.

Mapa 46. Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych w 2021 r.
Map 46. Consumption of electricity in households per consumer in 2021

Rozdział 7

Chapter 7

Zarządzanie rozwojem

Development management

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W latach 2015–2021 łączne dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego były wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim. W 2021 r. w porównaniu z 2020 r. zmalał udział dochodów własnych w dochodach ogółem oraz udział dotacji inwestycyjnych.

W warmińsko-mazurskim w 2021 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego dysponowały łącznymi dochodami w wysokości 12 042,0 mln zł, tj. o 6,9% większymi niż w 2020 r. i o 52,9% większymi niż w 2015 r. Wszystkie rodzaje samorządów województwa dysponowały większymi dochodami niż w roku poprzednim. Dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa stanowiły 3,6% łącznych dochodów jednostek w kraju.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody ogółem wzrastały z 5 459 zł w 2015 r. do 8 108 zł w 2020 r. i do 8 726 zł w 2021 r. W Polsce w 2021 r. wartość ta osiągnęła poziom 8 776 zł. Warmińsko-mazurskie uplasowało się na 5 miejscu w kraju. Wśród województw najwyższe dochody na 1 mieszkańca osiągnęło województwo mazowieckie i zachodniopomorskie, a najniższe opolskie i świętokrzyskie. Najwyższe dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. uzyskiwały budżety miast na prawach powiatu. Niższe od nich były dochody w budżetach gmin i powiatów, a najniższe w budżecie województwa.

Tablica 47. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 47. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	5 459	7 111	8 108	8 726	39,6
Gminy ^a Gminas ^a	3 432	5 190	5 871	6 343	39,4
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5 917	6 886	7 257	8 241	48,8
Powiaty Powiats	1 101	1 384	1 667	1 686	31,6
Województwo Voivodship	642	473	629	653	33,2

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego są m.in. wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku j.s.t., spadki, zapisy i darowizny na rzecz j.s.t., dochody z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jednostki samorządu terytorialnego o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody j.s.t., odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

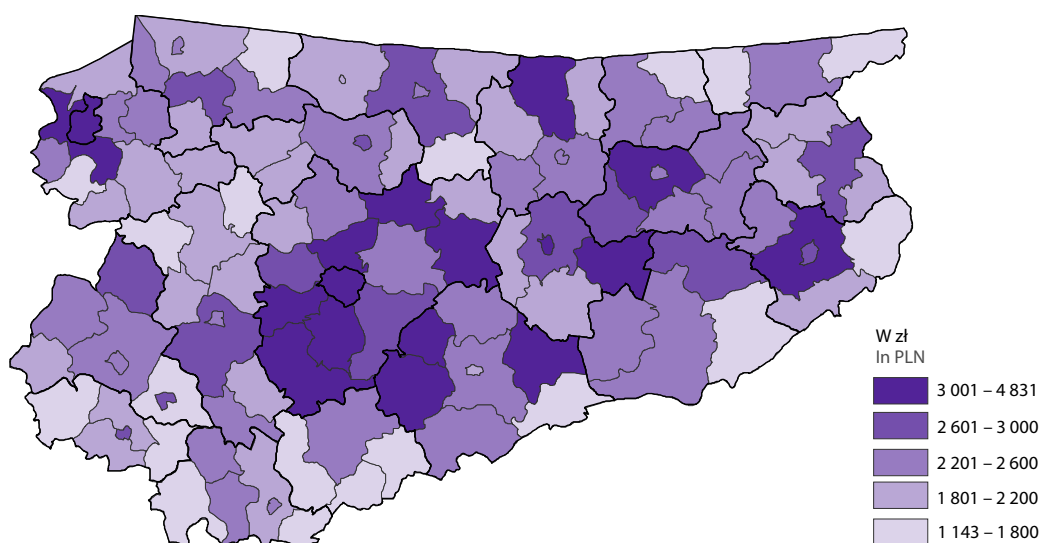
W strukturze ogółem dominowały dochody własne (39,6%), które wyniosły 4 764,3 mln zł i wzrosły w porównaniu z 2020 r. o 6,5%. Udział dotacji w dochodach ogółem wyniósł 31,3%. Kwota dotacji osiągnęła poziom 3 772,8 mln zł i była niższa o 0,5% niż w roku poprzednim. Subwencja ogólna osiągnęła poziom 3 504,9 mln zł (o 16,7% więcej niż w 2020 r.) i stanowiła 29,1% dochodów ogółem. Ze względu na rodzaj jednostki największy udział w dochodach ogółem miały gminy (57,7%), następnie miasta na prawach powiatu (19,5%) i powiaty (15,3%). Najmniejszymi dochodami dysponował samorząd województwa – 901,2 mln zł (7,5% dochodów wszystkich jednostek).

Największy udział w dochodach własnych wszystkich budżetów miały gminy (57,4%). Kolejne udziały to miasta na prawach powiatu (24,1%) i powiaty (12,3%). Najmniejszy udział miał budżet województwa (6,3%). Rozpatrując strukturę poszczególnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego, najwyższym udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem charakteryzowały się miasta na prawach powiatu. Mniejszy udział wykazały gminy i budżet województwa, a najmniejszy powiaty. W sumie udział dochodów własnych w dochodach ogółem wyniósł 39,6% i w ciągu lat 2015–2021 wahał się między 40,1% w 2015 r. a 38,1% w 2017 r. W 2021 r. w porównaniu z 2020 r. udział ten zmniejszył się o 0,1 p. proc.

Dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 3 452 zł. W porównaniu z 2020 r. były wyższe o 7,3%, a w porównaniu z 2015 r. o 57,9%. Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca uzyskano w gminie Stawiguda i Olsztynie, natomiast najniższe w gminach Rozogi i Janowiec Kościelny. W porównaniu z 2015 r. we wszystkich gminach i miastach na prawach powiatu zanotowano wzrost dochodów własnych na 1 mieszkańca, z wyjątkiem gminy Wilczęta. Ponad dwukrotny wzrost nastąpił w 17 jednostkach, a największy w gminie Jeziorany i Pasm.

Mapa 47. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2021 r.

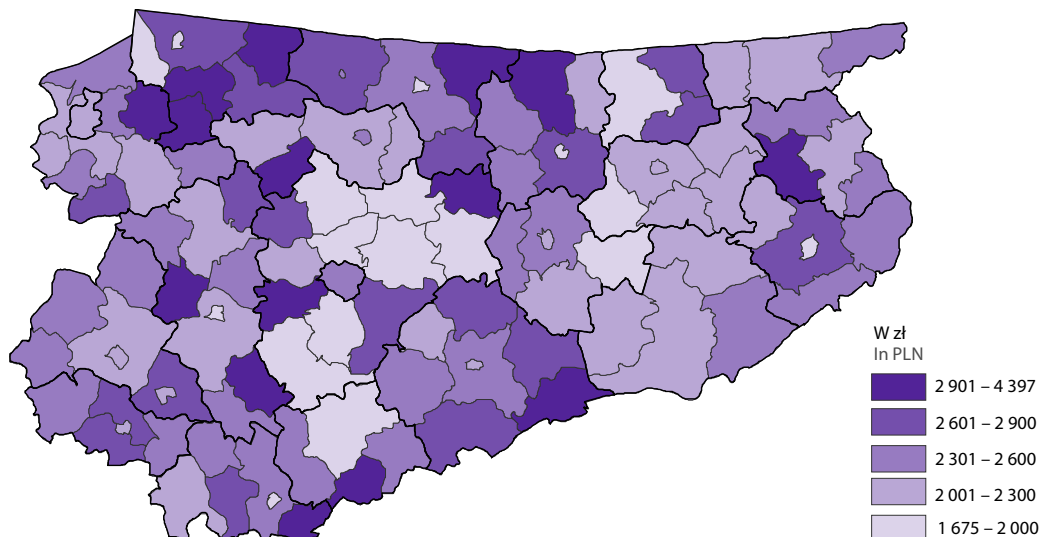
Map 47. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2021

a Dochody miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
a Revenues of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Kwota dotacji osiągnęła poziom 3 772,8 mln zł i była niższa o 0,5% niż w roku poprzednim. Udział dotacji w dochodach wyniósł 31,3% i był niższy w porównaniu z 2020 r. o 2,3 p. proc. Ze względu na rodzaj jednostek, dotacje w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyły się w budżecie województwa i budżetach powiatów, natomiast w budżetach miast na prawach powiatu i gmin wzrosły. Spośród gmin i miast na prawach powiatu tylko trzy gminy uzyskały dotacje wyższe niż 4 000 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca: Kolno, Miłomłyn i Janowiec Kościelny. Najniższe dotacje na 1 mieszkańca uzyskano w gminie Węgorzewo i mieście Kętrzyn.

Mapa 48. Dotacje^a dla gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.
Map 48. Grants^a for gminas per capita in 2021

a Suma dotacji celowych oraz dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.
a Sum of targeted grants and grants from §§ 200, 620, 205 and 625 budget classification.

Większość dotacji, jakie otrzymały wszystkie jednostki samorządu terytorialnego województwa, stanowiły dotacje celowe. Wyniosły one 3 191,0 mln zł i były o 4,8% wyższe niż w 2020 r. i ponad dwukrotnie wyższe niż w 2015 r. Najwięcej dotacji celowych wpłynęło do budżetów gmin, mniej do miast na prawach powiatu i powiatów, a najmniej do budżetu województwa. W grupie dotacji celowych największy udział stanowiły dotacje z budżetu państwa w kwocie 2 862,9 mln zł. Udział ten w porównaniu z 2020 r. był mniejszy o 5,9 p. proc. Na zadania z zakresu administracji rządowej przeznaczono 2 550,9 mln zł (o 1,6% mniej niż rok wcześniej). Na zadania własne przeznaczono 304,0 mln zł (o 2,6% mniej niż w 2020 r.), a na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej przypadło 8,0 mln zł, (o 14,4% więcej w ujęciu rocznym).

Czynnikiem dynamizującym rozwój regionu były dotacje inwestycyjne. Stanowiły one część wszystkich ośmiu typów dotacji wykazywanych w sprawozdaniach i wyniosły w 2021 r. we wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego 547,0 mln zł. Były one mniejsze od ubiegłorocznych o 16,3% i w porównaniu z 2015 r. mniejsze o 45,0%. Największy udział miały budżety gmin i budżet województwa, mniejszy udział miały budżety miast na prawach powiatu i budżety powiatów. Spośród typów dotacji inwestycyjnych najczęściej pochodziło z programów finansowanych z udziałem środków europejskich. W 2021 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca dotacje inwestycyjne wyniosły 396 zł. Najwyższe uzyskano w miastach na prawach powiatu (400 zł na 1 mieszkańca), niższe w gminach (185 zł) i budżecie województwa (124 zł), a najniższe w powiatach (55 zł).

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

W porównaniu z poprzednim rokiem, jak i 2015 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego ogółem były wyższe. Zmalał udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem zarówno w porównaniu z 2020 r., jak i w porównaniu z 2015 r.

W 2021 r. łączne wydatki ponoszone przez samorzady terytorialne w warmińsko-mazurskim zamknęły się w kwocie 11 294,5 mln zł i były wyższe o 4,3% niż w 2020 r. i o 43,0% w porównaniu z 2015 r. Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wyniósł 83,5%, a majątkowych 16,5%. Wydatki bieżące wyniosły 9 436,3 mln zł i w porównaniu z poprzednim rokiem wzrosły o 4,2%. Wydatki majątkowe osiągnęły wartość 1 858,2 mln zł i były o 4,7%, większe niż rok wcześniej. Prawie wszystkie wydatki majątkowe przeznaczone były na inwestycje. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki ogółem wyniosły 8 185 zł (w kraju 8 317 zł), co dało 6 lokatę. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca uzyskało województwo mazowieckie i zachodniopomorskie, a najniższe świętokrzyskie i opolskie. Wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 1 244 zł i były wyższe niż rok wcześniej o 1,7%.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wszystkich jednostek wyniósł 15,2%. Największy udział odnotowano w budżecie województwa, mniejszy w budżetach gmin i powiatów, a najmniejszy miast na prawach powiatu. W analizowanych latach udział ten był najmniejszy w 2016 r. i wyniósł 8,8%. Największy udział zanotowano w 2015 r. i stanowił on 22,5% wydatków ogółem.

Tablica 48. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 48. Expenditure of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	5 477	7 120	7 793	8 185	15,2
Gminy ^a Gminas ^a	3 335	5 209	5 652	5 963	13,8
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	6 403	6 872	7 015	7 604	10,2
Powiaty Powiats	1 075	1 381	1 581	1 592	13,0
Województwo Voivodship	658	472	605	620	42,8

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

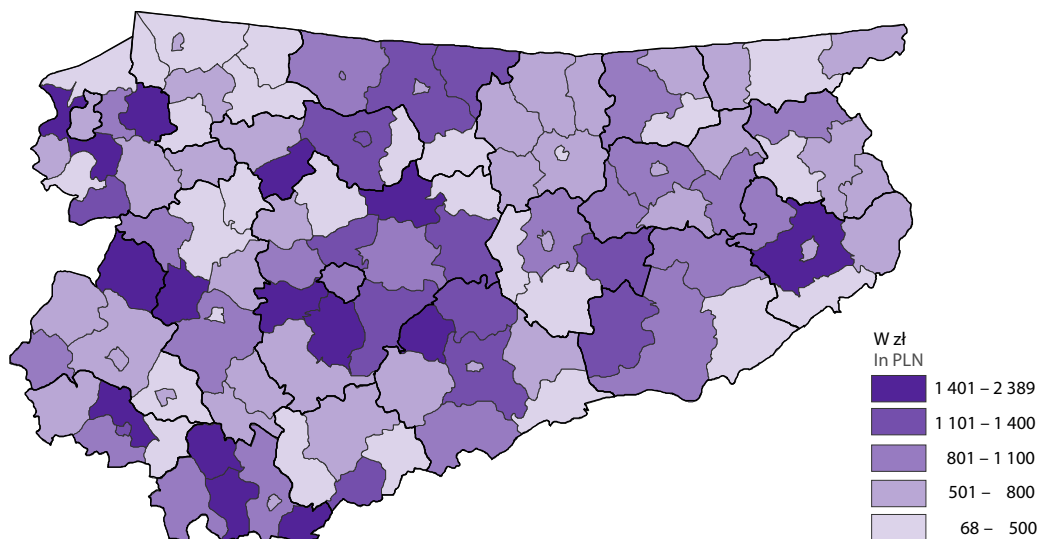
Największe środki budżetowe znajdowały się w dyspozycji samorządów gmin. W 2021 r. wydatki gmin wyniosły 6 529,1 mln zł (57,8% łącznych wydatków samorządów). W porównaniu z 2020 r. wzrosły o 4,8%. Najwięcej środków gminy wydatkowały na oświatę i wychowanie. Nieco mniej przeznaczono na dział rodzina. Przeciętne wydatki gmin na 1 mieszkańca osiągnęły poziom 5 963 zł i były o 5,5% wyższe niż w 2020 r. Najwyższymi wydatkami na 1 mieszkańca charakteryzowały się gminy wiejskie Lubomino i Janowiec Kościelny, a najniższymi gminy miejskie Działdowo i Kętrzyn.

W 2021 r. powiaty grodzkie przeznaczyły na wydatki 2 167,4 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowiło 7 604 zł. Wydatki na 1 mieszkańca w Olsztynie wyniosły 8 142 zł, a w Elblągu 6 807 zł. Samorząd Olsztyna, podobnie jak Elbląga, najwięcej przeznaczył na oświatę i wychowanie.

Wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 r. wśród gmin i miast na prawach powiatu przekroczyły 2 000 zł w czterech gminach: Lubomino, Stawiguda, Miłomłyn i wiejska Elbląg. Najniższe wydatki inwestycyjne poniżej 200 zł na 1 mieszkańca odnotowano w trzech gminach: Frombork, Dobre Miasto i Pieniężno.

Mapa 49. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2021 r.

Map 49. Investment expenditure of gminas^a per capita in 2021

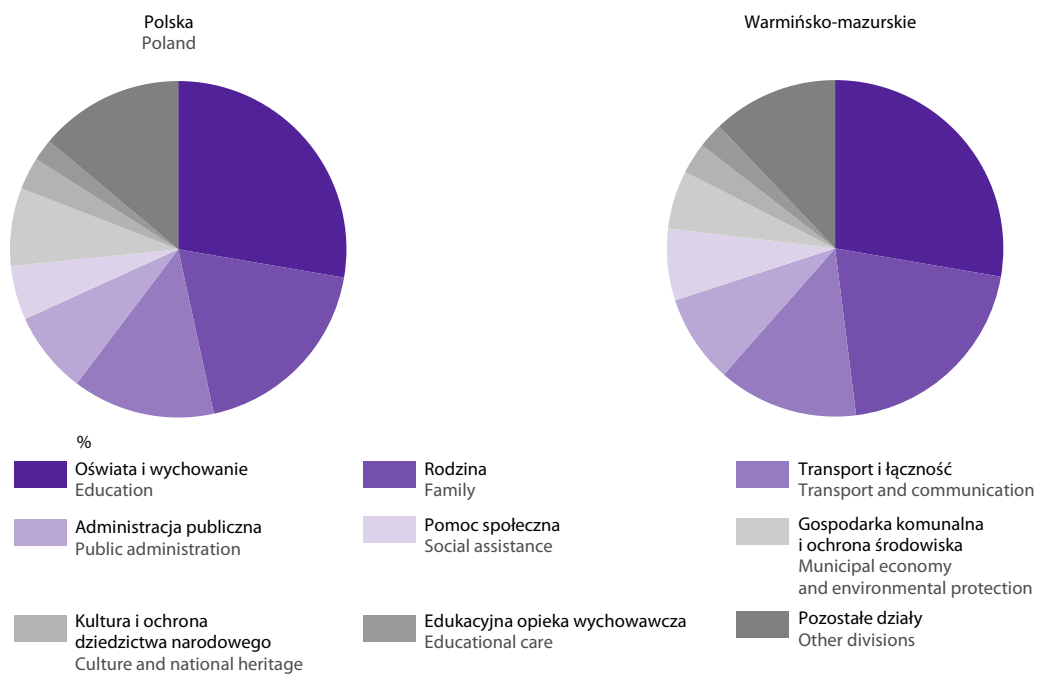
a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.
a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

Powiaty ziemskie dysponowały środkami na wydatki w wysokości 1 742,6 mln zł ogółem, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 1 592 zł. W strukturze wydatków według działów najczęściej wydano na oświatę i wychowanie oraz transport i łączność.

Samorząd województwa wydał w 2021 r. 855,5 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca były to środki w wysokości 620 zł. Najwięcej przeznaczono na transport i łączność oraz administrację publiczną.

W strukturze wydatków wszystkich jednostek samorządu terytorialnego (według działów klasyfikacji budżetowej) w województwie i w Polsce dominowały wydatki na oświatę i wychowanie. Drugie pod względem wielkości były wydatki w dziale „rodzina”. Natomiast na 3 miejscu był transport i łączność.

Wykres 73. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2021 r.
 Chart 73. Expenditure of local government unit budgets by divisions in 2021

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2015 r. i w latach 2017–2019 budżety łącznie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego zamknęły się deficytem. Natomiast w 2016 r., 2020 r. i 2021 r. zanotowano nadwyżkę. W 2021 r. w porównaniu z 2020 r. wzrosła relacja wyniku finansowego do dochodów ogółem. Wzrosła również liczba jednostek samorządu terytorialnego, które odnotowały nadwyżkę finansową. Zmalało zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego.

Wynik budżetu jest różnicą między dochodami a wydatkami. Po osiągniętej w 2020 r. nadwyżce, 2021 r. był kolejnym, w którym budżety jednostek samorządu terytorialnego uzyskały dodatni wynik finansowy w wysokości 747,5 mln zł. Było to o 70,5% więcej niż w poprzednim roku. Przyczyniły się do tego wszystkie rodzaje jednostek. Największą nadwyżkę odnotowano w gminach, mniejszą w miastach na prawach powiatu i w powiatach, a najmniejszą w budżecie województwa.

W analizowanych latach łączny wynik budżetów zamykał się deficytem w czterech latach, a nadwyżką w trzech. Największy deficyt wystąpił w 2018 r. i wyniósł 395,1 mln zł. W 2016 r. i w latach 2020–2021 wystąpiła nadwyżka. W latach 2017–2018 nastąpiło zwiększenie deficytu, a w następnym roku zmniejszenie. W 2020 r. uzyskano nadwyżkę na zbliżonym poziomie jak w 2016 r., a w 2021 r. najwyższą w analizowanych latach.

Tablica 49. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 49. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020	2021	
	w mln zł in million PLN				relacja do dochodów ogółem w % relation to total revenue in %
Ogółem Total	-25,3	-12,8	438,4	747,5	6,2
Gminy ^a Gminas ^a	111,9	-21,2	241,2	416,2	6,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-143,8	4,2	69,5	181,8	7,7
Powiaty Powiats	29,7	3,6	94,3	103,8	5,6
Województwo Voivodship	-23,1	0,7	33,4	45,7	5,1

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

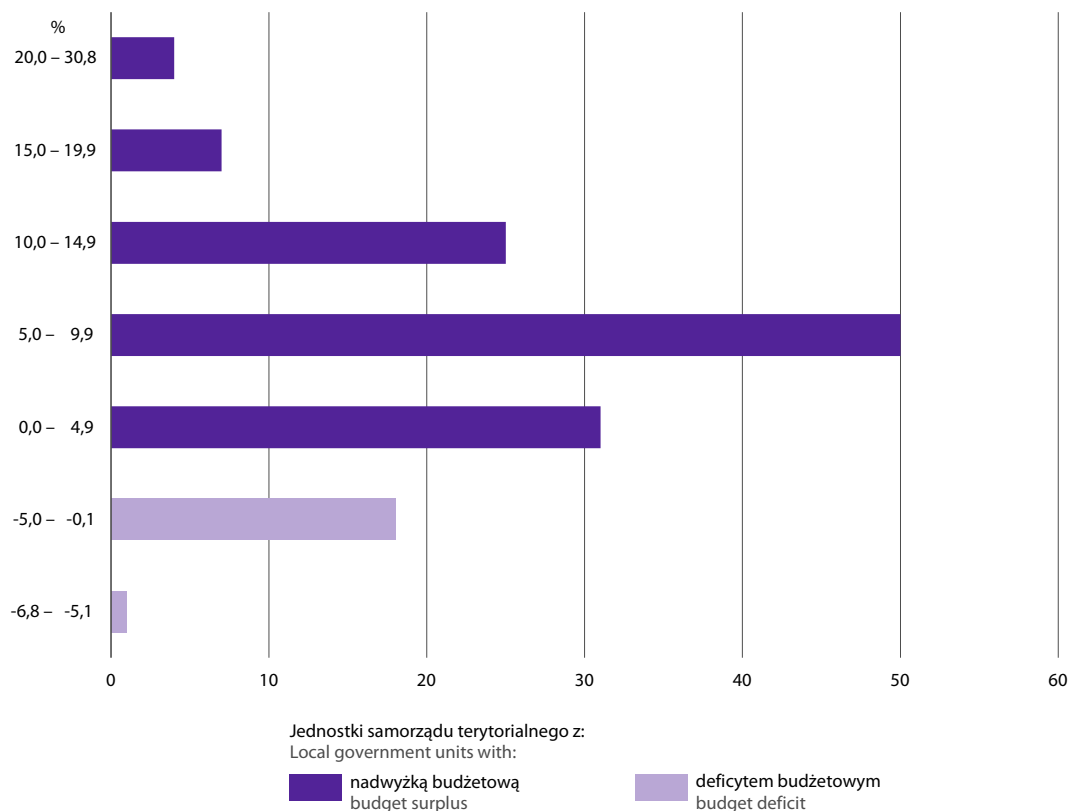
W 2021 r. relacja nadwyżki finansowej do dochodu ogółem w jednostkach samorządu terytorialnego wyniosła 6,2%. Najwyższa relacja wystąpiła w samorządach miast na prawach powiatu, mniejsza w samorządach gmin i powiatów, a najmniejsza w samorządzie województwa.

Wrzaz ze wzrostem wartości nadwyżki wszystkich jednostek samorządu terytorialnego wzrosła jej wartość w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2021 r. osiągnęła poziom 542 zł. Największą nadwyżkę osiągnięto w miastach na prawach powiatu (638 zł), mniejszą w gminach (380 zł) i powiatach (95 zł), a najmniejszą w budżecie województwa (33 zł).

Na 136 jednostek samorządu terytorialnego w województwie w 117 wystąpiła nadwyżka budżetowa. Było to o 15 jednostek więcej niż w 2020 r. W czterech jednostkach nadwyżka wyniosła 20,0% i więcej dochodów. Deficyt odnotowało 19 jednostek, przy czym w jednej był większy niż 5,0% dochodów.

Wykres 74. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2021 r.

Chart 74. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2021

Zadłużenie samorządów, którego źródłem finansowania są kredyty i pożyczki, papiery wartościowe oraz zobowiązania wymagalne, według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. wyniosło 2 922,1 mln zł. Było zatem niższe niż w 2020 r. o 4,2%. Największe wartościowo zadłużenie wystąpiło w gminach, mniejsze w miastach na prawach powiatu oraz w powiatach i w województwie. We wszystkich grupach jednostek nastąpiło zmniejszenie zadłużenia w porównaniu z rokiem poprzednim: największe w powiatach (o 8,8%), natomiast najmniejsze w miastach na prawach powiatu (o 2,9%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca zadłużenie budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego osiągnęło wartość 2 126 zł. Jedynie w miastach na prawach powiatu średnia wartość przekroczyła 2 000 zł. Mniejsze zadłużenie na 1 mieszkańca nastąpiło w gminach i powiatach, a najmniejsze w województwie.

Tablica 50. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 50. Debt of local government units in 2021

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2020=100
Ogółem Total	2 922,1	2 126	24,3	95,8
Gminy ^a Gminas ^a	1 633,7	1 497	23,5	96,5
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	591,6	2 086	25,2	97,1
Powiaty Powiats	365,8	335	19,8	91,2
Województwo Voivodship	331,0	241	36,7	95,6

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Source: own contribution based on Ministry of Finance data.

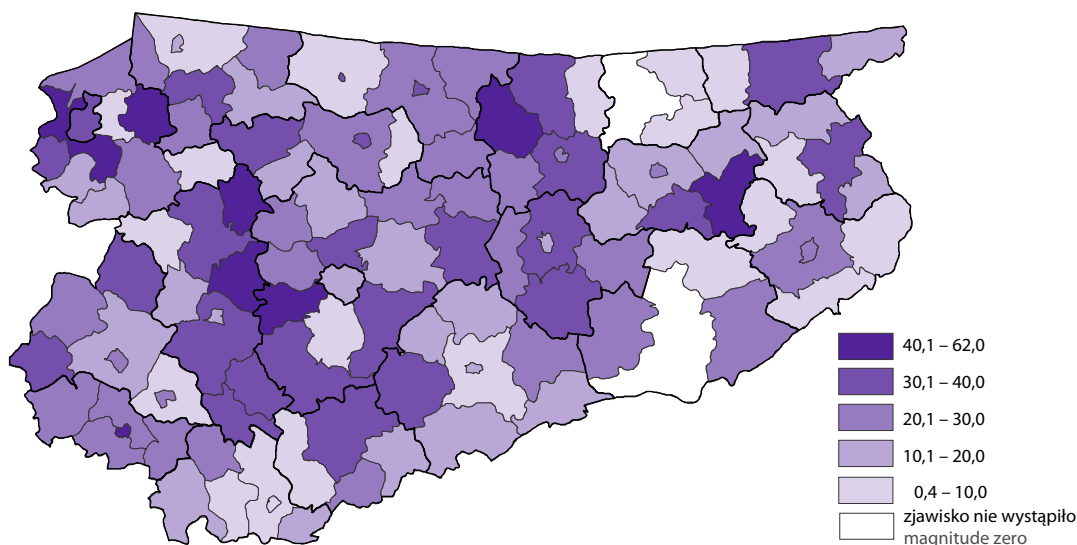
W 2021 r. relacja zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem wyniosła 24,3% i była niższa o 2,8 p. proc. niż rok wcześniej. We wszystkich grupach jednostek była ona niższa niż w 2020 r. W budżecie samorządu województwa relacja ta była najwyższa, jednak w ujęciu rocznym zmalała o 2,9 p. proc. Niższa relacja była w miastach na prawach powiatu (zmaląa o 4,0 p. proc.) oraz w gminach (zmaląa o 2,7 p. proc.), a najniższa w powiatach (zmaląa o 2,0 p. proc.). Wśród gmin i miast na prawach powiatu najwyższym wskaźnikiem charakteryzowała się gmina wiejska Elbląg i gmina Korsze. Najniższy wskaźnik uzyskały gminy Banie Mazurskie i Srokowo. Gminy Pisz i Węgorzewo nie miały w 2021 r. żadnego zadłużenia.

Mapa 50. Zadłużenie gmin w % do dochodów ogółem w 2021 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 50. Debt of gminas in % to total revenue in 2021

As of 31 December

7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4. Projects co-financed by the European funds

Województwo korzystało z możliwości, jakie dawały programy operacyjne. Do końca czerwca 2022 r. wartość całkowita projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa wyniosła 27 215,8 mln zł, w tym środki europejskie stanowiły 61,4%. Udział warmińsko-mazurskiego w całkowitej wartości dofinansowania w Polsce wyniósł 4,8%. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty zrealizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Umowa Partnerstwa 2014–2020 jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO).

Projekty europejskie realizowane przez jednostki podsektora instytucji samorządowych obejmują część wykorzystywanych w Polsce środków publicznych pochodzących z bezzwrotnej pomocy zagranicznej. Innymi beneficjentami funduszy europejskich są jednostki podsektora instytucji rządowych, a także sektora małych i średnich przedsiębiorstw, fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, do środków europejskich zaliczamy zarówno fundusze pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, jak i środki pozaunijne, których źródłem są: Norweski Mechanizm Finansowy, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Sposób wykorzystania głównej części funduszy napływających do Polski z budżetu UE został określony w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020. Wcześniej podstawą były Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007–2013, a środki przewidziane na ten okres programowania były wykorzystywane w niewielkiej skali także po 2015 r. Większa część rozdzielonych w Umowie Partnerstwa funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz Funduszu Spójności przypada na krajowe programy operacyjne, niemające przypisania do konkretnych regionów, natomiast mniejsza ich część została programowo rozdzielona na określone obszary kraju. Dotyczy to 16 regionalnych programów operacyjnych (RPO) oraz Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. W okresach programowania 2007–2013 oraz 2014–2020 dodatkowe niewielkie środki były kierowane do obszarów przygranicznych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna. Poza polityką spójności i Umową Partnerstwa 2014–2020 znajdują się środki przyznane Polsce przez UE w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego. Dysponentami tych funduszy są ministrowie właściwi dla rolnictwa i gospodarki morskiej.

Całkowita wartość realizowanych przez samorzady projektów europejskich obejmuje publiczne środki europejskie uzyskiwane w formie dotacji oraz wkład własny pochodzący z dochodów własnych samorządów, lub z kredytów i pożyczek. Dotacje celowe, pozyskane z UE w ramach perspektywy finansowej 2014–2020 są wykazywane przez samorzady w paragrafie 205 klasyfikacji budżetowej (zadania bieżące) oraz § 625 (zadania inwestycyjne). Pozostałe otrzymane dotacje europejskie zalicza się do analogicznych § 200 i § 620.

Poniżej przedstawione zostaną wartości całkowite umów/decyzji o dofinansowanie, w tym projektów realizowanych ze środków UE w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa, m.in. według takich programów jak: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Operacyjny Polska Cyfrowa, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Regionalny Program Operacyjny.

Wartość całkowita projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego do końca czerwca 2022 r. wyniosła 27 215,8 mln zł i stanowiła 4,8% całkowitej wartości dofinansowania w Polsce. Ze środków UE pochodziło 16 720,9 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość całkowita projektów wyniosła 19 867 zł.

Najwięcej środków (40,2%) pochodziło z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Było to 10 935,7 mln zł, w tym 68,1% stanowiło dofinansowanie ze środków UE. Udział województwa w wartości tego programu w kraju wyniósł 5,4%. Średnio na 1 mieszkańca przypadło 7 983 zł.

Podobny udział pochodził z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (37,8%). Przeznaczono na ten cel 10 275,6 mln zł, w tym 53,7% zostało dofinansowane ze środków unijnych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca były to środki wynoszące 7 501 zł. Program stanowił 4,6% programów wszystkich województw.

Z racji swojego położenia w województwie znalazły się środki także z Programu Polska Wschodnia. Wartość całkowita projektów z tego programu wyniosła 2 668,7 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało kwotę 1 948 zł. Stanowiło to 9,8% wszystkich programów województwa. Dofinansowanie ze środków wspólnotowych wyniosło 65,6%. Spośród wszystkich województw wschodnich na warmińsko-mazurskie przypadła 1/5 wartości programu.

Tablica 51. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca czerwca 2022 r.^a

Table 51. The total value of projects and value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the Voivodship by the end of June 2022^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
	w mln zł in million PLN			
Ogółem^a Total^a	27 215,8	16 720,9	4,8	19 867
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	10 275,6	5 520,3	4,6	7 501
Inteligentny Rozwój Smart Growth	2 605,7	1 442,0	3,4	1 902
Polska Cyfrowa Digital Poland	253,4	148,5	1,6	185
Polska Wschodnia Eastern Poland	2 668,7	1 750,5	20,0	1 948
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	476,7	415,5	1,8	348
Regionalny Program Operacyjny Regional Operational Programme	10 935,7	7 444,1	5,4	7 983

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 30 czerwca 2022 r.

Źródło: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For the purpose of calculating data, the number of population as of 30 June 2022 was adopted.

Source: data of the Ministry of Funds and Regional Policy.

Zbliżony udział w wartości projektów województwa miał Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (9,6%). Jego wielkość to 2 605,7 mln zł, w tym 1 442,0 mln zł to środki z UE. W przeliczeniu na 1 mieszkańca była to kwota 1 902 zł. Udział województwa w krajowym programie wyniósł 3,4%.

Najmniejszy udział w programach wojewódzkich miał Program Operacyjny Polska Cyfrowa (0,9%) i Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (1,8%). Wartość całkowita wyniosła odpowiednio 253,4 mln zł (w tym 58,6% to dofinansowanie ze środków UE) i 476,7 mln zł (w tym 87,2% dofinansowano ze środków wspólnotowych). Udział województwa w porównaniu z krajem wyniósł w Programie Polska Cyfrowa 1,6%, a w Programie Wiedza Edukacja Rozwój 1,8%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca projekty zrealizowane do końca czerwca 2022 r. wyniosły odpowiednio 185 zł i 348 zł.

Dotacje z funduszy europejskich (nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale także ze środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy) oznaczone są w klasyfikacji dochodów budżetowych czterema paragrafami:

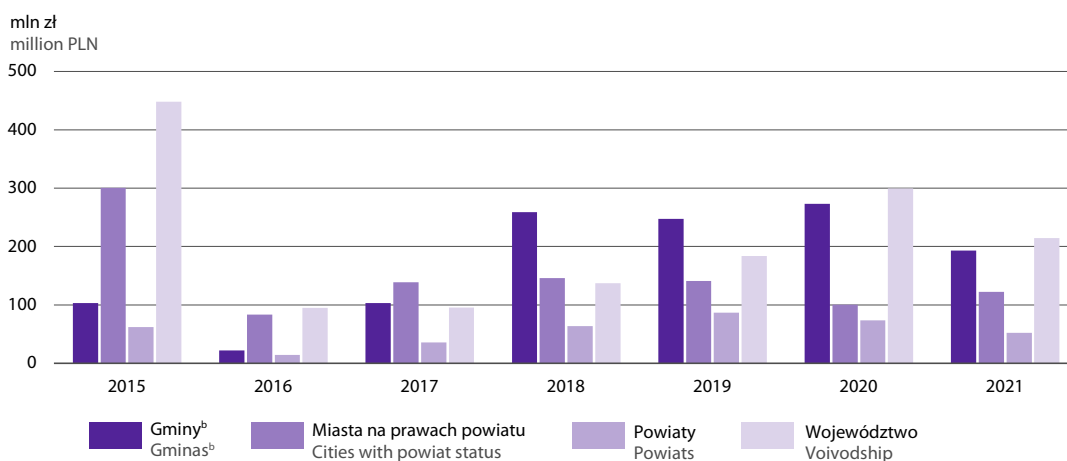
- §§ 200 i 620 dotyczą ram finansowych okresu 2007–2013 oraz źródeł pozaunijnych,
- §§ 205 i 625 dotyczą ram finansowych okresu 2014–2020.

Dotacje z tytułu §§ 200 i 205 odnoszą się do projektów i zadań o charakterze nieinwestycyjnym, a dotacje z §§ 620 i 625 – do zadań inwestycyjnych. Dotacje te wchodzą do budżetów jednostek samorządu terytorialnego, gdy jednostki te skutecznie aplikują o ich przyznanie.

Wartość całkowita dotacji otrzymanych przez samorządy na realizację projektów europejskich (§§ 200, 620, 205, 625) wyniosła w 2021 r. 581,8 mln zł, co stanowiło 15,4% dotacji ogółem. Dotacje te zmalały w ujęciu rocznym o 22,1% i w porównaniu z 2015 r. o 36,4%. Najwięcej otrzymał budżet województwa i budżety gmin, mniej miasta na prawach powiatu, a najmniej budżety powiatów. Spośród otrzymanych dotacji $\frac{3}{4}$ to dotacje inwestycyjne. W porównaniu z 2020 r. zmniejszyły się one o 15,9%. W latach 2017–2020 wartość całkowita dotacji otrzymanych przez samorządy na realizację projektów europejskich zwiększała się corocznie. W 2021 r. w porównaniu z poprzednim rokiem samorządy (z wyjątkiem miast na prawach powiatu) otrzymały mniej dotacji.

Wykres 75. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich^a

Chart 75. Grants received by local government units for the implementation of European projects^a

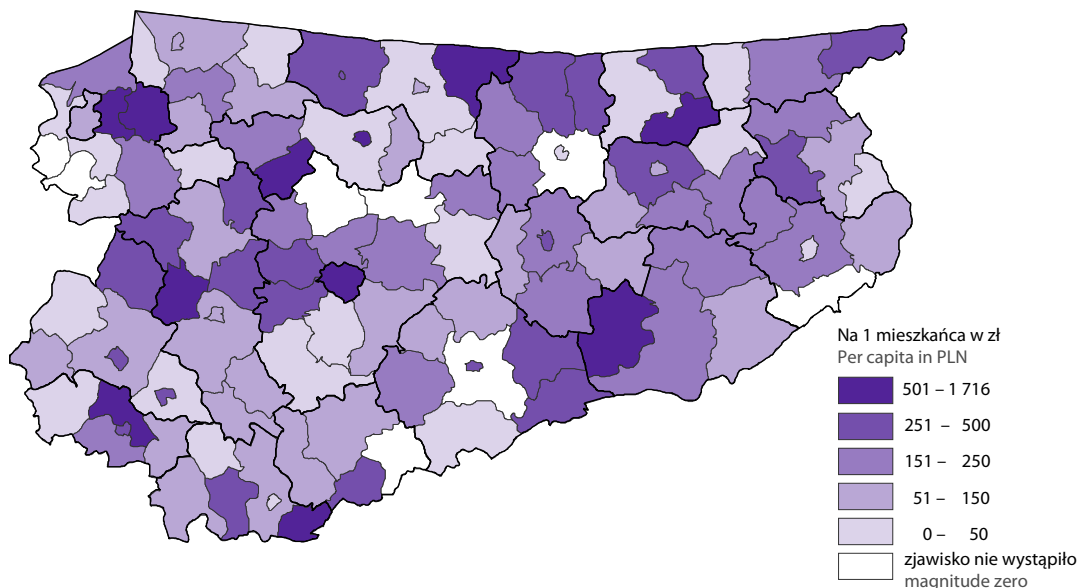

a Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2021 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca samorzady otrzymały dotacje w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (z §§ 200, 620, 205, 625) w wysokości 422 zł, w tym inwestycyjne 324 zł. Spośród gmin i miast na prawach powiatu tylko dwie gminy (Miłomłyn i Lubomino) przekroczyły próg 1 000 zł dotacji na 1 mieszkańca. Natomiast w dziesięciu gminach wartość nie przekroczyła 10 zł na 1 mieszkańca. Dotacji tych nie wykazało osiem gmin.

Mapa 51. Dotacje otrzymane przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b w 2021 r.
Map 51. Grants received by gminas^a for the implementation of European project^b in 2021

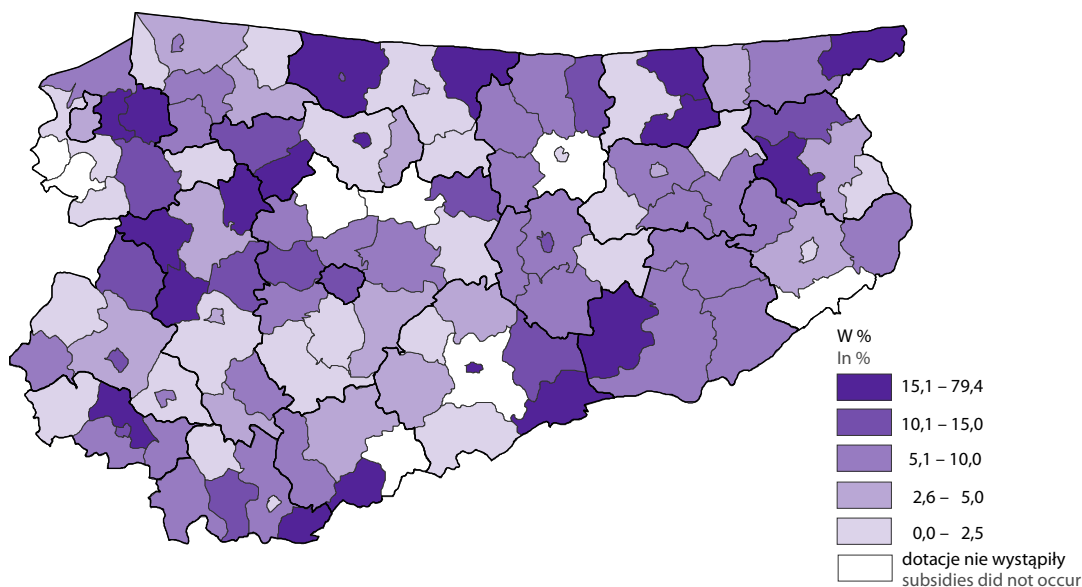
a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Relacja wartości dotacji na projekty unijne do dochodów własnych wyniosła w 2021 r. dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego 12,2%. Średni poziom tej relacji był na zbliżonym poziomie w miastach na prawach powiatu (10,7%), powiatach (8,9%) i gminach (7,1%). Natomiast w budżecie samorządu województwa dotacje europejskie osiągnęły poziom 71,6%. Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższą relację wartości dotacji na projekty unijne do dochodów własnych wykazała gmina Miłomłyn i Iłowo-Osada, natomiast najniższą Olsztynek, Biskupiec i Godkowo.

Mapa 52. Relacja dotacji otrzymanych przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b do dochodów własnych w 2021 r.

Map 52. Relation of grants received by gminas^a for the implementation of European projects^b to own revenue in 2021

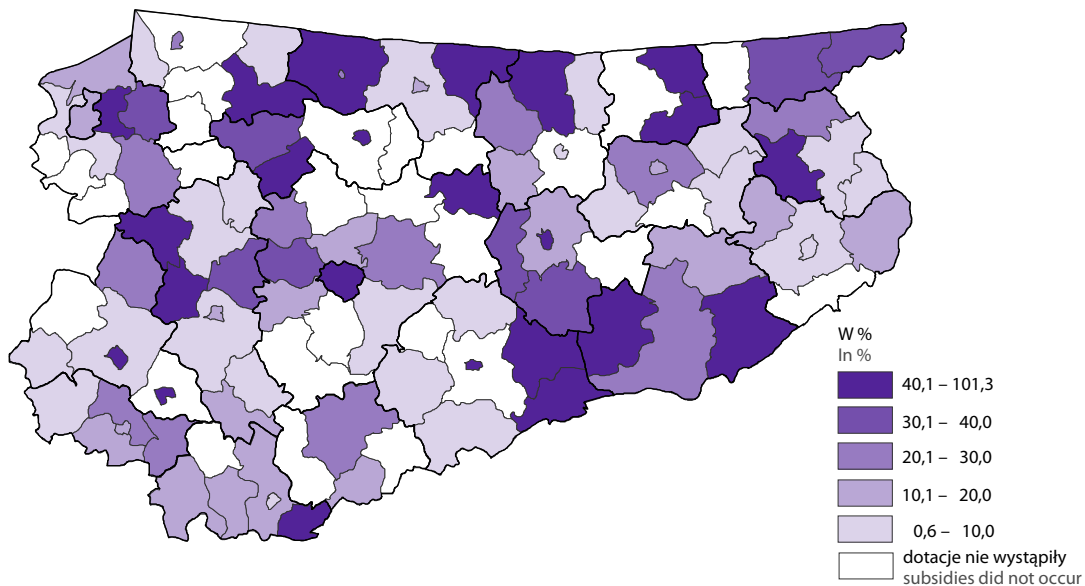

a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych wyniósł 26,0% dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ogółem. W miastach na prawach powiatu udział ten wyniósł 47,0%, w województwie 41,1%, w gminach 17,9%, a w powiatach 13,7%. Prawie co czwarta jednostka nie skorzystała z tego źródła finansowania inwestycji. Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższy udział odnotowano w gminie Pozezdrze i Rozogi, natomiast najniższy w gminie Wieliczki i mieście Ełk.

Mapa 53. Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w 2021 r.
 Map 53. Share of the European investment grants in total investment expenditure in 2021

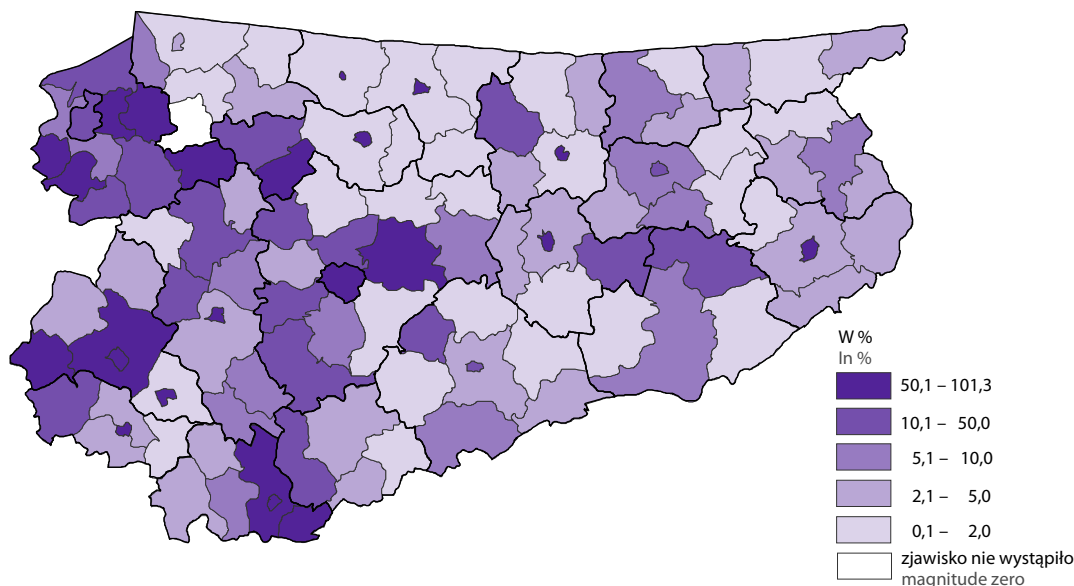
7.5. Planowanie przestrzenne

7.5. Spatial planning

W 2021 r. w każdej gminie i miastach na prawach powiatu województwa warmińsko-mazurskiego (z wyjątkiem Wilcząt) istniała powierzchnia objęta obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego, łącznie stanowiąc 335,8 tys. ha. W porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła o 2,2%. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni danej jednostki terytorialnej wyniósł 13,9% i był o 0,3 p. proc. wyższy niż rok wcześniej. Zdarza się, że wartość wskaźnika jest większa od 100,0%, co wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 r. rewizji granic jednostek terytorialnych. Taki przypadek miał miejsce w 2021 r. w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie. W ośmiu gminach całość powierzchni była objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W 15 gminach udział ten nie przekroczył 1,0%.

Mapa 54. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem^a w 2021 r.

Map 54. Share of the area covered by binding local spatial management plants in total area^a in 2021

a Wartość wskaźnika większa od 100,0% wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez GUGiK z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 rewizji granic jednostek terytorialnych.
a The index value greater than 100,0% results from the discrepancy in the planning documentation of the municipalities in relation to the geodetic area published by GUGiK, taking into account the revision of territorial units' borders since 2006.

Liczba projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trakcie sporządzania na podstawie ustawy z 27 marca 2003 r. wyniosła w 2021 r. 492 i wzrosła o 5,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. Ponad połowa z nich była sporządzana krócej niż dwa lata. Powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wyniosła 18,1 tys. ha i była o 65,8% większa niż rok wcześniej.

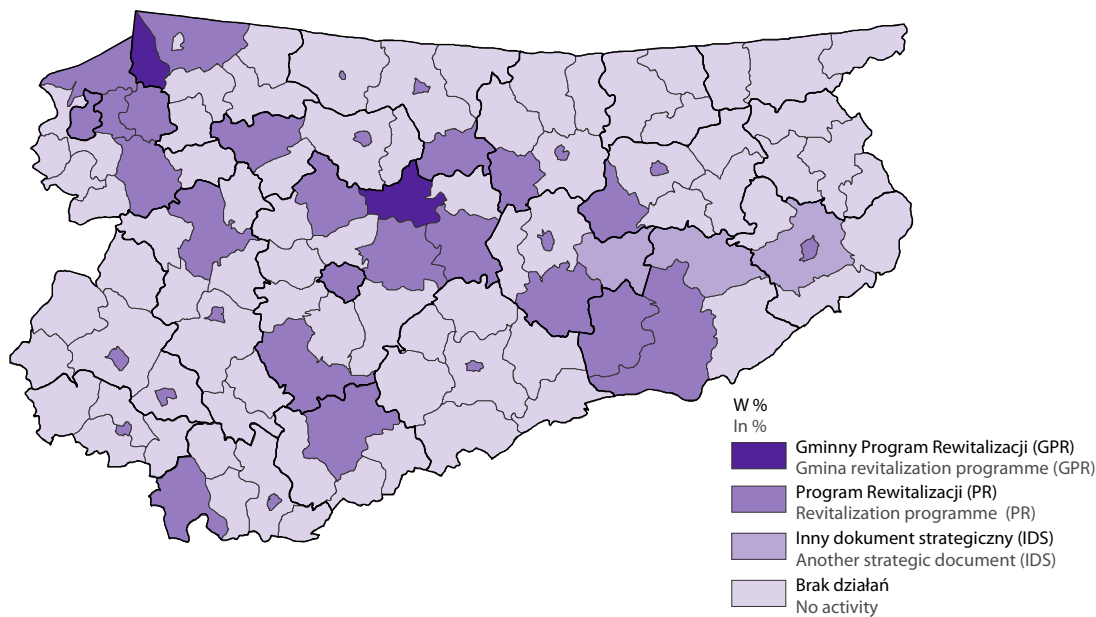
Rewitalizacja stanowi jeden z obszarów działań władz lokalnych skierowanych na poprawę stanu zagospodarowania i jakości życia na obszarach będących w stanie kryzysowym. Potrzeba rewitalizacji wynika z narastających problemów o charakterze przestrzennym i infrastrukturalnym, jak i społecznym oraz gospodarczym. Jej efektem powinno być przywrócenie funkcji danego obszaru z uwzględnieniem nowych uwarunkowań i potrzeb poprzez np. likwidację zagrożeń środowiska naturalnego, przywrócenie wartości użytkowych terenu, stwarzanie nowych miejsc pracy, spadek zagrożenia przestępczością, zachowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępu do usług kulturalnych lub edukacyjnych, przeciwdziałanie trudnościom gospodarczym tych terenów oraz złemu stanowi technicznemu budynków.

W 2021 r. w porównaniu z poprzednim rokiem udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem wzrósł o 0,3 p. proc. Zmniejszyła się liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany i powierzchnia tego obszaru. 1/3 gmin prowadziła działania rewitalizacyjne.

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

W 2021 r. działania rewitalizacyjne prowadziło 39 gmin. Było to o pięć gmin mniej niż w 2020 r. Jedynie dwie gminy miejsko-wiejskie Frombork i Jeziorany prowadziły działania na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) uchwalonego w oparciu o ustawę o rewitalizacji. Działania na podstawie Programu Rewitalizacji (PR) uchwalonego w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym prowadziły 34 gminy, z tego oba miasta na prawach powiatu, 16 gmin miejsko-wiejskich, 13 gmin miejskich i 3 gminy wiejskie. Było to o cztery gminy mniej niż w 2020 r. Działania rewitalizacyjne na podstawie Innego dokumentu strategicznego (IDS) prowadziły dwie gminy miejsko-wiejskie i jedna wiejska. Liczba ta nie zmieniła się w ujęciu rocznym. Program rewitalizacji posiadało 33,6% wszystkich gmin i miast na prawach powiatu w województwie, z tego oba miasta na prawach powiatu, prawie wszystkie gminy miejskie, 58,8% gmin miejsko-wiejskich i 6,1% gmin wiejskich.

Mapa 55. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2021 r.
Map 55. Activity of gminas in the field of revitalization in 2021

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, нефункционowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi pierwszy etap działań prowadzących do wskazania terytorium gminy, na którym będzie prowadzona rewitalizacja. W 2021 r. 35 gmin przekazało informację o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego. Stanowiło to prawie $\frac{1}{3}$ gmin w województwie. Wskazały one na powierzchnię obszaru zdegradowanego wynoszącą 49,9 tys. ha, która stanowiła 2,1% powierzchni województwa. W porównaniu z poprzednim rokiem było to o trzy gminy mniej i o 0,3 tys. ha mniej. Połowa gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany były gminami miejsko-wiejskimi. Na ich terenie znajdowało się $\frac{3}{4}$ powierzchni obszaru zdegradowanego. Największym udziałem powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni ogółem, wynoszącym ponad 70,0%, charakteryzowały się dwie gminy miejsko-wiejskie Reszel i Lidzbark. Najmniejszy udział nieprzekraczający 1,0% wyznaczono w 14 gminach.

Tablica 52. Obszary zdegradowane w gminach
Table 52. Degraded area in gminas

Wyszczególnienie Specification	2020	2021		2020	2021	
	liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany number of gminas which have designated degraded area			powierzchnia obszaru zdegradowanego area of degraded area		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % in %	w ha in ha		w % in %
Ogółem Total	38	35	100,0	50 155	49 897	100,0
Gminy miejskie Urban gminas	12	12	34,3	2 179	2 179	4,4
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	2	2	5,7	2 676	2 676	5,4
Gminy wiejskie Rural gminas	3	3	8,6	7 843	7 843	15,7
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	21	18	51,4	37 457	37 199	74,6

Na obszarach zdegradowanych w momencie ich wyznaczenia w 2021 r. mieszkało 265,3 tys. osób, czyli o 4,2% mniej w porównaniu z 2020 r. Stanowiło to prawie $\frac{1}{5}$ ludności w województwie. Najwięcej mieszkańców zamieszkiwało obszary zdegradowane w miastach na prawach powiatu i gminach miejskich.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym lub technicznym lub przestrzenno-funkcjonalnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

W województwie w 2021 r. obszar rewitalizacji obejmował 5,1 tys. ha, co stanowiło 0,2% powierzchni ogółem. Było to o 60,6% mniej niż w 2020 r. Pięć gmin charakteryzowało się udziałem obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem większym niż 10,0%, w tym największym gminy miejskie Kętrzyn i Górowo Iławeckie. Udziałem nieprzekraczającym 0,5% charakteryzowało się 14 gmin, w tym najmniejszym gminy miejsko-wiejskie: Ruciane-Nida, Olsztynek i Jeziorany.

Obszar rewitalizacji zamieszkiwało 157,5 tys. osób (o 15,3% mniej niż w 2020 r.). Stanowiło to 24,5% ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji. Odsetek mieszkańców zamieszkujących obszary rewitalizacyjne przekraczający 30,0% odnotowano w sześciu gminach, w tym najwyższy w gminie miejskiej Górowo-Iławeckie. Natomiast w dwóch gminach miejsko-wiejskich Ruciane-Nida i Nidzica występował najniższy odsetek tych osób.

Ze względu na typ funkcjonalny terenów, na których ustanowiono obszar rewitalizacji, dominowały tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi. Stanowiły one 87,0% obszarów rewitalizacji. Większość z nich znajdowała się w miastach. Najmniejszy udział w powierzchni obszaru rewitalizacji miały tereny niezamieszkałe zabudowane, a nieco większy udział pozostałe tereny niezamieszkałe.

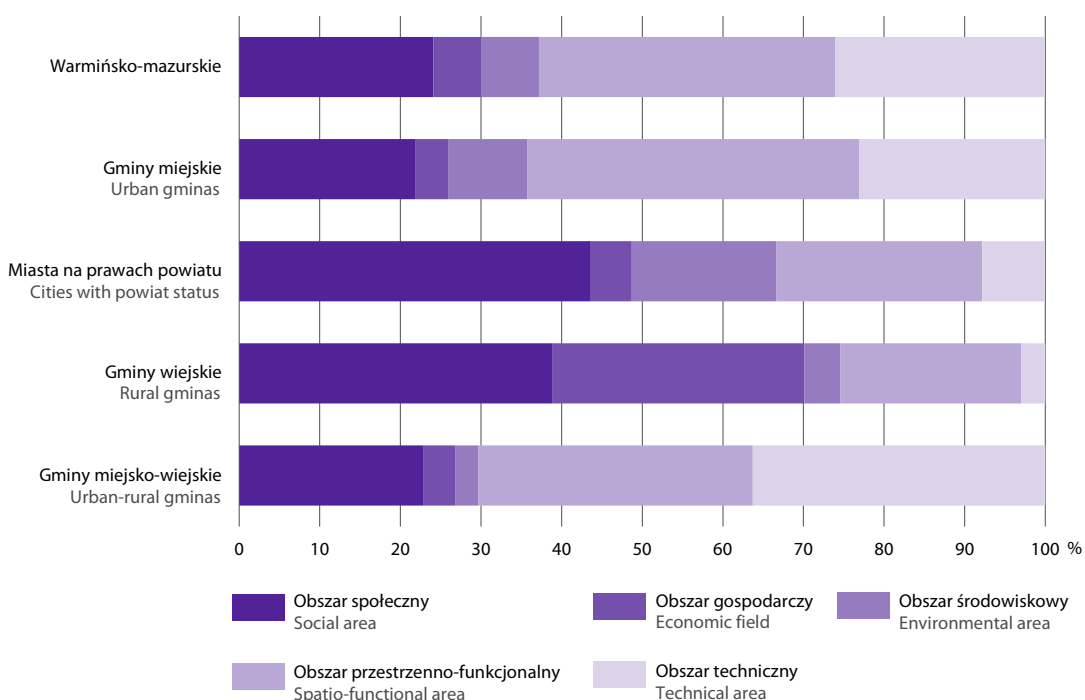
Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji to sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji – stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

W programach rewitalizacji w 2021 r. zaplanowanych było 1,0 tys. przedsięwzięć, w tym rozpoczęto, realizowano lub zrealizowano 15,1%. W porównaniu z 2020 r. nastąpił spadek o 5,3%. Wpłynął na to spadek przedsięwzięć w prawie każdym obszarze, z wyjątkiem obszaru gospodarczego, w którym nastąpił wzrost. Ponad połowę przedsięwzięć zaplanowano w gminach miejskich, a ponad 1/3 w gminach miejsko-wiejskich, natomiast najmniej w miastach na prawach powiatu.

W warmińsko-mazurskim największy udział zaplanowanych przedsięwzięć dotyczył obszaru przestrzenno-funkcjonalnego. Kolejnymi były przedsięwzięcia z obszaru technicznego i społecznego. Najmniej było przedsięwzięć zaplanowanych w obszarze gospodarczym i środowiskowym. Podobna struktura charakteryzowała gminy miejskie. W miastach na prawach powiatu zdecydowanie najliczniejsze interwencje obejmowały działania w obszarze społecznym. W gminach wiejskich również najliczniejsze były przedsięwzięcia z obszaru społecznego, ale także z obszaru gospodarczego. Na terenie gmin miejsko-wiejskich dominowały przedsięwzięcia z obszaru technicznego i przestrzenno-funkcjonalnego.

Wykres 76. Struktura przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2021 r.

Chart 76. Structure of revitalisation undertakings planned of revitalisation in programme GPR/PR by intervention areas in 2021

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie warmińsko-mazurskim

Selected data on Warmińsko-Mazurskie Voivodship

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	278 817,9	84 115,1	118 164,1	191 187,5
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	71 481,4	25 472,5	30 213,3	53 261,1
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	0,031	0,033	0,033	0,033
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	13,9	16,9	18,0	19,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,51	-0,44	0,08	-0,90
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,10	9,35	10,13	9,56
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-	-2,07	-1,91	-2,45
Wskaźnik starości demograficznej w %	14,1	14,7	15,3	15,9
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^a	589	714	776	817
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w %	47,0	48,7	50,0	50,0
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w %	51,9	53,4	53,9	53,1
Stopa bezrobocia według BAEL w %	9,5	8,8	7,2	5,7
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	67	40	33	20
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^b w zł	3 345,93	3 495,50	3 680,49	3 916,71
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	291,7	292,6	293,3	303,4
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1 789,53	1 824,03	1 880,42	1 964,46
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1 280,51	1 371,79	1 496,15	1 554,81
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w %	.	.	.	.
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	11,9	10,9	9,6	8,7
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	42	53	57	69
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	350,9	354,8	358,6	363,4
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	31,5	31,4	31,0	32,1
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,6	6,9	6,8 ^c	7,0 ^c
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (stan w dniu 31 grudnia)	1 214	1 191	1 212	1 236

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki
a In nurseries schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres; including children 9 persons. c Including doctor's consultation for night and holiday health care.

2019	2020	2021	2022	Specification
256 490,2	256 546,6	418 957,1	.	Outlays on fixed assets in environmental protection in thousand PLN (current prices)
77 603,8	36 739,8	63 105,6	.	Outlays on fixed assets in water management in thousand PLN (current prices)
0,033	0,034*	0,034	.	Municipal wastewater discharged per capita in dam ³
22,1	30,6	37,1	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste collected in %
-1,39	-3,34	-6,01	-4,54	Natural increase per 1000 population
9,05	8,71	7,64	7,24	Live births per 1000 population
-2,63	-1,50	-1,86	-1,65	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
16,6	17,5	18,1	18,8	Old age ratio in %
836.	822	850		Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 ^a
50,6	51,0	53,3	53,5	Employment rate by LFS in 4th quarter in %
52,3	52,6	55,2	55,4	Activity rate by LFS in %
3,3	3,2	3,5	3,4	Unemployment rate by LFS in %
22	23	22	22	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)
4 142,65	4 400,23	4 863,90	5 331,98	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^b in PLN
306,3	309,1	308,8	309,0	Annual average number of retirees and pensioners in thousands
2 062,43	2 182,02	2 337,06	2 564,91	Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1 597,18	1 884,05	2 069,47	.	Average monthly available income per capita in households in PLN
19,9	20,1	19,4	.	At-risk-of-poverty rate after social transfers in %
8,0	7,4	6,5	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
86	91	106	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
369,0	382,8*	388,9	.	Dwelling stocks per 1000 population (as of 31 December)
32,1	33,2*	33,2	.	Consumption of water from water supply system in households per capita in m ³
7,1 ^c	6,2 ^c	7,1	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita
1 244	1 247	1 241	.	Population per out-patient health care unit (as of 31 December)

przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. b Dane zdrowotnej.

in units performing health care activities throughout the school year. b Data concern economic entities employing more than

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	96,1	95,8	95,4	96,2
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	3,3	3,6	3,9	3,2
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a w mln zł (ceny bieżące)	1 427,4	1 495,5	1 438,6	1 793,5
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	101,1	104,8	96,2	124,7
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^b na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	107,0	115,0	184,5	211,8
Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	90,8	95,5	105,8	101,5
Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	41,7	42,0	42,9	43,8
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	83,4	83,7	87,2	82,8
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %				
ogółem	40,1	39,4	38,1	38,9
gminy ^d	44,5	39,0	37,8	38,3
miasta na prawach powiatu	50,8	51,9	49,9	51,4
powiaty	26,8	28,5	28,9	29,5
województwo	18,8	29,2	25,2	27,9
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %				
ogółem	22,5	8,8	13,4	19,1
gminy ^d	13,3	8,9	13,4	19,4
miasta na prawach powiatu	30,4	6,0	11,6	17,1
powiaty	14,1	10,7	14,5	17,9
województwo	54,8	12,1	16,0	25,5
Dotacje inwestycyjne ogółem ^e dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł				
ogółem	994,7	277,3	397,9	629,9
gminy ^d	150,6	70,8	133,1	297,4
miasta na prawach powiatu	301,2	86,8	128,9	139,7
powiaty	105,9	54,8	76,2	104,4
województwo	436,9	64,8	59,8	88,4
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł				
ogółem	-25,3	416,4	-26,4	-395,1
gminy ^d	111,9	170,8	-71,7	-280,6
miasta na prawach powiatu	-143,8	157,9	57,8	-58,3
powiaty	29,7	35,2	-1,8	-13,7
województwo	-23,1	52,6	-10,7	-42,4

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Bez amortyzacji środków trwałych. c Dane na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons. b Excluding depreciation of fixed assets. c Data concern of investment grants.

2019	2020	2021	2022	Specification
96,5	95,8	93,9	95,1	Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in %
3,0	3,5	5,4	4,3	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %
2 418,9	1 388,8	1 811,1	2 404,4	Investment outlays of non-financial enterprises ^a in million PLN (current prices)
134,9	57,4	130,4	132,8	Investment outlays of non-financial enterprises ^a (previous year=100; current prices)
327,9	331,2	590,4	.	Intramural expenditure on research and development ^b per capita in PLN (current prices)
101,0	99,3	109,0	108,7	Retail sale of goods ^c (previous year=100; current prices)
44,5	45,8	.	45,9	Hard surface district and communal roads per 100 km ² of total area
85,7	87,1	.	90,7	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
				Share of own revenue in total revenue of local government units in %
39,4	39,7	39,6	.	total
39,2	40,0	39,4	.	gminas ^d
49,3	47,8	48,8	.	cities with powiat status
33,7	35,1	31,6	.	powiats
24,9	27,6	33,2	.	voivodship
				Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %
16,0	15,7	15,2	.	total
15,2	14,3	13,8	.	gminas ^d
11,6	6,1	10,2	.	cities with powiat status
18,9	17,7	13,0	.	powiats
28,9	45,1	42,8	.	voivodship
				Total investment grants ^e for local government units in million PLN
569,2	653,2	547,0	.	total
249,0	252,5	202,3	.	gminas ^d
123,7	90,9	114,1	.	cities with powiat status
73,1	81,3	59,7	.	powiats
123,3	228,5	170,8	.	voivodship
				Result of budgets of local government units in million PLN
-12,8	438,4	747,5	.	total
-21,2	241,2	416,2	.	gminas ^d
4,2	69,5	181,8	.	cities with powiat status
3,6	94,3	103,8	.	powiats
0,7	33,4	45,7	.	voivodship

dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Bez gmin mających również status miast economic entities employing more than 9 persons. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Olsztynie

Selected data on Olsztyn

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:				
gazowych	385 283	408 019	393 028	417 268
pyłowych	98	78	102	93
Odpady wytworzone ^a w tys. t	68,8	77,0	74,5	145,5
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	315	372	315	336
Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	173,4	173,0	173,1	172,4
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,70	0,82	2,20	2,27
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-0,30 ^b	0,20	-0,78	-2,40
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	58,9	61,7	64,3	67,3
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	778	952	1 030	1 063
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^d (stan w dniu 31 grudnia) w %	5,8	5,1	4,5	3,5
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (stan w dniu 31 grudnia) w %	50,2	50,0	50,7	44,2
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	53	26	26	9
Liczba osób na 1 przychodnię ^e (stan w dniu 31 grudnia)	1 105	1 018	1 030	1 014
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^e na 1 mieszkańca	11,0	11,4	11,7	11,7
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	5,0	4,6	4,1	4,0
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^f i klubach dziecięcych w %	12,2	14,4	13,2	15,3
Miejsca w żłobkach ^f i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	127	146	131	175
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 grudnia)	2,28	2,26	2,23	2,20
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	133	134	135	134
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	88	87	86	88
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	16	18	18	16
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^g w przedsiębiorstwach niefinansowych w %	2,7	3,1	3,9	3,4
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^h na 1 mieszkańca w zł	4 408	3 771	4 172	5 471
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,0	3,2	4,9	3,8
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	3 449	3 328	3 327	3 606
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	3 056	298	803	1 612

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych d Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową lat 2020–2021 – na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020. e Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony przyzakładowymi. g Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. h Dane dotyczą a During the year; excluding municipal waste. b In calculating the total net migration in case of the international migration data for rate are compiled considering employed persons on private farms in agriculture (comprising a part of the economically active civilian the 2020 Agricultural Census. e Data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and more than 49 persons. h Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

2019	2020	2021	2022	Specification
				Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes/year:
401 671	372 629	426 202	.	gaseous
90	83	96	.	particulates
94,6	70,0	68,8	.	Waste generated ^a in thousand tonnes
299	266*	250	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg
172,0	170,7	169,3	168,2	Population (as of 31 December)
0,28	-1,34	-4,03	2,79	Natural increase per 1000 population
-2,30	-2,01	-1,61	-2,51	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
69,7	67,8	69,4	70,94	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 December)
1 078	1 057	1 100	.	Children attending pre-primary education establishments ^c per 1000 children aged 3–6
2,7	3,5	2,2	2,0	Registered unemployment rate ^d (as of 31 December) in %
40,9	37,3	41,3	31,8	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons (as of 31 December) %
7	35	14	7	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)
988	964	905	.	Population per out-patient department ^e (as of 31 December)
11,8	10,4	11,8	.	Medical consultations provided in out-patient health care ^e per capita
3,6	3,3	3,0	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
19,7	22,4	20,0	.	Percent of children up to the age of 3 in care nurseries ^f and children's club in %
218	248	275	.	Places in nurseries ^f and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 (as of 31 December)
2,16	2,10*	2,07	.	Population per dwelling in dwelling stocks (as of 31 December)
138	142	147*	150	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31 December)
91	93	96	98	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31 December)
17	19	21	22	Commercial companies per 1000 population (as of 31 December)
3,2	4,5	5,2	3,4	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^g in %
5 924	6 023*	8 877	.	Investment outlays in enterprises (current prices) ^h per capita in PLN
7,4	8,8	4,7	8,2	Dwellings completed per 1000 population
3 844	3 887*	4 484	.	Own revenue of the city budget per capita in PLN
1 002	569*	922	.	Property expenditure of the city budget per capita in PLN

przyjęto dane za 2014 r. c Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą, cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych dla lat 2015–2020 – na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010, dla narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. f Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2021 żłobkami podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji. 2014 was adopted. c Including children in units performing health care activities throughout the school year. d The unemployment population) estimated: for 2015–2020 – based on the results of the 2010 Agricultural Census; for 2020–2021 – based on the results of Administration. f Including nursery wards as well as in 2017–2021 workplace nurseries. g Data concern economic entities employing

Rozdział 10

Chapter 10

Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie	Elbląg	Olsztyn	Specification
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2021 r. w tonach/rok:			Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2021 in tonnes/year:
gazowych	303 689	426 202	gaseous
pyłowych	73	96	particulates
Odpady wytworzone ^a w 2021 r. w tys. t	107,8	68,8	Waste generated ^a in 2021 in thousand tonnes
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2021 r. w kg	286	250	Mixed municipal waste collected per capita in 2021 in kg
Ludność w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)	113 567	168 212	Population in 2022 (as of 31 December)
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2022 r.	-6,28	-2,79	Natural increase per 1000 population in 2022
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2022 r.	-1,23	-2,51	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2022
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)	73,16	70,9	Non-working age population per 100 persons of working age in 2022 (as of 31 December)
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2021/22	1 032,0	1 100,1	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in 2021/22 school year
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w %	6,7	2,0	Registered unemployment rate in 2022 (as of 31 December) in %
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia) w %	43,8	31,8	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2022 (as of 31 December) in %
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2022 r. (stan w dniu 3 grudnia)	43	7	Registered unemployed persons per job offer in 2022 (as of 31 December)
Liczba osób na 1 przychodnię w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)	1 330	905	Population per out-patient department in 2021 (as of 31 December)
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2021 r.	10,0	11,8	Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2021
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. w %	5,2	3,0	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2021 in %
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^b i klubach dziecięcych w 2021 r. w %	23,5	20,0	Percent of children up to the age of 3 attending nurseries ^b and children's club in 2021 in %
Miejsca w żłobkach ^b i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)	260	275	Places in nurseries ^b and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in 2021 (as of 31 December)
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)	2,36	2,07	Population per dwelling in dwelling stocks in 2021 (as of 31 December)
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)	123	150	Entities of the national economy per 1000 population in 2022 (as of 31 December)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)	86	98	Natural persons conducting economic activity per 1000 population in 2022 (as of 31 December)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz żłobkami przyzakładowymi.
a Excluding municipal waste. b Including nursery wards and workplace nurseries.

Wyszczególnienie	Elbląg	Olsztyn	Specification
Spółki handlowe na 1000 ludności w 2022 r. (stan w dniu 31 grudnia)	10	22	Commercial companies per 1000 population in 2022 (as of 31 December)
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^a na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł	3 281	8 877	Investment outlays in enterprises (current prices) ^a per capita in 2021 in PLN
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2022 r.	5,0	8,2	Dwellings completed per 1000 population in 2022
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł	3 346	4 484	Own revenue of the city budget per capita in 2021 in PLN
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2021 r. w zł	867	922	Property expenditure of the city budget per capita in 2021 in PLN

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.